

Incidunt dubia quorū

prīmū est. Quorū sunt species mouentium. Solutio tres. Quedā enī sunt que mouēt que nec sunt corpora nec virtutes corporales siue virtutes in corpore sicut dixerūt peripatetici. et sunt illi motores indiuisibiles q̄ nō multiplicantur q̄ritate corporis multiplicata. nec diminiunt q̄ritate diminuta per se vel per accidens sicut intelligentie mouent celestia. et corpus humanū quod mouetur ab intellectu. q̄dam autē sunt mouentia q̄ non sunt corpora sed tm̄ sunt virtutes corpales. hoc est que cresciunt et decresciunt multiplicata materia sua propria et diminuta. sicut est grauitas leuitas et h̄mōi. Alia mouentia sunt corpora que tantū mouēt p̄ virtutes corpales in eis existentes. sicut talentū plūbi mouet brachiū libe p̄ grauitatem q̄ est in eo. De mouentibus enī primo modo dictis nō est ad positum sed in fine octauū huius de eis uenit d̄m s̄ de mouentibus secūdo et tertio modis dicendum est in p̄paratōe ad sua mobilia qm̄ que sic mouent diuidi possunt sicut et ip̄a que mouentur ab ipsis. et ideo cōparationes que hic facte sunt nō habent locū in motoribus celozum.

Secūdum dubium est.

An p̄portio uelocitatis in morib; sumat penes p̄portione potētiarū motuarū aut penes resistentiam mobilis. Et uidet q̄ p̄portio uelocitatis sumat penes p̄portione potētiarū motuarū. Nam p̄portio effectuum sumitur penes suarū causarū p̄portioem potētia enī motiua est causa uelocitatis motus. igitur ex p̄portione uirtutū mouentū sumitur p̄portio in moribus. Secūdo arguit q̄ sumitur penes mobilis resistentiam. Nam dicitur in quarto huius q̄ talis sit p̄portio uelocitatis in moribus qualis est p̄portio mediū ad mediū. a medio autem sumitur resistentia in motu. ergo ex p̄portione resistentiarū attenditur p̄portio uelocitatis in moribus.

Solutio q̄ duob; mobilis accipitur p̄portio. vno modo cōmunitur et sic est duozū cōparatō in aliquo habitudine. Alio modo accipitur p̄portio et sic est duarū q̄ritatū eiusdem generis penes equale et inaequale habitudine. Et hec diuiditur in p̄portione ratiōnalem et irratiōnalem. Ratiōnalis que est inter q̄ritates cōmensurabiles. Et irratiōnalis que est inter q̄ritates nō cōmensurabiles. Dicuntur enī q̄ritates cōmensurabiles due q̄ritates inter se habentes vnā mensuram cōmunē qua quilibet mēsurari potest. sicut duodenarius et nouem habent ternariū. Et incōmensurabiles dicuntur que nō habent aliquā mensuram cōmunē qua possunt ad inuicem cōmensurari ut diameter et costa quadrati. Et sic dicens est ad quesitum q̄ p̄portio uelocitatis in motu non sumitur penes p̄portioem potētiarū motuarū absolute. Nec penes resistentiam potētiarū. Nec penes p̄portioem excessuum potētiarū attenditur p̄portio uelocitatis in moribus sed attenditur penes p̄portioem excessus mouētis supra mobile. Prīmū patet sc̄ q̄ p̄portio uelocitatis in motu nō sumitur penes p̄portioem potētiarū motuarū absolute. Nam si accipiat uirtus mouēs que potest mouere octo libras et alia que potest mouere quatuor. et prima applicetur ad septē et alia ad quatuor. tunc illi motus nō se habebunt in p̄portio

ne dupla in uelocitate et tamen potētiamotiuē se habent in p̄portioe dupla. igitur penes p̄portioem illarū uirtutū absolute nō sumitur p̄portio uelocitatum ip̄suis motus. Secūdū patet sc̄ q̄ p̄portio uelocitatum in moribus nō attenditur solum penes resistentiam potētiarū. q̄ si accipiantur octo libe ad uirtutem que potest in octo et quatuor ad illam que potest in quatuor tūc ille resistentie se habebunt in p̄portioe dupla et tamē illi motus fm̄ uelocitatem non se habebunt in p̄portioe dupla imo magis erūt equalis uelocitatis. igitur penes p̄portioem illarū potētiarum tm̄ non attenditur p̄portio uelocitatis in moribus. Tertū patet sc̄ q̄ penes p̄portioem excessū potētiaz nō attendit p̄portio uelocitatis in moribus. quia si uirtus potēs mouere octo applicetur ad sex tunc illi duo excessus potētiarū motuarū se habent in p̄portioe dupla. et tamē uelocitas motū non erit in p̄portioe dupla. sed uirtus ibi est excessus in vno uelocitatis mouebit q̄ illa q̄ excedit in duobus. igitur relinquitur quartum. Quis ratio est q̄ quatuor p̄portio uirtutis motiuē supra resistentiaz mobilis est maior. tanto mouens uelocius mouet et fortius. et quanto est minor excessus uirtutis mouentis supra mobile tanto tardius mouet. igitur fm̄ illam p̄portioem excessū uirtutū ad resistentiam sumitur p̄portio uelocitatum in moribus. Et hoc dicitur intelligi in moribus naturalibus qui sunt ab agente naturali per uolūtate quia in talibus quādo q̄ sit motus uelocior aut tardior manēte eodē excessu uirtutis mouentis supra mobilis resistentiam. Ad obiecta in oppositū. Ad primū d̄m est. q̄ p̄portio effectuum sumit fm̄ p̄portioem suarū causarū totaliū et uniuocaz. qm̄ uirtus mouens nō est totalis causa respectu uelocitatis motus maioris aut minoris. sed requirit causa materialis cōcurrrens ad illum effectum que diuersimode se potest habere ad causam efficientem. licet sit totalis causa efficiens. ut dictum est supra. Ad secūdū dicens est q̄ plus quarto huius nō intelligit q̄ illa p̄portio motū sumatur ex parte mediocum absolute. sed ex parte mediocum supposita p̄portioe excessus mouentium supra mobilia.

¶ Finitur septimus physicorum

¶ Incipit octauus physicorum Aristoteli

¶ Truz autem factus

est sit aliquando motus. cui non esset prius. et corrūpitiuū. sic q̄ moueri nihil sit. aut neq; factus est. neq; corrūpitiuū sed erat semper et erit. et erit hoc imortale: et si ne quiete existit in his que sunt. ut uita quedā ens natura oibus subsistentibus.

¶ Iste est octauus et ultim⁹ liber physicorū in quo phs determinat de p̄mo motu et p̄mo motore. Et diuidit in quatuor tractat⁹. In quozū p̄mo determinat q̄ mot⁹ nūq̄ naturaliter inceptit et nunq̄ desinet. In secundo tractatu

rium est prius accepta aliam mutatioem factam esse et motum fm q factum est possibile motu esse aut moueri. Si aut q sunt pceerat semp motu no existente irrationabile quidem videt et ab inscientibus. Attero sed amplius magis ingredientibus hoc necessarium est accidere. Si ei alijs qde mobilibus exntibus alijs motiuis ali quando quidem erit aliqd primu mouens. Hoc aut quod mouetur. aliquando quidem nihil sed quiescit oportet hoc mutari prius. Erat enim aliquid causa qetis. quies em puatio motus est. Quare ante primam mutationem erit mutatio prior.

Hic phs ostendit ppositum suum ex pte mouentis et mobilis. Nam si motus inceperit. aut ergo inceperit p hoc q facta aliqui essent cu no essent hoc est q mouens et mobile inceperit de nouo. aut per hoc q mouens et mobile fuerunt ppetua. Non potest dici primum qz scz oportuit prius fieri vnq qz mobile ante suu motum cu mobile ponatur non esse tunc oportuit facturam illi? mobilis esse fm processum de potentia ad actum sz factura illa generatio est. ergo generatio fuit ante illu motu qui p hypotesim positus fuit esse primus. Est aut generatio finis motus. igit ante generatioem est motus. ergo etiam ante generationem primi mobilis est motus. igit etiam motus est ante primu motu qd est impossibile. et per consequens no fuit causa q motus non esset semper in omni pterito tpe q oporteret primuz mobile prius generari in esse et postea moueri. qa absq dubio se qref q quedam mutatio esset ante illaz que est accepta q sit prius omni motu. fm quam mutationem factu est id qd mouetur primo motu qd est impossibile et non intelligibile. Non potest dici scdm scz q mouens et mobile erat in omni repute pterito. ita tame q no existebat motus quia sic mouens no moueret mobile ppter aliquam distpositioem in altero aut in vtroqz inuentu qd impediuit ne mouens moueret aut mobile moueret. z h in pmo motore et primo mobili sz hoc inscientibus z imperitis videtur irroabile. eo q pmi mouens et primu mobile no pnt talibus impedimentis subiaccere. Etiam vulgus hoc dicit. Et subiungit phs. q si aliquis p subtiles roes magis ingrediat pferado ppterates primi motoris z primi mobilis tuc necessarium est q illi magis videat irroabile sz qd dicitur est. Si em dicatur q in primis z ppetuis qda fuerunt mobilia fm substantiam existentia et alia fuerunt mouentia existentia fm substantia et tñ no erat motus. eo q impedimentu erat mouendi in mouente vel mobili vel in vtroqz. z tunc aliqui primu mouens est mouens et aliqui non. et primu mobile aliqui mouetur z aliquo modo no. sicut dixerunt anaxagoras et empedo. q aliqui e mot? et aliqui qes. tuc aut q mouens moueat et mobile moueat vel vtruqz disponat ad alteru z accedit ad ipsum. oportet mutari per alteratione primu mouens vel primu mobile. vel vtruqz. oportuit em si aliquando mouit z aliqui no q aliqua fuit causa quietis. Qu aut quies sit puatio motus oportuit q ante hac quiete fuerit mot? ergo ante illum qui positus est esse prim? mot? esset alius motus sz hoc est impossibile qz nulla causa esse p q prima cano

sz moueret nisi moueret aliqd ad qetis. et tunc oporteret illam distpo sitionem tolli per motum alterationis. sed alteratio no potest esse primus motus. vt patebit inferi? ergo oportet aliu motu locale esse cam huius alterationis. et sic est aliquis motus localis prior motu locali primo sz hoc iteru est impossibile.

Alia quidem em mouent singulariter alia aut no et fm contrarios motus vt ignis quide calefacit. frige facit aut no. Scientia aut videtur contrarioru esse vna. Videtur igitur et ibi aliquid esse simili modo frigidu em calefacit conuersum quodammodo et abscondes. sicut et peccat voluntarius sciens quando ecotrario vtitur scientia. Si igitur quecuqz sunt possibilis sunt facere aut pati. aut mouere aut moueri. Hec aut moueri no penitus possibilis sunt. sed sic se habentia et proxima alterutris sunt. Quare cum proximum aut aliud mouet. aliud autem mouetur cum sint. vt sit hoc quidem motuum illud vero mobile.

Hic phs philosophus remouet vnam obiectionem presdicte rationi contrariam dicens. q duplicia sunt agentia. Quedam sunt agentia que agunt et mouent singulariter hoc est ad vnum tm. sicut agentia naturalia. Alia em agunt et mouent fm contrarios motus. vt agentia per voluntatem z intellectu. potentie em naturales non agunt nisi vnum. eo q natura est ad vnum tm. sicut ignis calore suo non nisi calefacit et nunqz infrigidat quado agit essentialem operatioem. Air aut infrigidat z nuqz calefacit eentiali actone. Sz potentie rales z phs sue generaliter que sunt potentie anime rationalis z sensibilis sicut scientia et ro z hmoi sunt actiue cotrariozu. Ex empli gratia vnus est idem medicus per suam scientiam medicinalem potest interficere aut sanare. Est ideo qa primu agens est agens per intellectum et voluntatem. ideo ipm potest esse causa motus noui z quietis pcedentis. et sic non oportuit remoueri causam quietis anteqz inciperet motus cu eadem esset causa motus z quietis. Sed ad istam obiectionem dicit phs in textu. ibi. videtur igitur. q aliquo modo videtur esse simile de agentibus potentia naturali z rationali que dicuntur appete siue. Simile quidem aliquando est q vtraqz quandoqz est actiua cotrariozu. qa frigidum aliquando calefacit per accidens. quado accipitur vt conuersum z propellens z extellens ante se calidum circustans et ambiens ipsum et cōstringens in vnu locum in centro rei infrigiditate qd dicitur fieri per antiparistatim. quo ventres in hyeme et vere propter circudans frigus loci et temporis sunt calidiores quis istud sit per accidens sicut sciens per se recte considerat tame voluntarius peccat aliquando. quando non operatur fm eandem scientiam que est in ipso sed ab ipsa reuertitur z vtitur ea ad cotrariu. Dissimile quidem est quia agens naturale no agit per se nisi alteru cotrariozu. sed agens voluntariu potest per se z directe agere vtrumqz licet principalius imatum sit ei agere vnu qz agere alteru. Sed de his nihil ad presens nisi tantu q agentia naturalia ad vnu sunt. z agentia voluntaria et pgn

tunc ad opposita et illa que sunt agētia naturalia non possunt esse causa motus et quies nisi mutentur per diuersas dispositiones, secundum quas aliqui mouentur et aliqui non mouentur. Illa enim que agunt per cognitionem ut videtur pro libito agunt et sunt aliquando causa motus et aliquando causa quiescentis. eo quod in ipsis est quiescere et moueri per voluntatis arbitrium. Sed tamen hoc verum est. quod in illis oportet esse diuersas dispositiones. si aliqui deberent moueri et aliquando non moueri. quia vna natura et eodem modo conceptione manente non erit animal causa motus et quiescentis. Necque manente vno numero appetitu secundum speciem que mouet appetitum. Diuersarum autem conceptionum et appetituum causa est id quod occurrit in variatione temporis et motus perfecti per corpus. igitur autem renouationem dispositionum et appetituum erit motus in tempore et a corpore. Et ideo dicit philosophus quod quiescentis siue animalia siue naturalia possibilia sunt mouere et moueri facere et pati. non penitus necque omnimodo sunt possibilia secundum mouere et moueri et facere et pati. sed oportet ea esse disposita et sic se habere. et prima et immediata est. et sibi fieri quando mouere et moueri incipiunt. Cum autem hec non mouerentur et mouerentur sicut necesse dicitur habere quod motum non dicitur esse perpetuum tunc per alterationem secundum dispositiones illas efficiuntur vnum motuum et alterum mobile et per illam alterationem inuenit eis ratio hoc sit mouens secundum actum et alterum motum secundum actum.

Si igitur non semper mouebatur manifestum est quod non se habebant sicut nunc possibilia hoc quidem mouere illud vero moueri. sed oportuit mutari alterum illorum. Necessarium enim in his que sunt ad aliquid hoc accidere: ut si cum non sit dupliciter nunc autem est dupliciter mutari. sed non utraq; alterum. Erat ergo quedam prior mutatio prima.

Nec philosophus affirmat solutionem postquam dicitur. si dicatur quod motus non semper fuerit et tamen mouens et mobile semper fuerit. tunc oportet dicere quod mouens et mobile non semper sic se habent ut sufficienter disposita ad hoc quod vnum sit mouens et alterum sit mobile secundum actum. ita scilicet quod vnum sit nunc actu mouens et alterum sit nunc actu motum. tunc manifestum est quod incepit motus secundum actum quod oportuit mutari secundum dispositiones illas mouens et motum vel alterum eorum. et tunc secundum rationem predictam oportebit motum esse ante primum motum. Preterea mouens et mobile secundum actum accepta dicuntur ad aliquid. ea vero que sunt ad aliquid necesse est aliquo modo mutata vel ad minus necesse est alterum eorum aliter se habere quam prius et mutari. Si igitur mouens non semper mouit secundum actum et mobile non semper fuit motum. necesse est quod facta sunt mouentia et mota per transmutationem quod mouens aliter se habet quam mouet. et sic sequeret quod ante primum motum esset mutatio prior. et sic esset mutatio ante primum motum tunc etiam erit motus ante primum motum qui est causa illius mutationis.

Adduc autem prius et posterius quomodo erunt tempore non existente. Aut tempus non sit motus. Si igitur tempus numerus motus aut motus quodammodo. Si quidem tempus spiritus est. et motum necesse est per se esse. At vero de tempore extra vnum concorditer habentes videntur omnes Inuentum enim esse di-

cunt et propter hoc democritus demonstrat tamquam impossibilia omnia esse facta. impossibile enim est tempus factum esse plato autem tempus generat solus. Simul enim cum celo factum esse celam autem factum esse dicit

Ista est secunda pars capituli in qua philosophus probat motum naturaliter non habere principium et finem sue durationis ex propriis autoritate et ratione. primum duo supposita. Quorum primum est. quod prius et posterius non possunt esse in rebus nisi sit tempus. quod prius et posterius primo sunt in tempore. Et in rebus non motis non videtur esse prius et posterius nisi ex hoc quod ponitur tempus circa res illas. In rebus autem que mouentur sunt prius et posterius per se. et ex hoc verificatur quod vbiusque prius et posterius proprie dicuntur quod ibi est tempus sed vbiusque ponitur aliquid incipere illud est nunc et non fuit prius. igitur in omni nouo quod incipit ponitur prius et posterius. et per consequens tempus fuit ante ipsum in quo ipsum non fuit. et tempus fuit posterius illo in quo ipsum non fuit. et tempus fuit posterius illo in quo ipsum fuit. et incepit seculum quod tempus non potest esse nisi motus sit. quia tempus est numerus motus. ut patuit quarto huius et est quid ipsum cum sit eius propria passio. igitur si tempus est proprium. et per propria est passio quod non est sine eo cuius est propria passio. Istis suppositis probat interuallum suum autoritate et ratione. Autoritate. quod omnes philosophi vno decepto. Dixerunt tempus spiritus fuisse et nunc quod incepisse incantum quod vnus eorum nomine democritus culpa vit omnes qui dixerunt quod omnia inceperunt aliquid et non spiritus fuerit sicut dixit anaxagoras et empedocles. et instituit eis per tempus quod dixit impossibile esse quod sit factus et in hoc erat mirum de antiquis. quod viderunt bene tempus spiritus fuisse sed non motum. cum tamen tempus sit numerus motus omnis vel cuiusdam. et hoc ideo fuit. quod non viderunt perfecte proprium subiectum tempore. sed acceperunt ipsum per omnes res temporales sunt in tempore sicut in quodam numero. et non retulerunt ipsum ad aliquid quod subiectum vnum. Ille autem vnus qui dixit tempus incepisse plato est. et ille vidit bene quod erat passio motus. et ideo etiam dixit motum incepisse. quod dixit quod celum incepit esse et moueri et tempus incepit esse et hec dixit facta ab opifice prius motu mundi.

Si igitur impossibile est esse dicere et intelligere tempus sine ipso nunc. nunc autem est medietas quedam et principium et finem habens simul. principium autem futuri temporis. finem vero preteriti necesse semper esse tempus. Ultimam enim finem accepti temporis in aliquo ipso nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare quomodo est finis et principium ipsum nunc. necesse est ipsum in utraque parte esse tempus. At vero si tempus manifestum est. quod necesse est et motum esse. Si quidem tempus est passio quidem motus. Eadem autem ratio est. et de eo quod corruptibilis sit motus. sicut de fieri motum accidit priorem quandam esse mutationem. prima sic hic posteriorem posteriori. Non enim simul quiescit. et quod mouet et quod mobile est quod comburitur et quod substituitur

per creatorem q̄ ex nihilo. z̄ q̄ d̄t do. Al. q̄ Aristo. d̄t in li
bro de natura deoz. mūdū a deo opifero incepisse. sed so
lus ostendit mūdū nō incepisse p̄ motū siue p̄ generatiōez
¶ Conclusio p̄ rōnes phi in textu. que physice loquē
do s̄t sufficientes ita q̄ p̄trariū dicere est impossibile. licz si
de p̄trariū teneri debeat. vt patebit infra. ¶ Maior
alterius discursus

¶ Contra veritatē fidei nō militant rōnes phi
Dinoz Incepit mūdū i esse in nūc t̄pis per
simplicē opatiōem p̄me cause Conelo Igi
tur cū hec v̄itas fidei nō repugnat phi noluit
Aristoteles p̄trariū demonstrare

¶ Maior p̄z. q̄ rōnes phi in principiis naturalibz quibz
dixit mūdū z̄ motū naturalr nō incepisse sunt fundate. ve
ritas em̄ fidei ostendit motū z̄ mūdū simplr incepisse. nō
quidē p̄ naturalē transmutatiōem. sed p̄ simplicē opatiōem
nem siue emanatiōem p̄me cause. talia em̄ nō habēt repu
gnantiā. cū nō tendant ad idē. z̄ ideo noluit Aristotele. vt
apparet p̄ suas rōnes simplr cōcludere q̄ mūdus nō ince
perit. s̄z q̄ a naturali transmutatiōe nō incepit. z̄ hoc p̄z p̄
eūdem p̄mo topicōz dicentē q̄ est p̄blema neutrū. Et in
p̄. metaphysice. q̄ a deo dependet mūdus z̄ tota natura
Et in secūdo eiusdem. sicut ois veritas depēdet a p̄mo ve
ro. sic omne esse a p̄mo esse. z̄ sic apparet intellexisse mun
dū z̄ motū incepisse a p̄mo. D̄ns t̄n al. d̄t q̄ si aliquis cre
dat Aristo. fuisse deū. credit ip̄m nō posse errare. sed si cre
dat ip̄m esse hominē. credit ip̄m posse errare. z̄ ideo nō est
impossibile q̄ intellexit motū nullo mō incepisse. Rōnes
autē phi supponūt q̄ motu existente p̄petuo mobile z̄ mo
uens erūt p̄petua. Et si motus nō sit p̄petuus p̄ter hoc
p̄tingit. q̄ mobile nō est p̄petuū sed q̄nq̄ generatū. sicut
dicebāt de mūdo Anaxa. z̄ Empedo. aut q̄ motu existē
te p̄petuo sim esse nō fuit in ip̄o dispositio mobilitatis ei⁹
que sufficienter disponderet ipsum ad hoc q̄ esset mobile
licet em̄ hoc posset referri ad dispōnem p̄mi motoris. t̄n
nullus ita dubitauit de motore sicut de mobili. Si q̄ d̄t
carur q̄ mobile z̄ mot⁹ simul incepit. ita q̄ mobile cū
motu suo educatur de nihilo. ita q̄ mobile nō p̄cedat mo
tum t̄pe sed natura. sicut subiectū suā passiōez que est in
ip̄o q̄d̄ inducte rōnes phi nō destruit. Et sic p̄z solo quo
ad p̄mā rōnem. q̄ falsum supponebat q̄ oīe q̄d̄ incepit
incept p̄ motū. ¶ Dinoz p̄z quo ad p̄mā eius p̄t. s̄z q̄
mūdus incepit in esse p̄ simplicē opatiōem p̄me cause. q̄
nō potuit mūdus incipe p̄ naturalē p̄ductiōem. cū illa sp̄
aliqd̄ supponat. q̄ p̄cessit in esse p̄ opatiōem p̄me cause. z̄
hec opatiō est creatio mūdi q̄ rōne non valet p̄phēdi. et
de hac d̄t Damascen. libro p̄mo. cap. viij. q̄ creare est ex
nihilo aliqd̄ facere. z̄ sumit ibi facere inq̄stuz distinguit cō
tra agere p̄ opatiōem imanentem q̄ d̄t agere. mūdus em̄ p̄
ductus nō est p̄ opatiōem imanentē. sed p̄ opatiōem
transientem q̄ in p̄posito d̄t factio. hec em̄ factio qua mun
dus p̄ductus est differt a factiōe altoz artificū. artifices
em̄ deliterando nō ex nihilo aliqd̄ p̄ducūt. sed ex aliquo p̄
supposito. q̄ agūt circa determinatā materiā quibusdam
instrumentis. sed artifex alius q̄ est increatus s̄z deus ad
extra opatur p̄ imutabilem z̄ infallibilem artem. sine delite
ratione z̄ instrumentis sine quocūq̄ defectu ex nihilo. Cre
atio em̄ duobz accipit modis. scilz actiue z̄ passiue. creatio
q̄dem actiua est idem cū deo. passiua vero est acceptio esse
post non esse. z̄ nō distinguit realiter a creatura. vt q̄dam

motus est. sicut em̄ non distinguit generatio a suba genit
ta. ita creatum vt motus q̄dam est ad subam nō distim
guis a re creata. z̄ fundat realem relatiōem que est ipsius
creature ad creatorē. Et ista p̄positio ex posita in definitio
ne creatiōis nō d̄t circūstantiā cause materialis. sed circū
stantiam ordinis. Et quibz p̄z. q̄ mūdus siue motus ins
cepit p̄ creatiōem. ¶ Sed p̄tra hoc arguit. ois terminus
creatiōis h̄z esse in instanti z̄ in indiuisibili. mot⁹ em̄ h̄mōi
nō est. cū solum habeat esse in t̄pe. Confirmat. q̄ creatio
fit nullo subiecto p̄supposito. sed ad esse motus p̄supponi
tur subiectū eius. q̄ motus nō incepit p̄ creatiōem. Ad h̄
dōm est. q̄ p̄ creatiōem aliqd̄ p̄t fieri duobz modis. Vno
mō p̄ se p̄mo. ita q̄ sit immediatus terminus z̄ eam termi
net. z̄ sic motus nō extitit in esse p̄ creatiōem. nam eadē p̄
ductiōe fuerit. p̄ducta p̄mū mobile z̄ motus. subiectū em̄
motus p̄us natura extitit in eē q̄ motus. q̄ immediat⁹ ter
minat creatiōem q̄ motus. Alio mō ex p̄nti. z̄ sic motus
extitit in esse p̄ creatiōem. q̄ p̄ creatur illi sicut p̄pria passio
suo subiecto. Et illa p̄munis autoritas phoz dicentiū q̄
ex nihilo nihil fiat vera est p̄ generatiōem. sed vtiq̄ p̄ actū
causantis. hoc est p̄ creatiōem. Et auerros q̄ creatiōem
negat d̄t esse impossibile q̄ fiat alicuius rei. p̄ductio nisi p̄
generatiōem. generatio em̄ est ex subiecta materia. Sed
falsum d̄t. nā si deus oparetur p̄ generatiōem ex aliq̄ ma
teria. tūc virtus eius essz p̄portionata potētie nature. z̄ na
tura est effectus dei sim phos peripateticos. q̄ virtus cau
se q̄ est deus excellens p̄portionat effectui suo. q̄d̄ est ip̄sibi
bile. cū causa p̄ma sit superior narratiōe. z̄ deficiat lingue
a narratiōe eius p̄pter excellentiā ipsius esse. Vtiq̄ t̄n cō
cedi p̄t q̄ si essz impossibile deum opari sine materia. tūc
opari cū materia subiecta nō essz diminutio potētie ei⁹.
sed q̄ nō est impossibile sed pot⁹ necessariū deū sine ma
teria operari. ideo d̄t q̄ si semp̄ requireret materiā q̄ hoc so
naret diminutiōem potētie eius aut minoratiōem. q̄ tūc
p̄portionaret virtus ei⁹ virtuti nature. que est potētie mē
surate siue finite. z̄ nō p̄t operari subito. nec etiam de ni
hilo. ¶ Vt aut sit necariū deum operari ex nihilo aliqd̄ sic
ostendit. q̄ p̄ma forma que h̄z eē in materia quocūq̄ mō
siue potentiale siue actuale est ab aliquo efficiente. p̄ducto
aut p̄ seipsam. Nō aut p̄ seipsam. q̄ sic nunq̄ indigeret ef
ficiente. q̄ si materia p̄ma nō indigeret. tūc secūda nō ind̄
get. Nam vna z̄ eadem rō est de oīi forma quo ad exitū
in esse. inq̄stum forma est. nisi q̄stum ad hoc q̄ secūda pos
tentia est in materia. p̄ma aut forma nō p̄t educi de ma
teria. q̄ si de materia educeretur. tūc operet inchoatiōem
eius esse in materia. sed inchoatio eius est aliqd̄ forme
q̄ ante p̄mā formaz est aliqd̄ forme. q̄d̄ est impossibile. q̄
oportz q̄ p̄ma materia sit ab efficiente p̄mo. s̄z manifestū
est q̄ nihil p̄cedit p̄mā formā ex quo fiat. q̄ ipsa p̄ actum
cause p̄me educit de nihilo. z̄ sic p̄stat q̄ p̄mū opatur cre
ando ex nihilo. z̄ ideo cū sit sibi potēntialis hec opatiō m̄
nor. mo ipsius potētie essz si requireret in p̄mis creatis
subiecti sibi materiā. Secūda ps minoris p̄z. q̄ motus
incept in nūc t̄pis. q̄ sicut mūdus incepit ita z̄ incepte
mūdi duratio. z̄ p̄sequēs dabile est p̄mū nūc ipsius t̄s
potis q̄d̄ est totius t̄pis intēū. ¶ Sed diceret. de rōne
ipsius nūc est q̄ sit finis p̄teritū z̄ initū futuri. Ad h̄ dōm
est q̄ est triplex nūc in t̄pe. sicut est triplex p̄ctum in linea
scz nūc mitians. nūc p̄tinuās. z̄ nūc terminās. iam de rō
ne nūc p̄tinuantis est q̄ sit finis p̄teritū z̄ initū futuri. nō
aut de rōne nūc mitians z̄ termināris. q̄m̄ nūc mitians
est solum p̄ncipiū futuri. z̄ nūc terminās est solū finis p̄te

p seipm cognoscibile naturalit. a nulla tñ creatura ppter
 infinitū eius pfectōem. utiqz tñ cognoscit a creatura cog
 nitione beatifica qua cognoscit a beatis in patria. In pas
 tria em deus ipse est pncipiū cognoscendi, z etiā illud qd
 p cognoscit cognitōe glorie. qm ipse supplet vicem spā in
 religibilib. z ita est illud quo mediāte fit cognitio. z etiā
 obiectū sine ipm cognitū illabif. illabif em diuina essentia
 p modū spā intelligibilis intellectui beati. z ita intellet
 beati p diuinā essentiā habentē modū spā intelligibilis ip
 sum deū apprehendit z cognoscit. **O**mnis em app:ehendit
 qz a nullo intellecta creato pprehendit ppter sui infinit
 itate. **U**n seipm cognoscendo nō dī se pphendere qsi ter
 minos eius pspiciat cū terminos nō habeat. sed qz nihil
 eius est extra sui cognitōem. **O**mnis qd aduertenduz ē. q
 nulla creatura quātrūqz emines z pfecta poterit p suaz
 essentiā cognosci. ita scz q sit pncipiū cognoscendi quo z
 res cogita. h em dūcatat diuine eēntie videt ppetere z ita
 nō pnt cognosci angeli p suā essentiā. sicut nec aīa rōnā
 lis. **C**ontrariuz tñ dī doctor scūs volens q spūales sube
 cognosci possunt p suas essentias. z hoc ppter earū dē im
 materialitatē. sed hoc nō videt pbabile. qz nō soluz mate
 ria ppre dicta cognitōem impedit verū etiā materia cō
 muniter dicta suae potentia qūis minus. **T**ercia ps pz
 qz dī autor libri causaz q pncipiū solū a posteriori
 est cognoscibile. ppter hoc dicens q pncipiū est in
 cognoscibile z inenarrabile. z q deficiāt lingue ab enarra
 tione eius. lingua em loqur qd intellectus pcepit. sed itel
 lectus pncipiū nō pcepit a posteriori sed a posteriori p effe
 ctus scz. q effectus ducūt nos in cognitōem pncipiū.
 nō quidē pfectam. qz effectus finiti sunt. tñ aliquo mō p
 tmi pncipiū pfecto in effectibz relucet. **S**imoz pz. qz mo
 tus pperuus a nulla cā qz a pncipiū solū descendere p
 fm do. **A**lter. vt latius patebit infra **C**onclusio qtrū ad pncipiū
 eius pte pz. nam effectus ducūt nos in cognitōem sue cau
 se. sed pncipiū motus est effectus pncipiū motus. q ducit in
 eius notitiā. z sic pncipiū motū cognoscem? pncipiū pnci
 piū vt pncipiū motus est. **S**ecūda ps pz. qz sex pnt colligi
 vic quibz pncipiū cognoscimus. **Q**uartū pncipiū est ex
 naturali instinctu. qm naturaliter insertū est nobis deū cē
 Est em nobis hęc notitia naturaliter inserta in quodam
 pfulso ita q solū experimentū sine pbarōe sufficit ad ei? in
 tellectuale z determinatā notitiā. dei em notitia in habi
 tu lucis intellectus agentis que est eius similitudo natura
 liter inserta est intellectui possibili. z hęc cōfusa notitia vt
 ad actū determinatū pducatur nō exigit nisi experimen
 tum tale quale sumit pro cā. hęc em via est experimentuz
 effectus illius cause in tantū q ipse **A**resto. in libro de na
 tura deoz dī q si essent hoies q semper sub terra habitas
 sent z postea deducerent extra terrā apud nos z eis dices
 ref aliqd numen spūale videndo scz mare. celū. z nubes. et
 solem z stellas. z motus eoz statim naturaliter cognosce
 rent p hmoi deū esse. **T**eruz tñ est. vt inqz dñs **V**nicus
 q hęc dei notitia p p abulum z malam viuendi pueru
 dinē absorberit. sicut legitur factū fuisse de illis de quibus
 psalmista dī. **D**ixit insipiens in corde suo nō est deus. **E**x
 quo pz. q pncipiū quoz notitia est nobis inserta fas
 cilius a nobis cognoscūt qz de? qm fm pncipiū qtrto me
 raphysice illis pncipiū s mente p tradicere nō possum? pnci
 pio tñ pncipiū possumus cōtradicere. errore. ore. z mente
Secūda via cognoscendi est via abnegatiōis qua cogno
 scimus deū p negatōes pfectionū in creaturis. vt cogno
 scimus deū esse subam. qz nō est actūs. z esse spūale sub

stantiam. qz nō est corporea suba. nō tñ est creata suba. s
 increata. z ideo est supra subam. quare negatōes de deo
 dicte sunt vere. affirmatōes vero incōpacte. hoc est vere
 sunt negatōes quibz aliqd negat de deo. sed affirmatōes
 sunt improprie. **T**ercia via cognoscendi a pbo secūdo p
 me phie sumit. vbi ostendit q in actiuis causis nō est pro
 cessus in infinitū. sed est status in sursum. z sic est pncipiū effi
 ciens summa forma z vltimus finis. in eo tñ non est for
 ma informans sed formans. z est hęc via. via causalitatis
 qua cognoscimus ex creaturaz pfectionibz que sunt pnci
 pncipiū pfectōes. qm quicqd pfectōis repitur in effectibz.
 hoc est a causa. z a causa in effectū. z est in ipsa causa actu
 aliter z eminentior modo. nihil em ducit aliud ad actū ni
 si sit actus. vt dī p hūs nono metaphysice. **T**ñ sicut vide
 m? diuersas pfectōes esse in diuersis entibz. ideo o3 deue
 nire ad vñū pncipiū qd omniū pfectissimū cōtinēs vnite
 omniū rerū pfectōes. z hoc est pncipiū pncipiū. qd est sim
 pliciter pfectū cui simplr nihil deest. **Q**uarta via cogno
 scendi sumit ex ordine possibilis z necessarij. qz oportz sim
 gula ptingentia ad aliqd vñū simplr necessariū reduci. s
 cut colligi p ex sexto z nono metaphy. **E**t qūis contin
 gens ex natura sua nō sit cognoscibilis necessario. p tñ
 nobis aliqua cognitōe esse notius nēcario. cuz nostra co
 gnitio ex sensibilibz que sunt ptingentia originem trahit.
Sed dices. ptingens z necessariū sunt differentie en
 tis creati. ergo p hmoi differentia nō possumus deuenire
 in cognitōem pncipiū. **A**d hoc ddm est qūis pncipiū
 pncipiū nō sit nēcarioz necessitate entis creati que est ne
 cessitas p participatōem. est tñ nēcarioz necessitate sim
 pliciter dicta que precedit ens. **Q**uinta via cognoscendi
 sumit ex gubernatōe entium. qz entia nolūt male disponi
 ergo ptingit deuenire ad pncipiū pncipiū. qd omnia gu
 bernat. hoc est omnia in suos fines pportionaliter dirigic
 et mouet. **S**exta via cognoscendi est quam ponit dñs al
 tertus in libro de intellectu z intelligibili que stat in conti
 nua pfectōe intellectus humani fm diuersos status. **U**n
 ipse dī q humanus intellectus in pncipio creatōis est has
 bitibz pncipiū pncipiū informatus. per stū dū autē discet
 pline z p pncipiū inqz dōem. hoc est p vñū z audiz cō
 sequēter fit in effectū discurrendo de noti notitia ad igno
 ri notitiā. hoc autē pncipiū fit donec fm esse inferior omnia
 naturaliter cognoscibilia aliquo mō cognouerit. quo fact
 ro incipit pncipiū fm esse eius superius z quo ad se. ita scz q
 cognoscendo se z omnia que sunt infra se dī esse intellec
 tus adeptus. quoniā adipiscitur intellectus possibilis om
 nem naturalē pfectōem sibi naturaliter possibile. **A**dept?
 autē existens pncipiū ordinate lumine angelico. z ita fit an
 gelicus. scz cognoscendo substantias separatas. qd fit per
 hoc q lumen angelicū descendit pncipiū z cōtemporat
 lumini intellectus agentis. in cuius pncipiū descendit
 ad intellectū possibile faciens ipsum potentes cognoscere
 ang. os. non qdem a pncipiū pncipiū necqz a posteriori p
 effectus alteri? generis z in lumine alieno queā dmoduz
 nūc cognoscimus angelos. **U**nde solet distingui duplex
 cognitio **U**na qdem est in lumine pncipiū. z alia est in lumi
 ne alieno. z postq intellectus noster sic factus angelic? sic
 assimilatus z diuin? p hoc scz q lumen diuinū lumini an
 gelico est permixtum. z sic deinceps lumen intellectus agē
 tis descendit ad intellectus possibilem ipsum pncipiū. p
 hmoi em pfectōem intellectus noster possibilis cognoscit
 diuina z occulta qdam de deo z ipsum deum. z ita intelle
 ctus possibilis in lumine intellectus agentis fm se z que

tunt infra se. sed virtute luminis eiusdem sublimati ex eo tactu duplicis superioris luminis. scz angelici z diuini cognoscit ea que sunt supra se. scz deū z angelos. z ista via cognoscendi p̄mū p̄ncipiū est p̄fectissima. Unde dicitur Aug. ena q̄ de mille milibz vix vnus deuenit ad tales intellectū Et per has sex vias naturales sunt due alie vie superna naturales. quarū vna est gratuita. z alia gloriosa. gratuita puenit per fidem viatoribz. z gloriosa puenit solū beat is in patria que via cognitiōis est finis om̄is cognitiōis in quo p̄sistit quodāmo beatitudo **D**ator secūdi discursus

Eternitas. euiternitas et tempus dictū pro prie sunt mesure rerū ab inuicem distincte **M**inor **D**ūdus aut motus nō est p̄mo p̄ncipio coeternus: **C**onclusio **I**git̄ p̄sideratio de perpetuitate motus valet ad p̄mū p̄ncipiū cognoscendū quod duratiōe eternitatis p̄cessit mūdum

Dator p3. qz mesure distinguuntur sicuti mensurata sed mensurata sunt ab inuicē distincta. **I**tem z mesure **D**ator patuit in fine quarti. **D**ator p3. nā nullū creatū est p̄mū p̄ncipio coeternū. mūdus em̄ est creatus vt dictus est illud autē qd̄ creatū est in q̄strum h̄mōi est ex nihilo. nam in hoc differt creatū a genito. cū omne genitum est ex aliquo **U**n̄ sicut genitū h̄z p̄ncipiū sui esse qd̄ ip̄m p̄cedit videlz generans z p̄ncipiū materiale ex quo fit qd̄ etiam ip̄m tēp̄oraliter p̄cedit. sic creatum p̄ncipiū ante se habet suū p̄ncipiū effectiuū. **E**t sic p3 q̄ creatū om̄e nō solum h̄z p̄ncipiū sui esse ante se. sed etiā p̄ncipiū sue duratiōis. **E**t h̄ p̄stat vt dicitur do. **A**ll. fm̄ dicta peripateticorū deū esse ante mūdū eternitate z cā. p̄ hoc q̄ dicitur deus p̄cedere mundum eternitate. ergo necario p̄cludit deū p̄cedere mūdū duratiōe. cum eternitas duratio q̄dam sit indeficiens z oino imutabilis. **E**t si q̄rat̄ an ista duratio que est solū dei eterni habeat extensionē in pres simul stantes aut sibi succedentes. **A**d hoc ddm̄ est q̄ non h̄z pres simul stantes qz si sic tūc esset p̄mū habens p̄manentia in suis partibz euz eternitas sit in genere mēsure. opteret etiā q̄ suū mēsuratum haberet partes simul stantes. eo q̄ mēsurā z mēsuratum p̄mū sunt eiusdē p̄nitatis. z sic deus haberet pres et esset q̄ritus qd̄ est falsum. **N**ec etiā h̄z partes succedentes. nam sic sequeretur q̄ haberet pres eiusdem rōnis. qd̄ est absurdū. **E**t si talibz partibz cōpereret diuisio tūc in nullo differret a tpe. sed hoc falsuz est. vt p3 ex p̄dictis. **I**git̄ seq̄tur inuitabilr q̄ cū p̄mū p̄ncipiū hoc est deus duratiōe eternitatis p̄cessit mūdū. q̄ eternitas eius dicat nūc indistinctibile eternitatis quo sine p̄ncipio esse p̄cessit mūdū. **E**t hoc qd̄ dicitur q̄ p̄mū p̄ncipiū p̄cessit mūdū nō dicitur spaciū magnū aut parū. aut diei aut alicuius t̄pis. sed potius ordi nem eternitatis ad t̄ps. z cause ad causatuz. p̄pter qd̄ nihil querit q̄ dicitur cur deus tam diu expectauit facere mūdum. aut quid fecit deus in tanto spacio eternitatis anq̄ faceret mūdū. qz in illa eternitate non est diu neqz cito. neqz spaciū longū neqz breue. cum omnia hec dicat distensionem q̄ritatis alicuius per partes. sed iam ostensuz est quoniā eternitas dei indistinctibile nūc est qd̄ nō est terminus alicuius p̄tinui. sed potius ipsa substantia eternitatis. **E**t h̄is etiā elucescit q̄ falsum dicitur qui dicitur volūntatem dei dilatoriā in creando mūdum. **D**icitur em̄ deuz ex t̄te ab et̄no volūntate non necitate nature p̄duxisse mūdū. z iō non ab et̄no p̄duxisse qz volūntas ē cā q̄ p̄t differre

p̄ductōem sui causati. **C**ausam autē q̄re distulit mundū creationem dicunt esse. ne mūdū duratio diuine duratiōis equaretur. **S**ed istud dictū est frivoluū. cū omnis dilatio sit respectu futuri. p̄cessio em̄ eternitatis nō est a tempore. **N**ec causa eoz valet. qz impossibile est fm̄ duratiōnem causatū equari cause sue. quādo causa z causatū non sunt coessentialia. **E**t si aliquis dicat q̄ aliquādo fuit verum q̄ nūc est mūdus. z ante hoc instans fuit verum mūdum fore. sed ante p̄mū instans mūdū nō fuit temp̄. ergo cuz dicebatur mūdum fore hoc designabat aliquid eternitatis. z ita futurū z p̄teritū sunt in eternitate. z sic duratiōe distinctibile z extensa deus p̄cessit mūdum. **A**d hoc dicitur em̄ est fm̄ domini **A**lterū. q̄ in p̄mo instanti temporis fuit verum dicere mūdus est. z ante hoc nō fuit veruz dicere mūdum fore. qz ratio est illius nō fuit aliquid aptum enūciari p̄ p̄positionem. nec fuit aliqua temporis differentia. **S**ed dices. q̄ quicquid est verum de p̄sentī fuit verum in futuro qd̄ p̄tinuabat ad hoc p̄sens. **A**d hoc dicitur em̄ est. q̄ ante mūdum nō fuit futurū qd̄ p̄tinuaretur ad p̄sens instans temporis. in quo fuit verū dicere q̄ mūdus nūc p̄mo est. z ideo non potuit tūc aliquid significari de futuro. **S**i dicas. si mūdum fore tūc nō fuit verum q̄ eius p̄radictoriū fuit verum. scz mūdum non fore. z si p̄radictoriū fuit verum. q̄ tūc aliquid de futuro fuit verum. z sic aliquid fuit futurū. **A**d hoc dicitur em̄ est. q̄ nec eius p̄radictoriū tūc fuit verū. eo q̄ non esset aliqua differentia temporis futuri nec aliqua p̄positio que nota retur componi aut etiam diuidi respectu alicuius temporis. z ante in illis locutionibz non significat tempus. s̄ ordinem eternitatis ad tempus. **E**t sic patz qualiter deus p̄cedit mūdum non spacio extenso sed eternitatis nūc indistinctibile z causa. causa em̄ non coessentialis z proxima causato hoc modo p̄cedit causatum suū. **S**ed cōtra hanc veritatem quidā sunt. sicut doctor sanctus z sui sequaces dicentes q̄ omne creatū habet bene principuz sui esse. sed non duratiōis. ponūt em̄ q̄ creatum potest p̄ncipio p̄mo esse coeternū. nō quasi sit eadem mensura ip̄suis p̄mū p̄ncipiū. hoc est dei creatoris z creati. sed q̄ duratiō creati semper esse potuit cum eternitate. **S**ed cōtra hoc est. nam ex illo sequeretur atqz incōuenientuz. scz q̄ creatura non esset vere creata. aut q̄ p̄radictoria starent simul in veritate. vtrūqz autē illorum est incōueniens. qm̄ si ponatur q̄ mūdus nō habuerit sue duratiōis initium. tunc non p̄t dici q̄ mūdus sit creatus. nā sicut nūc nō dicitur mūdus creati. sic nec ab et̄no diceretur creati. **U**nde creatus est participiū p̄teriti tēporis. p̄positio autē de p̄terito nō potest dici vera nisi aliquando in p̄sentī fuerit vera. z ergo oportz deuenire ad tempus aliquod anteq̄ mūdus fuit. **E**tiam p̄seruare nō est creare. sed fm̄ illum modū dicendi mūdus ab et̄no esset p̄seruatus. z nō creatus. ergo si dicatur q̄ mūdus sit creatus tūc oportuit s̄ mul mūdum aliquādo fuisse z non fuisse. **E**t si dicatur mūdus est creatus tūc habuit initium sue duratiōis et si dicatur fuisse semper nō habuit p̄ncipiū sue duratiōis. **U**nde esse semper z aliquādo nō esse implicat contradictionem. z sic implicat mūdum esse factum siue creatum. z cum hoc esse p̄mo p̄ncipio coeternū **A**lij autem dicitur non implicare contradictionem **C**onclusio se quitur ex p̄missis.

Ad obiecta in oppositū

[Marginal notes in a smaller hand, partially cut off on the right edge of the page.]

Ad primū dicendū est. q̄ q̄s primū p̄ncipiū sit imobile. tamen bene cognoscitur ex motu q̄ est. 2 de immobili-
tate primi p̄ncipiū latius patebit infra. ¶ Ad primū
p̄tra secūndū dicendū est. q̄ ista est duplex. motus semp
fuit. q̄ vel semper dicit distributionem solum pro om̄ibz
temporis partibz. 2 sic illa est vera. motus semper fuit. aut
dicit distributionem cuiuscūqz durationis. 2 sic illa est falsa
¶ Ad secūndū dicendū est. q̄ duplex est duratio. q̄dam
est tēporalis que est in p̄tinua successione. Alia est que est
in eternitate que est sine aliqua successione. sed est tota s̄
m̄l. quon̄ā eternitas nō habet aliquas partes. quā si in
eternitate essent aliquę partes. aut ille essent permanentes
aut successiue. si permanentes tūc causarēt vnum p̄tinuū
fini magnitudinē q̄d est impossibile. quia ipsum eternum
nullam habet magnitudinem. si essent successiue tūc non
esset differentia inter eternitatem. eternitatem. 2 tēpus
p̄prie dicitur q̄d falsum est. vt p̄ quarto huius. 2 sic pat
et in eternitate non est citius nec tardius nec ante nec
post. quia non habet partes. ipsa tamen eternitas habet p̄
oritatē ad eternitatem 2 ad tempus vt dicitur est q̄s
to huius. Per hoc dicendū est. q̄ primus motor p̄cessit
inceptiōem motus duratiōe eternitatis. q̄ esse primi mo
toris mensuratur eternitate. esse autē motus mēsuratur
tempore. sed eternitas simpliciter precedit tempus. q̄ nō
habet p̄ncipiū neqz finem. 2 tempus est tanquā p̄n̄s
ep̄iatum ab eternitate. 2 ad ipsum ordinatur tanquā ad
finem. ergo primus motor p̄cessit motum duratiōe eter
nitatis. primus tamen motor non p̄cessit mūdum siue
motum duratiōe tēporali. q̄ tempus est propria passio
motus. ergo ante motum nō fuit tempus. 2 per cōsequē
primus motor nō p̄cessit motum duratiōe tēporali.
et sic nihil est querere vt dicitur est quare deus in vno des
terminato nūc voluit p̄ducere mūdum 2 motum 2 non
prius. quia in illa mensura qua p̄cessit motum non est
pus neqz posterius. 2 ideo illa questio fit p̄pter ignorantiam
nature eternitatis. 2 sic in illa questione supponit falsū
sum. ¶ Et quo patz q̄ primus motor non p̄cessit mūdū
aut motum nec per tempus finitum nec per tempus infini
tum. eo q̄ non p̄cessit ipsum duratiōe tēporali.
¶ Sed dices. primus motor est potentie infinite 2 non
agit per partem aliquorū sue potentie. sed per totā suā
am potentiam. ergo agit infinitum effectum in duratiōe.
sicut est ipse infinitus duratiōe. Ad hoc dicendū est. q̄
illa rō multos acadēmicorū decepit. sed tamen facilis est
solutio. quia dicimus deus nūquam agere nisi tota po
tentia sua. cum sit sua potentia indiuisibiliter simplex. s̄
cut est sua essentia. Sed ordo qui necessario ponitur inter
causam 2 causatum exigit q̄ mūdus duratiōe inceperit
aliquando. 2 ideo dixit Aristoteles q̄ actus cause efficien
tis que vere est efficiens 2 p̄ma causa p̄cedit tēpore sub
stantia 2 ratione. vocans tempus duratiōem indeficien
tem eternitatis. licz causando simul producat materiaz p̄
fectam sub forma. tamen non potest esse materia recepti
bilitatis infinite. q̄ non posset terminari talis receptibili
tas. 2 ideo etiam mūdus quāritate finitus est sicut 2 dur
tatione. 2 ideo licet deus agat fm̄ potentiam infinitam.
tamen impossibile est mūdum agi fm̄ potentā infinitam
quo ad fieri. p̄pter quod mūdum necesse est esse finitum.
quia in nullo potentia dei proportionatur potentijs caus
factorum. ¶ Ad vltimū dicitur. q̄ deus ab eterno potuit
et voluit mūdum producere. ita tamen q̄ ab eterno des

terminat voluit 2 nō producere. Et ad p̄bationem eius
dicendū est. q̄ volens producere effectum 2 nō producit
habet impedimentum aut aliquid expectat loquendo de
agente particulari q̄d agit. p̄pter aliquē finē extra seipm̄ 2
nō de agente vli. q̄d agit. p̄pter finem in se

Incidunt dubia quo

rum primū est. An motus p̄mus sit quedam vita om̄ibz
deorum subsistentibz. ¶ Solutio illa p̄positio dupliciter
potest exponi. Vno mō vt sit locutio effectiua. vt sit sens
sus. q̄ motus p̄mus in istis inferioribz causat vitam. 2 sic
est vera. nec tamen p̄hus videtur illum sensum in textu
intendere. Alio modo vt sit locutio formalis. ita q̄ forma
liter motus esset vita. 2 sic est falsa si sit locutio p̄pria. sed si
sit locutio metaphorica sic iterum est vera. 2 illa est inten
tio phī fini venerabilis dñi Alberti expositionem. Nam
sicut in viuis est anima cuius actus p̄mu⁹ in corpus est
vita. 2 nō existente anima non est vita in animalibz. ita p̄
silitudinem motus vnus p̄tinu⁹ 2 inquiet⁹ est causa in
fluens om̄ibz transmutabilibz p̄m̄uitatē 2 inquietudinē
per hoc q̄ ipse sit primus motor immobilis ex suo moroze
et inquietus ex simplicitate sui mobilis 2 incorruptibilita
te. ¶ Sed dices. cessante motu celi erit vita in om̄ibz
viuentibz. ergo p̄ma expositio est minus vera. Nam post
mortuorū resurrectiōem homines viuent. 2 tamen celum
cuius motus ordinatur ad p̄tinuationes generationū nō
erit. q̄ tūc electorū nūc⁹ est p̄plet⁹. ¶ Ad hoc dōm̄ ē q̄
q̄s post resurrectiōem homines viuent vita nobiliori 2
incorruptibili. que nullo indiget nutrimento. motus ta
men celi est quedam vita om̄ibz deorum subsistentibz 2
viuentibz vita naturali 2 corruptibili. dicente phīo primo
meteororum. q̄ necesse est hūc mūdum esse p̄tinuū latio
nibz superioribz vt tota eius virtus inde gubernet

Secundum dubiū est.

An motum esse sufficienter ostendit generatio. cū tamen
generatio non sit motus sed mutatio. ¶ Solutio q̄ sic.
quon̄ā licet generatio non sit motus. non tamen est sine
motu. ex quo generatio physica non potest esse in natura
nisi p̄cedente alteratione. q̄ est termin⁹ comitans alte
rationē. ita q̄ in nūc quo finit alteratio fit ipa generatio

Tertium dubium est

An dicitur Anaxagore potest aliquo modo sustineri
¶ Solutio. simpliciter loquendo Anaxagoras maxime
fidei concordat. quia vt inquit dominus Albertus p̄ in
tellectum segregantes intellexit intelligentiam primam
que formis idealibz agit vniūquodqz de occulto in apertuz
p̄ducens. produxit autem intellectus illas res forma
ras postq̄ per infinitum tempus quieuerant in eo q̄ dicit
tur latentia. Tempus em̄ infinitum dixit quod compos
nitur ex infinitis. 2 hoc infinitum esse actu dicebat 2 sine
carere in p̄terito. sed non in futuro. in quo dixit incipere
motum. Non em̄ potuisset dixisse q̄ inciperet motus. si
posuisset tempus fm̄ vtrūqz. scz p̄teritum 2 futurū esse
infinitum. vt patz latius circa declarationem textus. Et
p̄ chaos intelligitur possibilitas rei siue nihil creabile q̄d
vocatū est per talem intellectum separatum ad actum

effendi. In hoc nihilominus errauit q̄ dixit entia omnia actu existere in illo confuso chaos. nisi forte chaos uocauit intellectum diuinum. p̄pter eius inscrutabilitatez sicut in dicū illius intellectus dicitur abissibile. hoc est p̄fundū

Quartū dubium est

¶ An motus conuenienter probetur perpetuus ex eo q̄ primum mouens et primum mobile sint semper in actu ¶ Solutio q̄ sic ad intentionem philosophi dicit enim philosophus q̄ primum mouens et primum mobile semper mutam habeant proportionem naturalem. ita q̄ mouens naturaliter moueat mobilez nō libere illo aut supposito manifestum est. q̄ si primum mouens et primum mobile semper fuerunt in habitudine eiusdem proportionis q̄ semper fuit motus. Luitus signū est. q̄ ignis applicatus combustibili statim p̄burit. simpliciter aut loquedo nō est verum. q̄ p̄mū mouens nō mouet necario sed libere.

Quintum dubium est.

¶ An sit irrationabile primum mobile prius esse in q̄ ere q̄ in motu. ¶ Solutio q̄ sic. et hoc prioritate temporis. q̄d est p̄ se numerus motus et nō quietis nisi p̄ habitu diuine ad motum. vii motus naturali ordine p̄cedit quietem

Sextum dubium est

¶ An noua relatio mouentis ad mobile adueniat p̄ mutationem vnus tantū aut vtriusq̄. ¶ Et videtur q̄ nō quia ad relationem non est motus.

¶ Solutio q̄ sic. Nam non potest noua acquiri relatio nisi per mutationem vnus extremi vel vtriusq̄. Et videtur velle dominus Albertus q̄ non adueniat extremis referibilibus noua realis relatio nisi per mutationem vtriusq̄ simul. ¶ Ad obiectum in oppositum dicendum est. q̄ ad relationem non est motus formaliter s̄m esse eius ad. sed materialiter quo ad esse eius in hoc est ad relationem vt huiusmodi non est motus. vt dicitur quinto philosophorum. Quis ad eam sit motus gratia fundamentorum

¶ Sed diceres. ad fundamentum relationis nō est motus sicut nec ad relationem. sed quia plerumq̄ relationis fundamenta sunt actio et passio. ad actionem enim et passionem nō est motus. eo q̄ motus nō ē motus. vt patet loco p̄allegato

¶ Ad hoc dicendum est. quāuis ad actionem et passionem formaliter non sit motus. vtriusq̄ tamen ad actionis et passionis principia. vt ad actōem ignis nō est motus vtriusq̄ ad calidū quod est p̄ncipiū agendi in igne

Septimūz dubiū est

¶ An tempus sit factum. ¶ Et videtur q̄ non. quia illud quod est factum. illud est terminus per se et intrinsecus factiois. sed tempus est coeuum.

¶ Solutio. q̄ tempus esse factum dupliciter intelligitur Uno modo per se aut per accidens factioe naturali. et sic tempus non est factum. Alio modo aliquid dicitur esse factum factioe supernaturali qua mundus processit in esse. ex consequenti motus primi mobilis incepit et deinceps tempus ita sc̄z q̄ creatio primo et per se ad esse mundi est terminata. et concomitanter ad naturalem operationem mundi. sc̄z ad motum et ad tempus.

Octauū dubium est

¶ Quid prohibet mundum non semper fuisse in preterito. cum tamen semper manebit in futuro ¶ Solutio q̄ illud. quia omne creatum ex proprietate sue intrinsece originis prius non est q̄ est. ergo suum esse non potest a parte anteriori esse infinitum. et quia vnumquodq̄ s̄m suam naturam natum est reduci ad suum principium. ideo quodlibet tale s̄m se est annihilabile. quare non permanet infinite a parte posteriori nisi pura bonitate prime cause. vt inquit auctor libri causarum. que quidem bonitas secū dum Platonem in tunc eo est efficacior in custodiendo et conseruando q̄ est infirmitas creata ad annihilandum. Unde dicit Plato. Sed dii deorum quorum pater opifex ego sum natura quidem vestra dissolubiles estis. sed mea voluntate p̄manebitis.

Nonum dubium est

¶ An mundus potest produci per actionem agentis naturalis. ¶ Et videtur primo q̄ sic. effectus finitus potest produci a causa finita. mundus autem est effectus finitus. ergo potest produci a causa finita. sed causa finita est creata et naturalis. ergo potest produci ab aliqua causa naturali ¶ Secundo sic. partes vniuersi mouentur ab aliquo naturali agente. ergo totum vniuersum. ¶ Tertio sic. virtus corporum celestium potest agere in animaz rationalem. ergo multo magis in omnia alia corpora. et per consequens potest producere mundum. Antecedens patet. quia affectiones anime rationalis mutantur penes mutationem corporum celestium.

¶ Solutio q̄ non. quoniam agens naturale producit aliquid per motum naturalem. mundus autem non producitur per motum naturalem. ergo etc. ¶ Dicoz patz. nā in illo quod producitur per motum naturalem p̄supponitur materia. que est subiectū talis motus. sed mundus nō potest habere aliquam materiam ante sui p̄ductionem. q̄ materia non est sine forma. ergo si p̄supponatur materia sic mundus esset anteq̄ produceretur. illud autem incedens niens est. ergo etc. ¶ Preterea. nihil potest producere seipsum. omne autem agens naturale ad istum mundum spectat sicut eius pars. ergo si agēs naturale produceret mundum tūc mundus seipsum produceret. ¶ Et quo patet q̄ mundus solum per creationem est producibilis. q̄ in creatione producitur tota substantia simul. quia materia producitur simul cum forma

¶ Ad obiecta in oppositū. Ad p̄mū dōm est. q̄ dupl̄ p̄ducit finitus effectus. ¶ Uno mō p̄ naturalem mutatōez. q̄ est ex materia p̄supposita. et sic est verū q̄ effectus finitus p̄ducitur a causa finita. sicut hō qui est effectus p̄ducitur ab homine qui est causa finita. Alio mō p̄ducit effectus finitus mō sup̄naturali. sc̄z sine materia p̄supposita. sicut p̄ creatōez. et sic effectus finitus necessario p̄ducit a causa infinita aut a virtute infinita. nō tamē p̄pter rem p̄ductaz sed p̄pter modū producendi. ¶ Ad secūduz dōm est p̄ in teremptōem p̄sequentie. q̄ non est simile. quia vna pars vniuersi p̄ alteri p̄existere s̄m naturalem virtutē et potentiam. et sic potest naturaliter aliā partē mouere vt nūc de facto celū mouet ista inferiora. cū virtus celi p̄ualeat virtutibus alioz corporū. et totū vniuerso nihil p̄existere potest in rerum natura creatum

Ad tertium dicendum est. q̄ dupliciter aliquid agit in alterū. Uno modo directe quādo sc̄z ipsum patiens recipit in se formā agentis et sic celum nō potest agere in aiām ratiōnālē. q̄a qualitates per quas agit in ista inferiora sunt corporales vt calidū frigidū que non possunt recipi in aiām ratiōnālē. Alio modo aliquid agit in alterū indirecte q̄ sc̄z agens agit in alterū cui reliquū coniungit et sic celum potest agere in animam quia agit in sensus interiores quibus anima cōiungitur et quorū obiectis et operationibus vritur.

Sed non aliquādo quidem erat aliquando aut non. Et nāq̄ assimilatur sic dicere figmento magis. Similiter autē et dicere q̄ aptus natum sic est et hoc oportet opinari esse principium sicut videtur vtiq̄ empedocles dicere q̄ tenere et mouere amicitiam in parte et discordiam inesse rebus ex necessitate. quiescere autem medium tempus Fortassis autē et vniū principium faciētes sicut anaxagoras sic vtiq̄ dicerent

¶ Istud est tertium capitulum in quo philosophus reprehendit antiquos diuersimode locutos de inceptione motus et mundi. Et continuatur textus ad precedentem postquam philosophus posuit rationes ostēdentes motus perpetuitates hic philosophus reprobat contrarium ponentes. Et diuiditur istud capitulum in duas partes In quarū prima reprobat positionem eorum et subiungēdo cōparationem opinionis anaxagore et empedocles. In secūda excludit philosophus quādam falsam respōsionem istorum antiquorum. ubi omnino est. Quantum igitur ad primā partem dicit philosophus ponere. q̄ motus aliquādo sit et aliquando non sicut aliqui philosophi sc̄z Empedocles et Anaxagoras posuerunt hoc p̄culdubio stultum est et figmēto assimilatur. Et q̄ dictum ipsius empedocles assimilatur figmento q̄ sc̄z motus aliquando quidem sit et aliquando non sit nō est aliqua causa huius nisi quia sic aptum natum est esse in natura vniuersali rerum. et q̄ nō oportet querere causam huius. sed oportet opinari hoc esse principium cuius causa nō est inquirenda. sicut dixit empedocles. q̄ oportet amicitiam tenere ipsas res et mouere in parte temporis. et q̄ oportet in alia parte temporis discordiam inesse rebus ex necessitate. et q̄ oportet quiescere in alijs medijs temporibus sicut dicitur est prius q̄ empedocles nullā dicit huius causam. nisi quia casu fiat. eo q̄ nō dominatur amicitia. nec semper dominatur. Et licet dixit mobile esse vno modo quod vocat mixtum. non tamē semper dicit motū esse vno modo. sed quādoq̄ dicit motum esse. quādoq̄ quietem et huius causa nō est inquirenda. sed supponēdum est illud tanq̄ principium. eo q̄ vicissitudo amicitie et litis principia entium sunt quorū dominio dicitur modo sibi succedit. sed istud dicere non sufficit ad probandum quare sic natum est esse. quia illa que sunt a natura habent causam. et ideo nō est illa ratio sufficiens quare quādoq̄ motus est et quādoq̄ non est. sicut non sufficit q̄ terra mouet deorsum quā sic natum est esse. sed quia grauis est Fortassis autē et anaxagoras qui dixit q̄ principium effectuum generationis et motus post tempus in finitū vniū solū fuit quod est intellectus agens et non dicitur factiua esse duo sicut de principio motus dixit empe-

docles Nam si quereret ab eo quare agens intellectus expectat tempus infinitū et postea mouit plus in quodam tempore q̄ in alio. non poterat respondere nisi q̄ vbi intellectus agens principium est. et ideo nō debet queri causa actionis eius. quia principia non habent causas. sic ergo probatur q̄ motus sit incorruptibilis et q̄ aliorum dicta nō sine conuenientia.

Atvero nihil inordinatū eorum que natura et secundum naturā sunt Natura enim omnibus cā ordinatōnis est. Finitum autem ad infinitum nullas rationem habet Ordinata autē omnis ratio est. In finito autē tempore quiescere. postea motum esse aliquādo. Huius autē neq̄ vniū differentiam esse. quare tūc magis q̄ prius. Neq̄ iterū aliquid ordinatōnem habere. non iam nature opus est. Aut enim simpliciter se habet quod est naturale. et non aliquādo quidem sic. aliquando vero aliter. vt ignis natura sursum fertur. et non aliquādo quidem. aliquādo vero nō. aut rationē habet q̄ nō est simpliciter. Quare dignius est sicut empedocles. et si quis aliter dixit sic habere in parte quiescere omne et moueri iterum ordinatōnem enim iam habet quādam huiusmodi.

¶ Sic philosophus comparat opinionem anaxagore et empedocles dicens q̄ nihil inordinatum in natura est Et vocamus naturā vniuersalem cursum nature ab vniuersali natura ordinatum que regit omnē naturam. Et ordinem nature vocamus nō quēlibet cursum nature. sed illum qui est secundum naturam illius que ordinata est dicitur propriatē hec enim natura omnibus est causa ordinatōnis. eo q̄ forma rerū naturalium cursum exigit determinatum in ordine et rōne speciali et iste ordo explicat duobus modis in natura. Nam quedam res sunt talis ordinis q̄ semper cursum vniū seruant nature. sicut ignis q̄ semper ascendit extra vbi suū existens. et sol eclipsatur ab interpositione lune inter solem et visum nostrum in capite et cauda draconis. quādam enim res sunt succedentes que habent causas et tempora determinata quare fiant quādoq̄ et quādoq̄ nō sicut tempus generatōnis et corruptionis quōd sibi succedit ab accessu et recessu solis in circulo obliquo. Ex quo patet. q̄ empedocles conuenientius est loquor q̄ anaxagoras. q̄ anaxagoras dixit duo contra ordinem nature. quorū primū sumitur extra textum presertim. et est q̄ dixit mixtum in infinito tempore quiescere in confuso chaos necessario esse distinctum per generationem factam ab intellectu agente. hoc enim non est secundum existentiam alicuius forme naturalis. quia si mixtum naturaliter quiescit tempore infinito. tūc non exiit in esse distinctum in generatis nisi per violentiam. Tempus autem motus violenti est parū. igitur tempore infinito nō remanebit generatio. quod tamē dixit Anaxagoras. patet ergo q̄ infiniti temporis quietis ad infinitum tempus motus nulla est ratio ordinis. quia nulla forma naturalis permittit talē ordinē naturā ad violentiā. oim ei naturaliter ad inuicē ordinatōne rō alia ordinis est aliquid forma naturali Scdm autē est. quia si dicat vtrūq̄ esse naturale

tūc tamen aliqua causa erit differens. qm̄ intellectus agēs primo infinito tēpore quieuit. et postea in infinito tēpore agebat. Nunc autē nulla differentia assignatur ab anaxagora quare scz egit nunc intellectus et non prius. Si em̄ dicatur q̄ nulla est ratio ordinis in talibus. hoc non erit opus nature. Nam illud quod est opus nature aut similiter se habet semp. z nō aliqñ quidem sic aliqñ vtro aliter. vt ignis sursum fertur natura et non fert sursum aliqñ et aliqñ nō. aut nō sp̄ vno modo z tūc habet rōem differentie z cām determinatā in natura z nō ē simpliciter illa diuersitas absqz rōne sicut loquēdū est de periodo generatōis z corruptōnis q̄ cām differentie accipit in accessu generatōis z recessu in obliquo circulo sicut patet in secūdo de generatōne et corruptōne. Et ideo licet ambo male loquuti sunt. tñ dignius loquutus ē empedocles q̄ anaxagoras z quicūqz aliter loquitur est q̄ anaxagoras. qz empedocles aliqua cām dñe tēp̄is motus et quietis assignauit. Nā empedocles dixit q̄ sicut ignis sp̄ sursum fertur z nō aliqñ sursum fertur aliqñ autē non ppter ordinem sue nature quo necessario mouet sursum. ita se habet in hoc q̄ om̄e vniuersum in pte tēp̄is quiescit et in pte tēp̄is mouet. q̄a talis viciitudo habet quādam ordinatōem. eo q̄ amicicie est zgregare z litis est disgregare. sed anaxagoras dixit q̄ nulla esset causa quietis p̄ tempus infinitū neqz exitus rerū in esse p̄ tempus infinitum nisi intellectus operans.

Sed et oportet hoc dicentē nō affirmare solū. sed causam ipsius. dicere et nō apponere nihil. neqz velle dignitatem irrationabilem sed aut inductōem aut demonstratiōem ferre. Hec quidē em̄ nō cause posite sunt. neqz in hoc erat amicicie vel inimicicie esse. Sed hmoi quidez zgregare. illius vero disgregare. Si vero de terminet qd̄ est in tpe dōm est in quibz sic sunt sicut qz est aliquid qd̄ zgregat hoies amicicia et fugiūt inimici ab inuicē. hoc em̄ supponitur et in toto esse. videtur em̄ et in quibusdam esse sic. Quod at et fm̄ equalia tempora indiget aliqua ratione.

Hic ostendit p̄bus q̄ etiam empe. peccauit in hoc q̄ ipse nihil p̄batōis addidit suo dicto. Nā q̄ dicit q̄ amicicia quodā tpe zgregat. et lis quodā tpe disgregat necessarii est q̄ nō solum hoc dicat et affirmet ita esse simpliciter affirmatōe. sed necessarii est q̄ cū hoc dicat causam et nō sit cōtēntus dicto simpliciter cui nihil apponit z necessarii est q̄ nō velit q̄ hoc sit dignitas p̄ se nota. qz irrationabilis est et cui rō cōis nō assentit. qz si esset dignitas q̄ p̄sentiret in eam. q̄a cōis animi cōceptio est quā q̄libet p̄bat audiat. sed oporteret q̄ aut per viam sensus. p̄bat ret nobis q̄ sic est vt dicit. scz p̄ inductōem. aut p̄ viam intellectus afferat cām qua demonstrat nobis ppter qd̄ sic est vt dicit. Amicicia et lis sunt nō cause. esse em̄ amicicie z inimicicie definitio nō est in hoc. q̄ zgregant. vel disgregant res nature in vniuerso. sed amicicie est zgregare quedā. et inimicicie est disgregare quedam. Nam si sic determinent z definiant lis z amicicia q̄ vtraqz est in parte entis et non in vniuerso. tūc oporteret empedocle dixisse q̄ entia zgregantur per amicicia z que disgregantur

per inimicicia. et an rationalia aut irrationalia aut animalia aut inanimata. videmus em̄ amicicia nō esse nisi rationalium. Amicicia em̄ p̄prie loquendo est id quod zgregat hoies. et lis qua fugiunt inimici ab inuicem. et quod est in hoibz supponitur etiam in toto vniuerso similiter esse. eo q̄ in quibusdam entibz sic est quia in hoibz et ideo oportuit empe. assignare quare sic fiet in toto vniuerso. Et similiter quod dixit q̄ esset tempus motus et tempus quietis equale indigebit ratio. quia manifeste patet q̄ tempus amicicie in hoibus non necessario equatur temporis litis.

Om̄ino em̄ existimare principiu hoc esse sufficiens. quod semp. aut est sic aut sic non recte se habet opinari. In quo democritus reducit de natura causas quod sit quidem prius factū est. ipsius autē semp noluit principiu querere in quibusdam dicens recte. Quod aut in oibz nō recte. Et trigonū em̄ semp habet duobus rectis equales angulos sed tñ est p̄petuitatis butius altera causa principiorū. igit non est altera causa. sed perpetua sunt. Quidē igitur nulluz tempus erit neqz erat qñ motus nō erit siue nō erat tanta dicta sunt.

Ista est secūda pars huius capituli in qua p̄sexcludit quādā falsam responsonem istorum antiquoz. dicentium q̄ de istis non est querenda ratio ex eo. q̄a in omni tempore sunt. aut sic est q̄ sit motus aut sic q̄ est quies. ppter hoc qz p̄petuozū nō est causa et eozū q̄ semp sunt. Ad hoc responderet p̄bus q̄ anaxagoras z empedocles recte opinabant in q̄busdā z i q̄busdā nō recte opinabant. Primum patz. Nā cōclusiones mathematice sunt p̄petue et semp habent causas qm̄ p̄missē sunt cause cōclusionis. Exempli gratia. vt hec conclusio triangulus rectilineus habet tres angulos equales duobus rectis est p̄petua z tamen eius est aliqua causa p̄ quā demonstratur. Perpetuozū tamē que sunt principia prima ad que nō habetur via demonstratiōis non est alia causa. Nam si omnis rei esset aliqua causa. tunc iretur in infinitū in causis. sed illud qd̄ anaxagoras z empedocles dicūt nō est tale q̄ non habeat causam ante se z ideo male fecerūt nō dicendo cām. Et q̄suis anaxagoras dixerit intellectum agentem facere motum. tamē dixit illum mouere per naturam et non per voluntatem. z ideo nullam assignare potuit causam quare aliquando mouerit et nō semp sed inferius dicendū est. q̄ mouet ex voluntate eterna. Sint igitur hec z tanta dicta ad p̄batōem eius q̄ nullum tēpus erat ante motum in quo nullus motus erat. neqz aliquid quod tempus in futuro erit in quo nullus futurus sit motus.

Utrū dicte antiquozum positiones sint irrationabiles et figmento similes.

Et videtur q̄ non. Nam positiones eozum sunt magis fidei p̄bitari p̄formes. qz dixerūt motū siue mūdū icēpisse q̄ positio aristotelis. Quo intellectu istius questionis

more ponitur duo discursus qz maior pmiest ista

Natura est ordinationis causa **Binor**
Infiniti ad infinitum nulla est proportio seu na-
turalis ordinatio **Conclusio** **Igitur dictum**
anaxagore est innaturale et irrationabile.

Maioz patet qz opus nature est opus intelligentie non errantis. **Est** enim natura instrumentum diuine puidencie constitutis in esse et ordine oia naturalia manente natura. sapientis enim est ordinare. igitur naturam est causa ordinationis nisi penetrata ratione sapientiali ipsius principii naturam regentis tam vtem qz particulari. quedam enim naturalia semp sunt in ordine ad suam cam vt eclipsis sp est qm est interpositio inter solem et luna. et leuia sp ascendunt et graua sp descendunt fm naturam nisi fuerint exstrefice violenter impedita. qdam enim sunt in suis detriminatis rpbz generatōis et corruptōis quā facit motus solis in obliquo circulo p accessum et recessum. vt patet secūdo de generatōe. **Et** qz tam natura vltis qz natura particularis sit ordinationis causa. **Uniuersalis** tñ natura magis est ordinationis causa qz natura particularis qz infallibilis et ordinationis pme cause subseruit. et id oia que pme sunt ab uniuersali natura. nō existerē indifpositōe et ptenature particularis vniuersaliter. **Et** qz vna natura est magis ordinationis causa qz alia. ideo vna comparata ad aliam dicitur esse vna inordinata. vt dicitur p h s pmo meteoroz qz impressioes meteorologicę sunt fm naturam inordinatōe. finaliter tñ ordinata sunt q sunt in natura qmuis enim res cadat ab vno ordine. **Ubi** tñ in alio ordine. ita q vltimē oēs res ordinantur in bonū ordinis totius uniuersi. et sic patet q nō ordinat natura sicut pncipalis ordinationis causa. qz nō habet rōnem. ordinat tñ velut causa instrumentalis. **Sed** diceret natura est effectus ordinationis. igitur non est causa ordinationis. **Ad hoc** dōm est. q natura est ordinationis causa in pparōne ad effectus naturales. tñ est effectus in ordine ad primam cam. **Binor** patet quo ad primam eius prem. qz proportio dicitur habitudinem et puenientiam diuersozū ad inuicē q aut est equalitatis aut inequalitatis igitur eoz nō est proportio. **Infiniti** enim oia occupat. et id nō dimittit aliquod finiti. aut infiniti. cui potest proportionari. **Sz** diceret prima causa est infinita. et tamen habet ordinem ad creatura qz e motor oim entiu. motor aut pportioem hz ad suū mobile. **Ad hoc** dōm est q duplex est infinitū. scilicet formale et materiale. **Formale** enim dupl accipit. vno modo fm suā naturā et illo modo nō habet pportioem ad finiti alio modo accipitur fm q per suā dēterminatōem voluntatis operatur et mouet et illo modo hz pportioem ad finiti. inf finiti tñ et infinitū bñ est inequalitas. **Secūda** pars patet. **Nā** ordo p supponit pportioem cū igitur finiti ad infinitū nulla sit pportio. igitur inter ea nullus erit ordo. **Conclusio** patet ex declaratōe textus vbi dictū fuit. q ipsa sit irrationabilis ppter duo. **Maioz** alterius discursus

Hec conuenienter opinatus est empedocles
 quis rationabilius dixit qz anaxagoras.

Binor **Licet** lis et amicitia congregent
 et disgregent hoies nō tñ illud venit attrahendum per oem similitudinē ad res naturales

Conclusio **Igitur** hoc dictū empedocles
 licet esset necessarium. non tamen sine ratione
 est dicendum

Maioz patet p h s in textu. **Nā** ipsius dictū est irrationabile tñ aliquo modo sui dicti assignabat rōnem qmuis infufficientē assignabat. **Binor** patet quo ad eius primam prem. qm intra se habet sue pgregatōis et disgregatōis pncipiū. res enim naturales nō mouentur per se ideo non pnt res naturales habere inter se segregatōis et congregatōis pncipiū per litem et amicitiam sicut hoies. **Secūda** pars patet. **Nā** falsum dicitur q rēpus litis et amicitie habeant equalitatē. qz manifestus est q rēpus pacis et belli nō sp sunt equalia. igitur illud nō est applicadū p oem similitudinē sue equalitatē ad res naturales. **Et** falsus dicitur i h q posuit litē et amicitia dēterminatōis casus vt litē cam generatōis et amicitia causam corruptōis. qm licet in quibusdam ita videat q lis sit causa generatōis. vt in generatōe elementoz et amicitia causa corruptōis. **Tamen** in alijs est econtra sicut in mixtis lis est causa corruptōis. amicitia vero causa corruptōis. **Unde** uniuersalis lis est causa corruptōis qz generatōis. vnde lis ponit causa segregatōis et amicitia ponit causa pgregatōis. sed pter qz generatio affimulat pgregatōem et corruptōem segregatōem pterea dictū suū ē irrationabile. qz arguit ad similitudinē vni pms uniuersi ad totū. vt ab hoie ad totū uniuersum. qz posuit q sicut in hoibz lis et amicitia sunt causa generatōis q ita etiam esset in alijs. **Conclusio** patet ex textu p h s. qz fundabatur se empedocles et democritus in hoc q necessarium nullū la est causa qd improbat p h s in textu. qz conclusio democriti demonstratōis est necessaria. et tñ hz causas necessarias. scz suas premissas hoc tñ qd est simpliciter p mū siue necessarium p essentia. cam nō habet sed ois causalitas q est in alijs ē ab eo. **Unde** dicitur p h s secūdo pme philosophie q talis est dispositio rerū in veritate qualis est in entitate et oia entia depēdent ab vno pmo ente. ita ois veritas resoluenda est ad imobilitatē pitar. eterne increate.

Ad obiectū i oppositū

q iste positōes differunt a positōe fidei qz isti ponit mundum incepisse ex materia aliqua eternaliter et hoc est falsum positio aut Aristot. est vera scz q mundus nō incepit fm naturā qmuis alioxi mō incepit et sic dictū aristot. magis pcordat veritati fidei qm oē verū vero consonat primo thopicorum

Contraria aut bis nō difficile est soluere. **Ubi** debet aut ex b mōi p siderantibz ptingere maxime motū esse aliquū cū nō est oino primū quidē qz neqz vna perpetua mutatio est. **Mutatio** eī ois apta nata est ex quodā in quiddā. **Quare** necesse est ois mutatōis terminos esse pparios in quibus sit. infinitū enim moueri nullum

Et istud est quartū caplin in quo p h s soluit aliquas rationes ppter quas videtur motus incepisse. **Et** diuiditur in duas partes. **In** prima enim parte mouet illas. **In** secunda soluit eas. **ibi**. **Horum** autem primū. **Quā** tum igitur ad primam philosophus ponit tres ratios neqz quibus probat contrariū dictis precedentibus scz

quod motus incipit et non semper fuit. et istas soluere rationes non est difficile. Prima est. Nullum finitum et terminatum est perpetuum. omnis autem motus est finitus. igitur nullus est motus perpetuus. **S**ecunda pars. quod perpetuum appellatur quod caret termino. **M**inor pars. quod in fine sexti huius dictum est. quod neque una aliqua mutatio perpetua est secundum numerum quoniam omnis mutatio aperta nata est. procedere ex quodam finito in quiddam finitum. igitur necesse est omnes mutationes terminos esse. **T**ertia in quibus fit ista mutatio sunt fines eorum. **E**t quia minor videtur habere dubitationem in motu circulari qui est ab eodem in idem. igitur probatur in illo motu dicens. impossibile est fieri quod impossibile est factum esse. et impossibile est moueri quod impossibile est motum esse. sed impossibile est aliquid infinitum motum esse. quod si esset motum tunc haberet terminum motus. infinitum enim termino caret. igitur impossibile est aliquid moueri in infinito.

Amplius videmus possibile esse moueri neque quod mouetur. sed quiescens mouetur. neque habens in seipso neque unum motum ut in inaiatis quorum neque pars vlla neque totum mouetur. sed quiescens mouetur quoniam. **C**onuenit autem aut se moueri aut nequaquam siquidem non fit cum sit motus

Hic philosophus ponit secundam rationem contra illud quod in philosophis rationibus suppositum est. et probatur scilicet si motus incipisset de nouo. quod tam ex parte mouentis quam mobilis necesse esset alium motum prius fuisse hoc enim non sequitur. igitur motus incipit de nouo probatur. **N**am videmus quod possibile est mouere de nouo quod non mouetur iam. neque habet in seipso aliquem motum antequam hoc inciperit moueri secundum aliquem motum sicut in inaiatis quorum neque pars aliqua neque totum prius mouebatur. sed videmus modo quod tam secundum partem quam secundum totum quiescens contingit aliquando post hoc moueri. ut lapis qui deuit antequam. si multiter de pluribus alijs. igitur motus incipit. quod aut talia se mouerent aut nunquam sed verum illorum est falsum. igitur etiam falsum est motum nouum non posse fieri nisi esset alius motus antequam fieret mobile accedere ad ipsum mobile et conuerso. **A**ut ratio sic formari potest in rebus inaiatis contingit aliquid moueri de nouo quod prius nec mouebatur secundum se totum nec secundum partem aliquam eius. igitur in toto conuerso potest motus de nouo incipere cum non esset prius. quia pars et totum debet proportionari.

Multo autem magis huius esse in aiatis manifestum est. **N**eque unum quod in nobis cum sit motus aliquando sed quiescentes tamen mouemur aliquando. et fit in nobis ex nobis ipsis principium motus aliquando et si nihil extra moueatur. hoc enim in inaiatis esse non videmus similiter sed se mouet ipsa aliquid exteriorum alterum. aliquando autem aial dicimus ipsius sonuere. **Q**uare siquidem quiescit aliquando penitus in mobile motus utique fiet ex ipso et non ab extra. **S**i autem in aiali hoc possibile est fieri quid prohibet idem accidere et secundum esse. **S**i namque in puo mundo fit et in magno et si in mundo et in infinito. si quidem contingit moueri infinitum et quiescere totum.

Hic philosophus ponit tertiam rationem et est ista. sicut est

in minori mundo scilicet in aiatis ita etiam erit in maiori mundo. sed sic est quod in minori mundo puta in aiali incipit de nouo motus absque eo quod procedat alius motus in motore aut in mobili qui disponat mobile ad hoc quod moueatur ergo sic erit in maiori mundo. **M**inor patet. nam videmus in nobis quod nullo existente motu in somno subito ex parte facti libere mouemur per voluntatem nostram et sic fit in nobis motus non ab aliquo extrinseco nos mouente. sed ex nobis ipsis. ut si aliquis ambulat sine veritate ita quod solum vult ambulare. tale enim principium non videmus in his esse que non sunt animata. et ideo etiam non mouent seipsum sed semper aliquid exteriorum et que sunt extra ipsa mouet ea quod est alterum ab eis. **M**ouentur enim aut generatione ne aut ab eo quod mouet violentiam. ut patebit infra. **S**ed manifestum est quod ipsum aial mouet seipsum. ergo cum videatur manifeste quod animal aliquando quiescit fieri nouus motus in eo quod penitus est immobile alio motu procedere et ille motus utique fiet ex ipso et non ex alio altero mouente exteriori. **S**i ergo in aiali hoc possibile est fieri. tunc non est generale quod prius conclusum. per inconuenientiam scilicet quod incipiat motus nisi prius fuerit motus. quod nihil prohibet quin fieri dicatur in mundo et in celo quod scilicet motus incipit nullo motu exteriori stente sicut videtur fieri in animali. **R**hetorice enim et per similitudines loquendo animal et precipue homo dicitur puo mundo quia in eo est motor principium. sicut intellectus. et sunt in ipso motores moti. sicut phantasia et appetitus et virtutes que sunt in nervis motibus et musculis et calor naturalis et est in eo motum tamen sicut corpus vel membrum corporis et motores inferiores habent motus proprios et tamen motum sui superioris sicut est in mundo magno. et ideo quod in puo mundo fit videtur etiam in magno de bere fieri. et si in magno mundo fit tunc etiam videtur accidere in infinito quod materiale principium ponit anaxagoras. quod scilicet proponitur ex infinitis sicut ipse dicit. et ita etiam intellectus agens incipit mouere et infinitum moueri. ita quod ante illum motum non fuit preexistens motus. **E**t si aliter verba philosophi exponantur nihil faciunt ad oppositum ut inquit venerabilis dominus Albertus.

Horum autem primum quidem quod dictum est non eundem semper et unum numero esse motum qui est in contraria recte dicitur. **H**oc enim fortassis quidem necessarium est. si quidem non semper unum et eundem esse possibile est eiusdem et unius motum **D**ico autem verum unius chorde unius et idem sonus aut semper aliter sibi se habente et mouente. sed tamen qualitercumque se habet nihil prohibet et quedam eundem esse qui perpetuus et continuus est. **M**anifestum utique erit magis ex his que posterius.

Ista est secunda pars capituli in qua philosophus soluit rationes moras per ordinem. **E**t primo ad primam dicens quod est duplex motus. quidam est motus qui est de contrario in contrarium. et talis motus non est perpetuus. quia terminos extremos habet ut dictum est in fine sexti physicorum. **A**lius est motus qui non fit inter vere contraria. sed ab eodem ad idem sicut motus circularis et talis motus est in finitus per reiterationem. verum tamen est. quod unius rei et eiusdem numero mobilis non est possibile unum et eundem motum esse semper infinite. unde dicit philosophus quod

aliquis posset dubitare. An vnus et eiusdem chordae sit vnus et idem sonus sp aut sit sp alius eodem se habere mouere siue pcutiente chorda. qz pstat q cum pcutitur vna et eadem numero in monochordo chorda. q ipa sonando dat ictum ad vtriusq; latus hoc est a dextris et a sinistris qm vno mo est tensa et tunc propter vnu pcutiens et vnu pcutium pr dubitari vtru vnus sit sonus. et manifestum est q no est vnus. sed potius ictus erant pcuti i tpe si pcutiens chorda pcutit et nihil interponat. Et huius adaptatio e ad ppositu. qz materia q est vna ptra rioru. est sicut chorda pcutta et allatio generatis in obliq; circulo est sicut pcutit pcutiens et de tpe nihil interpo nens. Et vicissitudo materie inter ptra raria est sicut ict? soni datus ex motu a dextris et a sinistris. et ideo licz motus talis no sit idem numero. tm tota natura est sicut mo/ nocordus vnicus musici pcuttus pcutit et cantus e ide eo q generatio vnus est corruptio alterius et e conuerso. sed tm qd de isto motu sit qui est inter ptra raria. nihil tm phibet quin sit alius quida motus q no est inter ptra raria. s; ab eode ad ide qui est vn? et ide numero existens p/ perius qui est sicut manus pcutit pcutiens monochor dum. et hoc erit manifestu magis ex his q posterius in eodem libro erit consideranda.

Moueri aut qd no mouet nullu incoveni/ ens est. Si aliqui quide sit extrinsecus moues aliqui aut no. Hoc tm qualiter vtiq; erit inqui/ rendu. Dico aut vt et idem ab eode motiuo ex istente aliqui qdem moueri aliqui aut no Nihil em aliud dubitat hoc dicens qua propter qui dem no semper alia quidez quiescut coz q sunt alia vero mouentur.

Hic pbs soluit sedam roem dicens q nullu est inco ueniens q aliqd moueat. qd an no mouebat. qz inter ea q mouetur qda mouent a motore extrinsecu. et qda mo uentur a motore intrinsecu. At illa q mouent a moto re extrinsecu no mouentur ca est triplex. s. absentia mo/ toris. aut distantia eius ab ipso mobili. aut pntia impes/ dimentis mot? in motore. aut i mobili. aut in vtroq; ipoz. et oppositis de causis illa mouentur. et hoc mo mouent naturalia postq; prius no mouebant. qa oia mouentur a generante pntente et no distante. aut per accns a remo/ uente. phibes sicut mouentur oia corpa simplicia q sunt elemea et qda etia p mixta q no sunt aiara. sicut lapides et metalla et oia ista habent motores extrinsecos. Mo/ tor em extrinsecus no mouet nisi motus ab alio. et ideo si oia essent talia. tunc esset pcellus in infinitu. et ergo o3 q stet in aliq; pmo motore q mouet seipm et non mouet ab aliqua pte extrinsecu. Naturalia vero que mouen tur a motore extrinsecu no mouent nisi pcedat alius mo tus motu eoz. et sic no h3 instantiam hoc qd dictu est. si motus incepisset absolute q motus esset an pntu mo/ tum hec em oia mouentur a generantib; aut remouentib; impedimeta motum. phibentia et illa generantia et remouentia impedimeta etia remouent et tade stat illud in pmo motu qui accessu et recessu mouet oia hmoi. Et pbs in textu mouet vna questionem et est ista. Si pnt? motor sit ille cuius motus est pperuus et tpe mouet oes motores extrinsecos motu suo quare aliqd talu moto/ rum a motore extrinsecu mouet qm qz et quiescit qm qz cu

tm motor primus qui mouet oes illos motores semper moueat. Ad hoc dr pbs q hec ro nihil facit contra illos qui dicunt motum primum esse perpetuum. sed potius inuenit vniam comunem dubitationem dicentib; motuz esse pperuum et non esse perpetuum que comunis dubi tatio est. quare qda sp mouentur sicut corpa celestia et q dam sp quiescut. vt centru totius sphere qd est terra et quedam aliquado mouent et aliqui quiescut sicut inter media inter celu et terra et de his parebit ratio inferius.

Maxime aut vtiq; videbitur tertiu habere dubitationem qd sit cu no insit prius motus q accidens est in aiatis. Quiesces aut prius post hoc vadit mouente exterioru nullo sicut videt. Hoc aut falsum est. Cospicimus em sp aliqd motu in animali naturaliu. Huius aut motus no aial causa est s; pntens forstia. ipm aut di/ cimus ipm mouere se no fm oem motuz. s; fm locu nihil igit phibet. Magis aut fortassis ne cessariu est in corpe multos fieri motus a coti/ nente. Horu aut quosdam intellectu aut appe titu mouere. Illum aut totum iam aial moue/ re. quale ptingit circa somnos. Sensibilis qui dem em cu neq; vnus insit motus. in existente tm aliquo surgut aialia iteru. Sed naq; mani/ festu erit et de his ex sequentibus.

Hic pbs soluit tertiu roem q est de aiatis que maxi/ me videt habere dubitatem in qua quide roe dictu fuit q aial aliqui de nouo moueatur absq; eo q sit motuz ab extrinsecu in qrum oculariter videt q aial quiesces prius post hoc vadit ita q nihil exterius videt ipm mouere. Sed pbs hoc dicit esse falsum qz in puo mudo no incipit motus nisi etia pcedat motus alius. qz constat q aial sp ab aliquo moueat qz calor naturalis sp agit viuere aia li. et calore naturali amplius no agente inducit motus. Ca lor aut ille multaru indigentiaru causa est. vti famis sitis et loci calidioris et frigidioris motus vel quietis vel fo mentoz. vel extinguentiu vel refrigeratiu ipm. et ille in/ digenne mouet pharasia et appetitu aialis. et ille appeti/ tus mouet vterius aial vt moueat fm locu. id falsum est q aial no habeat motore extrinsecu q moueat ipm. Ho uet ar aial ab aere ipm pntente in quo fuit oes qitates celestiu corpoz et alioz ptingentiu aial et aer sic altera/ tus alterat corpa aialis et ille alterationes mouent appeti/ tum in aiali. et intellectu practicu in hoie. Sed veru est q motus ill? quo mouet aial a calore naturali vel a circu dante aere no est causa ipm aial sed potius motu est ab ipo. et cotinens vel aer est causa motus illius. sed tm aial cu motu illo motu tuc vterius mouet ab appetitu ad motu pgressiuu fm locu. Sed diceres superius dictu est. q aial intra se habet principiu sui mot? qd est aia. igitur no mouet aial ab aliquo extrinsecu. Ad quod responder pbs q aial non mouet seipm motore sibi intrinsecu fm omnem motum. sed ratu fm motum qui est fm locum. et igitur nihil prohibet cum dicitur animal mouetur a seipso fm locum quin moueatur multis modis ab ex/ trinsecu circumdante aere. sed potius motu est ab iphis et continens. aut aer est causa mot? illius. Sed cum mo

tum est illo motu. tunc ulterius mouet ab appetitu ad motum processuum fm locum quem precedunt isti alij motus de quibz dictum est. Et dr phs q horu motu quibz mouet aial est dñia. Nam quosdā quidē necessariū est mouere aut intellectu vt i hoibz aut appetitu i alijs aialibz. Intellectus autē z appetitus sic motu mouet totum aial motu processiuo fm locum z talis motus maxime ptingit circa somnū z vigiliā. qm somnus ē pfectissim⁹ motus. Somnus em̄ est cū neqz vnus motus sensibilibz insit qz a nulla potentiāz sensitiuarū in somno mouetur. qz in somno intendunt vires naturales z operātur in loco digestionis circa cibū a quo resolutus vapor reflectitur z humectat mēbra. vnde sensus z motus oriūtur. sicut cerebrū z cor. et tūc immobilitantur oēs sensus et pures z ab illo surgūt aialia vigilātia iterū cū digeritur hūidū illud et redit ad cor et cerebrū calor naturalis et expanditur in organa sensus et motus et hec est vigilia. Ex quo patet manifeste qūo animal diuersis mouetur motibus.

Utrū animal sit minor mundus in quo potest esse motus inceptio nō tñ in maiori mundo.

Et videtur q aial nō sit minor mundus. Nam ps mūdi nō est mūdus. aial ar̄ est quedā pars mūdi q virtute celi et generatiū sit ex ipsis elementis. igit nō debebat dici mūdus. Cōfirmat est tñ vn⁹ mūd⁹. pmo celi. igit aial nō p̄dici minor mundus. Cōsequētia p̄z. qz est bonuz argumentū est minor mundus. igitur est mūdus per locū a dicto fm qd ad dictū simpliciter secūdo thopicozū hoc est a p̄e in mō ad suū totū. Secūdo si in maiori mūdo sit noua motus inceptio. igitur etiā in maiori mūdo. In oppositū est phs in textu. Et p intellectu isti q̄stio nis ponitur duo discursus qz maior prim⁹ est ista

In maiori mūdo est motor prim⁹ et motus res moti et etiam quedā alia. ab his tantū mota. Vnoz In animali et precipue in homine est ista similiter inuenire. Cōclusio. Igitur bñ dixit philosophus q aial est minor mundus licet hoc hoī cōueniat expressius

Maioz patet. Nā tota vniuersi multitudo reducitur ad ternariū q̄ p̄stat ex mouente tñ. ex mouētibz moris et mobilibz tñ. vnde in vniuerso est prim⁹ mouēs simpliciter immobile. Immobile qz manens dans cūcta moueri et in eo sunt mouentia mota vt intermedia inter celū et terrā. et est motū tñ sicut centrū ipsius sphere qd appellatur terra. Sz dices mūdus constat ex corporebus q tñ mouentur. igitur nō est motor aliquis immobilis in maiori mūdo. Ad hoc dōm est. q̄uis mūdus corporeus solū simpliciter ex corpibz p̄stituat. nō tñ mundus simpliciter sed etiā ex motoribz inter q̄s est ordo talisqz deueniendū sit ad primū motorē immobilem qui mouet et nō mouet. Mūdus em̄ quatuor accipit modis. vno modo p vniuersitate rerū generabiliū et corruptibiliūz et sic mūdus nō includit i se celū. Scdo modo accipitur p vniuersitate rerū corporearum z sic mundus includit celū. Tertio modo accipitur celū pro vniuersitate oim

Perū creatarū z sic angeli dicantur esse in mūdo. Quarto mō pro vniuersitate oim rerū indr̄iter tam creataz qz in creatarū. z sic prim⁹ motor extra genus sue simpliciter dicitur esse in mūdo. Vnoz patet. nā in hoīe est motor prim⁹ scz intellectus practicus. et sunt in eo motores moti. s. appetitus pharasia z virtutes motiue q sunt in neruis z musculis z calor naturalis. et est in eo motum tantum siue corpus siue mēbra corporis. et habent motores inferiores motus suos p̄rios sub prim⁹ tñ motu vt p̄cularius videri hz in fine tertij de aia. Cōclusio sequit ex p̄missis. Et q̄ expressius ista sunt in hoīe qz in alijs aialibus brutis in q̄bz nō est intellectus qm hō nō solū hz similitudinē mūdi corpeī sz etiam mūdi spiritūalis siue intellectualis ita qz hō est quasi p̄cipiū vniuersi mūdi scz corporei et incorporei z propter hoc d̄r ne p̄s charēne argenteē id est mūdi corporei z auree. id est mūdi spiritūalis. Et dicitur assimilari charēne p̄pter cōs dependentiā et subordinationem essentialē vni⁹ p̄ris ad aliā et propter istam similitudinē expressam hoīs cū maiori mūdo. dicit homo q̄si oīs creatura cū p̄cipat cū qualibet natura. Nam hō fm corpus similitudinē cū mūdo corporeo habet. fm aiam z vires aie cū mūdo spiritūali. Vnde sicut in mūdo corporeo sunt quatuor elementa z quinta essentia sic in hoīe sunt quatuor elementa z effectus quinte essentie exiēns mixtiōis causa. Et sicut mūdus spiritūalis integratur ex nouē angelozū ordinibz sic etiā in hoīe fm aiam intellectuā inueniunt angeliformiter nouē p̄fectōnes tam fm intellectū speculatiū qm fm intellectū practiū. Vnde pmo intellectus speculatiū in hoīe triplicē hz facultatem fm tres gerarchias. pmo facultatem intelligendi metaphysicā. scdo mathematicā z tertio physica. z quelibet facultas subuiditur fm triplicem gradum. Sicut vis intellect⁹ practici triplicem habet p̄tērem vt latius patebit tertio de anima.

Maioz secūdi discursus est.

Nō mouet aial seipm nisi motu p̄gressiuo qui est fm locū. Vnoz Hoc motu nō mouet aial se nisi moueat aliūde. Cōclusio.

Igitur in minori mūdo nō p̄t esse noua motus inceptio nisi precedat alius motus sic i maiori mundo vt tenet Aresto. demonstratio

Maioz patet. Nā isti motus p̄cipiū proximū est in aial. in hoc em̄ differt ab alijs rebus corporeis infra se q̄a potest seipm mouere motu p̄gressiuo cuius prim⁹ p̄cipiū executiū est p̄t⁹ motiua q̄ est subiecta i musculis z neruis z originaliter descendit ex posteriori p̄te capitis p spondilia dorfi. Sed dices. aialia etiā mouet se alio motu scz motu alteratiōis z augmētatiōis. Ad hoc dōm est. qz aialia vt hōmōi nō mouent se motu alteratiōis augmētatiōis siue generatiōis. sed in q̄tū stz vegetabilia. Hec etiam mouet se illo motu nisi aliunde moueant. qz aial nō augmētatur nisi ipsi aialia apponant nutrimentū. Vnoz patet p phm in textu q̄ dicit qz aial motū aialem p̄cedit alius motus naturalis. qm calor naturalis sp̄ agit in animali q̄diu vinit aial. z in ipso calore sp̄ aia mouetur z qm nō mouet nec viuificat illo calore aial tūc inducta est mors. Calor em̄ vt dictū est circa textūz est multarū indigentiarum zc. Cōclusio sequitur ex p̄missis. Nā sicut est in microcosmo h̄ est in minori mūdo in q̄ nō est mor⁹ inceptio qm ante illū sp̄ est ali⁹ motus

ita in macrocosmo hoc est in maiori mundo q̄ est vnus ⁊ primus motus q̄ nō incepti existens cā omniū aliorum motuū in microcosmo. ⁊ ita pueniēt dī vn⁹ mūdus minor ⁊ alius maior. minor q̄dem q̄ est inferior pfectiōe et causalitate qm̄ minor mūdus est quasi effectus maioris mūdi. oīa em̄ que in minori mūdo sunt sunt etiā in maiori mūdo. sicut manifestum est in animali. oīa em̄ q̄ aīali pueniūt originem hñt ex mūdo corporeo. sed sic nō est oīs quāq̄ in hoīe. licet em̄ hō fm̄ corpus sit sub corporeo celsiō. nō tñ fm̄ aīam. nisi inclinatiue. q̄uo dicit solet q̄ fāra inclinant hoīem. nō tñ necessitāt. sed q̄ plerūq̄ hoīes sequitur passiones ⁊ inclinatioes. q̄nq̄ vero repellūt. nō p̄ sumi iudiciū de futuris effectib⁹ humanis. Hō em̄ viuens fm̄ rōnem nō est sub necessitate fati. imo p̄ agere p̄ra fatalem inclinatioem. q̄uo dī Pholomeus. q̄ sapiēs dñabit astris. imo hō sic viuēs fm̄ rōnem p̄ corpus suū extra fatalem inclinatioem trahere ita q̄ si sui corpus sit p̄ralem habitudinē inclinatuū p̄ rōnem qua fato dñatur p̄ corpus ad oppositū disponere. ⁊ hinc est q̄ dicunt medici expti. q̄ p̄ auxiliū illius naturalis vita plongari p̄

Ad obiecta in opposi.

Ad p̄mū dōm est. q̄ Aristo. nō vocat aīal simplr mūdū sed appellat ipsum mūdū fm̄ quāndā silitudinē. Et p̄ h̄ p̄ ad p̄firmatōnem. Ad secūdu dōm est. q̄ in minor mūdo nō est simplr noua motus inceptio. qm̄ semp̄ ipm̄ p̄cedit alius motus. vt p̄ ex dicitis. Sed diceret. vide mus hoīem q̄nq̄ se mouere ita q̄ nihil exterior moueat eum. vt si aliq̄s moueat nō ex indigentia. sed solū vt ostēdat se posse. ⁊ nō vt querat aliqd̄ in loco ad quē mouetur. Ad hoc dōm est fm̄ do. Alterū. q̄ impossibile est q̄ motus localis aīalis fiat sine p̄ceptōe aliqua. Nā nunq̄ sit motus sine mutatioe aliqua facta a p̄ceptu. ⁊ ideo motus nouus exigit nouū p̄ceptū. q̄ virtus cōcipiens mouet et disponitur anteq̄ moueat. Est em̄ p̄ceptio q̄dā q̄ aliq̄s velit ostendere se posse ambulare. Et ita manifestū est. q̄ nullus fieret motus nisi poneret motus p̄petuus

Incidūt dubia quorū

primū est. An hō dī microcosmus. hoc est minor mūdus. Solutio q̄ sic r̄hetorice ⁊ p̄ silitudinē. q̄ vt dicitū est sicut in macrocosmo. id est in mūdo maiori sunt motores tñ. ⁊ sunt motores moti ⁊ motū tñ. ⁊ est q̄dam motuum p̄trarietas inq̄ritum vnus est ab oriente in occidentem. ⁊ alius econtra ab occidente in orientem. ita etiā est in homine. qm̄ in eo est p̄mus motor. scz intellectus. ⁊ sunt motores moti. sicut phantasia appetitus ⁊ virtutes motiue. ⁊ motum tñ sicut corpus. Et motores inferiores habent motus p̄rios p̄ra motū superioris. vt patet in terciō de aīa. q̄ sensualitas mouetur p̄ra imperiū rōnis aliquant̄ do. sicut etiā in maiori mūdo inuenitur motus obuius motui p̄mi mobilis. Alij dicūt hominē esse microcosmū ex parte corporis. q̄ sicut in toto vniuerso sunt quatuor elementa ex quib⁹ ipsum p̄stituitur. sic etiā homo cōponitur ex quatuor elementis. ⁊ q̄uis quintū corpus simplex scz celum nō interet p̄positiōem hominis fm̄ substantiam vtiq̄ tñ fm̄ virtutem. q̄ p̄stituit in homine periodus certam. Ex parte aīe vero homo etiā viuūt sentit ⁊ rōinal et intelligit. ⁊ hoc mō gregorius vocat hominē mūdum. q̄ ipse participat cum creaturis mūdi a deo creatis. p̄ma autem similitudo est ad p̄positum.

Secūdum dubium est.

Quot modis aliq̄s motus dī esse infinitus. Solutio duob⁹ modis. Vno mō q̄ p̄mensurat infinito spacio et sic nō p̄t esse aliq̄s motus infinitus p̄pletus. q̄ p̄hus p̄bat p̄mo celi nullū esse spaciū hoc mō infinito. Alio mō dī motus infinitus fm̄ duratōem. ⁊ talis p̄t fieri in mobili finito ⁊ spacio finito. ⁊ talis est motus celi qui est infinitus fm̄ successiōem suā. reuolutiōnū. q̄uis quelibet reuolutio sit finita

Principiū autē p̄sideratōis est q̄d q̄dē et dēe dubitatōis. quare quedā eoz que sunt aliquādo quidē mouent. aliquādo autē quiescūt iterū. Necesse autē ⁊ oīa quiescere semp̄. aut oīa semp̄ moueri. aut alia q̄dem moueri. alia autē q̄ escere. Et iterū horum aut que mouētur mouerit semp̄. que p̄o q̄escūt quiescere semp̄. aut oīa apta nata sunt similiter moueri ⁊ q̄escere. aut reliquū amplius ⁊ terciū. Contingit em̄ alia q̄dem semp̄ imobilia esse eoz que sunt. alia vero sp̄ moueri. alia autē cū vtrūq̄ accipere. q̄d q̄dē nobis dicendū est. Hoc em̄ h̄z solones omniū dubitatorū ⁊ finis nobis est h̄mōi negotij

Iste est tractatus secūdus huius octau. in quo p̄hus descendit sp̄aliter ad p̄mū motū. ostendens ex ipso p̄mū motū esse imobile. Et diuidit in q̄nq̄ capla. In quoz p̄mo ostēdit dispōnem entū aut rerū in vniuerso quo ad motū ⁊ quietē. In secūdo ostēdit q̄ oīa q̄d mouet motū uel ab alio. ibi (Mouētū igit̄ reoz) In terciō ostēdit q̄ mouens esse imobile. ibi (Hoc autē duplr) In quarto docet reductiōem omniū mouentū ⁊ motorū ad vnū p̄mū mouēs imobile. ibi (Necesse ē igit̄) In q̄nto ostēdit p̄mū motū eē p̄petuū. Et diuidit istud caplm̄ in duas partes In quaz p̄ma ponit septem modos rerū sive entū. In secūda p̄te sex reprobat modos entū affirmādo septimū ibi (Omnia igit̄ quiescere) Quātum q̄ ad p̄mā partē dī p̄hus. q̄ p̄ncipiū p̄sideratōis est p̄cedere a dubitatōe superius mōra q̄ fuit. quare q̄dam eoz que sunt aliquant̄ do mouent ⁊ aliq̄n q̄escūt. Ab hac autē incipientes diuidē da sunt oīa fm̄ q̄ ad motū ⁊ quietē p̄t p̄ari. Dicit ergo p̄hus q̄ oīa que sunt aut necessariū est semp̄ q̄escere. sicut dī zeno. aut necesse est oīa moueri sicut dixit erastus. aut necesse est alia moueri ⁊ alia quiescere. sicut dixit p̄tagoras. q̄ terra mouetur ⁊ celū quiescit. Et iste tercius modus etiā vltērius diuersificat. qm̄ si q̄dam mouetur ⁊ q̄dam quiescūt hoc potest esse. aut ita q̄ ista que mouent. mouentur semp̄. ⁊ illa que quiescūt quiescūt semp̄. et nihil entium sit extra alterū istoz duoz modoz. aut ita q̄ oīa que sunt. sint apta nata ad vtrūq̄. scz q̄ quiescant et q̄ moueant. ⁊ aliq̄n q̄escant ⁊ aliq̄n moueant. sicut dixit Anax. ⁊ Empe. Et āplius est iterū diuidere entia sic. q̄ eoz q̄ sunt. alia sunt semp̄ mobilia ⁊ mota. ⁊ alia sp̄ imobilia ⁊ nūq̄ mota. alia aliq̄n mota. aliq̄n q̄eta. ⁊ h̄olum vltimū memb⁹ dicitarū diuisionū est verum. Et vt melius appareat q̄d dicitū est possunt septē formari mod⁹ dī entū. quozū primus est. q̄ oīa semp̄ quiescunt. sicut dixit zeno. Secūdus est q̄ oīa semp̄ moueant sicut dixit

Erastus Tertius est q̄ omnia mouentur q̄nq̄ z̄ quiescūt sicut dixit Anaxa. z̄ Empedo. Quartus est. q̄ omnia re rum q̄dam semp̄ quiescūt z̄ q̄dam mouentur. sicut dixit pi tagoras. Quintus est. q̄ non omnia sed q̄dam q̄nq̄z mo uent z̄ quādoq̄ quiescūt. Sextus est. q̄ quedā quiescant semp̄ z̄ alia moueātur q̄nq̄z z̄ quiescant q̄nq̄z. Septimus est q̄ inueniūtur in entiu diuersitate tres modi simul. scilz q̄ q̄dam moueant z̄ quedā quiescāt semp̄. z̄ q̄dam quies cant q̄nq̄z. z̄ q̄dam moueant q̄nq̄z. Hec em̄ diuisio est cō sideranda nobis z̄ p̄sequenda. qz eius declaratio hz̄ in se solutioēs omniu dubitationū z̄ ideo huius diuisiois de claratio p̄fecta est finis hui⁹ negotij q̄ in h̄ libro attēdit.

¶ Omnia igitur quiescere z̄ huius rōnem que rere dimittētes sensum infirmitas q̄dam est in intellectus Et de toto aliquo sed nō de parte am biguitas est. neq̄ solū ad physicum. sed ad om nes scientias. vt est dicere z̄ om̄es opiniones p̄pter id qd̄ motu vtūtur om̄es. Amplius aut̄ de p̄ncipijs ipotunitates sicut in rōnibz̄ circa doctrinas nihil sunt ad mathematicū. Simili ter aut̄ in alijs sic neq̄ de eo qd̄ nūc dicitur ad physicum. supposito em̄ q̄ natura p̄ncipium motus sit.

¶ Ista est secūda pars huius capli in qua p̄hs reprobat modos entiu. Et p̄mo p̄mū. z̄ hoc tribz̄ rōnibz̄. Quaru p̄ma est. aliqua mouere est notum sensui. dimittere aut̄z sensum z̄ querere rōnem de manifestis sensui est qd̄z in firmitas intellectus. q̄ nō potest dici q̄ omnia semp̄ quies cant. Si em̄ aliquis habeat intellectū in aliqua scia ille in intellectus erit apud ipsum notitia que est habitus p̄ncipio rum ex quibz̄ p̄cedere debet in illa scia quā intendit trade re. p̄ncipia aut̄ v̄ta stant ad sensum z̄ colliguntur p̄ experti mentalem cognitiōem. que est in sensu accepta. sicut habet manifestari in p̄ncipio p̄me p̄hie. z̄ declaratiū est in secun do posteriorū. Si ḡ sensus dimittat z̄ reiciat nullum erit experienti. quare intellectus p̄ncipioz̄ erit infirmus ee nullus. z̄ tñ hoc faciendū esse dixit zeno. Sic em̄ dubitare de motu nō est dubitabile de parte aliqua sensibilū. s̄z de toto. qz nō nō p̄clusiones physice habebūtur. sed etiā p̄ncipia nulla erūt. si sensus sit abijciendus. Secūda rō est. di cens omnia semp̄ quiescere nō solū destruit sciam naturalem sed oēs artes. qz om̄es scie mathematice z̄ alie p̄m̄ quedā modū vtūtur motu si sint scie de entibz̄ fm̄ q̄ sunt entia. qz cū omnia entia sunt in rebz̄ mobilibz̄ vel sint mota aut ad motū relata. si dubitaf̄ de motu dubitaf̄ etiā de p̄ncipijs motus. z̄ sic dubitatio erit de om̄ibz̄ entibz̄ tam phy sicis que vere mouentur q̄ mathematicis que fm̄ esse sunt in his que mouent. q̄ etiā diuinis que referūtur ad mo rum. z̄ p̄pter hoc nihil omnino relinquit qui sic dubitat. Tercia rō est. sicut in rōnibz̄ doctrinalibz̄ que sunt mathes maticis. non p̄tinet p̄tradicere z̄ refellere importunitates que sunt p̄tra p̄ncipia ad aliquem artificem qui p̄siderat ens p̄tractum ad materiā spealem. ḡ etiā nō p̄tinet ad naturalem p̄hm̄ aliquid dicere z̄ refellere de eo qd̄ nūc di citur. scz̄ q̄ nihil oino moueat. Est em̄ p̄ncipiū suppositū in physicis. q̄ natura est p̄ncipiūz̄ motus. p̄tinet ergo in quibus ex p̄m̄nibz̄ refellere ad logicā que ad omnia me thodoz̄ p̄ncipia viam habet. aut̄ per certitudinem p̄r-

tinet hoc ad p̄mū p̄hm̄ qui ex cōmunitate sui subiecti z̄ suoz̄ p̄ncipioz̄ aliaz̄ sciaz̄ p̄ncipia hz̄ p̄bare z̄ detinere

¶ Fere aut̄ adhuc et oia dicere mouere falsum quidē. minus aut̄ hoc p̄ter artem. Positiū q̄ dem em̄ est q̄ natura in physicis p̄ncipium sit motus z̄ actus. sicut aut̄ physicū est motus.

¶ Sic p̄hs reprobat secūdū modū qui fuit ipsius era cliti dicentis oia semp̄ moueri dicens. q̄ p̄tra negātes p̄ncipia nō est disputandū in particulari scientia. negantes au tem quietem fere tñ negant in p̄hia naturali sicut qui ne gant motum. eo q̄ natura est p̄ncipiūz̄ z̄ causa mouendi et quiescendi. ergo nō est disputandū cōtra tales. Dicit aut̄ fere. qz q̄uis in re ipsa tantū falsum est vñ q̄tum ali ud. tamē fm̄ modū in physicis dicitur eius qui d̄ moueri est minus falsum eo q̄ est fm̄ sciam naturalem z̄ nō con tra p̄ncipia eius. Suppositū em̄ est. q̄ in om̄ibz̄ physicis inest natura que est p̄ncipiūz̄ motus z̄ quietis. z̄ ideo dices morum nō negat p̄ncipiū. qd̄ est natura. z̄ p̄ncipiū phy sicoz̄. Similiter aut̄ vna de passioibz̄ reruz̄ naturalū est est motus. passio aut̄ p̄na. et etiā quoddā p̄ncipiū inco plexum in scia in qua passio illa probatur subiecto inesse dicens ergo omnia moueri minus mentitur q̄ dices om nia quiescere

¶ Et dicit qd̄dem moueri eoz̄ que sunt nō alia quidē. alia vero nō. sed om̄ia z̄ semp̄. sed latere hoc nostrū sensum. ad quos etiam quidez̄ non determinates qualē motum dicitur. aut omnes nō difficile est p̄tradicere

¶ Sic p̄hs ostendit quomodo Democritus z̄ sui seq̄ ces suam opinionē falsam palliabant qua dicebant omnia semper moueri z̄ nihil quiescere. sed dixerūt motū quoz̄ dam nos latere fm̄ sensum. eo q̄ paulatim mouent z̄ non p̄cipitur motus eoz̄ nisi post hominū multoz̄um etates. Ista em̄ dicto non est difficile p̄tradicere. p̄cipue cum ipsi non distinguāt qualē motu moueātur semp̄ z̄ p̄tine om nia que sunt. sed potius vident dicere q̄ omnibz̄ motibz̄ bus moueantur omnia

¶ Neq̄ em̄ augeri neq̄ minui possibile p̄tinue sed est mediū. Est aut̄ illis rō huic de eo qd̄ est gutta p̄terere z̄ nascentia z̄ lapis scindere. Ad em̄ si tñ effodit aut remouet gutta aut mediū in medio temporis p̄ns. sed sicut nauis tracta est. et gutte tot tantū mouent. Pars aut̄ illorū in nullo tempore tantū. Diuidit̄ quidē em̄ qd̄ remotū est in plura. sed nihil eoz̄ motū est se orsum sed simul. Manifestū igit̄ q̄ nō est neces sariū semp̄ aliquam abire. qz diuidit̄ diminutio in infinita sed totum aliq̄n̄ abire

¶ Sic p̄hs ostendit solutiōem illius pallatiōis siue ca uillariōis inductive in motu augmentationis z̄ diminu tiōis alterationis z̄ in motu locali. Et p̄mo hoc facit in motu augmentationis z̄ diminutiōis dicens p̄tra tales q̄ impossibile est vt aliquid augeat̄ aut diminauat̄ p̄tinue. sed potius est mediūz̄ tempus inter statum augmenti et diminutiōis inceptiōē. qz nō oportz̄ si aliquid augeat̄ in

aliquo totali tpe q̄ etiā augeat p̄ qualibet pte illius t̄pis
h̄et nō sentiat augmentū in partibz t̄pis factū. Nā est ali
q̄d t̄ps status inter augmentatōem z̄ d̄minuatōem. q̄z t̄c
pus infantie z̄ iuuentutis dam⁹ augmento. z̄ t̄ps etatis
virilis statū. z̄ t̄ps senectutis z̄ senij vt̄ in pluribz dam⁹
d̄minuatō sic q̄ in senectute fit d̄minutio virtutis et non
sube. In senio autē d̄minutio sube simul cū virtute. Ec
istud p̄bat p̄bus tribz signis. quoz̄ p̄mū est de guttis cas
uantibz p̄terentibz siue p̄forantibz lapidē. aut aliā rez̄ q̄ na
ta est equari aut p̄teri. vel etiā q̄d est lignū scindere lapidē
q̄n plantat sub lapide. Nō em̄ est necariū si gutta in aliq̄
roto tpe tantū effodit de lapide. aut si planta tantum p̄fo
rat de lapide in tribz annis q̄ medietatē illius foueae faciat
in medietate illius t̄pis. z̄ terciū in terciā. z̄ millesimam in
millesima. q̄z si sic p̄tingeret. cū diuisio vadat ī infinituz̄ in
fouea p̄tate t̄pis. q̄ in qualibet minima aliq̄d effoderet
sed hoc nō est verū. q̄z h̄mōi partes nō sunt nisi in poten
tia in p̄tinuo z̄ in tpe. sicut in septimo huius dem̄ est lat⁹
Et sicut d̄m̄ est de d̄minuatōe. Secūdū signū huius p̄i
mo sile p̄ter hoc q̄ gutte euanescentes lapidē non sunt simul
est in tractu nauis. ibi em̄ vnus solus nō p̄t trahere nauēz̄
sed solum disponit ad tractōez̄. sed duo aut tres simul tra
hūt. Terciū signū est de lignis. que scindūt lapidem que
sub lapide plantant. hoc autē nō fit in p̄ncipio sed in fine. q̄
id q̄d augeat non roto tpe augeat nec quod d̄minuit roto
tempore d̄minuit

¶ Sicut autē et in alteratōe qualibet. Nō em̄
si p̄ibile in infinitū est q̄d alterat⁹ p̄pter hoc et
alteratio. sed veloci⁹ fit multoties sicut cōgelatio
Amplius cū infirmē aliq̄s necesse est t̄ps fie
ri in quo sanat⁹ z̄ nō in termino t̄pis mutari. Ne
cesse est autē in sanitate mutari. z̄ in aliud nul
lum. Quare dicere p̄tinue alterari z̄ multuz̄ in
manifestis est ambigere. In p̄trariū em̄ altera
tio est z̄ lapis neq̄ durior sit neq̄ mollior

¶ Nōc p̄bus ostendit idē in alteratōe qualibet. z̄ hoc
tribz rōnibz. Quaz̄ p̄ma est. illud nō alterat⁹ q̄d q̄ncq̄z al
terat⁹ z̄ q̄ncq̄z nō in partibz. sed sic est q̄ multoties fit alte
ratio veloci⁹ in multis partibz simul. q̄d q̄d alteratur
nō alterat⁹ p̄tinue in qualibet parte diuisibilis t̄pis. Vi
noz̄. p̄bat. q̄z alterans q̄ncq̄z disponit id q̄d alteratur est. et
q̄n est vltimo dispositum tūc in pluribz partibz veloci⁹
introducitur alteratio. sicut pars in densatione p̄gelatōis z̄
coagulatōis. ¶ Secūda rō est. om̄is motus requirit des
terminatū terminū. quo habito cessat talis motus. q̄ nō
p̄t p̄tinue aliquid alterari. An̄s pars. q̄z est de cōtrario in
p̄trariū que necessario sunt determinata. vt cum aliquis
infirmatur z̄ mouetur motu sanatis ad sanitatē. necesse
est esse tempus determinatū in quo sanabitur. ita q̄ nō p̄t
hoc tempus diuidi in indiuiduas pres. sic q̄ pars sanita
tis fiat in vno indiuisibili. z̄ alia ps̄ in alia parte temporis
indiuisibili. sed potius postq̄ dispositus est ad sanitatē p̄
ficatur sanitas in tempore z̄ nō diuidit⁹ fm̄ diuisionē tem
poris. Nec p̄t dici q̄ ideo mouet⁹ cōtinue ille qui sanat⁹. q̄z
licet finita sit mutatio eius ad sanitatē. t̄n̄ cum puenierit
ad sanitatē nō quiescit ibi. ideo cōtinue z̄ semp̄ mouet⁹.
sed superius p̄batū est ad mutatiōem nō est mutatio. nec
ad motū est motus. ¶ Tercia rō est. iudicio sensus stan
dum est in sensibilibz sed dicere q̄ ea que alterant cōtinue

alterant fm̄ partes t̄pis est ambigere in his que sensui s̄z
multū manifesta. ergo z̄c. Vnoz̄ probat. q̄z videmus in
reby naturalibz q̄ multa s̄z q̄ nō p̄tinue alterant sicut las
pis nō fit p̄tinue durior neq̄ mollior. z̄ t̄n̄ in p̄trariū est al
teratio. puta de duricie in molliciem. z̄ econtra

¶ Et fm̄ q̄ fertur mirabile est si latuit lapis de
orsum latus. aut manēs in terra. Amplius autē
terra z̄ alioz̄ vnūq̄d̄ ex necessitate p̄manent
q̄dem in p̄p̄ijs locis mouent⁹ autē violente ex
his. Si quidē igit̄ q̄dam ip̄oz̄ sunt in p̄p̄ijs
locis necesse neq̄ fm̄ locū oīa moueri. Ex q̄dē
igit̄ impossibile sit aut semp̄ om̄ia moueri. aut
sp̄ q̄scere ex his z̄ alijs h̄mōi sciet vt̄iq̄z aliq̄s

¶ Nōc p̄bus ostendit idē in motu locali duabz rōnibz
Quaz̄ p̄ma est. si illud q̄d fertur hoc est mouet⁹ localiter
p̄tinue mouet⁹ tūc valde mirabile est q̄ suus motus deoz̄
sum nos lateat. ex quo oculariter p̄spicimus q̄ tale quēz
scit cū puenit ad centrū z̄ amplius nō mouet⁹. ¶ Secūda
rō est. videmus q̄ terra z̄ om̄e corpus simplex quiescunt
necessario q̄n sunt in p̄p̄ijs suis locis naturalibz. z̄ nō mo
uent⁹ a locis illis nisi per violentiā. Manifestū igit̄ est q̄ q̄
dam corpora sunt in p̄p̄ijs suis locis z̄ nō mouent⁹ in eis
fm̄ locū. ergo nō om̄ia p̄tinue mouent⁹ fm̄ locum z̄ p̄ p̄ijs
relinquit⁹ q̄ vtraz̄ positio est falsa z̄ impossibilis. q̄d oīa
moueri. z̄ que d̄t om̄ia quiescere.

¶ At vero neq̄ alia quidē semp̄ p̄tingit quiesce
re. alia vero semp̄ moueri. aliq̄n autē quiescere z̄
aliq̄n moueri nullū. D̄m̄ autē q̄ impossibile
sit sicut z̄ in dictis pus z̄ ī his. Videm⁹ em̄ in
eisdē fieri diuersas mutatiōes z̄ ad huc q̄z oppo
gnāt manifestis dubitās. Neq̄ em̄ augmentū
neq̄ violentus erit motus nisi mouebit⁹ extra
naturā quiescens pus. Generatōem igit̄ remo
uet z̄ corruptōem hec rō. Ferre autē z̄ moueri si
eri quiddā z̄ corrupti videt⁹ om̄ibz. In q̄d q̄dez
em̄ mutat⁹ sit hoc aut in hoc. Ex hoc autē muta
tur corrupti hoc aut huius. Quare manifestum
est alia q̄dē mouent⁹ alia p̄o q̄scūt aliq̄n.

¶ Nōc p̄bus reprobat terciū modū istū scz̄. entū quedaz̄
p̄tinue mouent⁹. z̄ quedā p̄tinue quiescunt. z̄ nihil sit oīno
q̄ aliquando moueat⁹ z̄ aliq̄n quiescat. q̄z illud dicit⁹ rez̄
pugnat sensui. q̄z videmus in eisdē reby fieri mutatiōem
que necessario stant in suis simbz. ergo talia q̄ncq̄z mouent⁹
et q̄ncq̄z quiescūt. Preterea per hoc etiā tolleret⁹ om̄is mo
tus violent⁹. q̄z aliquid d̄t violētē moueri. quādo expel
litur a loco suo in quo naturaliter quiescit. si ergo ponat⁹ q̄
illud quod quiescit semp̄ quiescit in suo loco naturali. t̄c
nō potest moueri p̄tra naturā suā. q̄ nō p̄t moueri violen
ter. Tercio excluderet⁹ generatio z̄ corruptio q̄z si illud
q̄d quiescit semp̄ quiescit z̄ nō p̄t moueri. ergo illud q̄d q̄
escit sub nō esse sicut in corrupto non p̄t generari. q̄z alis
moueret⁹. q̄d est p̄tra hypotesim. Nec etiā illud q̄d quiescit
sub esse sicut ip̄suz̄ generatū poterit corrupti. Quarto tollit
leretur vlt̄er om̄is motus z̄ moueri. q̄z in oīni motu est
quedam generatio. eo q̄ motus alteratōis finis est genes

ratio. 2 motus localis caufat alteratōem. Sicut autē optio 2 motus est q̄ in omni motu fit fieri quoddā 2 generari quoddā 2 quoddā corūpi. Nā in motu est generatio forme post formā. siue vbi post vbi. 2 corruptio eius q̄ abijct. 2 ideo illud q̄ mutat fit 2 tunc durate motu hoc in q̄ mutat. sicut albū vel nigrū vel alia forma in quā est ipsa mutatio. aut si nō est motus ad formā sed ad vbi. tūc hoc q̄ mouet fit in hoc vbi ad q̄ mouet. 2 corrupit ab eo ex quo est motus. 2 si hec est forma tūc corrupit hoc q̄ est albū vel nigrū q̄ mouet aut corrupit ab ipso si motus est fm locū. q̄ locus nō fit id q̄ mouet in loco. Luz autē motus est ad formā tūc id q̄ mouet fit fm aliq̄ eē suū. 2 ideo hō fit sanus Nā vt dicitur est in q̄nto. id q̄ mouet d̄ denotatiue fieri hoc ad q̄ est motus.

Omnia autē velle aliq̄ q̄scere aliq̄ autē moueri. hoc autē ad copulādū ad antiquas rōnes Principiū aut iterū faciendū a nūc Determinatis idē q̄ q̄dem incepim⁹ p̄us Aut em̄ omnia quiescūt. aut omnia mouent. aut hec quidē quiescūt. hec autē mouent eoz q̄ sunt. Et si alia quidē quiescūt. alia vero mouent eoz que sunt necesse esse. aut omnia aliquando quidē q̄scere. aliq̄ nō moueri. aut q̄dā semp q̄scere. alia nō moueri ipsoz. aut alia aliq̄ sustere. aliq̄ vtro moueri. Quidē igit nō possibile sit omnia quiescere dicitur est p̄us. dicem⁹ autē 2 nūc. Si em̄ fm veritatē sic se h̄z sicut quidā dicit eē q̄ ē infinitū 2 imobile. sed nō aliq̄ videt fm sensū sed mouetur multa eoz que sunt.

Nic p̄s reprobat quartū modū siue quartā optio nem. scilz q̄ vlt̄er omnia mouentur aliq̄ 2 aliq̄ quiescunt ita q̄ nihil sit q̄ semp moueat 2 semp quiescat. sicut dicebat Anaxa. 2 Empedo. quā opinione dixerūt esse copulandā ad rōnes quas antiquit⁹ antiq̄ adduxerūt de semp̄ternitate motus. qm̄ opinio illa videt esse ipsius Empedoclis q̄ dixit q̄ in tempore amicitie omnia quiescūt 2 nihil mouetur. 2 in tpe lris omnia mouentur 2 nihil quiescit Aut exponitur sic q̄ illa opinio copulanda est ad alias rōnes que dicende sunt in sequentibz tractatibz. Deinceps igit p̄us summam dicit q̄ aut omnia q̄scūt aut omnia mouentur. aut alia quiescūt 2 alia mouentur. sicut fuit opinio Anaxa. 2 Empe. aut ita q̄ semp quiescūt 2 nūq̄ mouentur. quedā autē mouentur semp 2 nūq̄ quiescūt. 2 nihil omnū est q̄ idem numero quiescat 2 aliquādo moueatur. aut ita est q̄ quedam entū aliquando quiescunt aliquando autē mouentur eadem numero existentia. Et quāuis ista diuisio est superius posita. eam tamē reseruet q̄ nouis rōnibus intendit certa membra reprobare. Et primo improbat p̄mum membrū. scilz q̄ non sit possibile q̄ omnia quiescant 2 nūquam moueantur. sicut dixerunt Hellissus 2 Seno. et licet hoc prius sit ostensum. tamen aliter ostendi potest. Nam si omnia quiescant fm veritatem. vt dicit hec opinio siue illud membrum. tunc sequetur q̄ omne ens esset infinitum 2 immobile. quia cuz sit infinitum bene sequitur q̄ est immobile. quia infinitū nō habet quo moueatur. eo q̄ hoc est infinitum fm locum quod omnem locum occupat. 2 infinitum fm formā q̄

occupat omnem formam.

Si quidē igit opinio est falsa. aut oīno opi/nio 2 motus est. 2 vtiq̄ si phantasia. 2 si aliq̄ q̄dem sic videat aliq̄ aut aliter. Phantasia q̄dem 2 opinio motus quidā esse videtur Sed de hoc quidē intendere 2 querere rōnem quorum dignius habemus q̄ rōne indigere male iudicare est melius 2 peius 2 credible 2 non credible. 2 p̄ncipiū 2 nō p̄ncipiū

Nic p̄s ostendit q̄ opinio dicens omnia quiescere non videtur esse vera fm sensum. sed multa entium q̄ fm naturam sunt finita videntur moueri. et hoc per varietatem opinionis probatur. in eo q̄ comparatur ad res. Si em̄ ponatur aliq̄ opinio esse falsa. siue vniuersaliter alia qua opinio supponatur esse. tunc sequitur necessario q̄ etiam motus sit. quia autem vna erit opinio de eo q̄ est foris sedere 2 non sedere. aut oportet esse motum. q̄ cum opinio non sit contrarietatum receptiua hoc est veri 2 falsi nisi per mutationem rerum oportet motum esse in rebz. Idem autem sequitur si sit phantasia. illa em̄ est vera aut falsa per eandem rerum mutationem. Phantasia em̄ et opinio sic variate per res sunt motus quidam a sensu fm̄ actum facti. Et cum dicitur q̄ motus probatur esse per phantasia 2 optinonem intelligitur de ipsis per cōparationem ad res. Nam sic oratio vera vel falsa est non in eo q̄ ipsa ē susceptibilis p̄rariōz. sed in eo q̄ res suscipit cōtraria cuius ipsa oratio est signum. ita etiam phantasia et opinio suscipiūt contrarietatem. Non em̄ phantasia 2 opinio hic accipiūtur fm̄ q̄ sunt in opinante tm̄. quia re vno modo se habere potest opinio esse vera 2 falsa per deceptionem opinantium de ipsa. sicut est opinio de quantitate solis 2 stellarum. 2 qui sequitur sensum 2 deceptiones sensus dicit solem esse monopodalem. 2 qui sequitur demōstrationem dicit ipsum maiores q̄ terra vno modo se habere re ipsa. De intellectu autem 2 scientia non est eadē ratio. q̄ intellect⁹ 2 scia sunt de his que sunt vno modo. et de necessitate inuariabilia. 2 sic tamen rationes inducte a diuisione superius posita logice sunt non habentes necessitatem. sed tamen in eis sunt propositiones premise maioris probabilitatis q̄ conclusio. Nec est necesse alias rationes ponere cum aliquid dignitatis hic habeatur q̄ sit ratio. ita q̄ sint nota per se ad sensum ad quem omnis p̄positio vniuersalis certificatur. hoc em̄ est proprius eius qui indiget mente 2 ratione. eo q̄ ipse amens mente capis est. talis autem hominis proprius est male iudicare inter melius 2 peius. 2 inter credible 2 nō credible. 2 inter principium 2 non principium. omnis autem acceptio que firmatur a sensu melior est q̄ illa que sensus cōtradicit. 2 conclusio que sensus p̄tradicit est incredibilis. p̄ncipiū quod experimentalis cognitioni in sensu nō concordat. nō est p̄ncipiū sed potius p̄rariū p̄ncipiū.

Similiter autem et impossibile est 2 omnia moueri. aut alia quidēz semper moueri. alia vtro semper quiescere. Ad omnia em̄ hec sufficiens est vna fides. Videmus em̄ quedam aliquando quidē quiescere aliquando quidē moueri. Quare manifestum est q̄ impossibi-

te sit similiter omnia quiescere. et omnia moueri continue. ex eo qd alia quidem semp mouentur alia vero semper quiescunt.

¶ Sic phis ostendit similiter p omnem modū impossibile esse qd omnia moueantur. et similiter adhuc impossibile qd omnia quiescant. quedā sint que semp moueantur. et quedā que semp quiescant. et nihil est eorum que sunt de numero entium qd aliquā quiescat et aliquādo moueat dicens. qd ad illa tria sufficiens est accipere fidem vnius probationis. nā sensu videmus quedam aliquādo quiescere et quedam aliquādo moueri eadem numero existentia. licet enim visus aliquā decipiatur in q̄ritate visibilis. vt cum de solem esse monopodalis q̄ritatis. aut etiā cū de p̄ter sp̄em motus adhuc referuatā in sensu id moueri qd tamen quiescit. vt patet de motis in nauī qui arbores in litore iudicant moueri. tū p̄gregatio sensuū de eodem non decipitur. et ideo tripliciter se habet iudicium sensuū. Aliquando enim decipitur visus qm̄ iudicat de q̄ritate solis. aut quando iudicat de motu stellarū qui d̄: scintillatio. Aliquā non decipit quādo est iudicium pluriū sensuū de eodem. sicut qd aliquā aliquādo mouetur et aliquando quiescit. et ideo iudicium est aliquando de p̄cise verum. et aliquā p̄cise falsum. Aliquā autē est dubium donec ferat̄ demōstratio que certificat alteram partē. Sc̄ causa de hoc qd diximus aliquid aliquā moueri et aliquā quiescere est p̄cise verum. et ex illo testimonio manifestū est qd impossibile est qd oia semp quiescant aut qd oia semp et p̄tinue moueantur. aut qd entia omnia sic se habeant qd oia eorum semp moueantur et quedā semp quiescant. et nihil sit qd aliquā moueat et aliquā quiescat

¶ Reliquū ergo p̄siderandū est vtrū omnia huiusmodi possibilis moueri et quiescere p̄nt. aut quedam quidē sic. aliqua vero semp quiescunt aliquā semp mouentur. hoc enim demōstrādū ē a nobis

¶ Sic phis ostendit qd reliquū mēbr̄ superioris diuisionis p̄siderandū est nobis. An sc̄ omnia entia sint possibilis ad vtrūq̄. ad motū sc̄ et q̄terem. aut quedā sint possibilis ad vtrūq̄ horū. et quedam alia semper mouentur et quedam alia semp quiescunt. et si illud demōstratū fuerit sufficienter et cetera omnia membra siue modi superioris diuisionis. hoc ergo demōstrādū est a nobis. sed illud p̄uenienter facere non possumus nisi p̄siderata fuerint duo. Primum qd omne qd mouet̄ habet motorem. sicut ostensum est suo modo in septimo huius. et latior eius p̄batio patebit infra. Secundū qd omne qd mouet̄ fm̄ locū reducitur ad motorem. qui non mouet̄ oino. et tamen est in eo qd mouet̄ fm̄ locū. et hoc ē p̄mū mouens et p̄mū mobile

¶ Vtrū talis sit entium

dispositio qd quedam semp mouentur. quedā vero semper quiescunt. et quedā aliquādo mouentur et aliquando quiescunt

¶ Et arguit̄ p̄mo qd possibile est omnia quiescere. cū omnia in esse suo creato possunt subsistere. et sic potentia creatis sine motu seruari. **¶** Secūdo sic possibile est omnia moueri nam omne qd est aut est ens p̄ essentia aut p̄ participatio. nem. si per essentiam fuerit ens. tūc est sui p̄suis vniuersali ter p̄municatū seu diffusūm dicente Dionisio qd de

us qui est summū bonū nature mouet̄ ad omnia in deficientibus siue bonitatis distributōibz. Si fuerit ens p̄ participationem. tūc mouet̄ appetibiliter fm̄ p̄mi boni assimilatiōnem. Et si essent aliqua entia imobilia. illa essent maxime substantie separate et imortales. vt angeli. et tū angeli moueri dicuntur. teste augustino qui d̄ qd deus mouet creaturam sp̄ialem p̄ locū nō autē p̄ tempus. **¶** Tercio sic. oia entia in vniuerso aliquā mouentur et aliquā quiescunt. qd natura est p̄ncipiū mouendi et quiescendi. **¶** In oppositū est determinatio p̄bi in textu. Pro maiori intellectu ponit̄ duo discursus. Quorū maior p̄mi est ista

¶ Iudicio sensus stādū est in sensibilibz. **¶** Dinor. **¶** Motus est sensibilis nature actus. **¶** Conclusio. **¶** Igit̄ cū videmus aliqua moueri qm̄ qd et qm̄ quiescere nō oportet de hoc rōnis iudicium inquirere

¶ Maior p̄z. artificis experto in sua arte credendū est. ergo sensus naturaliter instructi iudicio in sensibilibz stādū est. velut artifex expertus in suis artificialibz. Illud tū non est intelligendū ita qd sensibilia sint artificialia ipsius sensus. sed sic intelligendū est. qd eadem certitudo sensus sit ad sua sensibilia sicuti artificis ad sua artificialia. **¶** Dic̄ autē naturaliter instructi. nā si nō fuerit sensus naturaliter in suis sensibilibz instructus errare p̄t. et hoc tripliciter. Primum ex indispōne organi. vt patet in febribz et febribz. qui iudicant p̄ter organum infectōnem dulcia amara. Secūdo ex nimia distantia eius ab ipso sensibili. vt iudicamus solem bipedalis q̄ritatis. cum ipse sit toto mundo maior. Tercio ex indispōne mediū. vt res alba per rubiū vitruū visa apparet rubia. Illis enim seruatis sensus nō errat circa sensibile. et p̄sequens iudicio sensus stādū est in sensibilibz. **¶** Dic̄ notat̄ in sensibilibz. qm̄ nō oportet querere rōnem vbi sensus habet experimentū. simpliciter tamen loquendo q̄ritum ad verū iudicium stādū est in intellectu. nō a sensibilibz abstracto. et sic iudicio sensus stādū est in sensibilibz vt h̄mōi. vtrūq̄ tamen cōtingit circa sensibilia aliqua inuestigare qd sensus iudicio capi non possunt. vt visa eclipsi solis aut lune inquiri p̄t illius causa

¶ Dinor patet qd quo ad eius p̄mā partē sc̄ qd motus sit actus nature. nā secūdo physicorum dictum est qd natura est p̄ncipiū mouendi et quiescendi eius in quo est p̄mū p̄ se et nō fm̄ accūs. ergo. Secūda p̄z. sc̄ qd sit natura sensibilis. Nā p̄putat̄ motus inter sensibilia cōmunita

¶ Conclusio est p̄bi in textu. Maior alteri discursus

¶ Septē p̄tingit intelligi modis in rebz dispositionē motus et quietis. **¶** Dinor. **¶** Exigūt autē sensus et rō vt in triplici genere intelligatur huius dispositio. **¶** Conclusio. **¶** Igit̄ p̄cedenda est in rebus talis mobiliū et quiescētū dispositio quam tangit mota questio.

¶ Maior patet. per p̄mā in textu ponentem septē membra siue modos entium fm̄ que aut quos a diuersis totius vniuersi fm̄ motum et quietem dispositiones ponit̄. sed vnus approbatur vt patet supra. Et ista vltima entium dispositio in vniuerso nō solum locū habet in entibz corporeis. qd sic essent dūtaxat duo genera. vnū sc̄ quo omnia semp mouentur. vt corpora celestia. Aliud genus esset qd

aliquando res mouerentur et aliquando descerent. ut ista inferiora. sed locū habet in entibus siue sint corpora siue in corpora. qz cū oīa corpora sint mobilia oportet vnum genus entium immobilium esse incorporeum. Sed dicitur terra est corpora et est immobilis. ut patz de centro terre. ergo. Ad hoc dōm est. licet terra non moueatur fm se totam. vtqz tamen fm partes. imo si terra que est circa centrum aut centrum poneretur extra suū locum ad illū moueretur. Vel dicendum est. licet motu locali non moueat terra. vtqz tamen mouetur motu alterationis. et per se quens ipsa non est immobilis dicenda simpliciter. **¶** Vbi notz patz per phm in textu. manifestū eīm ē qz in rebz vniuersis entia possunt se habere in triplici differentia. qz quedaz ptinē mouentur. quedaz ptinē quiescūt. et quedaz qbz mouentur et quandoqz quiescūt. Et dicitur notanter sensus et ratio exiūt. Nam duo genera entium sunt nobis manifesta ad sensum. et precipue illud quo aliqua alia quādo mouentur et aliqua quādoqz quiescūt. et aliud genus quo omnia semp mouentur est nobis manifestū qz uis non pfecte. quoniā sensus nō est sempiternozū. et ideo nō potest sensus iudicare motū sempiternū. nisi sempiternus suo quo sensus ipse durat. et ideo pplementū iudicij talis generis est quodāmo ex rōne non quidem fm se sumpta. sed rōne sensui innixa. Tercū vero genus entium in nobis experimur ratione in quo cognoscimus corpora celestia a se nō posse moueri. s; a motore immobili. **¶** Conclō sequitur ex pmissis.

Ad obiecta in oppositū

Ad pīmū dicendū est. qz quies inq̄trum est quedam pmentia immobilitatis supernaturalis non p iudicat creature. sicut post diem iudicij creditur corpora celestia et elementa stare imutabiliter in suo esse creato. hoc autem inueniens est loquendo de quiete. que est priuatio operis nature. Nam illa induceret oecum in natura faciens naturam quiescere a suo essentiali opere. quod est motus. **¶** Ad secūdū dicendū est qz talis motio causalitatis boni est actio finalis dei qua allicet alia ad participandem sui similitudinis et motus quo alia tendit in ipsum non est motus p̄tē dicitur. sed solum metaphozice. quomodo effectus dicitur moueri a fine. Ad pfirmationem dicendū est. qz motus localis inueniens angelis non est eiusdem rationis cum motu locali quo mouentur corpora. et qz eis inuenit motus localis hoc non conuenit eis ex parte substantie sue. cum ipsi loco non p̄mensurantur. sed ex parte loci. quia suam virtutem applicāt loco. Et qz angelimouentur localiter patet. nam eiusdem rationis sunt angeli et anime. sed anime moueri dicuntur. quia habet fides qz christus fm animam descendit ad inferos. et sic de alijs multis legitur. ergo angeli mouentur. **¶** Et si dicas. nullus impartibile mouetur. sexto physicorū. Ad hoc dicitur. quod est phus loquitur de impartibili fm quātitatem et de motu p̄tino. Et licet motus existens actus entis in potentia sit actus imperfecti. et est propter indigentiam suam. ille autem motus qui est fm applicationem virtutis est actus in actu. et non propter suam indigentiam. sed propter alterius indigentiam. Et etiam mouentur per mesdium et in eius motione est prius et posterius. quāuis quidam oppositum dixerunt. **¶** Ad tertium dicendū est qz quāuis natura particularis sit principium motus et quies. non tamen natura vniuersalis. que est principium motus.

et ideo corpora celestia in quibus est vniuersalis natura semper mouentur. ista autem inferiora aliquando mouentur. aliquando quiescunt

Incidit dubium An

aliquid posset simul alterari. **¶** Solutio do. Alib. patz circa textus declarationem Alij aut dicit qz ista propositio p̄tingit aliqd simul alterari duobz intelligit modis. Uno mō sic qz talis alteratio nō fiat fm aliquam successione et sic non intelligitur textus. qz aqua in instanti congelari non potest. Alio modo dicitur aliquid simul moueri per com̄parandem ad motū locale. qz motus localis p̄cedit fm partes spacij. et sic motus localis p̄mo fit fm vnā partē spacij. deinde fm aliā. et sic p̄ aqua simul congelari

¶ Mouentū igit et eoz q mouent. alia qdem mouent et mouent fm accidens. alia aut per se ipsa. fm accidens qdem. ut q̄cūqz in eo qz sunt in mouentibus. aut in his que mouentur et qz sunt fm partē. alia aut per se ipsa quecūqz nō in eo qz sunt in mouente. aut in his que mouentur in eo qz pars aliqua ipoz mouet aut mouet.

¶ Istud est secūdū caplm in qz phs ostendit qz oē qd mouet ab alio mouet. Et diuidit istud caplm in tres pres. In qz rū p̄ma ponit tres diuisiones. In sc̄da ostendit qz aliq moueantur. ibi. Sed accidit. Quātū igit ad p̄mā partē ponit tres diuisiones. quarū p̄ma est. Mouentū et mobiliū quedaz mouent fm accūs et mouent fm accūs. qdaz aut per se mouent et mouent per accūs. et illa dicuntur mouentia aut mota. p̄pter id qz sunt in his q mouent vel mouet. et hoc duobz modis p̄tingit. Uno mō em sic sunt in mouentibus et motis qz nullo mō possunt per se mouere aut moueri. ut albedo aut musica dicitur mouere qm musicus p̄icit lapidē aut musicus ambulat. Alio mō em p̄t moueri per se si separaret ab eo cui inest. ut qm dicit manus p̄cutit aut manū mouetur in eo qz p̄cutit fortē. et qz id qd est per accūs quo ad nos notus est eo qd est per se ex abnegatōe eius qd est per accūs ram in mouente qz in mobili possumus cognoscere id quod mouet per se et id quod mouetur.

¶ Hoz aut que mouentur per se. alia qdem a seipso. alia vero ab alio. et alia quidem natura. alia vero violentia et extra naturam. Quō em ipsuz a seipso natura mouetur. ut quodlibet animal / lum. mouetur em animal a seipso. Quozūcūqz autē principium motus in seipsis est hec natura dicim⁹ moueri. Unde aīal quidē totum natura ipm seipm mouet. corpus aut fm qz est corpus p̄tingit et natura et extra naturā moueri. Differt aut fm qualē motum qd mouet eueniat. et ex quali elemento p̄stet. Et corū que mouent ab alio. alia quidem mouentur natura. alia vero extra naturam. Extra naturā qdem terra sursum et ignis deorsum. Amplius autē p̄tes animalū multotiens mouentur extra naturā iuxta positiones et modos motus.

Hic phis ponit vnā sub diuisione q̄ secūda appellatur diuisio. Et est eorū que mouentur per se alia mouent a seipsis. ita q̄ habet motore indistinctū a seipsis fm eē vt aialia. Alia vero mouentur ab alijs que p̄ esse distinc ta sunt ab ipsis z p̄ definitōem sicut inaiata. z q̄ hec oia liquide patēt ex his que in quinto huius dicta sunt. ideo nō est necesse hic amplius explanare ista p̄ter soluz illud quod ex dictis patet. q̄ aia nō mouet per se nec p̄t moueri p̄ se. cū ip̄a nō moueat nisi in corpe. et si separet a cor pore non erit mobilis motu physico cū sit indiuisibilis fm q̄ritatem vt in vna p̄firmatiōe vnus argumētū que stionis patuit. Deinde subiūgit p̄bus tertiā diuisione que est. eorū que mouentur a seipsis. et etiam ab alijs alia mouentur a natura alia mouentur a violentia z extra naturam. A natura quidē mouent q̄ habēt intra se prin cipium sui motus. eo q̄ natura est p̄ncipiū et causa mouendi et quiescendi et hoc modo q̄dlibet aial mouetur a seipso. q̄ quozūcumq̄ p̄ncipiū motus est in seipsis hoc dicitur moueri natura. Unde cōsiderādo totū aial put p̄ponit ex motore et mobili dicitur q̄ aial mouet seipm naturaliter. et naturaliter mouetur. q̄a aia que mouet ē forma et natura toti? z corpus q̄d mouet hoc modo est p̄fectū ab aia. et refertur ad aiam mouentē ita q̄ ip̄m na turaliter suscipit motum ab ip̄a. Si vero corpus cōside retur nō in relatiōe ad aiam sed ad elemēta ex q̄b mate rialiter p̄ponitur tūc q̄nq̄ mouet naturaliter z q̄nq̄ nō: q̄ si aia moueat corpus deorsum fm naturā elemēti p̄e dominantis est motus naturalis. si vero moueat ip̄m cō tra naturam elemēti p̄dominantis tunc erit cū fatiga tione z pena. et ideo erit naturalis aiali sed tamē p̄tra nat uram corporis. sicut homo aut aliud animal graue mo uetur ascendendo. Si autē corpus sit ex elemēto q̄d non habet cōtrarium ita q̄ motor nūc mouet ip̄m contrario motu nature corporalis elemēti q̄d in ip̄o est. tunc ille motus non habet penā z lassitudinē et erit fm naturam totius aia et corporis eius. Et p̄ similitudinē ad istud est motus corporis celestis. Et ideo dicit p̄tholome? in almagesti q̄ creator corporis celestis ita formauit ip̄m q̄ obediret motori fm naturā. vt omnis motus sui mo toris p̄fici possit in ip̄o. Et huius declaratio patebit in bzo de celo et mūdo. Et quibus patet manifestatio ter tie diuisionis ex p̄te illoꝝ q̄ mouentur a seipsis tam fm totum q̄ fm p̄tes. Idem manifestat p̄bus in his que mouentur ab alio distincto fm definitōem et fm esse di cens. q̄ quedam mouentur naturaliter et a natura. z q̄ dam mouentur extra naturam. Extra naturam quidē siue violenter mouentur sicut terra mouetur sursum et ignis deorsum. Amplius etiam p̄tes aialū relate et cō parate ad elemēta ex quibus cōsistunt materialiter q̄nq̄ q̄ mouentur extra naturā iuxta positōnes diuersas in se tu sursum et deorsum. et modos motus qui sunt ascensio aut descensio.

Et maxime moueri a quodam q̄d mouet in his q̄ extra naturā mouentur. ē manifestū p̄pter id q̄d manifestū est ab alio moueri postea autē que sunt extra naturā eorū que sunt fm naturāz ip̄a a seipsis vt aialia. hoc em̄ nō immanifestū est si ab aliquo mouentur. sed quō oportet acci pere ip̄m mouens et quod mouetur. Videtur em̄ q̄ ibi sit accipiēdū sicut in nauibus z nō na

tura subsistentibus. sic et in aialibus diuisum est mouens z quod mouetur: et sic omne ip̄suz seipm mouet.

Ista est secūda ps capli in qua phis ostendit. q̄ omne q̄d mouet ab alio mouet. z hoc primo in illis q̄ mouent violenter et extra naturā dicens. q̄ in illis maxime q̄ ad nos est manifestū q̄ mouentur ab alio quod est eis ex trinsicū. et distinctum ab eis per esse et definitōem. Nam manifestū est in talibus q̄ mouēs ad sensum diuersum est ab ipsis. vt q̄n lapis p̄icitur sursum. patet oibz diuer sum esse p̄iciens a p̄iecto. ideo om̄e q̄d mouet violēter mouetur ab aliquo distincto ab ip̄is. post āt illa q̄ mouē tur violenter et extra naturam magis est manifestū i his q̄ a seipsis mouent et naturaliter sicut mouent aialia. In aialibz vero est manifestū q̄ ab alio moueant. q̄a omēs sciūt q̄ corpus q̄d mouet p̄ definitōem. aliud est ab aia mouēte ip̄m. sed forte immanifestū est qualiter est accipes re diuersum mouens et id q̄d mouet. Utrū sez aia mo uens et corpus motū distinguant definitōne solū z non esse vel sic distinguant q̄ sicut separant suis definitōibz ita etiam sunt sepabilia fm esse. Nam in rei veritate in aialibus brutis in quibz vltime p̄fectōnes sunt aie sensib iles motor a mobili nō distinguit p̄ esse. s̄ p̄ definitōez. sed in aia rōnali intellectuali secus est q̄ p̄ esse et definitōe onem sepat p̄pter q̄d etiā tam Alexand. q̄ rheomixtus eam equiuoce dicitur vocari aiam cū vegetabili et sensib iles sed patebit declaratio illius in secūdo de aia. Qd autē dictū est q̄ nō est immanifestū in oibz aialibz motore aliuz esse ab eo q̄d mouet p̄bat ex hoc. q̄ videtur esse in aialē bus q̄ntū ad motore et id q̄d mouet sicut est in nauibz et alijs artificiatū q̄ non mouent nisi ab artifice distinc to ab ipsis. licet nō subsistant per naturā sed p̄ artē. Ars em̄ naturā imitatur et p̄cipue aiam fm quā ip̄a est natu ra. et ideo sicut in artificiatū motor artifex diuisus ē ab artificiato. ita etiam est in aialibus z in oibz q̄ a seipsis mouent et seip̄a mouet p̄ter hoc solū. q̄ artifex extrinsec us est ad artificiatū z distinguit ab ip̄o loco et subiecto. Anima autē nō distinguitur a corpe q̄d mouet fm esse. sed fm definitōem distinguitur ab ip̄o. z sic patet q̄ il la que mouent seip̄a habent motore z definitōem a se distinctum

Maxime autē dubitat̄ reliquum dicte vlti me diuisionis. eorū em̄ que ab alio mouentur. Nec quidem extra naturam posuimus moueri. Alia autē relinquunt̄ contraponi q̄ natura. Nec autē sunt que dubitatiōem afferunt aquo mouentur. vt graua et leuia. Nec em̄ in oppo sitos locos violentia mouentur. in proprios at lense quidē sursum. graue autē deorsum natura. a quo autē nō adhuc manifestū. sicut cū mouē tur extra naturā. Et nāq̄ ip̄a a seipsis dicere im possibile est vitale em̄ hoc et aiatoꝝ est propriū et facere stare posse ip̄a fm seip̄a. Dico at velut si ambulādi cā inest ip̄i et nō ambulādi. Quare si in ip̄o est sursum ferri igni manifestum est q̄ in ip̄o et deorsuz Irratiōabile at est fm vnū mo

tum moueri solum hec a seipsis si quidez seipsa mouent ipsa.

¶ Hic phis ostendit in quibus mobilibus maxime est dubium. an habeant motore a se distinctum. Et quo dicitur etiam quod eorum quod mouentur ab alio quod dicitur mouentur violenter et quedam naturaliter. Et non est dubium quin illa moueantur ab alio que violenter mouentur. sed illa que mouentur naturaliter et non mouentur a seipsis ut animalia faciunt habent maximam dubitationem hoc est in illis que mouentur a natura qualia sunt graui et leuia. Nam natura est principium intrinsecum mouendi et quiescendi eorum quorum est. et sic non videtur a quo principio extrinsecum moueantur quia mouentur ad opposita loca per violentiam locus enim oppositus in propria loca naturalia. quibus uis manifestum sit de eis a quo moueantur in locos oppositos sibi quam mouentur per violentiam et extra naturam sed dicere ipsa mouere a se in propria loca sicut a se mouetur animalia est impossibile. Et hoc probat phis tribus rationibus. Quarum prima est. quod moueri a seipsis est proprium animalium et aiarorum. graui enim et leuia non sunt animalia aut aiaia. igitur non mouent seipsa. Maior est pars secundo et tertio de aia ubi ostendit. quod aia excedit naturam in certis gradibus vite in hoc quod mouet suam materiam. Secunda ratio est. de aia quod est sibi causa ambulandi per principium sibi principium per idem principium est sibi causa non ambulandi siue non mouendi. sed sic non est de grauibus et leuibus. igitur non mouent seipsa. Maior patet. quia aia est principium motuum et quietum plurium et non unius. In hoc ei differt a natura que est forma corporalis. si diceret in ipso igne per principium conuenit sibi esse sursum ferri sicut in animalium causa ambulandi tunc etiam erit in igne causa standi et causa quod feratur aliquando deorsum quam fuerit sibi appetit descendendi sed hoc est falsum. igitur non a seipso mouet sursum ignis. Nam irrationabile est quod illa que mouent seipsa moueantur tamen secundum unum motum. Minor patet. quia nec leue nec graue potest ex seipso pausare a motu quam est extra locum suum.

Amplius quam contingit continuum aliquid et ipsum seipsum mouere. Secundum enim quod unum et continuum non tactu secundum hoc impossibile est secundum quod diuiditur. Si si quidem aptum naturam facere illud uero patet. Neque ergo nullum horum ipsorum seipsum mouere contra sita enim sunt. Neque enim aliud continuum nullum sed necesse est diuidi mouens in unoquoque ad id quod mouet sicut in inanimatis. videmus cum mouet aliquod aiarorum ipsa.

¶ Hic ponit tertiam rationem. nullum perfectum continuum mouet seipsum. sed graui et leuia sunt perfecte continua. igitur non mouent seipsa. Maior patet. Nam quod mouet se ipsum diuiditur in partem mouentem et in partem motam. illud autem perfectum continuum dici non potest cum continuum in omnibus suis partibus eandem habet rationem sicut elementa. Secundum ei quod ipsum est unum in forma et continuum in toto et in partibus non est contactum. igitur in ipso non potest esse res diuersa

mouentis et mobilis siue eius quod mouet. et si uel quilibet pars mouet et nulla mouetur. aut quilibet pars mouetur et nulla mouet aut quilibet pars simul mouet et mouetur. quod cum sine unius rationis non potest dici quod una mouet et altera mouet. Et si quidem dicatur quod quilibet mouet et nulla mouetur tunc ipsum erit mouens immobile. et sic oportet primum esse impeditum quod falsum est. Si autem quilibet moueatur et nulla mouet. tunc manifestum est quod non mouet a se. sed a quodam alio extrinsecum sibi. Impossibile enim est quod quilibet pars moueat et moueatur. quod sic quilibet esset in potentia et in actu. Nam omne mouens est in actu. et omne quod mouet est in potentia. et sic quilibet esset completa et incompleta. et educens se de potentia ad actum quod omnia sunt absurda. igitur impossibile est quod moueantur a se talia simpliciter et continua corpora sicut graue et leue. sed oportet secundum quod diuiditur et separatur unum ad unum per definitionem sicut unum aptum naturam est agere et aliud pati. et unum mouere et alterum moueri. Nullum igitur horum simpliciter continuo ipsum seipsum mouet. Et sic patet quod continua. ut huiusmodi non moueant seipsa. sed oportet quod in unoquoque talium mouens diuidatur essentiali diuisione per definitionem aut per esse et definitionem ab eo quod mouetur sicut fit in inanimatis.

Sed accidit et hec ab aliquo semper moueri fiat aut utique manifestum diuidentibus causas. Est autem et in mouentibus accipere que dicta sunt. Alia quidem enim extra naturam ipsorum motiua sunt ut uectis non natura grauis motiua est. Alia uero natura ut actu calidum motiuum est potentia calidi. similiter autem et in alijs huiusmodi est. Et mobile autem similiter natura quod potentia quale aut quantum aut ubi est cum habeat principium huiusmodi in seipso et non secundum accidens. Erit ei idem et quantum et quale sed alteri alterum accidit. et non secundum se existit ignis itaque et terra mouetur ab alio. violentia quidem cum extra naturam. Natura autem cum in ipsorum actu et potentia

¶ Ista est tertia pars capituli in qua phis ostendit a quo mouentur aliqua seipsa graui et leuia dicens. quod si diuidantur cause tam mouentes siue actiue quam motus siue passiuie in parte se et per accidens. in parte naturam et extra naturam. Unde dupliciter primo contingit aliqua esse mouentia. quodam enim mouentur extra naturam et violenter. et talia mouentia non imprimunt formam ei quod mouetur sicut chorda arcus mouet hoc modo sagittam. et manus percussit lapidem. talia enim non mouentur graui sua propria natura. sed per impetum quod fit in eis aliunde mouent. Alia mouentur naturaliter sicut illa que motu suo nisi tunc imprimere ei quod mouet formam. et hoc modo actu calidum mouet potentia calidum. et sic aia mouet corpus secundum formam formam illam quam percipit. Sicut autem est in omnibus alijs huiusmodi. et in partibus istis. Et sicut nunc diuisum est mouens. ita etiam eodem modo diuiditur mobile secundum quod mobile. quod aut ipsum est mobile secundum naturam et tale mouet per se. uel est mobile extra naturam et uolenter. et tale mouet per accensum. Illud quod mouet absolute et simpliciter mouet naturaliter et est illud quod habet in se susceptiuam potentiam recipiendi formam sed quam mouet motor suus per inchoationem ipsius forme in ipso. quam intrinsecum et suum

motori imprimere p modū quo ipse mouet. et habet in se tale principium p se et nō sūm accūs. sicut potētia q̄le aut potētia calidū aut frigidū efficiuntur in actu sūm q̄litate suā informatiue ad quam fuit ordinata potētia eius. et sicut est de eo qd potētia est q̄ntum. aut potētia vbi dicitur autē principium passiuū receptiuū forme agentis esse illud in quo est inchoata forma agētis. sicut in primo libro sc̄pturum est. quia aliter nō esset materia propria neq̄ mobile propriū suo motori potius q̄ alij. Nam oportet q̄ mouentia inferant passiones suas proprijs motibus. et agētia suis proprijs passiuīs. et hōmō passiuū siue mobilis generale signum est qm̄ in eis talis iuenitur potētia q̄ non indiget nisi vno determinato motore vt exeat in actum. Si em̄ plures exigeret motores tūc non esset p se appropriata vni et sic nō esset alicui agētis propriū passiuū sicut figura hoīs poīa est in femine hoīs. et figura idoli potētia est in cupro. Et hec potētia inest illi passiuo p se et nō sūm accidens. quia aliquādo idem nūero mobile mouetur et ad quale et ad quātū. sed tūc alterū alteri accidit et non est ei essentiale. sicut quando calidū potētia fit actu calidum. tunc em̄ quia calor est dissoluens et extensiuus id qd fit calidum maioris fit q̄ntitatis. et stat q̄ hoc non fuit de intēione agētis. sed ideo fit quia extensio accidit calori qm̄ est in materia dissolubili et extensibili. Et istud qd nūc dēi est vlt̄er fit in corporibus simplicibz qm̄ mouentur sūm locū. q̄ illa mouentur ab alio extra naturam siue violenter. et ab alio mouentur sūm naturā siue naturaliter. sicut ignis et terra quorū vnū et primū est leue simpliciter et aliud graue simpliciter. et ideo motus p̄dicti magis sunt in eis manifesti q̄ in elementis medijs que sunt grauiā et leuiā in respectu.

Quā autē qd et potētia multipliciter dicitur. Nec causa est nō eē manifestū a quo hōmō mouetur vt ignis sursum. terra vero deorsum. Est autē potētia aliter addiscēs sciens. et hōis iam scientiam et non p̄siderans. Semp̄ autem cū simul actiuū et passiuū sunt. fit aliq̄n actu qd in potētia. vt addiscēs ex potētia esse aliter fit potētia. Habens em̄ sciam non considerans aut potētia est sciens quodā modo. sed non sicut et ante addiscere. Cum autē sic habeat si aliqd nō prohibeat operatur et considerat. Aut erit extra cōtradictōem ignorantia. Similiter autē hec se habent et in physicis. Frigidum em̄ potētia est calidum. cū autē fuerit mutatum iam ignis est. Ardet autē nisi aliquid prohibeat et impediāt. Similiter aliquid se habet et circa leue et graue. Leue ei fit ex graui et ex aq̄ aer. Hoc em̄ potētia primū iam leue et operabitur mox nisi aliquid prohibeat. Actus autē leuis est alicui esse sursum. Prohibetur autē cū in contrario loco sit. similiter et hoc se habet in quāto et quali.

¶ Hic philosophus ponit causam q̄ non sit manifestū in corporibus naturalibus igne et terra et alijs a quo moueāt

tur. et est ista. quia potētia multipliciter dicitur. Vno modo aliquid dicitur esse in potētia passiuā ad actum primū et hoc modo ille est in potētia sciens qui adhuc addiscit et eget vt doceatur. quia est in potētia ad scientiā. Alio modo dicitur aliquis in potētia sciens qui iam habet scientiam in habitu sed non considerat actu sūm eam. Primum em̄ qui eget doctrina non habet potētiā in qua sit cōplementum nisi per inchoationē. quia in potētia sua est habitus cōfusus nō adunatus qui est in p̄mis principijs sciētię que homo scit per naturā. secundus vero habet habitū et potest agere actiones habitus qm̄ voluerit nisi sit impeditus. et ideo primus est per se in potētia sciens. sed secundus non est p se in potētia sciens sed actu et p accidens impeditur ab opere scientię. Et generale tūc est in vtroq̄ istorū modorū. q̄ semper fit actu id quod est potētia qm̄ simul sunt actiuū et passiuū. si em̄ docēs sūm suam doctrinam tangat et informat potētia scientem. tunc per se potētia sciēs efficitur actu doctus et sciens. similiter cū remouēs impedimētum si mul sit cū sciente nō considerante efficitur sciens actu considerans. sic em̄ addiscēs ex potētia esse ad discētē fit alterū aliquid a potētia. quia efficitur in actu. Cum autē sic habeat actum sciendi et nō sit aliquid qd prohibeat ipsum tūc sūm actum et cōplementum qd recipit operabitur hoc est considerabit sūm actū de scibilibz q̄ iam didicit. Si em̄ ita nō diceret tūc sequeretur necessario q̄ post scientiā acceptam inesset sibi adhuc ignorantia q̄ sūm cōtradictionem habet se ad scire. et sic simul sciret et nō sciret quia nō valens considerare cū nō habeat impedimētum est ignorans. et hoc est impossibile. igitur oportet dicere q̄ hōis scientiam sūm actum considerat si nō habeat impedimētum. Et si querat. quid moueat eū ad considerandum inter duo mouētia sc̄z vtrū moueat eū ad considerandum ille qui docet eum et generat in eo scientiam. vel ille q̄ mouet ei impedimētū postq̄ doctus est. Inuenimus q̄ docens ipsum. mouet eū per se ad considerandū. q̄a dat ei formā ad quā necessario cōsequit̄ considerare si nō impediatur. sed remouens obstaculum mouet eū per accidens. quia motus eius nō dat ei considerare nisi per accidens. eo q̄ considerare inerat ei prius si impedimētum nō habuisset. Similiter aut per omnē modū se habet in physicis quātū ad mouētia corpora simplicia que sunt quatuor elementa. In talibus em̄ id qd est actu frigidū potētia est calidum anteq̄ generetur et fiat sūm actum calidū. Cum autē generatum est et accepit formam calidū et fit ignis tunc operabitur operationē calidi que est ardere nisi habeat aliquid quod ipsum impediāt ab operatione. Unde ab eo a quo accipit formam ignis et caloris ab eodem accipit omnē operationē et oēm proprietatem q̄ sequit̄ formam ignis et caloris. Sicut autē se habet. et graue et leue. leue em̄ fit ex graui per hoc q̄ graue est leue in potētia. et tunc fit leue a generante ipsum a graui. sicut quando fit ex aqua aer aut ignis. vel quādo fit terra alterum illorum. graue em̄ prius potētia est leue. et hoc tali potētia que vocatur per se potētia passiuā et receptiuā in qua per inchoationem est forma leuis. Cum autem est leue sūm cōplementum tunc habet ab eodem generante omnia que sequuntur leuitatem. que sunt motus sursum et locus superior nisi aliquid impediāt. Actus enim consequens leuitatem est in alio quo vbi determinato quod est sursum. sed aliq̄n prohibet quādo detinetur in loco contrario. sicut cū ignis aut aer

et laudatur in vase aut retinetur in materia tendente deorsus sicut est de igne qui est in lignis. Et sicut diximus de motu secundum locum corporum simplicium. ita etiam se habet in quanto secundum motum augmenti vel diminutionis. et in quali secundum motum alterationis. Et quod grauius et leuius moueantur per se a generante et per accensum a remouente prohibens vno signo ostendi potest. quia quantum ipsum generans ei quod generatur largitur de sua forma. tantum largitur ei de suo loco et de suo motu. Nam cum ignis agit in graue quod est terra primum dissoluit ipsum et tunc eleuat ipsum pariter. et postea dissoluit et rarificat ipsum plus et plus. et cum vino igniterit ipsum tunc adunat sibi id quod generauit in loco suo naturali. Et ideo locus et motus dantur a generante sicut forma. forma enim datur principaliter. et motus et locus per se dantur. sicut ea que consequuntur appropinquata accidentia forme dante per generationem iuxta vulgariter autoritate. dans formam dat consequentia formam motum et locum scilicet.

Et tamen queritur hic quare in ipsorum locum mouentur grauius et leuius. Causa autem est. quia apta natura sunt et hoc est grauius et leuius esse. Hoc quidem eo quod sursum. illud autem eo quod deorsus determinatum. Hic mouet questio que queritur a Platone et quibusdam alijs. quare in suis locum mouentur grauius et leuius quam sunt extra ipsa cum non videatur distinctus ab eis motor intrinsecus vel extrinsecus sicut in animalibus et in his que mouentur violenter distinctus motor inuenitur. Ad illam respondet philosophus quod nulla alia causa est nisi quia ex forma accepta a generante nata sunt ibi esse et non alibi ubi sunt sua generantia. et hoc est esse formale grauius et leuius. et sic per essentiam suam leue mouetur sursum et graue deorsum.

Potentia autem est leue et graue multipliciter sicut dictum est. Cuius enim sit aer aqua potentia quodam modo est leue. Et tamen aer est adhuc in potentia. Contingit enim impeditum non sursum esse sed si auferatur impedimentum agit et semper sursum fit similiter autem et quale ad actum esse mutat. Hoc enim considerat sciens nisi aliquid prohibeat. sustinens autem et prohibens mouens est sicut mouet est autem sicut non ut est columnas diuellses aut lapidem remouens. aut a vase aquam. Secundum accensum enim mouet sicut repercussa sphaera non a pariete mota est sed a percussente. Quod quidem igitur nihil horum ipsum mouet seipsum manifestum est. sed motus habet principium non mouendi neque faciendi sed patendi.

Nunc philosophus in effectu ostendit quod grauius et leuius mouentur a generante per se. et a remouente prohibens per accensum. Et istud ostendit per hoc quod potentia graue et potentia leue dicitur multipliciter sicut supra dictum est de potentia scientie. Nam vno modo dicitur potentia leue id quod actu est sub forma terre aut aque. et est secundum actum graue et id dicitur potentia leue. quia materia sua est susceptiva forme leuis. Secundo modo dicitur aliquid potentia leue quam ipsum est factum aer vel ignis et in se habet formam leuis. Et huius ratio est. quia contingit aliquid quando per aliquid impedimentum neque tale est sursum neque potest sursum ascendere. sed contingit quantum ablatum fuerit impeditum

mentum tunc agit actum leuis et tunc fit sursum per hoc quod ascendit. Sicut autem est de quali quam de generatione deductus est ad formam qualitaris generare. tunc in actu inuitur secundum illam sicut dictum fuit quod sciens motus considerat nisi aliquid prohibeat ipsum. Illud autem quod est mouens siue remouens id quod sustinet et prohibet generatum ne agat operam sue forme illud potest dici mouens et non mouens. sicut ille qui diuellit columnas domus aut qui deiecit lapides qui iacuerunt super columnas aut ille qui emit aquam in vase prenta. ille enim secundum accensum mouet sed per se non mouet. Mouere autem secundum accensum dicitur peries pilam sphericam quando repercutitur peries ad parietem. Nam enim percussio mouet per se et paries per accensum. Et eodem modo est in grauius et leuis. Nam primum generans dans eis formam dat omnia forma generantis consequentia que sunt motus et locus. sed remouens prohibens siue auferens impedimentum mouet ipsum per accensum. quia nihil datur tali mobili. sed solum mouet impediens id quod iam inest ea remouendo. iam enim per formam sibi a generante datam inest ei esse illud quod est persequitur formam datam licet impediatur ab exteriori. Manifestum est igitur ex dictis. quod nihil horum simplicium corporum mouet seipsum sicut antiquitus opinatus est Plato. et post eum Galienus et in processu temporis Seneca. sed omnia talia sunt motus in se habent principium non quidem mouendi se actiue et faciendi sed patendi et recipiendi sed a generante ipsa et dante eis formam cuius est motus et locus ad quem mouetur.

Si igitur omnia que mouentur a natura mouentur. aut extra naturam et violentiam et que extra naturam omnia a quodam et ab alio. Horum autem que natura iterum quecumque a seipsis mouentur ab aliquo mouentur. et que non a seipsis ut leuia et grauius. aut enim a generante et faciente leue et graue ab impediencia et prohibentia soluente. omnia ergo que mouentur ab aliquo mouebuntur.

Nunc philosophus conclusit conclusionem principalem inter dictas. quod omnia que mouentur aut a natura mouentur aut extra naturam siue violentiam. illa ei que mouentur extra naturam mouentur a quodam motore qui est extra ipsa per definitionem et esse. Eorum autem que natura mouentur iterum quoniam mouentur a seipsis sicut animalia mouentur a motore aliquid distincto ab eo quod mouet per definitionem et non per esse. Et similiter ea que non mouentur a seipsis et mouentur natura. ut grauius et leuius mouentur. et ab alio quo motore qui distinctus est ab eis per esse. quia aut mouentur a generante et faciente leue et graue in forma leuis et grauis. aut ab eo quod soluit et remouet ab eis impediencia et prohibentia ut agant actum grauis et leuis. igitur omnia que mouentur ab aliquo mouebuntur distincto ab ipsis per definitionem et esse aut per definitionem solum.

Utrum grauius et leuius per se a generante moueantur et per accensum a remouente prohibens.

Et videtur quod non mouentur grauius et leuius a generante. quia mouentur a locis suis naturaliter. quam locus attrahit locatum cuius signum est quod naturalium motus in fine quanto magis loco appropinquat tanto est velocior. Et firmat grauius et leuius habent in seipsis principium sui motus per quod differunt ab artificialibus sicut philosopho et non solum

passiuū qz etiā artificialia hñt in se etiā pñcipiū passiuū ergo habet in se pñcipiū actiuū motus sui z p psequēs per se mouentur a seipsis et nō a generante Secundo illa q mouentur a pñcipio extrinseco mouentur violēte grauiā em̄ et leuia nō mouētur violente ad sua loca propria. igit nō mouent a generante neqz a remouente. phibens cui illa sunt extrinseca. Tertio grauiā et leuia qñqz mouētur a generāte corrupto. igit nō p se mouētur a generāte. Cōsequētia patet. Nam in ei motu mouens est simul cū suo mobili. generante aut corrupto nō amplius simul est cū graui et leui. Quarto omnemouens in se nō mouēt. sed remouens phibēs nullū motum in se nō mouēt. igit remouēs phibens nullo modo mouet grauiā z leuia. Pro intellectu istius questionis ponitur duo discursus quorum maior primū est.

Triplex est motus ad bimebrem tñ reducibilis. Minor. Omne actiuū mouet naturaliter passiuū qd est in potentia naturali ad ipsum. Cōclusio. Igitur grauiā z leuia de potentia essentiali per se mouentur a generante qñqz per accidens a remouente prohibens de potentia accidentali.

Maior quo ad primam eius partem patet. qm̄ motuū alius est naturalis. alius aialis. alius violentus. Naturalis em̄ est qui est simpliciter a pñcipio intrinseco inclinatū ad illum motum. vt ignis naturaliter mouet sursum. terra vero deorsum. Animalis em̄ motus est ab aia eleuata supra posse forme naturalis. Sed violentus est a pñcipio extrinseco. vt patet in motu pñctionis lapidis sursum. Secunda pars patet. Nam motus aialis sub motu naturali comprehendit potest qm̄ naturale est corpori aiat. vt hñdō tali motu moueri a tali motore. scz ab aia. Et parte tñ corporis motus talis potest eē naturalis et violentus. fm̄ q corpus aialis dī esse dupliciter mobile ab aia. Uno° fm̄ q mouet corpus aialis fm̄ naturam elemēti p̄ dominantis z talis est naturalis. vt si aia alicuius moueat corpus deorsuz. tunc talis motus ē naturalis. Nam naturale est quod conuenit alicui ex natura sua non p̄ p̄portem ad aliqd extrinsecū. corpus em̄ aialis si sibi ipi derelictum esset sine aia tali motu deberet moueri. Elementū aut p̄ dominās i mixtis est terra. et per hoc etiā soluit questio qua qñ potest quare elemētarū siue mixtū nō mouetur simul sursum z deorsum. cū tñ sit ex quatuor elemētis p̄positū. ex eo qm̄ mouet fm̄ naturam elemēti p̄ dominantis qd est terra. potest etiā iste motus ex parte corporis esse violentus qñ scz aia nō mouet corpus fm̄ naturā elemēti p̄ dominantis in tali mixto sed p̄tra eius naturā vt si suū corpus moueat sursum in scādendo talis em̄ motus est violentus ex parte corporis fm̄ se accepti. sed animalis fm̄ se totū acceptus. si vero aia existens motrix corporis sp̄ moueat suū mobile fm̄ naturā eius tñ motus talis est sine lassitudine et pena et hñdō motus p̄par motui corporis celestis qñ in aresto. scdō celi nō est cū fatigatiōe z pena de q̄ motu p̄tholomeus ait creator celestis corpus celeste sic formauit. vt creatori suo naturali obediret z p̄pter illam obedientiā mobilis ad motore dī talis motus corporis celestis naturalis nō ab aliqua natura p̄culari. s̄ a natura vniuersali. Potest tñ hōiū triū motuū talis nonari dīna. qz manet violē

tia sub rōne actōnis em̄. qz patēs nō est in naturali inclinatōe ad talē motū Natura vero mouet per modū passionis. Nam natura est pñcipiū mouendi et quiescendi. et h̄ exponi solet. natura ē pñcipiū mouēdi inclinatū pñcipium habituale z formale motus naturalis q̄ effectiue exercitur a generante. Sed aia mouet corpus vtroqz modo. Ip̄a nāqz mouet corpus per modū efficientis et mouetur p̄ actūs. vt aia hoīs est efficiens respectu p̄prie materie mouēs corpus suū de loco ad locum. z ip̄a mouendo mouetur qñqz per accidens. Minor pars. nā illud dī absolute moueri fm̄ naturā qd̄ habet in se potētiam receptiuā illius forme quā motor suus nitit sibi imprimere et habet formā illam in se inchoatā. z q̄ habeat in se talem potētiam receptiuā p̄ se z nō fm̄ accidens. Et q̄ mobile debeat in se habere potētiam receptiuā p̄ se qz omne passiuū receptiuū erit forme sui agētis. alias em̄ nō esset passiuū. qz actio fm̄ h̄il. pot. non est aliud q̄ qdaz generatio forme agentis in passiuū. Et q̄ habeat formā illam in se inchoatā p̄ se. qz nisi sic nō plus diceret passiuū vel mobile istius aut istius motus q̄ alterius. Un̄ re quirit inclinatio que est p̄ forme inchoatōnem. alias em̄ motus diceret violentus. Etiam habet in se talē potētiam receptiuā per se. Nam stat aliqd mobile sil̄ moueri diuersis motibz vn̄ tñ motus sibi per se puenit z alit̄ per actūs vt vn̄ et idē mobile p̄ calefieri z augmentari igit ille motus dī tali mobili naturalis ad quē motū mobile h̄z naturā inclināōnem z qui imprimit sibi a mouēte in mobili inclināōnem ad tales motum habente.

Cōclusio qñtū ad primā partē p̄ se qz ab illo grauiā z leuia capiūt motū a quo capiūt formā. a generāte em̄ capiunt per se formā. igit p̄ se a generāte mouent de potentia essentiali. vnde nō possunt seip̄a mouere de tali potētia ad actum. ideo oportet q̄ ab alio moueant. Et est duplex mouens. s̄ naturale qd̄ in mouendo imprimat quādam formam mobili successiue qua p̄tinue magis ac magis inclinat naturā ad naturalem locū aut ad terminū sui motus. vt sol actu calidus mouet vapores sursum successiue inducendo in ipsis formā leuitatis p̄ calefactōnem. Mouens vero violentū est qd̄ in motu suo nō imprimat aliquā formam in mobili p̄ quā mobile habet inclināōnem ad terminū sui motus. vt p̄ se in vectis. Sic etiā est duplex mobile scz naturale z violentū. vt patuit supra. Sciendum em̄ est. q̄ duplex est potētia mobilis. qdam est essentialis. et quodā est accidentalis. Essentialis est q̄ mobile potest suscipere actū p̄mū a mouente. sicut ille qui nullam h̄z sciam. sed est ad discēs in potētia ad actū p̄mū scie. Accidentalē em̄ est qua mobile est in potētia ad actū scdm̄ qñ est in actu p̄mo z nō h̄z actū scdm̄ p̄pter aliqd̄ impedimentum phibens. sicut qñ aliqd̄ h̄z habitū scie est in actu p̄mo z est in potētia accidentalē ad actū scdm̄ scz ad p̄sideratōem. sicut est in phisicis illud qd̄ est frigiduz in actu z in potētia essentialē ad caliditatem. z cum iā habeat caliditatez z tamē derinetur extra locū propriū tunc est in potētia accidentalē ad suum locū. z si remoueat tale impedimentum. per se fertur ad suum locum. Et sil̄ militer est de grauibz et leuibz. illud qd̄ est graue in actu est in potētia essentialē ad leuitatē z ad locum sursum sed quādo iā habet leuitatē z derinetur deorsuz p̄ aliqd̄ prohibens est in potētia accidentalē respectu sursum. qz hoc accidit sibi qd̄ sit extra locū suū. qz cū iam habeat actū leuitatē actu eēt i suo loco naturali nisi phiberet. Potentia tñ essentialis et accidentalē inter se pueniūt z differūt

Differunt enim dupliciter. primo Nam potentia essentialis respicit actum primum accidentalis vero actum secundum Secundo quod omnis potentia accidentalis presupponit potentiam essentialem sicut accidens substantiam non autem e contra. Sed conueniunt etiam in duobus. Primo quod utraque potentia dicitur in ordine ad actum. Secundo quod in utraque potentia accipitur actus quoniam actiuum coniungitur passiuo disposito. Secunda pars patet Nam quoniam graue aut leue est in potentia accidentali tunc aptum natum est esse in loco proprio et est diuersa extra ipsum propter impedimentum prohibens. igitur remouens tale impedimentum quodammodo mouet ipsum ad suum locum et non per se ex eo quod sibi non inluit motum. igitur per accidens Maior alterius discursus est.

Quod mouetur a se est in parte mouentis et motum diuisibile. Minor Hoc habet in tra se completum sui motus principium quod potest incipere et pausare motum. Conclusio. Igitur cum graua et leuia non sunt in parte mouentis et motum diuisibilia nec possunt motum sustinere non mouentur a se.

Pro declaratione maioris est notandum quod diuersa est inter a se moueri et per se moueri. que sumitur ex usu grammaticorum dicentium quod a et ab denotant circumstantiam cause efficientis. per enim denotat circumstantiam cause formalis. illo superposito patet quod illud quod mouetur a se hoc est illud quod in se habet principium effectiuum motus sui est diuisibile in parte per se mouentis et in parte per se motam. non autem graua et leuia cum non mouentur a se licet bene per se exempli gratia aial mouetur a se habet mouetur ab aia sua et ideo est diuisibile in aiam et corpus. in aiam per se mouentem et corpus per se motum. quod aia recte restat. necdum est forma sue materie sed etiam efficiens respectu eius mouendo materiam suam hoc est corpus de loco ad locum. Sed diceres graua et leuia etiam diuiduntur in partem mouentem per se et in partem motam. igitur mouetur seipsa. An recedens patet quod sicut in aialibus forma que est per se mouens distinguitur a corpore ita etiam in corporibus simplicibus forma specifica distinguitur ab essentia materie. igitur essentia forme in talibus potest mouere materiam. sicut in aialibus aia mouet et corpus mouet. Ad hoc dicitur est quod non est simile de materia simplicium corporum et corporibus aialium. Nam materia corporum simplicium forma que est in potentia ad esse non est aliquo modo mobilis. quod oportet quod mobile sit actu quod ad esse quous sit in potentia forma que est motum. materia vero elementorum distincta a forma non est aliquo modo actu. igitur forma non potest eam mouere. et ergo talia corpora sunt a se penitus imobilia. Etiam quelibet forma non dicitur per se mouens sed forma que est eleuata super materiam qualis est aia quod forma naturalis solum dormit in sua materia et eandem non mouet. Minor patet. quia illud habet intra se completum principium sui motus quod potest incipere et pausare motum. Illud quod est diuisibile in partem mouentem per se et in partem motam est homini. igitur per se mouens est effectiua respectu motus et pars mobilis est subiectina. id est cum aia sit eleuata supra formam naturalem ipsa potest mouere corpus suum de loco ad locum et in parte sua est a motu desistere aut motum incipere sic enim non est de motu grauium et leuium. quoniam graue non habet in se aliquod principium quo potest suum incipere aut pausare motum sed quous ipsam graue est extra locum suum nisi fuerit impedimentum necessario fertur ad locum suum. Sed di-

teres mouere est actus totius et etiam moueri. igitur minus bene dicitur est. quod aialia mouent per uiam prem et non per aiam. Ad hoc dicitur est per interemproem. quous ei totum aial moueat et etiam moueatur non tamen per se primo sed gratia unius partis scilicet forme supra potentiam materie eleuare mouet. et gratia materie ipsum totum mouetur. Conclusio sequitur ex premis. Nam illud solum mouetur a se quod habet intra se principium quo potest incipere et pausare motum. graua enim et leuia non habent a seipsis tale principium sed aialia. quod habent per uiam legum quod aia necdum est tamen mouens. sed etiam mouet mediantibus neruis et musculis. illud autem naturalibus non uenit cum hominibus et uniformia sunt in tantum scilicet quod quilibet pars totius predicatorem recipit ut quod libet per ignis est ignis quilibet pars aqua est aqua et ceteris. sic autem non est in aialibus. Sed diceres. grauitas et leuitas dicuntur qualitates motiue. igitur potest graue et leue per se eas mouere. Ad hoc dicitur est. quod qualitates ille sunt actiue formaliter et finaliter. Nam graue per grauitate reformatur tendit deorsum et per modum naturalis appetitus inclinatur ad locum sue naturalis conseruationis sed non mouet effectiue nisi instrumentaliter in quantum supponitur influentia motiue sui generantis quod ponit ipsum deorsum et est deorsum nisi impediatur. et quod successiue illud prohibens remouetur. igitur mouetur successiue. Unde lapis descendens per aerem adhuc habet impedimentum aeris successiue impediens et remouentis. et si sua grauitate mer remoueat prohibens hoc non est ut se moueat per accidens sicut medicus seipsum sanat per accidens.

Ad obiecta in oppositum

Ad primum dicitur est. quod licet graua et leuia finaliter a suis locis naturalibus mouentur non tamen efficienter. Ad primum mariorem dicitur est. quod graua et leuia bene habent in se principium actiuum instrumentale sui motus. non tamen principale. quia grauitas et leuitas sunt mouentia mota et cessante primo motu cessant omnes motus inferiores et sic non sunt principia effectiua motus sed potius subeffectiua. et mobile ratione suorum principiorum passiuum et materiale. et ergo prius dicitur fuisse quod natura est principium et causa mouendi et qui descendit passiuum et non actiuum. Sed effectiuum per seipsum est generans. et per accidens remouens prohibens. Et istud sic ostendit. quod quous aliqua causa efficiens facit aliquem effectum cui aliquid aliud naturaliter coniungitur tunc talis causa etiam dicitur esse causa illius ultimi effectus. Exemplum est sicut de creatans aiam rationale ad quam sequitur inseparabiliter potentie dicitur etiam causa potentiarum anime. cum igitur motus inseparabiliter sequatur ad graue genitum generans dicitur causa illius motus. sic autem est in aialibus. quod ad aial genitum non statim sequitur motus ipsius sed aial incipit moueri ex phantasia et appetitu. Et autoritas Aristoteles. in quarto de celo et mundo est intelligenda quoniam dicit quod graua et leuia mouentur a seipsis a grauitate et leuitate effectiue id est subeffectiue. Ad secundum dicitur est. quous mouentur a generante quod est principium extrinsecum. tamen ille motus non fit nisi passio non preterente uim quod requiritur ad motum violentum quoniam in tali motu mouens continue inducit formam mobilem per quam inclinatur ad talem motum. Ad tertium est dicitur est. quod duplex generans scilicet uis quod est celum. et particulari generante adhuc aliquid potest moueri. non autem corruptio uiuersali agente. Etiam quous generans non manet in-

genito fm subam. tñ semp manet fm virtutes. qm virt⁹ generatis saluat in genito z hoc in forma subali ipsius geniti. qz ex forma subali ipsius geniti hz quada virtute sub effectiuā ad motū. sicut in fili p3 de frute formatiua. que est in semine. q̄uis em̄ aial postq̄ semen decūm est mozi arur nihilomin⁹ fit generatio aialis. qz virtus aialis p̄seruat in frute seminali. q̄ est ab aiali diffusa. Et sic etiā generans nō distat a genito fm virtutē. licet q̄ncz distet fm subam. ¶ Ad quartū dōm est. q̄ om̄e mouens p se debet influere motū mobilis. nō aut oportet de mouente p accūs sicut est remouens prohibens

Incidunt dubia quo

rum p̄mū est. An om̄e qd mouet habeat motorē ab eo distinctū. ¶ Et videt q̄ nō. qm̄ aia mouet z tñ non hz motorē ab ea distinctū. Confirmat. grauita existētia sursum mouent deorsum. z tñ nō hnt motorē ab ipsis. distinctuz ¶ Secūdo sic. illa que mouētur a seipsis nō mouentur a motorē distincto. sed aialia mouent a seipsis. ¶ Solo motorē esse distinctum a mobili duobz modis p̄t intelligi. Uno mō loco z subiecto z fm ratōem. sicut est in motu violento. Alio p̄mō rōnem definitiuā soluz sicut in motu aiali. Per hoc dōm est. q̄ om̄e qd mouet hz motorē ab eo distinctū aut rōne definitiua solū. aut rōne loco z subiecto. ¶ Est aut̄ separari definitiōe tñ qm̄ mouens z ipm̄ mobile differūt rōne definitiua. ita q̄ alia est definitio mouentis a definitiōe forme ipsius mobilis. sicut manifestū est in p̄posito. q̄ alia est rō formalis aie z corpis. Sed definitiōe z rōne separant qm̄ mouens z mobile differūt rōne definitiua z etiā loco z subiecto. siue fm sitū. z sic aia non mouet immediate totū corpus. sed p̄mo musculos. z per illos neruos. z p̄neruos tibias. z sic aia z corp⁹ motū nōst⁹ distincta fm sitū. sed qm̄ vna ps q̄ritatiua corpis mouet aliam pars mouēs z mora situ distinguūtur. ¶ Ad obiecta in oppositū. Ad p̄mū dōm est. q̄ aia dūtaxat mouet p accūs. de quo motu nō est ad p̄positū. ¶ Sed diceret om̄e qd mouet p accūs reducūt ad mobile p se quod p̄us mouet. aia aut̄ in motu suo nō p̄supponit aliqd mobile p se qd mouet ante ipam. ergo mouet p se. ¶ Ad hoc dōm est q̄ ille motus p accūs. p̄supponit motuz p se corpis. quāuis aia simplr̄ inq̄stū mouēs p̄cedat corp⁹. tñ quo ad h̄ q̄ est mouere corpus p̄cedit aiam. qz hoc arguit impfectionem. ideo p̄gruēt p̄us attribuit corp̄. ¶ Ad p̄firmatiōe dōm est p̄us. q̄ nō moueant a seipsis. sed a generante aut remouente phitens. ¶ Ad secūdū dōm est. licz aialia moueant a seipsis. hoc tñ nō est p se p̄mo. sed p alterum z ḡia p̄tis. z ideo hnt motorē ab ipsis distinctū in rōe definitiua. qz motor accipit in rōe mouēt⁹ z mobile in rōe motū

Secundum dubiuz est.

An grauita z leuia moueāt seipa. Et videt q̄ sic. qm̄ aial est p̄fecte p̄tinuū. z tñ diuidit in p̄te p se mouere z in p̄te p se motā. ¶ Solo q̄ nō. qz dem̄ est in textu q̄ nullū p̄fecte p̄tinuū mouet se p̄m. grauita aut̄ z leuia sunt p̄fecte p̄tinua. ¶ Dator p̄. qz qd mouet seipm̄ diuidit in p̄te p se mouente. z p̄tem p se motā. z sic nō p̄t esse p̄fectū p̄tinuū cū ipsius p̄tinuū est vnus mot⁹. eo q̄ est eiusdē rōnis in toto z i partibz. ¶ Ad obiectū in oppositū dōm est. q̄ aliqd dupl^r d̄ p̄fecte p̄tinuū. Uno p̄ formalr̄. puta q̄ p̄tes eius copulant ad aliqd̄ terminū p̄tinuū. z sic aial est p̄fecte cōtinuū. Alio d̄ aliqd̄ p̄fecte cōtinuū formalr̄ z finalr̄. qz

scz est hō genitū. z mora vna p̄te mouet totuz. z sic aial qd est totū heterogenū nō d̄ p̄fecte p̄tinuū

Tertium dubium est

Quo debet ostendi q̄ generans moueat p se. ¶ Solo sic Nam illa cā d̄ p se que hz suā similitudinē in effectu. cum q̄ generans z genitū sint similia. igit̄ generās est cā p se. sed res mouens phitens nō dat aliqd̄ formā effectui. q̄ mouet solū p accūs. Et iā in eodē genere cause p̄t dari cā motus grauiū z leuiū fm diuersas causas. sicut in genere cause eficientis p̄mū efficiens grauiū z leuiū est deus. Deinde virtus celestis. z postea. p̄mū generās cui assitaf forma geniti. sicut ex graui in potentia fit graue in actu. z sic actio attribuit̄ generanti tanq̄ cause vniuocē

¶ Hoc aut̄ dupliciter. aut em̄ nō p̄pter seipm̄ est mouēs. sed p̄pter alterū qd mouet mouens aut p̄pter ipm̄. Et hoc autē p̄mū post vltimū aut p plura. vt bacul⁹ mouet lapidē z mouet a manu mota ab hoīe. Hoc aut̄ nō amplius eo q̄ ab alio moueat. ¶ Atrāq̄ em̄ mouere dicim⁹ et p̄mū z vltimū mouentū. sed magis p̄mū il lud aut̄ mouet vltimū. sed nō hoc p̄mū. z sine q̄ dem̄ p̄mo vltimū nō mouebit. Illud aut̄ si nō hoc vt bacul⁹ nō mouebit nisi moueat ab hoīe

¶ Istud est terciū caplm̄. in quo phus ostendit p̄mū mouens esse immobile. Et diuidit in duas p̄tes. In quaz p̄ma ostendit q̄ in mouentibz z motis nō sit p̄cessus in infinitum. In secūda p̄te oñ d̄t p̄positū. ibi. (Ad d̄ta aut̄) Et anteq̄ phus ostēdit p̄mā p̄t p̄mittit distinctiōem mouētū d̄cēs. mouentū qd d̄ā est mouens qd mouet. p̄ter se ipsum. hoc est aliqd̄ est mouēs qd mouet. p̄tia frute absq̄ eo scz q̄ ab alio moueat. Aliud est mouēs qd mouet. p̄ter alterū. hoc est virtute p̄tis mouētis. ita q̄ nō possit moueri nisi moueat ab aliquo p̄oti mouente. Et si est mouens p̄ter seipm̄ tūc aut̄ mouebit p vnū mediū aut per plura media. per vnū mediū. qz ipm̄ ē mouēs p̄mū p̄ viam resolutiōis. z hoc est p̄mū mouēs in ordine natura mouentū. Aut est mouēs p plura media. ita q̄ inf̄ mouens p̄mū z vltimū motū sunt plura media. Et exēpluz huius qd hz plura media est. sicut baculus est p̄mū mouens lapidē p̄cūsum z baculus mouet nō a se. s̄ ab alio. qz a manu. z manus p̄sequēter ab alio. qz a virtute hoīs manū mouētis. Et subiūgit phus q̄uis vtrāq̄ mouētū dicim⁹ mouere. s̄ tñ dicim⁹ p̄mū mouēs magis mouere q̄ vltimū. qz p̄mū dat vltimo q̄ mouet. z ideo vltimū nō mouente p̄mū adhuc p̄t mouere. sed p̄mo nō mouente nō p̄t vltimū mouere qd p̄mū est ipsi rei motē. et ideo p̄mū est sicut cā p̄maria. qz ipso trahente suā causalit̄ ratē nihil erit deinceps mouēs. sed alijs retrahētibz suas causalitates nihilominus ipm̄ causabit motū. z ideo ipm̄ magis est mouēs om̄ibz alijs. Et huius exēplū est. baculus nō mouebit lapidē nisi moueat ab homine. sed homo mouet baculo nō mouente

¶ Si ergo necesse est om̄e qd mouet ab aliq̄ moueri. z aut ab eo qd mouet. aut ab alio aut nō. Et si qdē ab alio qd mouet necesse ē aliqd̄ esse mouēs qd nō ab alio p̄mū. Si aut̄ h̄mōi p̄mū

nō necesse est esse alterū. Impossibile em̄ est in infinitū abire mouens z qđ mouet ab alio ipm. Infinitoz em̄ nō est aliqd p̄mū. si igit̄ om̄e qđ mouet ab aliquo mouet. p̄mū aut̄ mouēs mo- uet quidē. nō ab alio aut̄. necesse est ipsum a se ipso moueri

Nic phus pbat duabz rōnibz nō esse p̄cessum in infi- nitū in mouentibz z motis. Quaz p̄ma est. si in mouen- tibus z motis esset p̄cessus in infinitū. tūc nullus oīno esset motus. sed hoc est manifeste falsum. ex eo qđ est cōtra sensum. **S**ecūda p̄. Nam si fm̄ p̄dicta necesse sit qđ om̄e qđ mouet ab aliquo a se distincto fm̄ eē mouet. z illud ite- rum aut mouetur ab alio aut mouet a seipso. z si mouet̄ atur ab alio a se distincto fm̄ esse. tūc necesse est qđ sit aliqd mouēs p̄mū qđ mouet qđ nō mouet̄ ab alio a se distincto fm̄ esse sed fm̄ definitōem solā. z si hoc est qđ sic mouens seipm̄ est p̄mū mouens. tunc nō est necesse qđ hoc moueat̄ ab alio. **E**t quo p̄z qđ impossibile est vt in infinitū vadat mouentū numer⁹ z motorz. qz cū infinitoz a p̄te anterio- ri nihil sit p̄mū nunq̄ possemus deuenire ad id qđ mouet p̄ se. z qz om̄e mouens ab alio reducitur ad mouens p̄ se. si em̄ nō sit accipere mouens p̄ se nō erit accipere mouens ab alio. z cū om̄e mouens sit aut p̄ se mouēs aut ab alio. oportet qđ oīno nullū mouens seipm̄ esset. qđ est impossibile. qz ex hoc sequeret̄ nullū esse motorz oīno. ergo oportet dicere qđ mouens seipm̄ sit p̄mū mouēs. **E**t fundat̄ hec p̄pō sup̄ tres p̄pōnes. qz vna accipit̄ ex secūdo metaphy. **A**retho. et est. qđ om̄e qđ inuenit̄ in pluribz z est vniuocuz in illis oz qđ inueniat̄ in vno p̄mo qđ est cā omnū illoz. z ideo cum mouere in multis mouentibz z motis inueniat̄. oportet qđ inueniat̄ in vno p̄mo mouente qđ est cā oībz alijs mouēdi. **S**ecūda p̄positio ē. qđ om̄e qđ mouet ab alio distincto a se p̄ se z definitōnem mouet ab eo qđ qñqz mouet z qñqz nō mouet. eo qđ ipm̄ est qñqz p̄iētū z qñqz nō p̄iētuz. vt p̄batū est supra. om̄e aut̄ tale mouens qđ aliqn̄ mouet z aliqn̄ nō mouet est aliqn̄ in potentia mouens z nō in actū. **I**llud aut̄ qđ est in potentia mouēs indiget mouente generante. sicut in p̄cedenti capto ostensum est. z ideo oī- ne qđ motorz hz extra se mouet nō p̄petuo motū. et ideo motorz su⁹ nō p̄t esse p̄mas. z ideo oportz ipm̄ reduci ad alium p̄mū. **T**ercia p̄pō est. qđ mouet se hz motorz p̄iētuz. rum sibi z extrinsecū sibi. z ideo si ille motorz nō sit in potē- tia ad aliquid mouebit̄ p̄petuū motū qui est p̄mus motū ym̄ z cā omnū motū alioz.

Amplius aut̄ z sic ipsam hāc eandē rōnez est aggredi. **O**m̄e em̄ mouēs aliqd qđā mouet z aliquo. aut em̄ a seipso mouens mouet aut ab alio vt hō ipse. aut baculo z ventus piccit. aut ipse aut lapis quē mouet. **I**mpossibile est autē mouere sine ipso mouēte id qđ mouet. sed z si quidē ipm̄ seipso mouet. non necē est aliud esse quo mouet. **S**i vero sit alterū id quo mouet. ē aliqd qđ fm̄ seipm̄ mouebit̄. nō quodā alio. sed seipso aut in infinitū abibit̄. **S**i ergo qđ mouetur aliqd mouet. necesse est stare z nō in infini- tum abire. **S**i em̄ baculus mouet. eo qđ mouetur a manu. z man⁹ mouet baculū. si aut̄ z hāc

aliud mouet. z hāc alterū aliqd mouēs. tū ita/ qz aliquo moueat̄ semp̄ alteruz. necesse est p̄us ipm̄ seipm̄ mouēs. **S**i igit̄ mouet̄ quidez hoc nō aliud aut̄ mouēs ipsum. necesse ipm̄ seipso mouere. **Q**uare z fm̄ hāc rōnem qđ mouet̄. aut mox ab ipso mouente mouebitur aut venit̄ alī quando in huiusmodi.

Nic phus ponit secundā rōnem qđ sit ap̄riori mō. z est ista. si esset p̄cessus in infinitū tūc om̄e mouēs essz instru- mentale. sed hoc est falsum. **S**ecūda p̄z. qz om̄e qđ mouet aut mouet seipso aut alio quodaz qđ mouetur p̄mit̄ ab ipso. **L**uius exemplū est. qz cū aīatū mouet aliqd tūc aīa mouet sicut motorz immobilis. sed vt̄ corpe sicut instrumēto sui motorz. z p̄ illud mouet. **E**t si accipiat̄ vt̄ est cā motorz z vt̄ est motū. tūc est ratio clarior. qz tūc hō mot⁹ seipso mouet aliqn̄ aliquid. z aliqn̄ vt̄ baculo p̄ quē mo- uet sicut instrumentū. z ideo mediū mouens inter p̄mum mouēs z vltimū motū instrumentū dī. z sic noīe instrumēti clarior moīari hz qm̄ instrumentū sonat vt̄ ab alio motū sp̄. z modū instrumētū hz corpe⁹ qđ mouet ab aīa et est extrinsecū aliqd mouēs sicut baculus. **E**t huius exē- plum est. aliqn̄ ventus piccit sine medio instrumentali z aliqn̄ dī piccere lapidē quē piccit ventus. z tūc lapis mo- uet sicut instrumentū. nec tū ventus mouet a se. sed pon⁹ a generāte. qđ dat ei talē leuitatē. z hoc latius patebit̄ in libro methauroz. **E**t sile est de magnete qđ mouet ferruz p̄ hoc qđ alterat̄ solū virtute sua z generat aliquid circa ipsum. **L**ur⁹ signū est qđ cacabre nō attrahit calamos nisi p̄us calefiat. vt̄ p̄ calorē eius virt⁹ ei⁹ spargat vsqz ad cas lamū. z p̄ hoc aliqd forme sue generet i calamo p̄ hoc qđ calam⁹ moueat̄ a cacabre. z sic in oībz est qđ om̄e qđ mouetur ab alio mouēte qđ mouet aliqd mouet z mouet alia qđ est sicut instrumentū mouēdi z impossibile est motū aliqn̄ fieri nisi sit aliqd qđ seipm̄ mouet z illud qđ seipm̄ mouet p̄positū erit ex mouēte qđ nō mouet oīno z ex corpore qđ mouet z mouet sicut instrumentū mouēs. **S**ed in hoc est dōna mouentū qđ si sit aliqd mouēs seipm̄. tūc non est nec cessariū qđ sit aliquid alioz mouentū qđ mouent in hoc qđ ab alio extrinsecō sibi mouet. sed si mouēs sit extrinsecū z sit ab altero motū extrinsecō sibi. tūc oportebit̄ qđ alia il- lud sit aliqd mouēs seipsum p̄ rōnem sup̄ius positā in qđ p̄batū est qđ om̄e mouēs motū ab altero mouēte extrin- secō sibi reducitur ad aliud mouēs qđ mouet a seipso z non altero. aut oporteret qđ in infinitū abiret. z tunc om̄e mo- uens moueret sicut instrumentū. sed hoc est impossibile. nā mouēs instrumentale vt̄ dictum est ab alio mouet. **E**t si derur qđ id qđ mouet mouet. tūc necesse est hoc in aliquo vno numero mouentū stare z nō abire in infinitū. **S**tatic aut̄ in eo qđ mouet seipm̄. vt̄ patuit ex dictis. z hoc mani- festū est in oīni ordine mouentū. si em̄ baculus mouet et bacul⁹ mouet a manu tūc man⁹ mouet baculū. z si manū aliqd aliud mouet. z hoc iteruz aliqd est mouens. z euz id qđ mouet moueat̄ ab aliquo. tūc semp̄ necē est qđ aliqd sit p̄us eo qđ mouet ab alio donec deueniat̄ ad illud qđ mo- uet ipm̄ p̄ seipm̄. licz em̄ hoc moueat̄. dūmō tū nō sit ip- sum mouēs aliqd aliud extrinsecū z distinctū ab ipso fm̄ esse. tūc necesse est qđ illud moueat̄ ipsum seipsum. qz fm̄ istā rōnem qđ supra est a rōne mouentis z eius qđ mo- uet instrumentū. eo qđ om̄e qđ mouetur aut oportz qđ sine aliquo medio moueat̄ ab ipso qđ mouet seipsum. aut liq̄

media mouet tūc decurrendo p oia media instrumentali
mouētia aliqñ deuenit in id qd mouet mouendo seipm et
hoc erit p̄mū motū mouens

¶ Ad dicta autē r sic intendenti b̄ p̄tingēt eadē
hec. Si em̄ ab eo qd mouet mouet omne qd
mouet. aut huius reb̄ existit fm̄ acc̄s. vt mo
ueat qdem qd mouet. non tñ p̄pter id qd mo
uet ipm̄ aut nō s̄z p̄ se. P̄mū qdē igit si fm̄ ac
cides nō necesse est moueri qd mouet. Si autē
hoc est manifestū q̄ p̄tingit aliqñ moueri nihil
eorū que sunt. Nō em̄ necessariū est acc̄s. s̄z cō
tingit nō esse. Si ergo ponam⁹ possibile esse
nullū impossibile accidit. falsum autē fortassis
Motū aut impossibile est nō esse. ostensuz em̄
p̄us est hoc. qm̄ necesse est motū semp̄ esse. Et
rōnabiliter hoc accidit

¶ Ista est secūda ps in qua p̄hs ostēdit p̄mū mouēs esse
imobile. vt p̄ hoc p̄cludat qd id qd est cā ois mor⁹ est mo
uens seipsum. Nā nō est necesse oīe mouēs moueri ad hoc
q̄ moueat. qz si dicat aduersarij veritatis sicut plato q̄
nihil mouet immobile xp̄s. hoc est nullū mouēs p̄ mouē
re nisi moueat. Tūc q̄rit An necesse sit oīe mouēs moueri
et maxime p̄mū essentiali p̄ se r necario aut p̄ acc̄s siue
p̄tingēt. neutri illoz dici p̄r. q̄ nō est necesse oīe mouēs
moueri. Nō p̄mū qz p̄mū mouēs est immobile. vt postea
p̄babit Nō secūdu. s̄z q̄ p̄mū motor moueat necario per
acc̄s p̄bat duabz rōnibz r autoritate. Prima est. si p̄mū
motor aut p̄mū mouēs qui vel qd est cā motus vlt̄er in
oibz moueret p̄ acc̄s. tunc p̄tingeret aliqñ nihil moueri.
id est p̄tingeret nō esse motū. illud autē incōueniēs est. Se
quela p̄z. nā ex quo p̄mū motor mouet p̄tingēt possi
bile est q̄ nō moueat. r si nō moueat tūc seq̄tur q̄ nō mo
uet iuxta hypotesim aduersarij dicentis. nullū mouēs p̄r
mouere nisi moueat. r si ipm̄ nō moueat seq̄tur b̄ q̄ nul
lum alioz mouentiū moueat. qz in essentiali subordinas
tis p̄mo nō mouente nullū secūdoz mouet. r si nullū mo
uens moueat. tūc etiā nihil mouet. qd est p̄tra determinas
tionē p̄us factā. qm̄ p̄us dictū p̄mū motū esse qui est p̄i
mi mobilis effectus. q̄ positio fuit impossibilis. que d̄r q̄
p̄mū motor mouet p̄ acc̄s r nō p̄ se. Ex quo inferri p̄r
q̄ p̄mū mouēs est immobile. r hoc rōnabil̄ d̄c̄m̄ est

¶ Tria em̄ necesse est esse qd mouet r mouens r
qd mouet. Qd qdē igit mouet necesse qdē mo
ueri. mouere aut non necesse est. sed quo mouet r
mouere r moueri. Cōmunicat em̄ simul hoc r
fm̄ idē existēs ei qd mouet. Manifestuz autē est
in mouenti b̄ fm̄ locū. Tangere em̄ necesse ad
inuitē sicut vsqz ad aliqd. mouens autē sic vt sit
nō quo mouet immobile Qm̄ aut videm⁹ vlti
mū qd moueri qdē p̄r motus. aut p̄ncipiū non
bz. qd mouet qdē ab alio aut sed nō a seipso rō
nabile est vt nō necariū dicamus r terciū esse
qd mouet quidē cū sit immobile.

¶ Sic p̄bus ponit secūda rōnem r p̄mittit q̄ in ordine

motus necario est tria esse ex quibz ipse formaf. vnum est
qd mouet tñ. secūdu qd est mouēs tñ. r terciū quo ins
strumentaliter sit motus r hoc mouet r mouet. Et hoz
exēplū est in motu p̄gressiuo hoīs. qz qd mouet tñ est mē
brū sicut pes vel manus. qd aut mouet tñ est fr̄us mo
uens q̄ est appetitus mouendi. r qd mouet instrumentas
liter est sicut neruus vel musculus. r hoc mouet a virtute
et mēbz mouet. Exēplū aut hoz est in ordine naturali
um motū. Nā cū aliqd calefit est calidū mouēs motum
et id qd calefit est motū. Est autē necariū q̄ sit aliq̄ cā p̄s
ma caloris mouens tñ sicut stella. vel motus qui nō mo
uet fm̄ qualitatē fm̄ quā mouet. licz moueat forte locali
ter. vt inferius patebit Inter autē ista tria illud qd mouet
necesse est generaliter moueri. sed nō generaliter necesse ē
mouere. Nā vltimū motū sic est motus q̄ ipm̄ nullo mō
mouet. sed illud quo mouēs mouet vt instrumentum ne
cesse est moueri r mouere. qz est mediū inter p̄mū mouēs
et vltimū motū. Illud em̄ simul cōicat p̄ncipando hec duo
et fm̄ idē esse definitū P̄uenit cū eo qd mouet. qz in verita
te mouet ab alto r p̄uenit cū mouente. qz mouet vlt̄erius
qd est vltimo motū. Nec autē que d̄cā sunt. sunt max
ime manifesta in his q̄ mouet r mouetur localit. Nec em̄
tria necesse est se tangere. aut simpl̄ ita q̄ inter ea nullū est
mediū aut vsqz ad aliqd. hoc est vsqz ad spaciū r distantiā
determinatā ad quā distendi p̄r virtus ipsius mouentis
sic ocularit p̄spicim⁹ q̄ fm̄ definitā distantiā mouet choz
da sagittā r nō vltra. sic etiā fm̄ determinatum spaciū d̄
stans magnes mouet ferrū. r piscis q̄ latine appellat stus
p̄factor r arabice rachardū vsqz ad determinatā distan
tiā imutat rethē in quo manū tangenti stupefacit r non
vltra. sic etiā sol r mars calefaciūt aeres. et vlt̄er oīe qd
mouet hz spaciū determinatū vltra qd nō distendit vir
tus motiua illius. Mouens em̄ p̄mū qd sic nō mouet id
quo instrumentaliter motus sit hoc mouet ita q̄ est imos
bile ab alio. ergo irrōnabiliter dixit Plato nullū inueniri
mouens immobile. Iste sic deductio p̄r rō sic formari. con
tingit inuenire aliqd qd est motū tñ. ita q̄ nullum habet ac
p̄ncipiū actiū ad motū. r p̄tingit etiā inuenire aliqd qd
est mediū hoz p̄positū ex vtroqz qd est mouēs r motum
qd mouet ab aliquo extrinseco sibi. r non a seipso. q̄ rō
nabile est q̄ sit terciū mēbz. s̄z quo aliqd sit ita mouēs q̄
etiā sit oīo immobile. vt videt in p̄posito e mixtoz. Nā in
p̄pōne hydromellis nō inuenit aqua p̄ se existere r mel. s̄
tñ sicut ibi aqua r mel p̄miscet. ita alicubi reperit mel s̄z
ne aqua. r alicubi aqua sine melle. ergo multo magis hoc
est in p̄posito. cū id qd mouet instrumentaliter diuisum sit
fm̄ rōnem tam ab eo quod mouet p̄mū q̄ ab eo quod
mouet vltimum.

¶ An et anaxagoras dicit recte intellectuz esse
impassibile inueniens r mixtū esse. qm̄ qdē mo
tu p̄ncipiū ipm̄ facit esse. sic em̄ vtiqz solum
mouebit cum sit immobilis. et imperabit cum
sit immixtus.

¶ Sic p̄bus p̄bat idem autoritate Anaxagore. qui po
suit intellectū diuinū q̄ oia educit de p̄fuso chaos esse im
passibile r immobile. vt oia posset mouere ista in chaos cō
fuso. r sic iste intellectus est immobilis. q̄ aliqd est mouens
qd nō mouet p̄ acc̄s. r sic rectius Anaxagoras q̄ Pla
to dixit ponēs intellectū siue intelligentiā p̄mū p̄ncipiū
motus. cū immobilis erit p̄ hoc q̄ est impassibilis. Nam si

esse mixtus materie ex perarijs sicut stutes physice mouent. tunc esset generabilis et corruptibilis. sed impare huius motu per hoc est mixtus. sicut faciunt intelligentie separare. Et sic patet quod impossibile est quod primo motori accidat motus cum mouet. Nam si dicatur necesse est inueniri primum motorem quod non possit moueri per se nec per accensum.

¶ At uero si non per accidens sed ex necessitate mouetur mouens. nisi autem moueatur non mouet necesse est mouens si moueatur aut moueri sic secundum eandem speciem motus aut secundum alteram. Dico autem quod aut calefaciens et ipsum calefieri. et sanans sanari. et ferens ferri. aut sanans ferri. ferens autem augeri. sed manifestum quoniam impossibile. Oportet enim usque ad indiuidua diuidentem dicere. ut si aliquid docet geometrisare hoc doceri geometrisare idem. aut si prouociat prouocari secundum eundem modum pietatis. aut sic quidem non. sed aliud ex alio genere ut quod ferit augeri. Hoc autem augens alterari ab alio. hoc autem alterans secundum quodam moueri motum. sed necesse est stare. finiti enim sunt motus. Iterum autem reflectere et alterans dicere ferri idem facere est. et si motus dicat ferens ferri. et docens doceri. Manifestum enim quod mouet et a superius mouente quod mouetur omne. et magis a priori mouentium. At uero hoc impossibile est. Docens autem accidit addiscere quorum hoc quidam habere. illud autem non habere scientiam necessarium est.

¶ Postquam philosophus ostendit quod primum mouens non mouet per accidens duabus rationibus et autoritate. Hic in sexto capitulo ostendit quod ipsum non mouet per se duabus rationibus. Quare prima est. si necesse est omne mouens moueri. hoc fiet altero istorum modorum. Aut enim mouet secundum eandem speciem motus secundum quam mouens mouet aut secundum aliam. ita quod secundum unam speciem moueat et secundum aliam mouet. secundum eandem speciem mouens mouet et mouet quoniam calefaciens calefit. et quando sanans sanat. et ferens hoc est mouens secundum locum ferretur. secundum aliam rationem speciem mouens mouet et mouet. si sanans fertur localiter. et mouens secundum locum augetur. et aliquo modo motus mouet diuerso ab illo motu quo mouet. sed utrumque illorum est impossibile. Manifeste ergo non est necesse omne mouens per se moueri. Vnde patet per philosophum descendendo ad indiuidua secundum speciem motus et naturam. eo quod in illis inueniens est magis manifestum. Et primo ostendit quod non potest mouens moueri secundum eandem speciem motus. Quare quod aliter oporteret quod docens geometrisare addiscat et doceat geometrisare. et sic docens esset ignorans secundum eandem motum numero. Sic etiam oportet quod prouocans lapsum aut quodcumque aliud quod prouocari potest eadem pietatis prouocant quod manifeste sunt inuenientia. ergo non potest mouens moueri secundum illum motum quo mouet. Non potest dici secundum. scilicet quod mouens moueatur secundum alium motum siue secundum aliam speciem motus. ut quod id quod mouet secundum locum augetur. aut id quod auget alteret ab alio et illud iterum secundum aliquem alium motum. quoniam spes motus sunt finite. ideo uel erit statum et habebit intentum. scilicet quod sit deueniendum ad mouens immobile. aut oportet fieri reflectorem ad primum motum quo ipse mouit. licet hoc fiat quoniam per plura media. Exempli gratia ut si dicat ferens augeri. et augens alterari. et alterans doceri et

sic de singulis. sequitur tandem quod alterans siue docens dicatur moueri secundum locum. Idem autem est quantum ad primum inuenientis si motus dicatur mouens secundum locum moueri. et si dicatur post multa media aliorum motuum moueri secundum locum. quod in utroque sequitur ferens secundum locum ferri et docens doceri. licet enim post multa media deueniat ad eundem modum motus quo mouet primum mouens. tamen referretur motus ille ad primum motorem plus quam ad aliquem secundorum. quod ita manifestum est ex predictis quod omne quod mouet. mouet ab eo quod est mouens superius et plus et magis mouet ab illo quam ab aliquo alio. At uero plus ostensum est hoc esse impossibile. eo quod secundum hoc docens accidit addiscere et mouens secundum locum moueri ad locum. quod est impossibile. nam docens huius sciam et addiscens non huius eam. et sic in uno tempore et secundum unum et eundem motum aliquid habet sciam et non habet eam quod est impossibile.

¶ Amplius autem his magis irrationabile quam accidit esse omne motuum mobilis. si quidem ab eo quod mouet. mouet omne quod mouet. Erunt enim mobile sicut si aliquid dicat quoniam sanantium et sanans sanabile erit. et edificantium edificabile. aut motus aut per plura. Dico autem sic. si mobile quidem ab alio est omne motuum. sed non secundum eundem motum mobile quo mouet primum. sed secundum alterum. ut sanantium et disciplinantium. sed hoc ascendens pueniet aliquando ad eandem speciem. sicut diximus prius. Hoc quidem igitur horum impossibile aliud aut figmentum est. Inconueniens enim est alterantium ex necessitate esse augmentabile.

¶ Nec philosophus ponit secundam rationem que est ista. si omne mouens necessario mouet sequitur maius irrationabile. quod sequitur quod motuum secundum locum aut secundum quatuor alium motum sit mobile. sed hoc est improbabile etiam secundum opinionem. quod si omne quod mouet dicatur moueri ab eo quod mouet. tunc mobile erit aliquid sicut. ut si aliquid quis dicat quod sanantium et sanans est sanabile secundum eundem motum ad sanitatem. et sic quoniam medicus sanat aliquem a febre. et quod ipse sanet a febre. et sicut si aliquid dicat quod id quod edificat edificat secundum eandem edificationem aut motum sine medio aut per plura media. ut si dicatur quod omne quod mouet est mobile ab aliquo mouente. sed non secundum eundem motum secundum quem mouet. primum quod mouet ab ipso. sed secundum alterum quo mediante iungitur ei. ut si sanans dicatur non addiscere. quod primum est id quod dicitur. sed altero modo moueri. hoc est ascendens et decurrere per omnes modos motuum aliquando puenit. et ad eandem speciem motus quod mouet ipsum mouens. Cum enim motus in omnibus secundis inuenitur sit a primo motore de necessitate referretur ad ipsum in quocumque inueniat. et tunc sequitur inconueniens. sicut si motus sine medio moueatur secundum eundem modum motus quo mouet. et sic patet per utrumque eorum est inconueniens. aut potius unum illorum est impossibile. scilicet quod statim moueatur secundum eandem speciem motus qua mouet alterum. Aut est figmentum ex quo sequitur impossibile. licet non sit adeo manifestum quod moueatur secundum aliam speciem motus quam secundum illam qua mouet. Nam manifestum inconueniens est quod alterantium siue mouens motum alterationis ex necessitate et essentialiter sit augmentatum et augmentabile quoniam forte accidat. ergo non potest dici quod primum primum motorum semper moueatur. et deinde ulterius concludit quod non est necessarium quod omne quod mouet per moueatur ab alio a se distincto per esse. Nam iugius

habitu est q̄ ois motor extrinsec⁹ distince⁹ mouet ab alio motore q̄ etiā mouet. 2̄ est sicut instrumentalter mouet. qz si ita est oporet q̄ itel in infinitū. 2̄ ois dicere q̄ id qd̄ mouet a motore p̄mo imobili sit seipm̄ mouens. vt aial mouet seipm̄. 2̄ motor imobilis nō est extrinsec⁹ et sicut intellect⁹ mouet hoīem. cū tñ p̄ se est imobilis. 2̄ p̄ accūs mob̄ilis. sed motor p̄m⁹ in hoc differt ab intellectu q̄ nec p̄ se nec per accidens est mob̄ilis

¶ Nō ergo necesse est sp̄ motū qd̄ mouet ab alio et ad hoc qd̄ mouet stabit ḡ. Quare aut a q̄scēte mouebit qd̄ mouet p̄us. aut ip̄m seipm̄ mouebit p̄us. At uero si ois considerare vtz cā mot⁹ sit 2̄ p̄ncipiū ip̄m seipm̄ mouēs. aut qd̄ ab alio illud ois vtqz ponet. ip̄m q̄dez qd̄ p̄ se est cā. sp̄ p̄us est eo qd̄ fm̄ alterū. 2̄ cū ip̄m sit quare hoc considerādū est accipiētibz aliq̄d p̄ncipiū si aliq̄d mouet ip̄m seipm̄ quō mouet 2̄ fm̄ quez motū

¶ Nōc p̄hus cludit q̄ nō est necariū q̄ oē illud qd̄ mouet semp̄ moueat ab alio. ḡ erit status in aliquo motore q̄ est cā ois motus. aut ḡ a q̄scēte hoc est imobili mouebitur sicut a motore p̄mo. aut mouebit a motore qui seipm̄ mouet q̄ est p̄posit⁹ ex motore 2̄ mobili q̄ est sicut motor secūdo p̄m⁹. Et subiūgit p̄hs q̄ si oporteat considerare 2̄ querere vtrū cā vlt̄er ois mot⁹ sit motor seipm̄ mouēs aut motor q̄ mouet ab aliquo extrinsec⁹ sibi fm̄ esse. licet aliq̄ modieuz rōms h̄ntes ponit q̄ illud est cā vlt̄is ois mot⁹ qd̄ mouens seipm̄. eo q̄ illud p̄ponit ex p̄mo motore imobilit̄ p̄mo moto qd̄ mouet ab ip̄o. qz illud qd̄ p̄ se 2̄ nō ab alio cā est sp̄ est p̄or 2̄ portioz cā q̄ id qd̄ est causa in altero qd̄ h̄tens causalit̄atē. Hoc em̄ licz 2̄ ip̄m sit cā. nō tñ a se sed ab altero h̄z causalit̄atē. ḡ aut oportz nos illud considerare accipiēdo aliud p̄ncipiū considerat ois q̄ p̄us. vt querēdo si aliquid mouet seipm̄ fm̄ quez modūm mouet 2̄ fm̄ quem motum

¶ Necesse igit̄ oē qd̄ mouet esse diuisibile in sp̄ diuisibilia. Hoc em̄ ostēsum est prius in vlt̄ibz de natura. q̄ oē qd̄ p̄ se mouet p̄tinuū est. ip̄osibile igit̄ est ip̄m mouēs seipm̄ penit⁹ mouere ip̄m seipm̄ Totū em̄ fecit vtqz 2̄ ferret fm̄ eādē loci mutatōem vnū cū sit 2̄ indiuiduū sp̄e 2̄ alterabit 2̄ alterabit q̄re docebit vtqz 2̄ docebit h̄l. 2̄ sanabit 2̄ sanabit fm̄ candē sanitatem.

¶ Illud est q̄rtū caplm̄ in q̄ p̄hs docet reductōem ois mouentiū 2̄ motorz ad vnū p̄mū mouēs imobile. p̄ qd̄ elidit errorz Platonis q̄ dixit p̄mū mouēs moueri a seipso Et demonstrandū est p̄mo q̄ oē qd̄ mouet seipm̄ est cōpositū ex motore 2̄ mobili. Ad pbādū aut̄ h̄ supponēda ē hec p̄p̄ō q̄ habet sero h̄nt. Qd̄ qd̄ mouet est diuisibile in p̄es q̄ sp̄ in infinitū sunt diuisibiles. Nā ipsa in sero p̄hsicoz ostēsa est in q̄ mēto habita est de vlt̄ibz p̄hsicis que sunt p̄tinuū diuidi in infinitū. 2̄ p̄positū p̄poni ex diuisibilibz in infinitū. 2̄ motū cē p̄tinuū. qz est act⁹ p̄tinuū. 2̄ si est mot⁹ alicui⁹ subiecti indiuisibilis nō est mot⁹ p̄tinuū sed indiuisibilis 2̄ tūc nō est mot⁹. ḡ ois supponere ex his q̄ ibi dicta sunt. q̄ oē qd̄ mouet est cōtinuū. ḡ ip̄osibile est q̄ h̄ qd̄ mouet seipm̄ penit⁹ fm̄ totū qd̄ est in ip̄o moueat seipsum. Nā si moueret penit⁹ fm̄ totū seipm̄. tūc op̄teret q̄ quicqd̄ est in ip̄o moueret seipm̄. ḡ q̄cqd̄ est in ip̄o mouet

et mouet. h̄ est incoēueniēs. Vn̄ seq̄ret in singularibz et indiuiduis motibz. q̄ idē fm̄ se totū qd̄ est in ip̄o mouebit se localiter fm̄ sp̄em 2̄ formā. 2̄ idē alterabit 2̄ alterabitur docebit 2̄ docebit. sed hec oia sunt incoēueniētia. vt oisuz est. siue hec fiant p̄ medū vnū aut p̄ plura. siue etiaz fiant mox sine medio. qz cū nullo mō mor⁹ media moueat nisi illo que h̄nt a p̄mo motore. idē est si mille simū moueat ac si p̄mū moueret. qz semp̄ seq̄r̄ q̄ mouet eodē mō mor⁹ quo mouet. 2̄ sic p̄z vna rōne q̄ p̄mū mouens nō mouet seipsum fm̄ se totum

¶ Ampl⁹ determinatū est. qz mouet mobile: h̄ aut̄ est q̄ potētia mouet nō actu. Qd̄ aut̄ est potentia vadit in actū. Est aut̄ mot⁹ act⁹ mobi/ lis ip̄fectus. mouēs aut̄ iaz actu est. vt calefacit calidū 2̄ oino generat h̄ns sp̄em. q̄re simul idē et fm̄ idē calidū erit 2̄ nō calidū. Similiter aut̄ 2̄ alioz vnū qd̄z quozūcūqz mouēs necesse ē habere vniuocū. Hoc q̄dem igit̄ mouet. illud aut̄ mouetur ipsum seipsum mouens.

¶ Nōc ponit p̄hus secūdas rōnem qua p̄bat q̄ p̄mū mouens seipm̄ sicut celū acceptū cū inclusione aie nobilis nō mouet seipsum fm̄ se totum. qz si sic tūc sequeret q̄ idē re spectu eiusdē erit simul in actu 2̄ in potētia. sed hoc est im possibile. ḡ illud ex q̄ seq̄r̄. Seq̄la p̄bat. qz mobile ē qd̄ potētia mouet anteq̄ sit in actu. h̄z oē qd̄ potētia est ad aliq̄ quē actū vadit in illū. 2̄ mot⁹ est actus 2̄ p̄fectio mobilis qz actus est ip̄fectus. eo q̄ est ip̄fecti. 2̄ sicut via ad p̄fectionē verā tendentis. vt patuit tercio huius. Et sic p̄z q̄ oē qd̄ mouet simplr̄ erit ip̄fectū. illud aut̄ qd̄ mouet ois q̄ sit p̄fectū. nā motor vniuoc⁹ mouendo dat formā suaz 2̄ ideo cū nō det nisi qd̄ h̄z. ois q̄ ip̄se fm̄ formā illā p̄fectus sit. vt ens calidū actu calefacit. aut calor ip̄e 2̄ generās vniuoce est id qd̄ h̄z sp̄em 2̄ formā quaz largit̄ generato. Et si dicat q̄ aliq̄d oino fm̄ oia q̄ sunt in ip̄o simul mouet et mouet. oporteret q̄ idē simul sit calidū 2̄ nō calidū p̄pletū et incōpletū. 2̄ fm̄ vnūqueqz alioz motū fm̄ que p̄t mot⁹ uere mouēs vniuocū. sed qz istud est impossibile. ḡ ois dicere q̄ mouēs seipm̄ sit p̄positū ex motore 2̄ moto ita q̄ aliq̄ quid eius moueat 2̄ aliq̄d eius moueatur.

¶ Ex aut̄ non p̄tingat ip̄m seipm̄ mouere sic vt vtrūqz ab vtroqz moueat ex his manifestū est. Neqz erit p̄mū mouēs nullū si vtrūqz mouebit. Ex em̄ p̄mū est magis cā mouendi q̄ sequēs et mouebit magis. Dupl̄r̄ em̄ mouere erat aliud quidē qd̄ ab alio mouet ip̄m aliud aut̄ ex seipso p̄rim⁹ aut̄ est qd̄ longi⁹ est ab eo qd̄ mouet p̄ncipiū q̄ medū. Ampli⁹ non necesse est mouens moueri nisi a seipso fm̄ accūs. ḡ p̄tramouet alterū. Accipiebamus igit̄ p̄tingere nō mouere ergo erit aliud q̄dem qd̄ mouet. aliud aut̄ mouens imobile. Amplius nō necesse est mouēs cū mouet p̄tra motuz. sed aut̄ imobile mouere necesse aut̄ ip̄m a seipso moueri si q̄dez necesse est sp̄ motū cē. Amplius quidē mouet motū 2̄ mouebit vtqz. quare calefaciens calefacit

Nec phus improbat opinionē Platonis. de pmo mouente seipm que fuit ista. Primum mouens mouet se ita q vna pars mouet alterā z mouet ab ipso. z contra qtuor rō nibs. Quaz pma est. nam si illud daret tūc neutri illoz rū erit pmi mouēs. qm vtrūq mouet z mouet alterū eā liter. sed illud qd mouet ab alio nō pte esse pmi mouēs ex eo. qz illud est pū in ordine mouētū qd magis distat ab eo qd vltimo mouet. z illud qd sic pū est magis est causā mouēdi qd qd sequitur ipm z pntet ab ipso. **O**ictū est em q ea que mouent a duplici motore mouent. aut em mouent ab eo qd mouet seipm. **E**tia in ordine illo mouēs se remotus est ab vltimo moto qd id qd mouet in eo qd mouetur ab alio. z ideo pmius est pmo pncipio motus qd mouetur ab ipso qd id qd mouet ab alio. qz illud mouet p motū dum instrumentū qd mediū est vt manus aut hō mouet baculū. q pmo motui non ppetit q moueat ab alio. qz sic sequeret q ipse nō esset pncipiū motus. q nō pte dicit q hoc nō vna pars moueat aliam. z p hoc vna moueat ab alia. **S**ecūda rō est. si dicat q pmi mouentis seipm vna ps mouet aliā p se z mouet ab ea p accūs. sic est dare pmiū mouens scz illā ptem q p se mouet aliam. **T**ūc ptra hō sic arguit. qd est p accūs ptingit nō esse siue nō mouere. et sic est possibile oēs motus cessare cū cessatōe pmi motus et qz hoc est incōueniens. erit absqz dubio in eo q mouet seipm ppositio duoz quoz vū erit qd mouet z mouet alia. z hoc est celum pmiū z aliud erit qd mouet penit? im mobile. z hoc est motor pmius. **T**ercia rō est. si def q pmius motor possit moueri p accūs tūc moueret motū sui mobilis. sicut aīa motu sui corporis mouet qd ipa mouet sed illud est incōueniens. q. **S**inor pz. nā tūc nō esset pmius motor ppetu? cū aliq renouatio z mutatio accidēter circa ipm. illud autēz impossibile est. qz seqret q esset in corpe fm pres corpis. sicut oculus hz visum. z auris ausditū. **E**t ampli? incōueniens seqret q ipse esset act? cozporis qd nō puenit sube q est intellect? pur? imixt? qtis est motor separat? z sic magnū incōueniens est dicere motū pmiū esse mobile p accūs. sicut aīa aīalium. que est in corpe p informatōem. **Q**uarta rō est. si pmius motor moueret in eo qd mouet. tūc oporteret hoc esse fm vnicū motū siue esset p mediū siue sine medio. sicut supra ostensum est. q seqret iterū q id qd calefacit aliqd qd calefieret ab eodem. et in omnibz alijs motibz eodem modo. hec autem sunt incōuenientia

Nec phus improbat opinionē Platonis. de pmo mouente seipm que fuit ista. Primum mouens mouet se ita q vna pars mouet alterā z mouet ab ipso. z contra qtuor rō nibs. Quaz pma est. nam si illud daret tūc neutri illoz rū erit pmi mouēs. qm vtrūq mouet z mouet alterū eā liter. sed illud qd mouet ab alio nō pte esse pmi mouēs ex eo. qz illud est pū in ordine mouētū qd magis distat ab eo qd vltimo mouet. z illud qd sic pū est magis est causā mouēdi qd qd sequitur ipm z pntet ab ipso. **O**ictū est em q ea que mouent a duplici motore mouent. aut em mouent ab eo qd mouet seipm. **E**tia in ordine illo mouēs se remotus est ab vltimo moto qd id qd mouet in eo qd mouetur ab alio. z ideo pmius est pmo pncipio motus qd mouetur ab ipso qd id qd mouet ab alio. qz illud mouet p motū dum instrumentū qd mediū est vt manus aut hō mouet baculū. q pmo motui non ppetit q moueat ab alio. qz sic sequeret q ipse nō esset pncipiū motus. q nō pte dicit q hoc nō vna pars moueat aliam. z p hoc vna moueat ab alia. **S**ecūda rō est. si dicat q pmi mouentis seipm vna ps mouet aliā p se z mouet ab ea p accūs. sic est dare pmiū mouens scz illā ptem q p se mouet aliam. **T**ūc ptra hō sic arguit. qd est p accūs ptingit nō esse siue nō mouere. et sic est possibile oēs motus cessare cū cessatōe pmi motus et qz hoc est incōueniens. erit absqz dubio in eo q mouet seipm ppositio duoz quoz vū erit qd mouet z mouet alia. z hoc est celum pmiū z aliud erit qd mouet penit? im mobile. z hoc est motor pmius. **T**ercia rō est. si def q pmius motor possit moueri p accūs tūc moueret motū sui mobilis. sicut aīa motu sui corporis mouet qd ipa mouet sed illud est incōueniens. q. **S**inor pz. nā tūc nō esset pmius motor ppetu? cū aliq renouatio z mutatio accidēter circa ipm. illud autēz impossibile est. qz seqret q esset in corpe fm pres corpis. sicut oculus hz visum. z auris ausditū. **E**t ampli? incōueniens seqret q ipse esset act? cozporis qd nō puenit sube q est intellect? pur? imixt? qtis est motor separat? z sic magnū incōueniens est dicere motū pmiū esse mobile p accūs. sicut aīa aīalium. que est in corpe p informatōem. **Q**uarta rō est. si pmius motor moueret in eo qd mouet. tūc oporteret hoc esse fm vnicū motū siue esset p mediū siue sine medio. sicut supra ostensum est. q seqret iterū q id qd calefacit aliqd qd calefieret ab eodem. et in omnibz alijs motibz eodem modo. hec autem sunt incōuenientia

sa seipsa mouet. hec qdē mouebit ipsius illud autem mouebitur. Ergo. a. b. a seipsa quidem mouebitur et ab. a.

Nec pmo remouet alii modū quo intelligi pte idē mouere seipm. scz q aliqua eius ps mouet seipam aut qlibet ps mouet seipam. **U**n aliqd pte intelligi mouere seipsum qnqz modis. Quoz vnus est. q totū mouet totū z non ptes. **S**ecūdus. q vtrāqz pars mouet vtrāqz partē z nō mouet ab vtrāqz pte. **T**ercius. q pars mouet totū. **Q**uartus q totū moueat ptem. **Q**uintus q vna ps sit imobilis mouēs z alia sit mora ab illa. **D**e quatuor em pōtibz modis duo sunt apparentis incōuent entis. **L**ertus em est omibz q p accūs motus est quo ps mouet totū z quo totū mouet pte. p accūs autē mot? non puenit motori pmo qui mouet essentialiter. z ideo de his duobz membris nō oportz multū sollicitum esse qualiter debeant improbari. **E**st em in omibz quatuor modis pmi vnus vnus modus improbarōis. scz q semp sequit hoc in cōueniens. scz q idē sit mouēs z motū z fm eūdē moduz mor? eo q plato posuit q mouēs nō mouet nisi in eo qd mouet. siue q totū moueat totū. siue ps pte. siue totū pte siue ps totū hō qd pte plato sp seqt incōueniens. scz q idē sit mouens z motū. **N**ō etiā pte dicit ita q totū moueat totū. neqz q vna ps aut plures mouebūt seipsas. ita q vna queqz ipsarū moueat seipsam z moueat ab alia. **N**ā si distat totū in seipso mouere z moueri sine relatiōe ad partes aut ita mouet a seipso q moueat ab aliq sui pte que pmo mouet seipsa. z ita est cā motus totius. **S**i dicatur q totū mouet a seipso. eo q aliq pars mouens se moueat totū quod mouet a seipso. tunc pars erit pmiū qd mouet in seipso. **S**i em dicat q ps illa separet a toto. tūc ipa mouebit in seipsa. qz nō hz a toto moueri in seipso sed potius totum ab ipsa. **S**i em totum a toto mouetur sine relatiōe facta ad partes. tunc partes non mouent seipsas nisi fm accidens. sed illud quod fm accidens mouetur a seipso non est necessarium moueri. vt supra ostensum est. ergo si accipiantur a seipsis non moueri tūc nihil sequetur im possibile. sed tūc sequitur motorem qui est altera pars cōponens totum quod mouetur a seipso non moueri. ergo tūc non erit nisi mouens immobile. z per psequens totus moti in seipso aliud partiale mouebit cum sit immobile. **A**liud aut partiale mouetur z potest mouere vltim? aliud aut non mouere. quia solum possibile est q aliquid ppositum sit mobile z motum in seipso. z sic falsuz est qd dicit plato pmiū motorem motum esse in seipso. **E**t subijungit phus q si concedatur q tota animata ipsa mouent seipsa. et etiam motores ipsi mouent seipsos. tūc hoc erit ideo dictum in toto. quia hoc partiale totius mouebit hō aut aliquod aliud partiale mouetur. partiale autem quod mouet illa etiam mouetur a seipso. vt dixit Plato. igitur si totum aut compositum moueatur a seipso. eo q habet in se motorem et mobile. et q nihilominus moueatur ab a. moto in seipso per motum quo mouet. b. et hoc est incōueniens. quia sequitur q ante pimum mouens in se seipso sit aliud motum in seipso. quia. a. motum in seipso erit ante. a. b. et sequitur q motus. a. non peruenit ad. a. b. totum nisi per medium. b. quia prior est motus partis qz motus totius. vt patuit sexto physicorum. igitur. a. b. non erit pimum quod mouetur in seipso.

Quoniam autem mouet aliud quidem quod mouetur ab alio. aliud autem cum sit immobile et mouetur hoc quidem mouens aliud autem nihil mouens ipsum se ipsum mouens necesse est ex immobili esse moueri autem et adhuc ex eo quod mouetur non mouetur ac ex necessitate. sed quale euenit. Sit enim a mouens quidem immobile autem b quod mouetur ab a et mouens quod est in quo c. hoc autem motum quod dicitur a. b. non mouens autem nullum. Si quidem enim et per plura ueniet aliquando in c sit ergo per unum solum. Omne ergo quod a b c. ipsum se ipsum mouet. sed si aufero c. a. b. ipsum se ipsum mouebit a quid est mouens. b. uero quod mouetur. c. autem non mouebit ipsum se ipsum. neque penitus mouebitur:

¶ Hic philosophus ostendit contra platonem quod primum mouens se ipsum est positum solum ex duobus et non ex tribus sicut uoluit plato resumendo quedam superiora motus dicens. Quoniam si prius dicitur aliud sic mouetur quod mouetur ab alio sicut illud quod mouetur instrumentaliter. aliud autem mouetur sicut illud quod est penitus immobile. ut motor primo primum. Item autem quoniam aliud mouetur sic quod ipsum est aliquid ulterius mouens. sicut id quod mouetur sicut instrumentum. Aliud autem sic mouetur quod ipsum nihil ulterius sic mouetur et ultimum motus tunc oportet quod illud quod est primum se ipsum mouens sit positum ex immobili. moueri autem et etiam ex eo quod mouetur. sed non necesse mouetur aliquid aliud et aliquid nihil mouetur. Si enim ponatur consideratio in primo mouente se ipsum non erit sibi in intrinseca proportionem nisi duo scilicet mouens immobile quod est intellectus separatus et imixtus et id quod mouetur tamen quod est corpus celeste siue id sit orbis siue stella. et licet orbis et stella moueant inferiora non tamen illa sunt proportionem celestis mouens se ipsum. et causa est manifesta. quod scilicet corpus celeste de se aptum natum est recipere omnem motum qui fluit a motore intelligibili. et ideo motor in mouendo se ipsum non indiget aliquibus medijs quod sunt ex parte sui aut quod sunt ex parte eius quod mouetur ab ipso. Et ideo in talibus id quod mouetur non mouetur aliquid ulterius. et perficit compositionem taliter mouentium ex duobus. In animalibus uero et hominibus oportet ad positionem se ipsum mouentis tria concurrere. Et hoc sic ostendit. quod anima non mouetur corpus aut corpus mouetur nisi per medium. sed medium dupliciter est in tali motu scilicet ex parte sui et ex parte corporis. Et ex parte sui siue aie medium est uis affixa corporibus partibus in nervis et musculis. Et ex parte uero corporis medium est calor naturalis quo ablato a membro corrumpitur motus membri et ipsum membrum et etiam nervus et musculus et cetera huiusmodi que omnia mouentur mota. Et ideo compositio talis se ipsum mouentis est ex tribus scilicet mouente immobili per se licet per accidens moueatur. et mouente motu. et ex eo quod mouetur tamen. Si igitur aduersarius dicat primum mouens se ipsum etiam ex tribus esse compositum ut dicat in litteris ipsum esse compositum ex a. b. c. ita quod a sit mouens immobile. a. b. uero sit mouens motum. quia mouetur ab a. et mouetur c. quod non mouetur ulterius tunc totum illud compositum a. b. c. se ipsum mouet. sed si auferatur de illo toto c. quod tamen mouetur et non mouetur aliud tunc remanet adhuc a. b. et mouebit se ipsum quia adhuc componitur ex duobus a scilicet mouente.

et b. moto et hoc erit simile primo mouenti se ipsum cum autem quod separatus est non mouebit neque mouebitur. quia positum fuit esse ultimum motum. et ideo nihil mouebit. et quod separatum est a suo motore. et ideo non mouetur et ideo non mouebit ipsum se ipsum. neque penitus mouetur.

¶ At uero neque b. c. mouebit ipsa se ipsam sine a. b. uero mouetur in eo quod mouetur ab alio. non quia a. sui ipsius parte aliqua. a. b. igitur solum ipsum se ipsum mouetur. Necesse itaque ipsum se ipsum mouens habere mouens immobile autem et quod mouetur nihil autem mouens ex necessitate.

¶ Hic philosophus ostendit idem latius exemplariter dicens. quod si ab a primo mouente separauero. b. c. sicut si separarem ab anima musculum et membrum. tunc b. c. magnitudo non mouebit ipsa se ipsam. quia est sine a mouente primo. Nam dicitur hypothesis quod b. mouetur non a se ipso. sed in eo quod mouetur ab alio et non mouetur in aliqua sui parte sibi continua. et ideo quoniam separatus ab a primo mouente ipsum. nullum tunc habebit motum omnino nec actiue nec passive a. b. aut si accipitur sine c. solum. adhuc ipsum se ipsum mouebit ut prius dictum est. igitur necesse est quod ipsum quod est se ipsum mouens habeat mouens quod est immobile et quod habeat motum quod quidem mouetur. sed non est necessarium quod aliquid tertium ulterius moueat. licet contingat aliquando tertium adesse componentibus quod mouetur a secundo.

¶ Contacta autem utraque ad inuicem aut ab altero alterum. Si quidem igitur continuum est mouens quod est mouetur continuum necessarium est esse. Manifestum est quod totum ipsum se ipsum mouetur non eo quod ipsius aliquid huius sit ut ipsum se ipsum moueat. sed totum mouetur ipsum se ipsum. Motum autem et mouens. et quod ipsius aliquid est mouens et aliquid motum. Non enim totum mouetur neque totum mouetur. sed mouetur quidem a. b. aut mouetur tamen. scilicet c. ab ipso b. non iam impossibile est.

¶ Hic philosophus ostendit quomodo hec compositio primum mouens se ipsum sunt practa. ita quod contactus per coniunctionem sumatur. quia autem est coniunctum unum alteri quoniam sunt duo. quoniam enim sunt tria tunc secundum et tertium practa sunt proprie. quod sunt corpora sunt ultima simul existentia in compositioe unius membri. Primum enim quod est immobile et indissolubile non est contactum proprie. sed coniunctum eis sicut forma materie sicut anima coniungitur corporibus aëris. quando autem sunt duo tunc proprie non sunt contacta sed continua. sicut motor in medio contactus conuenit suo motu quod mouetur. quia motor corporis celestis non est imixtus sicut uires anime corpori anima. sed potius sicut separatus intellectus qui nullius corporis est actus. sed per modum superioris dictum. sicut motor corporis qui corpore utitur sicut instrumento et non est in eo sicut in subiecto et istam immediationem aliqui uocant contactum. Si ergo mouens se ipsum est continuum sicut in rei ueritate est. eo quod nihil mouetur continuo motu nisi continuum. tunc oportet quod omne mouens se ipsum ideo moueat se ipsum. Quia aliqua pars quantitativa mouetur se ipsam uel oportet quod totum se

Physicorum

ad primum nisi per medium **Conclusio.**
Igitur ordo mobilium proxime resolvitur ad ordinem mouentium motorum quod oportet reducere ad unum mouens mobile.

Maiores est philosophi in textu et ex ea sumit **Aristoteles** occasionem suam qua probauit quod necessario est deueniendum ad primum mouens seipsum. Nam mouens tamen est intellectus gentia et mobile tamen est ultimum corpus uniuersum. et mouentia mota sunt intermedia. **Minor** patet ex definitione medij. **Secundum** enim est quod aptum natum est prius pertingere mutans. et ut patuit quinto huius. **Ratione** sic patet. **Nam** si esset transitus de ultimo ad primum sine medio esset saltus nature et interruptio legitimi ordinis quod derogat prudentie diuine qua totum uniuersum regitur et gubernatur: igitur necessarium est connectere extrema ad inuicem per media iuxta sententiam dionysij dicentis. quod diuina prudentia regit extrema siue ultima per media et ultima reducit per media ad extrema et summa.

Conclusio patet. quia primum mouens simpliciter est tamen mouens et tamen est immobile et ultimum est duraxatum. igitur medium debet simul esse mouens et motum et per consequens non est sistendum in eo quod mouet et mouetur. sed procedendum est ad mouens simpliciter immobile.

Maiores secundi discursus est.

Omne motum per accidens est reducibile ad motum per se. **Minor** **Omne** mouens per se motum est mouens seipsum. **Conclusio**
Igitur in genere mouentium et motorum est unum primum mouens seipsum quod est primum mouens in genere ante quod est primum mouens extra genus simpliciter immobile.

Maiores patet de se in philosophia naturali. **Nam** si cur accidens reducitur ad substantiam et ens per accidens ad ens per se. ita motum per accidens reducitur ad motum per se. et contingens ad necessarium. et quod est aliquando sic et aliquando non ad illud quod est per se. **Minor** patet. **Nam** illud est mouens seipsum quod habet intra se principium sui motus. igitur **Minor** patet. quod omne mouens motum per se hoc est aiatum et non mouetur per participationem extrinseci motoris alias non esset mouens motum per se. et ideo etiam non possunt mobilia que mediant inter primum motorem et ultimum mobile que mouent et mouentur dici mouentia seipsa. quibus enim moueant et moueantur non tamen per se sed aliunde.

Pro intellectu ipsius conclusionis est sciendum quod est duplex mouens quoddam est mouens propter seipsum quod scilicet a nullo alio mouetur sicut est mouens principale in aliquo ordine. ut faber fabricat propter seipsum. **Aliud** est mouens propter alterum. sicut sunt illa que mouent instrumentaliter. ut agentia secundaria. **Et** mouens propter se est duplex. quod quoddam est mouens primum quod mouet suum mobile per plura mouentia intermedia sicut homo mouet lapidem. quia mouet brachium et brachium mouet lapidem a quo mouet lapis. **Aliud** est mouens primum quod mouet solum per unum instrumentum medium. ut homo respectu baculi. **Istis** suppositis probatur conclusio. **Nam** omne quod mouetur ab alio mouet et illud in quo mouetur est ab eo distinctum. aut igitur illud a quo mouetur. mouet ab alio aut a seipso. si secundum habet oppositum.

Aristotelis.

suum. et si ab alio iterum queritur de illo an moueat a se aut ab alio. si primum habetur interitum et cum non sit processus in infinitum in mouentibus et motoris. deueniendum est ad unum quod est primum mouens seipsum et ad illud omnia alia reducuntur. Sed dices mouens seipsum est animal. sed non est reductio omnium mobilium ad unum aiatum. igitur. **Ad** hoc dicitur quod est reductio ad unum primum mouens aiatum scilicet ad corpus celeste. illud tamen non est aiatum formaliter sicut aiatum sed est aiatum effectiue. ita quod ex tali anima et corpore celesti resultat unum in agere et ideo talis unio non est formalis per informationem sed est effectiua et finalis et hoc habetur secundo celi. quod celum scilicet est aiatum nobile et perfectum habes in se sex dimensiones scilicet sursum deorsum dextrum et sinistrum. ante et retro. ut lacius ibidem dicitur. **Preterea** omne illud quod reperitur in pluribus necessarium est resolvere ad unum quod est illius multitudinis causa. mouere autem et moueri in pluribus reperitur. igitur oportet ipsa reducere ad unum primum mouens quod habet motorem intrinsecum qui non sit in potentia sed semper in actu. et sic eius motus est causa aliorum. **Dicitur** autem hoc esse primum in genere. quia primum est inter ea que mouent et mouentur ante quod est primum mouens extra genus mouentium et motorum quod est simpliciter immobile. et ita reductio multitudinis mobilium ad mouens seipsum non est reductio ad simpliciter primum. sed est reductio ultimorum in tota coordinatione mobilium et mouentium ad primum in genere et illud ulterius reducitur ad primum mouens immobile simpliciter.

Ad obiecta i oppositum

Ad primum dicendum est. quod illud quod per se primo mouetur habet motorem ab eo distinctum sicut corpus celi in illo motu. non autem oportet de illo quod mouet seipsum per alterum et gratia prius. sicut est totum aggregatum ex intellectu gentia et celo. **Aut** dicendum est. quod aliquid mouere seipsum dupliciter. **Uno** modo sic quod aliquid moueat seipsum per se totum ita quod per se totum sit mouens et per se totum sit motum. et sic aiatum mouet seipsum. **Alio** modo potest intelligi aliquid mouere seipsum gratia prius. et sic illud dicitur mouere seipsum quod potest diuidi in partem per se mouentem et in partem per se motam. ita quod per se unam partem sit mouens tamen et per se aliam partem sit motum tamen. et sic celum mouet seipsum. **Sed** dices res si celum moueret seipsum tunc sequeretur quod posset incipere aut desinere motum quando uult. hoc est minus verum. **Sequela** patet. **Nam** illud quod mouet seipsum potest incipere et desinere motum quando uult. **Ad** hoc dicendum est quod mouet seipsum potest incipere et desinere motum ueritatem habet in istis inferioribus non autem in celo. **Ad** secundum dicendum est. quod omne quod mouetur primo est diuisibile per se presertim aiatum modo primum mouens non est illud quod primo mouetur. sed est pars per se mouens tamen. et ideo compositio illius quod est mouens seipsum non est compositio ex partibus quantitatibus. **Nam** mouens immobile non est quantum neque sequitur diuisibilitas eius mouere propter tale unione cum mobili continuo. **Ad** tertium dicendum est. quod duplex est primum mouens. **Unum** est primum simpliciter. et extra genus. et illud est motor immobilis. et de illo non fit sermo ab **Aristotele**. **Aliud** est primum mouens in genere mouentium et mobilium quod est aggregatum ex intellectu gentia et celo. et illud non est immobile. **Sed** est mo-

pondus. In celo autem non est nisi voluntas imperans motum proprium et non indiget virtutibus corpori affis. qz ipsum corpus fm suum esse ad motum illum est cōplēdū quēperavit voluntas ppter qd dicitur ptholomeus de cōmateria diuisione almagesti caplo secūdo qz nō debet sumi iudiciū corpis celestis ab aliquo corpore inferiorū simplicium. qā corpus celeste obedit in oēm motum quē vult fieri in eo motor: suus absqz fatigatione et pena. nō autē sic est de corpibz inferioribz a se motis. Quidam autē ex posterioribus pīpātheticis ex quadam difficultate se ducti sicut Zuccenna algasyl et moyses egiptius et quidam alij dixerūt substantiā intellectualem mouētem celum habere ymaginationes. nō qdē assuefactā sed poti⁹ sicut habet artifex ad formas artis qn̄ deriuat eas i materia. et hoc dicebant ideo. qā si forme quas explet ex motu sui mobilis i natura motorū celestis essent in intellectu tū cū intellectu nō habeat nisi formas vniuersales et ex vniuersali nō deriuat pīcularē nisi fm potentia. ideo dixerūt qz nō posset intendere hūc motum motu quo mouer ipse suū mobile sicut nec opari⁹ intellectus in nobis tū opatur ea q̄ sunt artis. oportet qz primo reducat rōem vlem ad imaginatū pīcularē. et tūc fm illō moueat corpus p vires affixas mēbris et traducatur in materiam ligni aut lapidis. et ideo dixerūt celestia corpora eē aialia de sensibilibus pīctibz solam ymaginatioem habentia. Et hoc nō est verū. qz licet vniuersalis forma sit in intellectu substantiē separe. tū qz corp⁹ ex sui natura ad motum intellectus exequēdū ipso motu corpis pīcularē et sic determinata. Et cū dicit qz forma vniuersalis est intellectu operāre nō sic intelligitur esse vniuersalis qz sic pīdicabilis de multis sicut forma abstracta a rebo sed intellectus vniuersalis esse sicut causa multa explicans et causans dicitur esse vltis. et tūc intelligentia talem motum vniuersalem operat. Nam licet pīcularis sit inq̄ntum est in motor corpore. vniuersalis tūc est sicut causa multa causans et est in intellectu sicut rō simplex motus taliter vniuersalis sicut dicitur est. In corpore autē qd mouet est sicut passio determinata nō sic intelligitur esse vniuersalis qz sic pīdicas esse ppetuas et descendisse a pparibus stellis. s; are flore. pīpātheticoz dux poti⁹ dixit eas in corpore causas licet qdā sint post mortem manētes et qdā nō. nec dicit qz seipās moueat s; poti⁹ mouent motu q̄ntum ad nos. Et licet ad istā sciam nō pīneat ista questio. s; ad diuinā in qua plurima de hac possent disputari. tū qz fatit ad doctrinā faciliōre hic posita est.

Qm̄ autē oportet sp̄ motū esse et nō deficere necessariū est aliquid esse quod primum mouet. Sive ergo vñ sit sive plura et primum mouens immobile est. Vñ qd̄qz quidē igit̄ ppetuū eē immobilū mouētū quidē nihil ad eā q̄ nūc ratio nem. qm̄ autē necessariū est esse aliquid immobile quidē ipm̄ ab om̄i exterius mutatōe et simpliciter et fm accidēs motiū aut alterius. manifestum est sic considerantibus.

¶ Istud est caplm̄ vltimū istius tractatus in quo phus ostendit primum mouēs esse ppetuū. Et diuidit in tres pres. In quarū prima ostendit ppositū. In secūda ostendit ipm̄ esse vñ. ubi vñ autē magis. In tertia ostendit primum mouens esse immobilē ibi. Sicutur ex his. Et anteqz

pedat ad prime ptis pbatōnem p̄mittit ea q̄ in principio istius octauū sunt determinata que sunt. qz fm naturam oportet motū sp̄ esse et nunqz deficere fm aliqd̄ p̄teritū tempus neqz fm aliquod tempus futurū. Et qz h̄ est necessariū sequitur qz sit aliqd̄ mouēs qd̄ mouet hoc modo et est causa ei⁹. sive tale sit vñ sive plura. eo qz talis motus indeficientes forte sunt plures. oportet mouens primum in talibus sit oīno immobile et per se et per accidēs. Nam si p accidēs moueret. tunc oportet aliquādo priorē motū aliqd̄ existere. Sed ad rōem istius scientie nō pīnet determinare vtrū vñ qd̄qz mouētium immobilū sit ppetuū aut nō. qz vtrū aie aialū qz se sunt immobiles sint mouētia ppetua sicut dicit plato nō pīnet ad istas sciam sed ad sciam libri de aia. sed h̄ oportet ostendere qz sit necariū eē aliqd̄ mouēs immobile ppetuū.

Sic autē si aliquis velit in quibusdā contingens esse. vt et sit aliquādo et nō sit sine generatione et corruptione. Fortassis eē necessariū est si aliqd̄ imp̄tibile aliqñ quidē est aliqñ autēz nō sine mutatione. aliqñ quidē esse aliqñ quidem nō esse om̄e tale. Et principiorū immobilū quidē motuozū autē qdam aliqñ quidē esse aliqd̄ quādo etiam nō esse contingit et hoc. Sed nequeqz omnia possibile esse.

¶ Hic phs excludit quādā rōem qua posset aliqd̄ m̄t ad pbandū ppositū. posset eē aliqd̄ sic pcedere. Omne qd̄ nō potest qn̄qz esse et qn̄qz nō esse est ppetuū. Primum autē mouens cū sit immobile nō potest qn̄qz esse et qn̄qz nō esse. Nam illud qd̄ qn̄qz est et qn̄qz nō est hoc generat et corrupit. Aristo. hanc rōem dicit insufficientē. qz posset aliquis dicere. qz quedam sunt que qn̄qz sunt et qn̄qz nō sunt absqz hoc tū qz generant et corrupunt sicut plato asserit de aia aialūz. ergo oportet esse aliqd̄ motorē primum qui est cā cōtinui motus et ppetui qui est cā oīm eozū q̄ sunt aliqñ et deficiūt aliqñ. Est eē fortassis necessariū. si dicat aliqd̄ imp̄tibile sive indiuisibile vt aia mouens et aliqñ esse et aliqñ nō esse qd̄ tūc est sine mutatōe per se. qz hoc sit aliqñ mouens et aliqñ nō mouens. Dicitur autē fortassis nō qz dubiū est. sed qz hoc pbari h̄z in libro de aia. Et dicit aliqñ esse et aliqñ nō esse sine mutatione p se. qz plato posuit h̄mōi mouētia ppetua. q̄ntis fm veritate et esse nō sunt ppetua fm pīpātheticos. h̄ tūc verū est qz non generant per se nec corrupunt. sed poti⁹ sunt et desinūt ad generatōem corporū et corruptionem ppter aiam intellectualem q̄ nō educit de materia corporalis. et ideo nō desinit ppter defectum eius. Igit̄ necessariū est pncipiorū mouētium immobilū qdā aliqñ esse et aliqñ nō esse sed nequaqz est possibile hoc cōtingere in omnibz huiusmodi causis.

Manifestū autē est qz cā quedā ip̄a seip̄a mouētibus inest. ip̄sius qd̄ est aliqñ quidē esse aliqñ autē nō esse. Ip̄m qdē eē seip̄m mouēs necesse est omnē magnitudinē habere si nihil mouēt imp̄tibile. mouens autē neqz vna necessitas est ex dictis. Ip̄sius igit̄ qd̄ est alia qdē fieri alia vero corrupi. et hoc p̄tinue nulla cā est immobilū qdē. Non semper autem entū neqz ip̄ozū quidem

semp hoc mouentiū. horū autē altera. ipsius em̄ semp et cōtinui. neq; vnūq; ipsoꝝ causa neq; om̄ia. hec em̄ quideꝝ sic se habere semp et ex necessitate est om̄ia autē infinita et non sunt si- mul om̄ia entia.

Nic p̄hs ostendit p̄positum dicens. si sunt mouentia seip̄sa. vt sunt aialia que q̄nq; sunt q̄nq; non sunt. tūc ne- cesse est q; sit aliqua causa generationis et corruptionis ip̄oꝝ p̄ qua generatio et corruptio ip̄oꝝ p̄petue p̄tinuā- tur. **O**ctū em̄ est q; ipsum seip̄m mouēs qd̄ p̄positum est ex motore et moto necesse est habere aliquā magnitu- dinē corporale. eo q; oē qd̄ mouet est corpus. s; nō est ne- cessitas aliqua q; id qd̄ est mouens immobile habeat ma- gnitudinē aliquā imo posterius. p̄babitur q; p̄mū mo- uens immobile penitus nullā habeat magnitudinem cor- poralem. **E**t subiūgit p̄hs q; eius successione s̄m quā est aliqua fieri et aliqua corrip̄i et hoc p̄tinue sit succede- re nihil eorū est cā que sunt de nūero mouentiū immobiliū q̄ aliqui sunt et aliqui nō sunt. neq; etiā est cā q̄re hoc ē qd̄ se sp̄ moueat s̄m successione. sed oportet q; horū q̄ dicā- tur sit aliqua altera causa q; sp̄ moueat. ip̄ius em̄ est sp̄ p̄tinue hoc sibi inuicē succedere. neq; ip̄oꝝ vnūq; d̄- usum est cā nec oia simul. q; sic oia singularia hec q; gene- rantur s̄m successione haberent esse p̄petuū et ex necessi- tate s̄m naturam et h̄mōi oia nō possunt esse causa sit q; oia sunt infinita cū in nūero p̄siderant et nō sunt sit. **C**au- se autē mot⁹ nō sunt infinite et simul. **E**t sic p̄clusio oim̄ p̄cedentiū est q; oim̄ eorū q; mouent et mouent̄ in mate- ria generabiliū et corruptibiliū que aliqui sunt et aliqui non sunt necesse est esse aliquā cām p̄petue successione ex- tra ip̄sa cū ip̄sa infinita sunt. et ideo reducti habēt ad in- finita cām et nō simul sunt s; succedūt et ideo reducti h̄nt ad cām qd̄ de necessitate est semp. q; nihil generabiliū est a casu qm̄ a casu in natura nō sūt nisi mōstra et illa nō p̄ manent. vt dictū est in sc̄do huius.

Manifestum igitur est q; q̄uis millies p̄n- cipia quedā immobiliū qd̄ mouentiū aut et mul- ta ipsa seip̄a mouentiū corripant: alia vero s̄nt et hoc quideꝝ immobile sit aliud vero mouet alte- rum aut hoc. Sed nihilominus est aliqd̄ qd̄ cōtinet. et hoc extra vnūq; q; est causa eius. qd̄ est alia esse. alia vero nō et cōtinue mutatio- nis. quia et hoc quideꝝ his. hec autē alijs causa motus sunt.

Nic ostendit p̄hs p̄positū dicens q; manifestū est. q; q̄uis millies reiterentur principia p̄culariū motorū q; sunt p̄ se mobilia sicut aie aialū. **E**t q̄uis multa d̄- uero eoz; q; seip̄a mouent p̄tinue corripant et alia s̄nt siue generent. et in q̄libet illoꝝ sunt duo quozū vnū est i; mobile p̄ se sicut aia. et alterū est motū sicut corp⁹ et vnū istoꝝ sit distinctū ab alio s̄m definitōem. q; nihilominus oportet aliquid esse extra hec oia qd̄ cōtinet ista sicut cā oim̄ istoꝝ. et hoc extra vnūq; istoꝝ est. et est cā q; alia sint alia nō. sed corripant. et est cā p̄tinue mutatiois s̄m successione. qd̄ ei inferior. sunt quibusdā cām mutatiois et qd̄ alia sunt cām mutatiois alijs sed aliqd̄ extra oia illa erit cām mutatiois in oib; inferiorib; et hoc est per se mo- uens idem numero manens.

Si quidem igitur perpetuus motus est per- petuū erit et mouēs p̄mū si vnū si vero plura plura et perpetua.

Nic p̄hs ponit p̄ncipalem p̄clusionē dicens. q; si ra- lis motus qui est cā om̄is motus est perpetu⁹. tūc oportet etiā q; mouens immobile qd̄ mouet h̄c motū sit p̄petu- tuū. et p̄mū si est vnū. Si autē plura sint talia nouena se tūc etiam plura erūt perpetua.

Vnū autē magis q̄ multa. et finita q̄ infini- ta oportet existimare. **E**isdem autē accidentib; semp finita magis accipiendū. In his em̄ que sunt natura oportet finitū et melius si cōtingat esse magis sufficiens. aut et si vnū quod p̄mū imobilius perpetuū cum sit erit p̄ncipiū alijs motus. **M**anifestus igitur est ex his q; necesse est eē aliqd̄ vnū et p̄petuū p̄mū mouēs. **O**sten- sum em̄ est qm̄ necesse est semp motū esse et cō- tinuū esse et nāq; qd̄ sp̄ cōtinuū. **Q**d autē conse- quenter non est continuum.

Ista est sc̄da ps hui⁹ capituli in qua p̄hs p̄bat dua- bus rōnib; p̄mū mouēs esse vnū. **Q**uarū p̄ma est. In oib; q; naturaliter sunt semp accipiendū est illud qd̄ ē nos- bilius et melius. melius autē est vnicū et finitū esse q̄ in- finitū d̄mō possibile sit ip̄m esse finitū. igitur p̄mū mo- uens est vnicū et finitū. **D**icit autē d̄m possibile est ip̄s esse finitū. q; in generabiliū nō p̄ esse finitas aliq; s; i- nerabiliū est infinitas. vnicū vero et finitū sufficiens est ad oē naturā motum et mutatioem istoꝝ inferiorū ip̄m em̄ est causa in motorib; inferiorū spheraz q; mouēt et cā in generabiliū et corruptibiliū q; mutant successi- ue. **E**t q; p̄z. q; necesse sit aliqd̄ esse vnū et p̄petuū mo- uens. qm̄ motus est p̄petuus.

At uero si continuus vnus est vn⁹ aut si ab vno mouente et vnus qd̄ mouetur. **S**i ei qd̄- dam aliud et aliud mouebit non cōtinuus mo- tus totus sed p̄sequēter.

Nic p̄hs ponit sc̄dam rōnez motus qui sit a diuersis mouentib; nō est vnus sed motus qui sit a primo mouē- te est vnus. igit nō est a plurib; mouētib;. **H**aior p̄z. q; qm̄ vnū mouēs corripit et aliud generat tūc necariū est interuenire quietē inter corruptōnem p̄mū mouētis et generatioem sc̄cūdi. et p̄ illo tpe nō erit motus. cū igitur motus sp̄ sit oꝝ q; idē nūero mouēs sp̄ sit mouēs et vnū nūero sp̄ motū ita q; ex illis duob; p̄ponat mouēs seip̄m et sic planū est esse aliqd̄ mouēs p̄mū p̄petuū et vnū.

Igitur ex his sciet vtiq; aliq; esse aliq; p̄- mū mouēs immobile. **E**t iterū cōsiderans p̄nci- pia mouentiū esse quideꝝ igit qd̄ eorū que sunt q̄ aliqui qd̄ mouēt. aliqui at̄ quiescūt manifestū ē et p̄pter hoc manifestū factus est qm̄ neq; oia quiescūt neq; alia sp̄ mouent. alia sp̄ quiescunt. **Q**ue nāq; sunt vtrobiq; et potentia sunt habentia eius qd̄ est. aliqui quideꝝ moueri. aliqui vero quiescere demōstrat de his.

ista est tertia pars huius capli in qua philosophus ostendit quod primum movens sit immobile. supponedo tamen aliquid que dicta sunt. scilicet quod quodam eorum quod apud nos sunt aliqui deservit et aliqui mouentur sicut manifeste apparet in omnibus aeriis. et ideo supra dictus est quod non omnia entia mouentur nec omnia deservit. Neque enim talis diuisio est entium quod quodam eorum semper quiescant. et quodam eorum semper mouentur. ita quod nihil sit quod aliqui quiescant et aliqui mouentur. quod ea quod utrobique sunt. scilicet in motu et quiescentia sunt diuersa tempora scilicet hinc potest dici ipsius quod est esse utrobique. quod potest quod voluit moueri et quod voluit quiescere. His autem demonstrat quod alia scilicet quod aliqui mouentur et aliqui quiescunt. Et iterum ex his scitur quod aliquid est quod semper quiescit et illud est semper immobile et illud est primum motor.

¶ Quoniam autem huiusmodi manifesta sunt volumus autem demonstrare. et duorum utrobique namque quoniam sunt alia quidem semper imobilia. alia autem quod semper mouentur. procedentes autem in hoc et opponentes omnem quod mouetur ab aliquo moueri. et hoc est autem imobile aut quod mouetur. et quod mouetur aut a seipso aut ab alio. semper deueniunt in hoc accipere. quoniam eorum que mouetur est principium quod mouetur quod deservit quod ipsum seipsum mouet. omnium autem imobile. Videmus enim et manifeste esse huiusmodi quod mouent ipsa seipsa ut aiatorum et animalium genus. hoc autem et opinionem obtulerunt ne forte contingat motum fieri. cum non sit omnino propter id quod in his videmus hoc contingere. imobilia enim cum sunt aliquando mouentur et iterum sicut videtur

¶ Sic philosophus ostendit duo ultima. scilicet quod alia sunt semper imobilia et alia semper mouentur. procedendo ex his que sunt manifesta in genere. scilicet quod omne quod mouetur ab aliquo distincto ab ipso mouetur. ut supra ostensum est. Et opponentes vterque quod illud a quod mouetur aut est imobile aut ipsum mouetur. et si mouetur aut mouetur a seipso aut ab alio. tunc semper ad hoc deueniunt quod omnes nos accipere quod omnium horum quod mouentur est aliquid principium in genere mobilium motorum. et hoc quidem mouetur. sed ipsum mouetur seipsum et est principium omnium. et extra genus motorum est quod mouetur imobile. Et illud ut supra demum est declaratum ex his quod inferuntur et apud nos scilicet mota. Nam videmus quod quodam esse quod mouetur seipsa sic scilicet omnia animalia motus. progressiuum hinc. hec autem sunt quod articulerunt multis philosophis opinionem quod motus vltimus in mundo incepit cum nullus omnino motus eum precessit. quod videtur quod hoc in istis minoribus mundis contingat. Ista enim omnia post imobilitatem in qua fuerunt aliqui incipiunt moueri. sicut videtur secundum sensum. licet aliter sit secundum rationem

¶ Hoc autem oportet accipere quoniam secundum motum ipsa mouentur. et quod secundum hunc non proprie. Non enim ex seipso est causa. sed insunt alij motus natura et animalibus secundum quos non mouentur per seipsa ut augmentum et decrementum et respiratio quibus mouetur animalium unumquodque quiescens cum non mouetur a seipso motum. Horum autem causa continens et multa eorum quod insunt aut intrant tamen propter respiracionem aeris. et quorum danda alimentum causa est dum coquitur quidam enim dormiunt. Disgregato autem surgunt et mouentur seipsa cum primum principium extra sit. Quoniam non semper mouentur

continue a seipsis. Aliud enim est mouens ipsum in omnibus quod mouetur et mutatur et unumquodque mouetur unum seipsum. In omnibus autem his mouetur primum mouens. et est causa ipsum seipsum mouendi a seipso secundum accidens tamen. mutat enim locum corporis. Quare enim et quod in corpore extrinsecus et necessario mouens seipsum

¶ Sic philosophus assignat causam quod non semper mouentur animalia. quod non mouetur nisi secundum unum et eundem motum. Nam propter se nota est quod ab uno omnino non est nisi unum. et ideo si vnus accipiat in animalibus motorum primum quod non mouetur ab alio. ille est quod vnus omnino se mouet. et ab illo sic se hinc non est nisi motorum primum vnus. Si autem deservit a motu illo aliqui. tunc aliquid mouetur ad hunc propter motorem tunc primum motorum erit alius. et ideo oportet accipere quod per hunc motum quod est post queres non mouetur propter se motum ille quod dicitur primum in animalibus. quod est anima. eo quod ipse non est causa huius motus per seipsum. sed potius causa tunc motus ex eo quod multi alij motus insunt animalibus quos motus non mouetur animalia per se ipsa. ita quod sunt a motore animalium essentialiter. et tales motus sunt augmentum et decrementum secundum quantitatem eius quod est potentia quod augens et transmutans corpus. et respiratio quod est ad mitigacionem caloris naturalis in omnibus respirantibus et secundum hos motus mouetur et mouetur se unumquodque animalium tunc quod deservit a motu locali. hoc est quod mouetur motu illo quod pure causat a seipso. Horum autem motuum causa prima non est anima animalium sed potius continens aliqui sicut aer variat secundum celestes virtutes et qualitates calidi. frigidi. humiditatis et siccitatis. Aliqui autem prima causa eorum est multa quod insunt corporibus sicut sunt alimentum quorum danda animalium quod dormiunt et deservit dum coquitur cibum eorum. eo quod resoluunt vapor ab alimento et humefacit cerebrum aut cor et infrigidat instrumenta motorum localis. et ideo nutrimento disgregato per membra surgunt et mouentur tunc seipsa. Nam quodam spisse pelliculis et viscosis multae humiditatis multum dormiunt tunc stematico. ut in hyeme. sicut natus et gires et si miles et quod aues. scilicet vespertiones et prandines. Et quibus omnibus per se prima causa mouens extra animam et animal est. et cuius talia mouentur corpora redundat motus corporis ad animam. et anima sic mota in corpore per accensum ab alio motore potest esse causa variorum motuum. et motus aliqui et queres aliqui. Nam impossibile est quod ab anima ut a primo motore esset hec diuersitas cum ab uno motore simplici non potest esse nisi vnus motus vno modo se habens. Hec est ergo causa quod non semper continue se mouent animalia. Aliud enim et extrinsecum est id quod est mouens. et aliud id quod mouetur. et aliud est mutans. propter primum in talibus motibus ad unumquodque quod mouetur seipsum. In omnibus enim istis motibus mouetur ab aliquo alio primum mouens quod est anima. et causa mouendi in talibus motibus est quod anima. et totum animal mouetur. et anima solum per accidens. quod mouetur ad motum corporis in quo est. Et iste motus alius est ab eo quod dicitur per accensum moueri preterquam quod mouetur totum. et per accensum moueri albedinem quoniam mouetur subiectum albedinis. quod dicitur quod per accensum mouetur anima. quod motus corporis sunt redudantes ad animam facientes ipsam esse diuersorum motuum causam. Nam anima est causa augmenti et decrementi et respiracionis. et somni et vigilie. sed non est causa prima. hoc est prima. Et quia est in corpore ut actus totius secundum se. et partium per partes eius. ideo corpore mutante locum necessesse est ipsam per accensum locum mutare. motus enim corporis prouenit ad ipsam animam. et tali motu anima mouens corpus mouetur seipsam. sed ab alio motore potest esse mota. Ex his colligitur quod omnis motor qui mouetur per accidens eius quod ipse mouetur necessario etiam mouetur secundum locum. quoniam suo modo

in quo ipse mouet mutat locū. Sed vtrū sic sit eonuersio
scz q̄ oīs motor q̄ mouet fm̄ locū moueat etiā ab accidē
tibz eius qd̄ ipse mouet nō dum p̄batum est. sed de illo in
ferius fiet p̄sideratio

¶ Ex quibz est scire. qz si aliquid est imobilū q̄
dem mouentiū. aut z ipsoz q̄ fm̄ acc̄ns mouē
tur. impossibile est p̄tinuū motū mouere. qua
re si necesse est q̄dem p̄tinue esse motuz. esse oz
aliq̄d p̄mū mouēs imobile. z non fm̄ acc̄ns. si
debet sicut diximus in his q̄ sunt esse incessa
bilis quidē z immortalis mot⁹ z manere ens ip
sum in seipso. z in eodē p̄ncipio em̄ manēte ne
cesse z om̄e manere qd̄ p̄tinuū est ad p̄ncipium

¶ Nec plus ex p̄dictis trahit vnā p̄conem q̄ est de mo
tu aialū. it̄ a scz. si aliqd̄ est de numero mouentium z p̄ se
imobilū qd̄ em̄ mutat p̄ acc̄ns. tunc est impossibile ab illo
moueri motu p̄tinuo. z ideo si est necesse aliq̄e p̄tinuū mo
tum esse. sicut in p̄ncipio hui⁹ p̄batū est. necesse est esse aliq̄d
p̄mū mouēs imobile tā p̄ se q̄ p̄ acc̄ns. qz supra dictus est
q̄ op̄z esse aliq̄e motū imortalē z impassibile in his que
sunt p̄ naturaz. q̄ est q̄si vita oibz deozuz subsistētibz. z oz
q̄ ille cuius est ille motus moueat seipsum z in eodē p̄nci
pio qd̄ est mouens p̄mū. p̄ncipio em̄ mouente fm̄ vnum
modū necesse est etiā q̄ illud totū moueat vno mō qd̄ ē cō
tinuū. id est p̄tictū p̄ncipio. z ideo suū motū z mouere suū
semp̄ manebit in om̄i tempore fm̄ naturam.

¶ Nō est autem idem moueri fm̄ acc̄ns a seip
so z ab altero. Ab altero q̄dem em̄ inest z eo
rum que sunt in celo quibusdā p̄ncipijs q̄cun
qz sunt plures feruntur motus. alterum autem
corruptibiliū solum

¶ Nec plus onit q̄ nō sit idem moueri fm̄ acc̄ns a seip
so er moueri ab alio. qz motor q̄ p̄stituit p̄ esse sui mobilis si
cur aia aialū in cur⁹ definitōne cadit corp⁹ qd̄ mouet ab
ip̄a. p̄ acc̄ns mouet qm̄ mouet suū corpus. z hoc dupl̄r si
ex p̄dictis p̄z. ab alio aut̄ p̄tingit bene aliquid moueri
ita tñ q̄ motor eius nō mouebit p̄ acc̄ns motu illo. z hoc
ideo est. qz motor talis nō p̄stituit in esse p̄ suū motuz. et
ideo. nec motor essential̄r definit p̄ corpus qd̄ mouet. sicut
sunt motores corpoz celestū q̄ sunt separati p̄ definitōez
et tñ mouent corpa celestia quoz quedā vt inferiores oz
tes z stelle oēs tam planete q̄ alie mouent motu corpis p̄
mi superioris ab oriente in occidentē. q̄ est sup̄ polos mundi
et sup̄ circulos eq̄noxiales z paralellos ad eq̄noxiale. cum
tñ motoribz p̄zijs moueant ab occidentē in orientē econ
trario motu p̄mo. z cū sic mouent p̄ aliud corp⁹ superi⁹
fm̄ illū motū nō mouet motor eoz p̄zius. sicut nec moue
tur illo motu quo ipse mouet. qz vt tactū fuit nullus mo
tor celestū mouet p̄ se vel p̄ acc̄ns fm̄ aliq̄e modū acc̄
dentis. sed moueri p̄ acc̄ns p̄uenit solū motoribz qui sunt
p̄ informatōem in suo mobili

¶ Atvero si aliquid est semp̄ h̄mōi mouēs qd̄
imobile aut̄ ip̄m z p̄petuū necesse est z p̄mum
qd̄ mouet ab hoc p̄petuū esse. Hoc aut̄ est ma
nifestū quidē et ex eo q̄ nō est possibile alijs ge
neratōem z corruptōem z mutatōem alijs nisi

aliquis moueat qd̄ moueat. Immobile quidē
em̄ eūdesemp̄ mouebit eodē mō z vnū motū
velut nihil ip̄m mutās ad id qd̄ mouet. Quod
aut̄ mouet ab eo qd̄ mouet q̄dez. moto aut̄ ab
imobili iam p̄pter id qd̄ aliter z aliter se hz ad
res nō eiusdez motus erit cā. sed p̄pter id qd̄ in
p̄trarijs locis aut sp̄bz sunt p̄trarie exhibebit
motū vnūq̄d̄qz alioz. z aliq̄n q̄dem quiescens
aliquādo aut̄ motum.

¶ Nec plus ex p̄dictis probat duabz ratōnibz q̄ est
aliq̄s motus p̄petu⁹. Quaz p̄ma est. p̄mū mouēs est im
mobile tam p̄ se q̄ p̄ acc̄ns. q̄ p̄mū corpus qd̄ mouet ab
ip̄o est p̄petuū. qz aliter ante p̄mū motū essz mot⁹. qd̄ est
impossibile. vt supra p̄batum est. Etia p̄posita cā in eadē
dispōne semp̄ ponit effectus. sed p̄mū mouēs cū sit imos
bile z infatigabile hz semp̄ eandē dispōnem ad mouēdū.
q̄ mouet motu semp̄terno. ¶ Secūda rō q̄ p̄cedit ab eff
fectu inferioroz ad superiora que sunt inferioroz cā est genera
tiones z corruptōes inferioroz sunt p̄petue in inferior
tibz. q̄ oz esse aliq̄e p̄mū motū p̄petuū. Consequētia p̄bat
Nā effectus p̄petuus hz cām p̄petuā. cū effectus nō sit
dignior sua cā aut diuturnior. motus aut̄ celi est cā gene
rationis z corruptōis inferioroz. q̄ nō p̄t esse motus gene
rationis z corruptōis p̄petuus nisi motus celi sit p̄petu⁹
et hoc tenet in cā que est cā in esse z in p̄seruari. Nā patet
qz si sic est in inferioribz q̄ generatōes z corruptōes sunt
p̄petue. tūc op̄z q̄ aliqd̄ sit ita mouens p̄tinue q̄ etiā ip̄m
mouet sicut est id qd̄ est p̄mū mouens seip̄m. qz si essz im
mobile p̄mū. qz ex quo hoc est eiusdez dispōnis moueret
semp̄ eodē motu. z sic nihil erit mouēs seip̄m in diuersas
dispōnes respectu eius qd̄ mouet ab ip̄so. z ideo si ponere
tur p̄mus motor mouere materiā generabiliū z corrupti
biliū. cū ipse sit vno mō z simpl̄r z nihil variet ip̄m ad ge
nerabilia nō faceret nisi vel generatōem aut corruptōem
aut altam mutatōem vnā. z nō induceret diuersitatem
sp̄ez in his q̄ sunt naturaliter. z ideo op̄ter q̄ p̄mus mo
tor q̄ nō mouet habeat corpus motū ab ip̄so qd̄ nō defici
et ei fm̄ om̄e tps futurū nec defecit ei fm̄ om̄e tps p̄terit
tum. qz qd̄ mouet sic scz q̄ mouet q̄dem ab immobili p̄mo
tam nō erit cā eiusdē motus neqz eiusdē forme. eo q̄ mo
tu suo aliter z alit se hz ad terū generabiliū z corruptibiliū
materiā. ideo diuersa efficit. Illud em̄ affert z aufert ge
nerās sicut solem z stellas q̄ aliter fm̄ radios suos z āgu
los respiciūt res q̄ sunt in tropico hyemali z aliter quā
do sunt sub tropico estiuati. z q̄ illa p̄icta maxime distāt
in cursu planetariū z solis. ideo in his oppositis rebz inferio
ribz imp̄mūt dispōnes. Silit̄r aut̄ est de p̄ictis eq̄noxial
libz in vere z in autūno. z idem est de discursu planetaruz
in singulis fm̄ p̄tictōes z p̄uentiōes z alios respect⁹ pla
netaz in quibz diuersimode respiciūt res in ortu suo z i oc
casu in climatibz diuersis. z ideo causant diuersos motus
sicut diuersas generatōes z corruptōes diuersas. z diuer
sas alteratōes z cūis moribz. p̄pter qd̄ q̄ sunt in diuersis
locis p̄trarijs z formis z figuris ip̄i motores tūc oz q̄ p̄rio
mō se habeat vnūq̄d̄qz aliozuz qd̄ mouet ab his. z ideo oz
q̄ aliq̄n moueat z aliquando quiescat.

¶ Manifestū igit̄ factū est ex dictis z qd̄ fm̄ p̄n
cipia dubitabim⁹. Quā igit̄ nō oia aut̄ q̄scūt
aut̄ mouētur. aut alia q̄dem semp̄ mouent̄ alia

vero semp̄ q̄sc̄t. S; q̄dā aliq̄ q̄dē aliq̄ aut nō. Huius eim̄ cā manifesta nūc est. qm̄ illa q̄ dē ab immobili mouent̄ p̄petuo. vñ semp̄ mutantur. alia vero ab eo qd̄ mouet̄ z mutato. quare et hoc nec̄ariū est mutari immobile aut̄ sicut dicitur est sic simplr̄ z siliter z in eodez p̄manens vñ z simplicē mouebit motum.

¶ Hic p̄hs dē q̄ ex dictis manifestū ē. q̄ soluta est q̄stio in p̄ncipio huius tractat̄ mota. quare qd̄ aliq̄ mouentur z aliq̄ quiesc̄t. cū dicitur sit q̄ nō oia q̄sc̄t neq; oia mouent̄. nec talis d̄spositio est in entib; q̄ aliq̄ eoruz semp̄ q̄sc̄t z aliq̄ semp̄ moueant̄. ita q̄ nulla sint q̄ aliq̄ q̄sc̄t et aliq̄ mouent̄. Et q̄ tam p̄z. q̄ qd̄am aliq̄ q̄sc̄t z aliq̄ mouent̄. z hui; cā est manifesta ex dictis. Etā manifestū est q̄ qd̄a sunt q̄ nūc̄ mouent̄. nec p̄ se nec p̄ acc̄s. sicut sunt motores celestes. Et huius cā est. q̄ sunt indiuisibiles z ideo p̄ se nō p̄t̄ moueri. q̄ nō mouent̄ p̄ se nec p̄ acc̄s. q̄ nullius corp̄s sunt actus. Alia aut̄ sunt q̄ mouent̄ p̄petue vel fm̄ oīe ipsa. vt sunt corpa celestia q̄ mouent̄ ab immobili motore p̄petuo z mouēt̄ seipsa. z ideo etiā est cā quare p̄petuo mouent̄. q̄ mouēt̄ seipsa. Alia p̄o q̄ q̄ mouent̄ z quiesc̄t q̄q; q̄ mouent̄ ab aliquo extrinseco sibi qd̄ diuersimode respicit ipsa p̄ motū suū. sicut s̄ ge nerabilia z corruptibilia. z ideo mouēs ista inferiora necesse est mutari. sed mouēs immobile z motus a seipso non h̄nt nisi motū localez. sed illa q̄ mouent̄ ab aliq̄ extrinseco mouent̄ fm̄ oīe motū. immobile p̄o mouēs sic sicut dēter minarū est silr̄ in eodez p̄manēs. vñ t̄m̄ z simplicē motus mouebit. q̄ a motore vno simpliciter non est nisi vnus motus simplex

Utrū primus motor immobilis sit vnus z perpetuus

¶ Et arguit̄ p̄mo q̄ p̄mus motor nō sit immobilis. nam oē mouēs p̄ intellectu z volūtatēz anteq̄ moueat mouet̄ ab aliq̄ obiecto appetibili. p̄m̄ aut̄ motor mouet̄ p̄ intellectu z volūtatē. q̄ anteq̄ mouet̄ mouet̄ appetibile. z p̄m̄ nō est simplr̄ immobilis. ¶ Sec̄do sic. oē qd̄ cā p̄trarioz effectū est mobile z mutabile. sed p̄m̄ motor est cā p̄trarioz. vt p̄z vnicuiq; creaturas insipienti. ¶ Huius p̄z. q̄ idē inq̄strum idē natū sp̄ est facere idēz. q̄ ex opposito p̄ntis si p̄traria faciat. hoc nō est inq̄strū idem est sed inq̄strū illud mouēs est mutabile z aliter se habēs. Cōfirmat̄ nā p̄us p̄batū est q̄ deueniendū est ad vñ p̄m̄z mouēs seipm̄. ¶ Tercio sic. oīs vnitas puenit a forma et a terminatōe potētie p̄ actū. p̄mus motor nō h̄z formas nec p̄ponit̄ ex actu et potētia. q̄ nō est vn̄ ¶ Huius p̄z. q̄ oīs forma aliqd̄ informat̄ z alicui dat esse. sed in p̄mo nihil est qd̄ suscipiat esse aut qd̄ informet̄. silr̄ etiā si est p̄o situs ex actu z potētia nō esset p̄m̄ simplr̄. qm̄ oē cōpositū nō solū p̄supponit̄ p̄ncipia cōponētia. sed etiā cōponēs qd̄ cōponit̄ illa p̄ncipia inter se. Cōfirmat̄. oīe bonū est suū p̄ius diffūsiū q̄ quanto aliqd̄ est magis bonū tanto magis diffūdit̄ seipm̄. cū q̄ p̄m̄ motor sit bon̄ p̄ cēt̄tas seq̄tur q̄ erit multiplicatio pluriū mouentū quoz. q̄libet erit p̄m̄ motor. q̄ nō erit t̄m̄ vn̄ p̄m̄ motor. ¶ Quar to sic. nullū h̄ns p̄ncipiū z finē est p̄petuū. p̄m̄ motor h̄z p̄ncipiū z finē. q̄ nō est p̄petuū. ¶ Huius p̄z. q̄ sua entitas

est p̄ncipiū omnīū entīū. z sua bonitas est finis eorūdem. Etā finis z p̄ncipiū s̄s entis passiōes. q̄ p̄ueniūt̄ cūlibet entī. z p̄ p̄m̄s p̄mus motor h̄z p̄ncipiū z finē. In oppositū est p̄bus in textu. Et p̄ r̄sione illius est maior.

Omne immobile inq̄strum h̄mōi est p̄petuūz
¶ Huius p̄m̄ mouēs tam p̄ se q̄ p̄ acc̄s est immobile. Conclō Igit̄ motorē p̄m̄um necesse est esse p̄petuum

¶ Huius p̄z. q̄ oē incorruptibile est p̄petuū. cū nihil cor̄rupat̄ nisi corruptibile. oīe aut̄ immobile est incorruptibile q̄ oīe immobile est p̄petuū ¶ Huius p̄z. q̄ qd̄ est imobile est etiam incorruptibile. ex eo q̄ imobile habet se ad incorruptibile. vt̄ inferius ad suū superius. quia sicut mobile est superius ad corruptibile. sic immobile est inferius ad incorruptibile. Etiam illud qd̄ est p̄petuū hoc ca dit sub r̄pe. qd̄ autē cadit sub r̄pe illud est mobile. q̄ illud qd̄ est immobile est perpetuum siue necessarium. q̄ oē imobile est p̄petuū. q̄ nisi immobile esset p̄petuū. tūc̄ inciper̄ z de sineret. inceptio est p̄ generatōem. reliquū aut̄ p̄ corruptio nem. ex eo q̄ generatio z corruptio sunt mor̄ aut nō s̄s sine motu. q̄ seq̄tur q̄ p̄m̄ mouēs esset mobile si nō esset incorruptibile. ¶ Huius est p̄hi in textu. z in hoc q̄ est is mobile p̄ acc̄s differt ab aīa nostra ex qua cū corpe p̄stis tuit̄ vnū in esse. qd̄ d̄ aīa. iam clarū est q̄ que sic sunt essen tialiter p̄iuncta ad motū vnus seq̄tur motus alteri. z qd̄ sic mouet̄ p̄ acc̄s hoc nō p̄t̄ esse motor p̄mus. q̄ nō p̄t̄ eē cā vnus p̄tinuū motus. ex quo ipse nō manet vniformis in mouēdo. ¶ Conclō p̄z. Nā oīs motus p̄petuū sit a p̄mo motore. p̄mus aut̄ motus est p̄petuū. vt̄ patuit̄ supra et etiā p̄bat̄ infra. q̄ sit a p̄mo motore p̄petuo. cū q̄ fiat a motore p̄petuo seq̄tur q̄ p̄mus motor est p̄petuū. ¶ Huius p̄z. q̄ si p̄mus motor q̄ est perpetuus nō fieret a p̄mo motore p̄petuo. tūc̄ effectus p̄cederet suam cām. ita q̄ q̄ esset motus sine motore. Etā oīe ens aut̄ est perpetuū aut̄ in esse p̄ductū. p̄m̄ aut̄ motor nō ē p̄duct̄ in eē. q̄ est p̄petuū. ¶ Huius p̄bat̄. q̄ si sic. aut̄ esset p̄duct̄ a se aut ab alio. neutriū illoz est d̄m̄. q̄ nō p̄m̄. ex eo q̄ nihil p̄duct̄ cit̄ seipm̄. nec p̄t̄ se mouere de potētia ad actū. Nō secū dū. q̄ tūc̄ nō esset p̄mus simplr̄. ¶ Huius alteri d̄m̄.

Necessariū est oēm pluralitatēz reducere ad vnitatē ¶ Huius ¶ Nec est impossibile q̄ vn̄ motus p̄tinuū sit a plurib; motorib;. Conclō Igit̄ oīs mouēs p̄m̄ esse immobile et vnū

¶ Huius p̄z. qm̄ pluralitas entīū nō est infinita sed oīs dinata ad vnū p̄m̄ qd̄ est cā alioz. eo q̄ oīa secūda s̄s entia ab alio z in aliud reducibilia. sc̄z in ens p̄m̄z qd̄ est ens a se z per se. Nam regula est q̄ oīe qd̄ est ens per par tē p̄atōem z ex accōmodatis ab illo dependet qd̄ est ta le p̄ essentiam z ex p̄p̄is. ergo. et sicut istud in tota analo gia entīū verū est. ita p̄t̄ applicari in p̄posito ad mouēt̄ia z mobilia. ita q̄ oporteat omnē multitudinē mouentūz et mobilitū reducere ad vnitatem. hoc est ad p̄m̄ mouens immobile. tam per se q̄ etiā p̄ acc̄dens. Etā necessariū est omne p̄ncipiarum reducere ad suū p̄ncipiū. vnitas aut̄ est p̄ncipiūz multitudinis. ex eo q̄ multitudo ad vnitatem p̄cedit. q̄. ¶ Et quo p̄z q̄ oīe multiforme reducibile ē ad vniforme. z sic motus diuersos oportz reducere ad motū vniformem celoz. ¶ Huius p̄z. q̄ plura vt̄ plura nō fa ciunt vnū. sed ad motus vnitatē z p̄tinuitatē requirunt

motoris vnitas. ergo si essent plures motores nō esset talis motus vnus et continuus. cū dictū sit in maiore q̄ necesse fariū sit pluralitate ad vnitatem reducere. et p̄ sequēs reductio semp̄ est ad vnū qd̄ dicitur esse p̄mū mouens. Et si essent plures motores aut tales mouerent p̄ vnā formam et sic est reductio ad aliqd̄ p̄mū mouens. aut mouerēt sue cessiue. et sic nō p̄t esse motus vnus et continuus. ergo nō est possibile vnū motum p̄tinuum esse a pluribz motoribz
¶ Conclusio sequitur ex p̄missis. et est p̄hi in textu

Ad obiecta in oppositū

Ad p̄mū dōm est. q̄ appetitus non mouet ab appetibili nisi motu s̄titudinario qui nō est motus simplr̄ de q̄ hic loquitur p̄hus. Et nā dicit p̄ q̄ p̄mus motor simplr̄ nō habz aliqd̄ appetibile extra seipm̄ a quo mouet. sed in seipso habet obiectū sui appetitus scz eius bonitate que est p̄mū et adequatū sue volūtatis obiectū. **¶ Ad secūdū dōm ē** q̄ illa autoritas intelligit de mouente p̄ naturā q̄ idem ē q̄ illa de mouente sup̄naturalī qd̄ simul et semel eodē mō se habens nō potest facere nisi idem. nō aut̄ veritatem hz de mouente sup̄naturalī qd̄ simul et semel eodē mō se habens potest p̄trarios effectus. p̄ducere. etiam in diuersis ordinibz. **¶ Aut dōm est** q̄ idem inq̄tum idēz non est natum facere nisi idem q̄tum est ex parte sui. p̄t tamē esse pluriū causa etiā p̄trarioz effectū gratia alterius scz passi. sic em̄ sol calefacit ceram et terrā. cera em̄ gratia solis nata est liquefieri. et terra nata est indurari. et ita p̄ accidens est causa p̄trarioz effectū. q̄uis p̄ se sit cā vnus effectus tm̄. **¶ Ad p̄firmatōem dōm est.** q̄ ipsa. p̄cedit de p̄mo mouente qd̄ mouet p̄ alterum et gratia partis. et non de primo mouente simpliciter. Et q̄uis p̄mus motor nō habeat p̄mū motum formaliter ita q̄ motus sit in dāz re sicut in recipiente. habet tm̄ eum in virtute. et hoc sufficit ad hoc q̄ det motum. **¶ Ad terciū dōm est** q̄ om̄is vnitas rei cōposita a forma. p̄cedit a terminatione potentie p̄ actum. sed nō oportz de vnitare rei simplicis. cuiusmodi est p̄mus motor qui dicitur esse vnus. q̄uis tamen magis p̄ p̄t debeat dici vnitas essentialiter. **¶ Ad p̄firmatōem dīcendū est.** q̄ om̄e bonū est sui p̄p̄ius diffusiuū. nō tm̄ oportz et illud bonū diffundere aliud bonū in tali esse sicut ipm̄ est. sic etiam p̄mū ens maxime diffundit seipsum p̄muni cando entitatem et bonitatem suam omnibz rebus. quia tamen entitas et bonitas que procedūt ab ipso semp̄ recipiūt in alio. ideo nō possunt manere in tali esse nec in tali gradu entitatis. sicut p̄mus motor. et si maneret in tali gradu nō esset distinctio inter p̄mū bonū et aliud bonū ab ipso procedens. **¶ Ad quartū dōm est.** q̄ p̄mū mouens non habet in se p̄ncipium nec finem sue durationis. q̄uis ipsum sit p̄ncipiū et finis aliarum rerū. quare non sequitur ipm̄ non esse perpetuū. Etiam p̄ncipium et finis duratōis non sunt passiones entis in cōmuni. sed q̄ cuius entis creati.

Incidūt dubia quorū

p̄mū est. de quo mouente intendit p̄hus probare q̄ sit perpetuū. **¶ Solutio.** de primo mouente quod est immobile ab omni mutacōe intrinseca. hoc est que cadere potest in ipsum. siue sit mutatio per se siue per accidens. siue sit in substantia sicut generatio et corruptio. siue in accidentibz. sicut alteratio et cetera mutationes que non sunt p̄m substantiam. et istud quod est immobile est motuum al

terius quod ab ipso mouetur

Secundum dubiū est.

In p̄hus in textu bene probet p̄mū motorem esse perpetuū. quia p̄mus motus est perpetuus. **¶ Et videtur q̄ non.** Nam in p̄ncipio istius libri probauit p̄mū motū esse perpetuū. ex eo q̄ p̄mus motor est perpetuus. ergo si sic p̄mitteretur circularis. **¶ Solutio** q̄ sic. qz effectus perpetui est aliqua causa perpetua. in inferioribz aut̄ est p̄tinua successio eoz que aliquādo sunt et aliquādo nō sunt. ergo oportz talis p̄tinue successiois aliquam esse causam et illa est p̄mū mouens seipsum quod est p̄positū ex motore et moto. et p̄pter hoc necessariū est ipsum habere magnitudinem corporalem. eo q̄ omne qd̄ mouetur est corp̄ sed non est necessarium q̄ id quod est pars mouens habeat aliquam magnitudinem. sicut probabit in fine huius **¶ Ad obiectū in oppositū dōm est.** q̄ circularis bene est p̄hibitus in eodem genere cognitōis. nō aut̄ in diuersis cognitōnū generibz. sicut est in p̄posito.

Tertium dubium est

An p̄mus motor sit causa generatōis et corruptōis. **¶ Et videtur q̄ non.** Nam dicitur in fine secūdi perigenes os q̄ causa perpetuitatis generationis et corruptionis est motus solis in obliquo circulo. ergo etc. **¶ Solo** q̄ sic. ex eo q̄ ipse est immobilis a quo om̄es alij motores accipiūt virtutes mouendi. **¶ Et est sciendū q̄ mouentū immobiliz aliqua sunt corpora sicut sunt anime animatū brutorum. et aliqua incorporea. vt anima rōnalis et motrices orbium celestium. et ista sunt duplicia.** Nam quedaz sunt mouentia immobilia que licet sint immobilia per se sunt tamen mobilia per accidens. vt om̄ia mouentia citra p̄mū et illa sunt triplicia. qz aliquid mouens est mobile per accidens a seipso. vt anima mouens corpus. Aliud est mouens immobile qd̄ mouetur per accidens nō a seipso sed p̄ alterum vt motrices orbium inferiorū. qz licet ille nō mouetur a seipsis nec per se nec per accidens. qz tamē sui ortes mouentur p̄ alterum mouens ad motum orbium celestium. vt dicitur quidā. **¶ Ociūt tamen alij q̄ illud mouēs seipm̄ nō moueat ab aliquo in hoc differens ab aia aia solum.** **¶ Sed dices.** tunc nō esset aliqua differētia inter p̄mū mouens simplr̄ et extra genus. et inter p̄mū mouens in genere. qz vtrūqz est omnino immobile. **Ad hoc dicēdū est** q̄ adhuc inter ea esset differentia. qz p̄mū mouens in genere est in circūferentia definitiue. qz ibi maxime ostendit suam virtutem. sed p̄mū mouens extra genus qd̄ est infinitum nō est in circūferentia sed ē vbiz. **Et q̄uis metaphisicus habeat determinare de eo sub rōne p̄me causē. phisicus tamen vtrūqz de eo habet p̄siderare sub rōne p̄mū motoris.** Aliud est mouens immobile tam p̄ se q̄ p̄ accidens qz per alterū. sicut est p̄mus motor simpliciter. et de illo mouente simpliciter est ad p̄positum. quando probat perpetuitatem motus. nec ille habet se nūc aliter q̄ p̄ subiectiue. quare nō mutatur. **¶ Ad obiectum in oppositū dōm est.** q̄ illa autoritas intelligitur de causa effectiua instrumentali. hic autem loquitur de causa effectiua p̄ncipali. Et q̄uis generatio vnus sit corruptio aliterius materialiter non tm̄ effectiue.

Quartū dubium est

An sit necessarium ponere mouens p̄mū omnino imobilis. ¶ **Solutio** q̄ sic non tñ plus hoc in textu probat. sed solū p̄cluditur alternatiue. scz q̄ oportet ponere aliqd̄ mouens oīno imobile. vel oportet esse aliqd̄ imobile qd̄ est pars mouentis seipsam. Et q̄ sit aliqd̄ mouens p̄mū imobile duo decimo metaphy. sic p̄bat. Mouēs primū mouet se per appetitū ergo necarium est ponere aliqd̄ appetibile aliqd̄ mouens extra genus oīno imobile. qz semp̄ appetibile est p̄us mouens q̄ appetitus. vt d̄t plus tercio de aīa Appetit̄ em̄ mouēs p̄mū in genere qd̄ est aīa nobilis ass̄. tan̄ p̄mo mouenti extra genus. 2 ideo mouet celū per qd̄ causat ista inferiora triplici instrumento. scz motu. lumine 2 influentia. 2 sic aīa nobilis mouet ab aliquo ap̄petibili quod est deus existens p̄mus motor extra genus ¶ **Sed** dicitur. p̄mū mouens seipm̄ sufficit ad causandū dum motum in istis inferioribus. ergo non oportet ponere mouens oīno imobile. Ad hoc dicendū est q̄ p̄mū mouens seipm̄ non potest mouere nisi in seipm̄ subst̄at in fluxu p̄mi mouentis extra genus. naz p̄mo nō mouente nullum secūdoz moueri potest

Quintum dubium est.

An finitū sit melius infinito. ¶ **Et** videtur q̄ non. nam infinitum habet oē illud qd̄ habet finitum 2 eo amplius ergo infinitū est p̄fectius finitū. Antecedens pars de deo q̄ est infinitus. habens omnē p̄fectiōem quā habet creatura et eo multo amplius. ¶ **Solutio** q̄ sic. vt dicit plus in textu. 2 hoc intelligitur de infinito fm̄ naturā. hoc est accipiēdo finitum 2 infinitum fm̄ q̄ sunt passiones quāritati p̄uenientes. vt inq̄t **Aristo.** p̄mo physicoz. q̄ rō finiti 2 infiniti q̄ tractat p̄gruit. ex eo q̄ tale infinitū semp̄ est imperfectum Etiam ex eo q̄ natura vltimū causaz vltima semper est finita 2 ad vnū determinata. 2 qm̄ frustra sit p̄ plura qd̄ eque bene fieri potest per paucoza. ergo frustra ponerentur plures motores perpetui ad minus subordinatiōem non habentes Obiecto aut̄ p̄cedit de infinito for mali de quo nō est ad p̄positum.

Sextum dubium est

An anima sit causa p̄tinui motus. ¶ **Solo** q̄ non. quosnam motus p̄tinuū nō accipit p̄ quacuqz motus p̄tinuitate. sed solū p̄ motu p̄tinuo q̄ nullo mō interrūpit p̄ q̄ est tem. nec a parte anteriori nec a parte posteriori. nec in medio et sic p̄tinuū tñ valet sicut semp̄ durans aut p̄petuū. Et q̄uis in aīali sint plures motus. scz mot⁹ augmentatiōis alteratiōis. 2 motus localis. aīa tñ nō est tota cā respectu cuiuslibet illoz motuū. sed dūtaxat est cā mot⁹ localis nō cuiuslibet sed motus p̄gressiui aīalis. nō em̄ est cā mot⁹ localis q̄ p̄uenit aīali violente aut a p̄ncipio extrinseco. aut motus naturalis q̄ fit a natura elementi p̄domināti

Septimūz dubiū est

An generabilia habeāt vnā cām aut plures ¶ **Solo** do. **Alb.** q̄ dupl̄ generabilia p̄pant. Vno mō ad id qd̄ p̄ime mouet ad actū generatiōis. 2 hoc mō nō hñt cām sue generatiōis nisi p̄ accūs. vt p̄ in aīalibz que generant. naz inclmās ad actū generatiōis est volūtas coeūtiis quifortē nō int̄dit nisi delectari 2 p̄icere semen. sed non opat̄ ad generatiōem. 2 hoc mō generant res a causis accūsali. Alio mō p̄parant ad naturaz cui⁹ p̄tute sit generatio. et

tūc ex hoīe fit hō 2 ex asino asinus. qz in semine p̄icro in matricē est virtus formatiua hoīs 2 nō alterius. Et cōparatiōe p̄ma est cā que raro fit. sed p̄paratiōe secūda sic cause q̄ frequēter opant 2 nō semper 2 necario. Tñ qz seipm̄ p̄icetū indiget mouente 2 regente. opz q̄ extra cām que operat̄ p̄ accūs 2 extra eam que operat̄ frequēter sit illud qd̄ mouet semp̄ adducendo 2 reducendo generāz 2 mouens p̄ncipiū qd̄ mouet a seipso. Et istud est quasi artifex in oīni ope nature. virtutes aut̄ q̄ sunt in semine sunt instrumenta quibz opatur virtus celestis que est artifex. et qz instrumenta nō necario sunt finita. sed artifex est vn⁹ et finitus. p̄ter hoc ea que sunt in natura reducūt ad operans celeste finitū. Et iterū qz ea que sunt in materia succedūt oportet q̄ reducāt ad celeste virtutē q̄ reitet̄ idem in suba corruptū. qd̄ adducēdo 2 reducēdo causat totā eoz multitudinē. 2 cā est succedentis sibi p̄tinue generatiōis 2 corruptiōis. Et sic ad generatiōem oīa ista sunt necaria. si em̄ solū mouēs 2 regēs sufficeret. hoc ē virtus celestis. tūc sup̄flueret materia p̄p̄ta. 2 sic ad generatiōem hoīs nō exigere semē hoīs. sed possz generari ex terra aut alia materia q̄ aliq̄ respectu moueret a p̄tute celesti

Octauū dubium est

Unde accidit mōstra illa q̄ nō nunq̄ generant. sicut euz generant porcelli a scrophis parientibz cū figura humani capitis. ¶ **Solo** **Querois** d̄t q̄ si ex alia materia q̄ ex semine hoīs possz generari hō aut porcus tūc talis nō d̄t ceref̄ vntuōe hō aut porcus cū illis q̄ generant ex semine sed equo. qz hō aut porc⁹ d̄t formaz in materia. 2 ideo qm̄ definit in definitiōe sua p̄cipit materia p̄p̄ta. p̄p̄ta autē materia non est eadē q̄ est hoīs dectum semen ab ipso 2 nō dectum semen ab ipso. Et ideo rep̄hēdit auicēnā dicētem q̄ ex semine hoīs generat hō 2 matricē facit ad hoc q̄ generet in loco sibi p̄ueniēti. Sed dñs **Alb.** d̄t hāc rep̄hensionē nō p̄ueniēte gñaliter. cū tales porcelli sic monstruosi nō generant ex p̄mixtiōe seminū. sicut multi opt̄nati sunt. qz impossibile est semen humanū p̄misceri cū semine alterius aīalis ad generatiōem alicuius sp̄ci. sic talis generatio ex stellis p̄paratibz materiā ad figurā hoīs. et de hac materia latius patebit secūdo de aīa

tuero aliud faciētibz p̄ncipiū magis erit de his manifestū. **Et** considerādū em̄ ē vtrū aliquē motū p̄tingit eē p̄tinuū aut nō. 2 si p̄tingit q̄s hic 2 q̄s p̄m⁹ est motuū. manifestū autē q̄ si qd̄ necarium est semp̄ motū esse p̄mus aut̄ hic 2 p̄tinuū. qz p̄mū p̄tinuūz mouēs motet ipm̄ motum necessariū est vnūz et eundem esse p̄tinuū et p̄mū.

¶ **Ite** est terci⁹ tractat⁹ hui⁹ libri in q̄ plus determinat de p̄mo motu q̄s 2 q̄lis sit postq̄ determinat de p̄mo mouenti imobilī vno 2 p̄petuo. Et diuiditur in q̄nqz capla In quoz p̄mo plus ostēdit. q̄ motus localis sit p̄m⁹ iter cōs motus alios. In secūdo ostēdit q̄ p̄tingit motū locale esse p̄tinuū 2 semp̄ 2 nullū alit̄ ibi. ¶ **Q̄** d̄ez igit̄ In terciō ostēdit q̄ motus reflexus nō est vn⁹ 2 p̄tinuū. 2 occasiōe illi⁹ inducit tres dubitatiōes. ibi. ¶ **Q̄** aut̄ p̄tingit In q̄rto ostēdit motū locale circularē esse p̄petuū 2 vnū. ibi. ¶ **Q̄** autē in circulari erit vn⁹ 2 p̄tinuū. In q̄nto ostēdit motū circularē esse simpl̄ p̄mū. ibi. ¶ **Q̄** aut̄ latioriū circularis p̄ma

Primum caput in duas diuidit partes. In quarum prima ponit intentum. In secunda exequit positum ibi. (Tribus autem existentiis) Quantum igitur ad primam partem philosophus ostendit quis sit ille motus qui est perpetuus. nam ex hoc ostendit primum mouens esse perpetuum. quod si aliquis motus sit semper et secundum omnem tempus. et ille est primus et primum motus qui nullo tempore interruptus est. tunc etiam ostensum erit quod primum mouens mouet hunc motum. et illi motum necessarium est esse unum et primum omnium motuum

Tribus autem existentibus motibus. alio quidem secundum magnitudinem. et alio secundum passionem. et quedam secundum locum quem vocamus loci mutationem. Hinc necessarium est primum esse. impossibile enim est augmentum esse alteratione non preexistente. Quod augmentatur esse quidem tanquam simili augmentum. est autem tanquam dissimili. primum enim aliquid dicitur primum. Additur autem omne factum simile simili. Necessesse est igitur alterationem in primum esse mutationem:

Ista est secunda pars huius caput in qua philosophus exequit intentum dicens. quod motus localis est primus motuum. et hoc sic ostendit. Nam omnis motus aut est augmentatio aut diminutio. aut alteratio. aut loci mutatio. ut patet in quanto huius. sed augmentatio cum eius opposito aut alteratio non possunt esse primum. ergo motus localis est primus. Hinc notandum per inductionem. de augmentatione. Nam illa non fit sine alteratione preexistente. quod omne quod augmentatur. primum augetur cibo augente ipsum. et ideo augetur quodammodo cibo sibi simili factum. et quodammodo augetur cibo sibi dissimili. quod alimentum primum est primum. et per digestionem decoquitur et consumitur et remouetur a primum accidentibus et primum qualitatibus. Quia ergo primum alimentum est dissimile. et postea fit simile. oportet quod alteretur per calorem naturalem et digestionem antequam augetur. quod per calorem mutat de dissimili in simile. et alteratio est ante augmentum. Similis autem ratio est de decremento. quod decrementum non fit nisi per calorem consumente et deperdente aliquid de substantia eius quod diminuitur.

Quia si alterabitur indigebit esse alterans et agens ex potentia calido actu calido. Hinc igitur quod mouens non similiter se habet. Sed aliquando quidem propius. aliquando autem longius ei quod alteratur. Hoc autem sine loci mutatione non contingit esse. si ergo necessesse est semper motum esse necessesse est et loci mutationem semper esse primum motum. Et in loci mutatione sicut alia quidem primum alia vero posteriora primum.

Nunc philosophus ostendit idem de alteratione. quod omnis alteratio fit per motum localem. ergo motus localis est prior alteratione. Hinc notandum si debet fieri alteratio necesse est ipsum alterans appropinquare alterato passo et tangere ipsum. quod aliter ex potentia calido non fieret actu calido. sed hoc non potest fieri sine motu locali. quod calidum mouens secundum distantiam loci ad patiens non sicut se habet. sed aliquando est longius aliquando propius ei quod alteratur ab ipso. primum autem fieri et longe non potest esse sine loci mutatione. et loci mutatio est ante alterationem. Et si fuerit ante illam etiam erit ante augmentatorem et diminuatorem. quod quod est prius

potest esse prius posteriore. Et ex illo inferunt correlariū. quod si se opteat motum aliquem esse in genere. ut patuit in fine sexti philosophus sicque. tunc optebit esse motum aliquem secundum locum qui est causa omnium motuum et successionis eorum. et si in loci mutatione una species est prior alia. necesse est quod illa sit prima loci mutatio quod semper est et illa est circularis. ut infra patebit

Amplius autem omnium passionum principium densitas et raritas. et graue et leue. et molle et durum et calidum et frigidum densitates videntur esse et raritates quedam. Densitas et raritas congregatio et disgregatio sunt secundum quas generatio et corruptio dicitur substantia. Que autem congregantur et disgregantur necesse est secundum locum mutari. Quia vero sed eius quod augmentatur et decrementum patiens mutat secundum locum magnitudo.

Nunc philosophus ostendit quod loci mutatio sit prima mutationum ratio secundum opinionem suam secundum quam primum quatuor sunt calidum frigidum humidum et siccum. quod transmutatio fit generatio et corruptio simplicium corporum. quod secundum opinionem antiquorum quod dixerunt atomorum congregatio et disgregatio fieri generatio et corruptio subarum per densitatem et raritatem. quod ipsa est simpliciter prior generatio et corruptio. Illi enim dicunt primas esse quatuor densitates et raritates. et rarum esse principium calidi et humidum et molle. Densum autem principium frigidum et siccum et durum. secundum enim istos graue et leue et molle et durum videntur esse causas quod densitates et raritates. eo quod sunt materiales dispositiones ad istas quatuor densitates secundum rei raritatem. et hinc dixit democritus quod posuit ea esse sua principia primarum quatuor. quod nesciuit distinguere in dispositionem materiale et causam siue principium verum. Densitas autem et raritas sunt quod aggregatio et disgregatio primum materie in locum primum vel magnam et secundum has. ut illi dicunt sunt generationes subarum corporaliū et corruptioes. Quicquid autem sic congregantur et disgregantur hoc non necesse est mutari secundum locum. et loci mutatio preedit generationem et corruptionem subarum. et sic ipsa generatione simpliciter prior est. Sicut autem de eo quod augmentatur et decrementum patiens. quod magnitudo augmentatur necessario mutat locum. ex eo quod necessarium est in augmento quod eibuscum ascendat et localiter moueatur ad medium. et quod in decremento recedat a medio diminuto. sed hec sunt loci mutationes. Etiam illud quod augetur crescit in maiorem locum. et id quod diminuitur decrescit in minorem locum. ista ratio loci mutatio est per actum et non per se

Amplius et hinc considerantibus erit manifestum quod loci mutatio prima. primum enim est sicut et in alijs sic et in motu dicitur utique primum multiplicare. Dicitur autem prius quo non existente non erit alia. illud pro sine reliquis et quod secundum substantiam et quod tempore

Nunc philosophus ostendit quod loci mutatio prior est omnibus alijs mutationibus et motibus permittendo distinctionem primum siue prioris. et de quod sicut prius dicitur multipliciter in alijs. ita etiam dicitur multipliciter in motu. et omnino illis modis aut pluribus aut posterioribus quibus dicitur in alijs entibus. dicitur et in motu. Dicitur autem primum prius natura illud a quo non pueritur subsistendi consequentia. id est illud est prius altero quo non existente ipsum non erit. et illo modo animal est prius homine. Nam non existens te hodie non est animal. sed non econtra. et hoc modo secundum primum in postpeditamentis unum prius est duobus. quod duobus existentibus motus sequens est unum esse. sed uno non existente non est necesse duos esse. Secundo modo unum dicitur prius altero secundum substantiam

hinc definitioem. hoc est fm causalitate siue pfectioem Ter-
tio mo vnu dicit esse plus altero fm tempus.

Quare qm motu quide necesse est esse coti-
nuue erit utiqz cotinue aut qui p rino. aut qui
p r. magis autē qui continuus et dignius est
cotinuū qz p r esse. Dignius aut sp accipim⁹
in natura esse si possibile est possibile aut est co-
tinuū esse. Demōstrabil aut posteri⁹. nunc aut
hoc supponat. et hūc neqz vnu aliū possibile eē
sed aut loci mutatioe. Necesse igit lationē esse
primā neqz vna em necessitas est neqz augmen-
tari neqz alterari qd fertur. nā neqz fieri aut cor-
rūpi. Forū aut neqz vnu ptingit nisi p rino. Sit
quē mouet primū mouēs. Adhuc tpe primuz
ppetuū em ptingit solum mouere fm hunc.

Nic pbs ostendit q loci mutatio hoc est mor⁹ loca-
liseit prior alijs natura. Nam illud prius est altero na-
tura a quo nō p uertitur pna subsistendi. sic aut ē de mo-
tu locali in pparōne ad alios motus. igit est alijs prior.
Quo: p r. qz nulla nccitas est q illud qd mouet locali-
ter alteret aut augmētet aut generet aut corrumpat sed
ecōtra nulla talū potest eē nisi sit prius loci mutatio. igit
tur natura p r est qz alie mutatioes. vñ p pncipio sumit
in p hysicis. qz dignius est potius eo qd est indign⁹ dū
mō dign⁹ possibile est esse in natura. s; posteri⁹ dicit q nō
solū possibile est sed etiā necessariū aliqū esse vnu motū
p rino nō interruptū fm omne tps vt infra pbabit. et ta-
lis est motus localis. nullus aut alijs ppetuus et p rino
us esse p r quia oēs interrūpūnt quiete aut p rarijs aut
ecōtradictōe. igitur localis mor⁹ est alijs prior. Deinde
pbs ostendit q motus localis est prior tpe. ppetuū et fm
tēpus nō interruptum pcedit oē qd incipit et definit in
tpe. solus autē motus localis est ppetuus et alijs incipit
unt et in tpe definit. igitur est alijs prior. Quo: p r. qz
ppetuitas tps p se est in illo qd pmeritur se tpi nō inter-
ruptū in illo. per accēs autē est in eo fm successione tales
qz finis vnius est initū alterius.

Sed in vno quide aliqū et habentiū gene-
rationē loci mutatioe necesse est postremā mo-
tuū esse. Post em ipm fieri primum alteratio et
augmētū s; loci mutatio iā pfectozū motus ē
sed alterū necesse motuz esse fm loci mutatio-
nem prius qd et generatōis cā erit his q fiūt
nō factū vt generans eius qd generat. Quā vi-
det utiqz generatio esse prima motuū ppter id
qd fieri oportet esse primū. Hoc in vno quidez
quolibet eozū q sunt sic se bz. sed alterū necesse
est prius aliqd moueri his q fiūt cū et ipm non
factū esse ipō alterū prius. Quā igit generatio-
nem ipossibile est esse primā. Oia ei essent que
mouent corruptibilia. manifestū est. neqz cōse-
quētū motuū neqz vnu prius ē. Dico at psequē-
ter augmētum postea alterationē et decremen-
tum et corruptōem. Quāes ei posteriores gene-

rationē sunt. Quare si nō est generatio p r loci
mutatioe neqz aliarū neqz vna pmutationū

Nic pbs excludit quādā obiectōem que est mor⁹ lo-
calis videt esse posterior in tpe. sicut p r in aiali qd pmo
generatur et deinde augmētatur et tertio alteratur in hūozū-
bus et vltimo mouet localiter. Ad quā obiectōem ref-
pondet pbus q in vno et eodē indiuiduo qd est oim vel
pluriū motuū susceptibile motus localis est vltim⁹ mo-
tuū. in illo em est via in esse que est generatio. et post illū
est alteratio. et augmētū in p solidatōne et p ritate debi-
ta organoz. et deinde loci mutatio est motus aialiū iam
pfectozū in esse et robore. et p ritate organoz. s; in toto
mūdo siue vniuerso necesse est esse quādā alterū nō gene-
ratū neqz corruptū neqz alteratū neqz auctū. sed motum
rīm motu locali et hoc est celuz quod est prius quolibet
generato. cum sit causa generatōis eozum que generat
tur hoc modo quo generans est causa generati. Impos-
sibile em est esse generatōem primā simpliciter in mu-
tationib; mūdi. qm si ipsa esset prior cū primus motuū
sit pncipiozū naturalū. tunc oporteret q ipsa pncipia
rerū essent corruptibilia ex eo q oim generabile est cor-
ruptibile. et si pncipia mundi essent corruptibilia tunc
per consequens oia alia essent corruptibilia et per conse-
quens nihil esset perpetuum et per cōsequens iretur in
infinitum. quia cuiuslibet generabilis esset aliqua causa
mouens pcedens ipsum. et sic oporteret q mutatio eēt
ante mutationem in infinitū. Si aut generatio nō est an-
te loci mutatioem tunc manifestum est q neqz aliquis con-
sequētum motuū post generatōem erit ante loci muta-
tionem. sicut sunt augmētum et decremētum alteratio et
corruptio. Omnes em iste mutatioes sunt posteriores
quare si non est generatio prior loci mutatioe tūc etiam
nulla aliaz mutationū prior est loci mutatioe.

Omnino aut videt q sit ipsectū et ad princi-
piū iens. Quare qd generatōe posterioris natu-
ra prius est. Vltimū aut loci mutatio oib; inē
q sunt in generatione. Unde alia oino imobi-
lia sunt viuētū ppter indigentā organū vt plā-
te et multa genera aialia. Perfectis aut inest.
Quare si magis inē loci mutatio magis pphē-
dentib; naturā et motus hic primus aliozū uti-
qz erit fm substantiā ppter hoc

Nic pbs ostendit motū locale priorē pfectione qua-
tuoz rōnib;. Quārū prima est posterioris via generatōis
est prius via pfectionis. motus localis est posterior via
generatōis. ergo est prior pfectionis. Quo: p r. qz
oīe quod generatur est imperfectum ex quo ipm tendit
ad perfectionem. Vno: patet. Nam in aialibus que
generant motus localis sequit oīes alios motus. quia
prius animal generat et multis alteratioibus alteratur
qz localiter moueat. Scōda rō ille motus est pfectior fm
naturā qui inest pfectionib;. sed sic est de motu locali. igit
tur est pfectior. Quo: patet. quia hic motus non inest
omnibus viuētibus. Quia nō inē plantis que habent
solum partem partis anime. Nec etiam inest animalib;
bus imperfectis propter hoc qz habent defectum organū
motus fm locum. vt ostree et conche. Nec enim non
habent virtutem motuam motus progressiui. et ideo

actionis et passionis ut scilicet est actio mouentis et mobilis perfectio. Dicitur enim hec perfectio extrinseca quia mouens et mobile sunt extra substantiam et essentiam motus et tali perfectione motus localis dicitur esse prior alijs motibus. non autem prima perfectione. Minor patet. quoniam philosophus in postpredicamentis ordinat species motus secundum quod ordinatur predicamenta ad que est motus ceteris dictus. et sic precedit motus qui est ad substantiam alios motus accidentales et inter motus accidentales ille est prior in quo acquiritur perfectius accens. Sed in proposito loquitur philosophus de motu secundum esse quod habet in rebus physicis in quantum scilicet est actio mouentis aut passio mobilis. et ita secundum ordinem mouentium et mobilium attendit ordinem motuum. Et his patet conclusio. Nam attendendo diversum ordinem philosophus aliter et aliter ordinat species motus. Nam primus ordo qui in conclusione tractatur secundum ordinem predicamentorum est formalis ordo quem considerat logicus et sic generatio precedit augmentatorem et reliquos motus sicut substantia accidentis et augmentatio alteratorem sicut quantitas qualitate. et posterior est motus localis qui est ad ubi quod est minus ens reliquos accidentibus ad quem est motus et isto modo loquitur philosophus in postpredicamentis dicens aliquid posse augeri antequam alteretur ut quadratum quoniam circumscriptionis creuit. sed alteratum non est. Creuit hoc est crescere aut augeri intelligitur seu mathematice imaginari. Non autem potest fieri augmentatio realis et physica in natura nisi procedente alteratorem. ut primo perigeneseos. oportet ei precedere digestionem et alteratorem cibi. Etiam ad hoc quod fiat alteratio necessaria est precedere motum localem per quem alteras appropinquat alterato. Et similiter via est ad generationem.

Ad obiecta in oppositum

Ad primum dicitur est. quod non omne esse mobile supponit generationem et quod non omne mobile est generabile. sed aliquid est mobile quod est ingenitum et incorruptibile. illud scilicet quod per creationem inceptum. Ad secundum patuit solutio ex dictis ex eo quod non oportet hic secundum generationem et ordinem suorum terminorum. sed in ipsis sit proportio secundum quod reperiuntur in perfectionibus entibus. Aut dicitur est. quod duplex motus consideratur. uno modo ratione fluxus et mutatio. Alio modo ratione forme fluxus. primo modo considerando motus. motus localis est prior omnibus alijs. quod ibi est perfectior fluxus. sed secundo modo alij sunt perfectiores. illo tamen modo hic non oportet ad inuicem. Et est notandum. quod si prius et posterius simpliciter et vniuersaliter accipiantur tunc alteratio sine dubio prior est generatione sed si accipiantur in eodem numero tunc generatio est prior. quod non alteratur nisi quod est. Ad tertium dicitur est. quod motus et senectus non prius ad viam generationis sed magis prius ad corruptionem rei. Etiam illa autoritas non est demonstratiua sed dicitur per probabilis. et ideo in aliquibus habet veritatem. in aliquibus autem non ut in proposito. Aut dicitur est. quod autoritas locum habet in perfectionibus subordinatis. Unde in perfectionibus subordinatis ille perfectiones que sunt posteriores generatione sunt priores perfectione. Nam perfectiones priores ordinantur ad posteriores tanquam ad finem sicut dispositiones priores ordinantur ad introducendum formam substantiales. iam senectus non est de numero perfectionum quoniam sit venarabilis et sequatur iuuentutem. ex hoc tamen non sequitur quod sit perfectior quam iuuetus. Et ad confirmationem dicitur est. quod quibus substantia cum suis accidentibus sit perfectior quam sine illis. non tamen sequitur quod accidentia secundum se sumpta

sunt substantia perfectiora et eo quod accidentia in toto suo genere sunt imperfectiora ipsa substantia. Ad quartum dicendum est quod quando dicitur quod motus localis precedat alios motus tempore non debet intelligi quod pro aliquo tempore sit motus localis pro quo non est generatio aut corruptio sed sic intelligitur quod motus localis ille est ceteris motibus totum tempore. alij autem motus incipiunt et desinunt in quadam tempore parte. et ideo isti motus alij inducunt corruptionem. Nam quicquid tempore mensuratur proprie dicto illud est generabile et corruptibile et transmutabile. tempus autem est magis causa corruptionis quam generationis. Et quibus motus localis secundum omnes eius species non precedat alios motus tempore ut patet de motibus animalium. utique tamen secundum unam eius speciem que est motus localis circularis.

Ad quintum dicendum est quod argumentum prederet si additio illa ad subiectum argueret perfectionem quam non arguit sed potius imperfectiorem ex eo quod ipsa est tandem sui subiecti corruptiua cum ipsa necessario alterationem presupponat illa enim inducit sui subiecti corruptionem. Ad vltimum patuit solutio ex dictis.

Incidunt dubia quorum

primum est. An posteriora generatione sint priora natura et perfectione. Et videtur quod non. Nam generatio priora sunt perfectione et natura priora. ut patet de intelligentia. Solutio quod sic. ut patet per philosophum in textu. Et ad obiectum in oppositum dicendum est. quod quibus prima intelligentia sit creatione prior. non tamen prior generatione. ex eo quod creatio non est ab aliquo imperfecto ad perfectum tendente cum ipsa unio non precedat unio esse. nec potentia actu sed simul ipsum totum terminat creationis actum.

Secundum dubium est.

An motus localis aliquid abijciat de sui mobilis substantia. Et videtur quod sic. quoniam omnis motus abijciat terminum a quo a substantia mobilis. quia sicut per alteratorem mutat qualitates. et per augmentatorem quantitates ita per loci mutationem ubi. igitur omnis motus abijciat aliquid a substantia mobilis. Solutio quod non ut patet per philosophum in textu. Ad obiectum in oppositum dicitur est per interemptionem que quod quantitas et quantitas sunt accidentia absoluta que oriuntur ab intrinsecis principijs substantie. et ita eorum variatio arguit etiam variationem in substantia. sed ubi dicitur solum unam formam respectiuam ab extrinseco scilicet loco causata. et ideo ipso variatio non sequitur per se variatio in substantia. Et dicitur notanter per se. quod per accidentia potest simul cum motu locali fieri alteratio aut etiam augmentatio. et sic patet quod alij motus abijciunt aliquid absolute a substantia mobilis hoc est aliquid formam accidentalem et non aliquid intrinsecum quod est de substantia ipsius mobilis.

Tertium dubium est.

An motus primi mouentis seipsum sit perfectior motu inferiorum. Et videtur quod non quoniam generatio istorum inferiorum est finis motus celi. Finis autem est nobilior his que sunt ad finem. igitur motus istorum inferiorum est perfectior motu primi mouentis. Sed sic ut inquit philosophus. Ad obiectum in oppositum dicitur est. quod duplex est finis motus celi. unus est finis in se secundum venera. dicitur Alter. et ille est renouatio secundum situm. Alius est finis in alio. et ille est duplex. unus est proximus a philosophis naturalibus notus. et talis

iusdem. Eū igitur impossibile sit simul opposita in eē eidē
impossibile erit inesse eidē motus vel mutatioes opposi-
tas. et si impossibile est simul inesse eidem mutatioes op-
positas tūc impossibile est q̄ continua sit mutatio q̄ est de op-
posito in oppositum et reflectēs ab opposito in ipm cōri-
nuū autē in mutatioibz non est interruptū nisi tpe. igitur
tēs aliqd̄ quietis est inter duas tales mutatioes. Et
quo ad hāc demonstratōem nullā hz drām verū dicam?
duas mutatioes q̄ nō p̄nt esse p̄tinue p̄trarias aut nō
cōtrarias sed fm̄ p̄tradictōem dūmō ostendatur q̄ non
possint esse simul in vno tpe in eodē subiecto mirabili. h̄
em̄ solū vtile est nobis fm̄ p̄batōem qua intendim⁹. p̄-
bare q̄ nō possit esse cōtinuitas fm̄ tēpus indeficiens in
oibz mutatioibz q̄ sunt ad formā. nec iterū necariū est h̄
probare q̄ in p̄tradictōne nō est quies pure sed imuta-
tio h̄ de illa materia satis determinatū est in quinto hui⁹.
Nec necariū est hic probare aut distinguere q̄ mutatio
non est p̄ria q̄erī h̄ potius motus. fortasse em̄ verū est.
q̄ non quietis id q̄d non est actu. et constat q̄ corruptio
mutatio est ad non ens. et ideo nō terminat ad quietem
sed ad imutatioem vbi quies valde large accipitur. de il-
lo tñ nō est necesse aliquid in p̄posito p̄bare h̄ hoc p̄bā-
dum est solū q̄ mutatioes oppositae intercipiunt medio
tpe. et p̄ hoc etiam derelinquitur p̄batū q̄ mutatio non
est continua. Et q̄d dictū est prius q̄ nō insunt simul eiss-
dem nō fuit vtile nobis ad declarandū illud q̄d volum⁹
declarare p̄pter q̄ sunt p̄trarij h̄ tñ p̄pter hoc. q̄ nō est
p̄tingere illos s̄ inesse eidē in tpe non interrupto. Nec
etiam aliqd̄ debet turbari ex eo q̄ dicit idē esse pluribus
p̄trariū vt scz q̄ motus p̄trariat motui et quieti. Mo-
tū em̄ q̄ est in cōtrariū vñ p̄trariat motus q̄ est in con-
trariū sibi oppositum. et etiam quieti que est in cōtrario
illo ex quo est motus. q̄ dicitū est q̄ p̄trariatur ei q̄ est in
termino a quo et nō quieti in termino ad quē. sed hoc q̄d
hic intenditur est illud quod idem mō quodaz opponit
pluribz sicut motus motui et quieti sicut equale et me-
dium opponitur excellenti et ei q̄d excellitur ab ipso. hoc
em̄ p̄tingere potest scz q̄ vñ nō fm̄ idem acceptū habe-
at plura cōtraria sicut mediū oppositū extremis. Et ne-
cessariū est dicere hoc q̄ siue vere siue non vere opponit
q̄ non cōtingit simul oppositos motus siue mutatioes
eidē inesse. Sed de oibz sufficienter in q̄nto huius deter-
minatū est. et ideo ad longum ea repetere p̄tercessa-
riū est. sed ex his q̄ dicta sunt quatuor p̄nt colligi p̄pōes
ex quibz de facili demonstrat id q̄d hic intenditur. Et
est prima q̄ ois motus qui est ad formā et non ad vbi et
s̄lister ois mutatio est de opposito in oppositū. Secūda est
q̄ oppositi motus et mutatioes sunt que sunt in opposi-
ta. Tertia vero est q̄ qñ idem nūero motū mouet duo
bus motibz oppositis hoc erit successiue in tēpore et neces-
se est q̄ inter illos duos motus cadat tēpus. Quarta ē.
q̄ mot⁹ inter quos cadit tēpus sunt interrupti et nō cō-
tinui. Lum em̄ omne q̄d mouet sit in potentia q̄dū mo-
uetur. et omnis potentia p̄greditur ad actum. oportet
q̄ tū est in cōtrario ad quod mouet sit in actu. quia hoc
est terminus motus eius. ergo aut tunc est non in motu
sed in motū esse. aut ipm mouetur adhuc. si autē nō est in
motu sed in motū eē tūc habetur p̄positū. scz q̄ motus
non est cōtinuus sed interruptus. si autē est adhuc in mo-
tu. igitur adhuc est in potentia. et prius habitum est q̄
erat in habitu siue in actu. ergo idem et fm̄ idem est in
potentia et in actu. et per consequens simul est in actu et

non in actu quod est impossibile. igitur necesse est in ter-
mino quiescere.

Quod aut in generatione et corruptione et
penitus inconueniens esse videbitur si factum
mot⁹ necesse est corrūpi. et nullo tempore per-
manere. Quare ex his vtiq̄ fides alijs fiet. phi-
sicum em̄ quod similiter se hz in oibz

¶ Nicophus ostēdit q̄ generatio et corruptio non sunt
motus perpetui. quia generatio et corruptio habent ter-
minū. igitur nō possunt p̄petuari nisi p̄ reflectōem sed nō
possunt hoc modo p̄petuari. igit. ¶ Dico: probatur. qz si
generatū mot⁹ cōtinue sine interpositione quietis corrū-
peretur et nullo tēpore permaneret tūc ois labor nature
esset frustra. q̄a natura laborat generando ad hoc vt res
aliq̄dū in esse permaneat. Etiam tunc sequeretur q̄
nunq̄ aliquid generaretur. sed tñ esset generatio et non
terminaret ad eius generatum. et id quod corrūperetur
non esset simpliciter sed fm̄ quid scz in q̄ntum fuit in ge-
neratione. sed istud est cōtra rationem generatōis et cor-
ruptionis quia generatio est via ad esse simpliciter. et cor-
ruptio via ad non esse simpliciter. Et his vtiq̄ fides p̄-
in esse de alijs motibz. q̄a ista ratio ē generalis de oibz mo-
tibus q̄a in omnibz motibus potentia p̄cedit ad actus.
vt sit in illo. Et fm̄ dicta si motus non terminant tunc
nunq̄ eēt in actu id q̄d est in potētia. et tūc potentia eēt
frustra et fm̄ hoc etiam res procedit ad actum. et recedit
ab actu per motum aut per mutatioem oppositam absq̄
hoc q̄ nunq̄ peruenit ad actum illum que omnia sunt ab-
surdā. et ideo etiam nulla mutatione aut motu potest eē
id quod dictū est. Naturale em̄ est q̄ in oibz similiter
se habeat. quia omnes similes sunt in hoc q̄ terminatū
sunt et oppositi et q̄ in eis p̄gredit potētia ad actum.

Quā ut contingit esse quēdā motum infinitū
vñ existentē cōtinuū et hic circularis nūc di-
cemus Omne quidē em̄ quod mouetur fertur
aut circulariter aut fm̄ rectitudinē aut mixtum
Quare si neq̄ illorum alter cōtinuus ē neq̄ ex
vtriq̄ possibile est cōtinuū esse.

¶ Istud est capitulū tertium in quo p̄hs ostēdit q̄ mo-
tus reflexus nō potest esse cōtinuus et vnus h̄ per q̄erē
interruptus sed solū circularis. Et diuidit in duas par-
tes. In quaz prima ostēdit p̄positū p̄mittendo diuisio-
nem motus localis. In secunda vero mouet res dubita-
tiones. vbi vñ et dubitatōem. Quārū igitur ad primaz
eius prem dicit p̄hs. q̄ p̄tingit aliquē motum localez
esse p̄tinuū et infinitū. et hic est circularis. Et pro eius
intellectu ponit diuisiōem motus dices. q̄ oē q̄d mouet
fm̄ locū necesse est vno triū modoz moueri. aut em̄ mouet
circulariter. aut fm̄ rectā lineā. aut fm̄ motū mixtū. q̄re
si ostēdat q̄ nullus alioz motū p̄ esse p̄tinu⁹ puta fm̄
rectā lineā aut fm̄ rcām lineā et circularē p̄posit⁹ sequitur
p̄batū fore. q̄ solus motus circularis p̄t eē p̄tinuus

Quā ut fert fm̄ rectum et finitum nō feratur
p̄tinue. manifestū est. Reflectit enim reflexum
autem fm̄ rectum per contrarios motus mo-
uetur. Contrarius em̄ fm̄ locū est qui est sur-
sum. ei qui est deorsum. Et qui est ante ei qui

est retro. et qui est ad sinistrum et qui est ad dextrum. Loci enim contrarietates be sunt Quis at est vnus et cōtinuus motus prius definitū est. quia qui est vnus et in vno tempore et indifferenti fm speciem.

¶ Hic phis ostendit proposituz scz q nullus motus localis pter circulem pot esse perpetu. et hoc primo probat dupliciter scz demonstratiue. et logice. ubi rōnabiliter aut. Demonstratiue sic Nam sicut dictū est si aliquis motus localis est ppetuus. aut est fm lineā rectā hoc est rectus motus. aut fm rectam lineā et circulem pposit hoc est mixtus. sed rectus nō potest esse perpetuus nec ex recto et circulari cōpositus. igit solus motus circularis est ppetuus. Quis at rectus non pot esse ppetuus. p qd si rectus esset ppetuus aut fieret super magnitudinē finitam aut infinitam. neutru illorū est dōm. igit. Minoz pbat. Non sup magnitudinē infinitam. qd talis magnitudo nō est vt inquit phis tertio physicorū. Nō sup magnitudinē finitam. qd tūc nō potest esse perpetu nisi per reflectōnē a pncipio recti ad finē eiusdē z a fine eiusdē ad pncipiū eiusdē sine interpositōe qeris. hoc aut ipso possibile est igit motus rectus nō potest esse ppetu. Minoz pbat. qz motus reflexus nō est vnus cū primo siue directo motu. igitur nō est vnus motus ppetuus. Pns pbat duabz rōnibz. Quarū prima est illa q differūt fm spēm non efficiūt aliquod vnū cōtinuū. sed motus reflectōis differt a motu pncipali scz recto fm spēm. igit non sunt vnus motus. Minoz patet. qz motus contrarij nō sunt vnus fm speciem. sed motus directus et reflexus sunt cōtrarij. igitur nō sunt vnus motus specie. Minoz patz qm sunt fm distantias locales cōtrarias. quia si vnus est sursum. alter est deorsum. z si vnus est ad dextrū. alius est ad sinistrū. et si vnus est ante. alius est retro. et sic iste sex differētie positionū sunt cōtrarie. igit motus directus et reflexus sunt contrarij Iste em differentie positionum sunt in hoie differentes virtute et alique figura. Etia reperiunt in mūdo vt patebit in secūdo celi latius. Et sub iungit phis q in quanto huius sufficienter dictū ē. qd motus dicitur vnus et cōtinuus. et quot requiruntur ad essentiam vnus et cōtinuus motus et dictū fuit q ad hoc q motus sit vnus et cōtinuus. oportet q sit vnus mobilis fm nūeruz et in vnicō tempore. z ad vnū fm speciem

Tria em habet quodcūqz mouetur. vt hoc aut deus. et quādo vt rēpus. et tertiu in quo hoc autz est locus aut passio aut spēs aut magnitudo. Cōtraria em differūt spē et nō vnus sunt loci aut dicte differentie.

Hic etia phis resumit aliqua prius dicta scz in quinto physicorū dicēs. q tria requirunt ad cōtinuitatē motus. quorū primū est id quod mouet. vt homo aut astrū qd quidā scz empedocles z alij credebāt esse deū. z tale in motu cōtinuo debet esse vnū nūcro. secūdu est qn siue tempus in quo est motus quod debet esse vnū z nō interruptū. Tertiu est in quo est motus fm genus aut speciē. sicut est locus in motu locali. aut passio in motu quantitatatis. aut species in motu generationis et corruptiōis. aut magnitudo sicut est in motu augmenti vel diminutiōis. qz cōtraria inter que est omnis motus differunt spē

et nō sunt vnū. Manifestū em est q predictae differentie sunt loci z sunt contrarie.

Signū aut q motus cōtrarius est qui ē ab a ad b. et qui est ab ipso b ad a. Et quia stant et repaulant adinuicem si simul fiant.

Hic phis ostendit qd dōm est a signū quō sit manifestū signū tamē pbans contrarietate dicitur est q motus q sunt inter tales dōmas sunt cōtrarij. Nam si aliqua diuisio physici loci signet p a b lineā siue a sursum in deorsuz siue fm alias dōas situs motus qui est ab a in b. cōtrarius erit motui qui ē ecōuerso ab ipso b in a. et corpora mota etiā erunt cōtraria fm qualitates. Et q motus tales sunt cōtrarij. pbat phis sic. qd si sunt in eodē mobili stant z qesunt et repaulant et cōrumpunt se iuices. et si sunt in diuersis mobilibz directe ex opposito sibi obuiantibz iterū sistant se et repaulant si fuerint equaliter fortes. Nam sicut sup dictū est. q in motu ad formā necesse ē quiescere anteqz redeat in primū oppositū ex quo fuit motus. ita necesse ē requiescere resistens in lineā recta anteqz redeat ad sitū ex quo fuit motus.

Et in circulo sicut vt q est ab a in b et q est ab a in c. Sicut ei et si cōtinui sunt. et si nō fiat reflexio propter id q contraria se se cōrumpunt et prohibent ad inuicem. sed non qui est in latius ei q est sursum.

Hic phis ostendit q in circulo quantū ad illū motū qui nō est circuli sed alicuius sup circulū moti nō potest aliquid prius reflecti. Nam si accipiatur portio aut mīs nō semicirculo q sit a c tunc dicitur q motus qui est sup portionem illam q est ab a in c. oppositū est p dīcro mō oppositōnis ei q est ecōuerso ab eo qd est c in id qd est a. stat ei et qesit vnus motus ab alio quōis vterqz in se sit prius etiam si nō fiat reflexio qn vnū motū istoz duoz motū venit directe ptra alterū per oppositas virtutes mouentium. Et hoc est ideo. qd cōtraria se inuicem cōrumpunt et prohibent ad inuicem. et ideo quecūqz sunt se inuicē cōrumpentia et prohibentia aliqd habet contrarietas. Tamen ille qui est ad latius nō est cōtrarius ei q est directū sursum. qd illi situs nō sunt opposite dōntie. qd dextrum non opponitur ei quod est sursum. et ideo etiam reflexio nō potest esse inter illa. quia impossibile est q ideoz motum simul moueatur motibus illis. et ideo non potest esse cōpositus motus ex talibz differentijs situs nō oppositis. ppter quod etiam de talibus motibus non oportet adducere demonstratiōnē. Cū aut et ad istam et ad pcedentes demonstratiōnes nihil exigatur. pbandū nisi q necessario intercīdat tempus qeris inter duos motus qui sunt ex oppositis eiusdē ad opposita eadē postea demonstrabitur

Maxime aut manifestus q impossibile est continuum esse qui est in rectitudine motum. quia reflexum necesse est stare non solum in recta sed et si fm circulum feratur Non em idem est in circulo ferri et circulum Est em aliquando qdē cōtinuū qd mouetur. Aliquā aut in idem veniēs vnde motū est reflecti iterum

Hic phis ostendit q maxime manifestū est q ipso

bile ēq̄ duo motus sint primi q̄ sunt fm̄ rectitudinē eun-
tes ⁊ reflexi inter easdē dīnas situs p̄arias. q̄ oē refle-
xum necesse est stare nō solū in recta magnitudine. sed etiā si
fm̄ circulū moueat. Nō em̄ idē est aliqd̄ ferri circulo hoc ē
sup̄ circulū. ⁊ circulū ip̄m ferri. q̄ aliqui id qd̄ mouet est cō-
tinuū in motu sitū qm̄ circulus mouet circulādo. ⁊ tūc dī-
moueri circulus. aliqui autē aliqd̄ mouet reflexus ita q̄ sup̄
eūdē arcū circuli sup̄ quē venit in aliquē p̄ctū reuertitur
et reflectit in p̄ctū vnde exiit. ⁊ hoc nō mouet circulan-
do. sed reflectēdo. qd̄ nō fit in circulatōe circuli. q̄ quicūq̄
arcus in circulatōe eleuat. tūc ille idē dep̄mit. ⁊ nō fit fm̄
eūdē arcū. ⁊ hec est differentia inter moueri circulus ⁊ mo-
ueri p̄ reflexionē super circulum

¶ Quā autē necesse est stare fides est nō solū in sen-
su. sed in rōne. Principiū autē hoc est Tribū em̄
existentibz p̄ncipio medio ⁊ fine. mediū ad vtrū
q̄ est ⁊ vnū numero. rōne autē duo: Ampli⁹ ali-
ud est qd̄ est potentia ⁊ qd̄ est actu. Quare rec-
te que infra sunt terminoz s̄z q̄libet. si igit̄ potē-
tia qd̄ ē mediū. actu autē nō ē nisi diuidit hāc
sic et stans iterū inceperit moueri. Sic autē me-
diū p̄ncipiū fit ⁊ finis: p̄ncipiū qd̄ez posteri-
oris. finis autē p̄ncipiū

¶ Nec p̄hs ponit secūda rōnem q̄ pbat motū reflexum
nō esse p̄petuū. q̄ necariū est mobile in reflexionis p̄ctō q̄
escere. ⁊ illud fidē ⁊ pbatōem accipit nō solum iudicio sen-
sus aut in sensu in quo aliqū manifestat. sed etiā p̄ rōnem
Nā manifestū est p̄ sensum. q̄ sic ē. sed p̄pter qd̄ sic est ac-
cipit p̄ rōnem. Et p̄ sic formari rō. In om̄i illo signo mobi-
le q̄scit adēquate in quo est in actu. sed in termino reflex-
ionis mobile existit adēquate in actu. q̄ ibi q̄scit. Et p̄
deklaratōe maioris p̄hs p̄supponit duo. Primo supponit
q̄ tria sunt in oibz motibz reflexionis. scz p̄ncipiū. mediū
et finis Principiū qd̄ē vnde vadit motus p̄mus. ⁊ medi-
um in q̄ finit motus p̄mus ⁊ incipit secūdus. mediū em̄
ad vtrūq̄ pparatū est tā finis q̄ p̄ncipiū. Et quāuis sit
vnū numero ⁊ suba. tū rōne ⁊ forma est duo. q̄ alia ē rō
p̄ncipiū ⁊ alia finis. Vicis autē in ordine ad p̄ozē p̄te mo-
tus finis. ⁊ in ordine ad posterius p̄ncipiū. Exēpli gr̄ a si fi-
at motus ab a. in c. p̄ signū medium. b. tūc. b. est finis p̄-
me medietatis illius mot⁹ ⁊ p̄ncipiū secūde medietatis
Secūdo supponit q̄ in oī motu dupl̄ dī aliqd̄ p̄ncipiū
alicui⁹ motus aut finis. scz in actu ⁊ in potētia Principiū
in actu dī in q̄ mobile erat adēq̄te qm̄ incipit moueri. et fi-
nis in actu dī in quo est adēquate qm̄ desinit moueri. q̄ q̄
diu motus durat in esse motus. tā diu res est in potentia
qm̄ autē est in termino mot⁹ tūc est res mota in actu ⁊ i mo-
tum fuisse ⁊ nō in motu. Principiū s̄o in potētia dī in q̄
mobile p̄t esse adēquate in p̄ncipio mot⁹. ⁊ finis in poten-
tia etiā dī in q̄ p̄t esse adēq̄te in p̄te posteriori. Istis p̄es-
missis pbat maiorē p̄dicte rōis dicēs. q̄ in motu p̄tinuo
sup̄ lineā rectā nullū signū mediū est actu p̄ncipiū ⁊ finis.
hoc est in nullo signo medio mobile fuit adēq̄te in actu. p̄-
pter hoc. q̄ ibi nō quieuit. sed si ibi quieisset fuisset ibi i ac-
tu. ⁊ hoc est. q̄ p̄ nullū t̄ps̄ p̄t esse sup̄ illud signū. ⁊ p̄ hoc
vult p̄hs q̄ in quocūq̄ signo mobile est adēquate in ac-
tu in illo quiescit.

¶ Dico autē. vt si qd̄ fert̄ ab a in b stet ⁊ iterū fe-
rat̄ in c. Lū autē p̄tinue ferat̄ neq̄ factū esse neq̄

q̄ abesse possibile est a fm̄ b signū. sed soluz eē
in nūc. in tpe aut nullo p̄ter cui⁹ ip̄m nūc est di-
uisio t̄pis in tres a b c. Si at̄ adesse p̄cedat ali-
qd̄ ⁊ abesse sp̄ stabit a qd̄ fert̄. Impossibile em̄
est simul adesse in b. ⁊ abesse in alio. q̄ ⁊ alio sig-
no t̄pis est. Tēpus itaq̄ erit qd̄ in medio. q̄re
q̄scit a in b. Si r̄ autē est in alijs signis. eadem
em̄ rō est in oibz. Lū autē vraf̄ a qd̄ fertur ip̄o b
medio p̄ncipio ⁊ fine necesse est stare p̄pter id
q̄ duo facit. sicut vtriq̄ si ⁊ intelliget. sed ab a q̄
dem signo abfuit p̄ncipio in c autem affuit
cum perficiat et stet

¶ Nec p̄hs illud qd̄ dem̄ est declarat exēplariter dicēs
Nā si mobile ferat̄ p̄tinue ab a. in b. ⁊ vtrūq̄ in. c. ip̄sum
nūc est in b. p̄ctō. q̄ nō esset in eo nisi vt in nūc indiuisibi-
li. ⁊ tale nūc nō est dabile in tpe. q̄ tunc nō imāginat̄ nisi
tanq̄ diuisio. id est tanq̄ signū diuisionis inter p̄es t̄pis
et sic q̄ diu nō accipit vt actu h̄cās ⁊ actu diuidēs. tūc nō
est nisi in potentia. Et eodē mō est in motibz reflexis. q̄ si
nis linee sup̄ quā est mot⁹ necario accipit ⁊ in rōne finis ⁊
in rōne p̄ncipiū fm̄ actū ⁊ nō fm̄ potētia. oportet em̄ q̄ in
aliq̄ indiuisibili finiat̄ p̄mus mot⁹. ⁊ ab eodē incipiat refle-
xio secūdi mot⁹. q̄ qd̄ mouet motu reflexo necario vtrūq̄
p̄ctō finali linee vno fm̄ sublectuz. sed duobz fm̄ formaz
et rōnem. q̄ vtrūq̄ vt fine actu finiente vt p̄ncipio actu p̄nci-
piante. Hui⁹ exēpl̄ est. sic a. signū eius qd̄ mouet reflexiue
et linea sup̄ quā mouet ⁊ reflectit sit. b. c. ⁊ venit. a. ex. b.
in. c. ⁊ reuertit̄ ex. c. in. b. tūc vtrūq̄ ip̄so p̄ctō. c. vt fine mot⁹
directi ⁊ p̄ncipio mot⁹ reflexi. q̄ necario erūt ibi due quie-
tes ⁊ duo motus. vna quies ex q̄ est mot⁹ p̄m⁹ q̄ vocat̄
q̄es in termino a q̄. ⁊ illa fuit in. b. anq̄ moueret̄ p̄mo mo-
tu. ⁊ alia ps̄ ad quā terminat̄ mot⁹ idem ex q̄ est motus
reflexus. ⁊ illa q̄es est in. c. q̄ necesse est esse quatuor t̄pa q̄
mensurant̄ dictas q̄tes ⁊ dictos mot⁹. **¶** Sed forte dis-
ceret aliq̄ q̄ in. c. nō quieuit. hoc est impossibile. q̄ euz ferat̄
cōtinue motu p̄mo vsq̄ ad. c. non potuit simul ⁊ semel in
vno instanti factū esse in. c. ⁊ in fine p̄mi motus ⁊ abesse ab
ip̄o fm̄ p̄ncipiū secūdi mot⁹. q̄ aliter indiuisibile esset diuisi-
bile. q̄ manifestū est q̄ nō potuit in eodē indiuisibili ad-
esse ⁊ abesse. ergo oportet q̄ in parte eius adesse ⁊ in parte
abesse. ⁊ sic esset diuisibile. stat autē q̄ a. aliqū est in ip̄o si-
gno. b. sed tū. b. sit indiuisibile non p̄t esse in tempore. vel
in aliqua parte t̄pis. sed in indiuisibili nunc t̄pis. q̄ nūc est
diuisio t̄pis sicut p̄ctum linee. ip̄m autē. b. est p̄ncipiū ex q̄
est motus. ⁊ motus nō est in ip̄o. q̄ mot⁹ vt in sexto hu-
tus ostensum est nō h̄z p̄ncipiū qd̄ est motus. Eadē autē
rō est de. c. qd̄ est indiuisibile. q̄ terminus motus est indi-
uisibilis. Si ergo aliq̄ p̄cedat q̄ a. simul affit in. b. ⁊ ab-
sit ab eo tūc cū res stat qm̄ est in eodem indiuisibili. eo q̄ si
militer se habeat nūc ⁊ p̄us. tūc semp̄ stabit in toto motu
ip̄sius. a. qd̄ nō causat̄ suū motum nisi fluxu p̄tinuo ab ip̄o
indiuisibili a quo fluxit motus. Cum q̄ sit impossibile
nō p̄t aliquo mō p̄cedi q̄ in vno indiuisibili t̄pis affuerit
a in. c. in fine p̄cedentis motus. ⁊ abfuerit ab ip̄o motu re-
flexionis p̄sequētis. Idem autē est in ip̄o. b. a quo incipit
motus p̄cedens que p̄cedit q̄es ex qua est motus q̄ in alio
et alio signo siue nūc signāte tēpus affuit ad. c. fm̄ finē mo-
tus p̄cedentis. ⁊ abfuit ab ip̄o in motu p̄sequētis. sed in-
ter quilibet duo signa temporis est tēpus vt pbatum est

vnū qđq factū mediū. Quare abesse totā infi-
nitū accidit numerasse numerū. hoc autem cō-
cesso impossibile est

¶ Sic p̄his mouet secundā q̄stionē. z est ipsius Zenonis
p̄bātis motū nō eē. Rō ei⁹ est ista. Qđ qđ mouet localit̄
perāsit aliqđ spacū. oē āt qđ perāsit spacū p̄ perāsit me-
diatē et qđ totū z mediatē medietatis p̄ qđ totā me-
diatē et sic ī finitū. cū āt tales medietates sint infinitē ī
q̄libet p̄tinuo z infinitū nō p̄tingit perālire. ergo nō p̄tingit
motū localē esse. Et p̄firmat. quēcūqz cōtingit successiue
perālire vnā mediatē p̄us qđ aliā. allū p̄tingit etiā nu-
merare illas qđ sic perāsit. sed infinita nō p̄t intellect⁹ ali⁹
qđ numerare. qđ nō p̄tingit cū etiāz infinitas medietates
perālire. z p̄ p̄his nō est motus localis. **¶** Maior p̄batut
qđ intellectus accipiēs id qđ mouet accipiendō p̄tes sp̄s
ei⁹ numerat spacū z reddidit sic numerando p̄tes sp̄s ei⁹
tam spacū p̄tate. ergo numerat medietates z medietatē
tam medietates. z sic in infinitum

¶ In p̄mis igit̄ rōnibz de motu soluinus p̄ id
qđ t̄ps infinita hz in seip̄o. Nō em̄ incōueniēs
est si infinito t̄pe infinitū trāsire aliqđ. sicut autē
infinitū vtiqz in longitudine est z t̄pe Sed hec
solo ad interrogantē qđ de se hz sufficiēter Inter-
rogabat em̄ si infinito t̄pe infinitū trāsire atqz
nūerare p̄tingit. Ad rē autē z ad veritatē nō suf-
ficiēter. Si autē aliqđ dimittēs magnitudines
et interrogauerit si infinito t̄pe p̄tingit infinita
trāsire. interroget in ipso t̄pe eadē. habz em̄ tē/
pus infinitas diuisiones. nec adhuc sufficiēs
hec solutio

¶ Sic p̄his soluit rōnem Zenonis duplicē solone. scz ad
hōiem z ad rē. Ad hōiem em̄ sic soluta est in sexto huius
qđ t̄ps habet infinitas p̄tes in seip̄o sicut ip̄m spacū. z nō
est incōueniens si in infinito t̄pe id qđ mouet localit̄er trā-
seat infinita numerando in spacio. qm̄ sexto physicōzū pro-
batū est qđ finitū vnā z eandē similitudinē est rō in t̄pe z longi-
tudine. Hec em̄ solo est sufficiens respondēt. sed nō q̄stio-
nē. qđ verū est si id qđ fert̄ p̄trāsit infinita in spacio qđ rē
seat illa in t̄pibz infinitis. sed tñ falsū est in se qđ id qđ fer-
tur transeat infinita. Et ideo si querens q̄rendo mutat q̄-
stionē ad rēpus dimissa longitudine sup̄ quā est motus
tūc p̄t querere verū p̄tingat vnū hōz perālire z argues-
re vt p̄us qđ nō. qđ infinitū nō p̄tingit perālire aut in p̄t-
bus suis numerare. sed quodlibet tempus est infinitum z
ideo subiūgit veram solutiōem

¶ Sed verū dōm̄ est qđ qđ dē dixim⁹ in mō rō-
nibz Si em̄ aliqđ p̄tinuū qđ dē diuiserit in duo
media hic vno signo tanqz duobz vtef. Facit
em̄ ipsum p̄ncipiū z finē Sic autē facit nūcrās
et in media diuidēs. sic autē z diuidētē nō erit
p̄tinua linea neqz motus. Lōtinu⁹ em̄ motus
p̄tinuū est. in p̄tinuo autē sunt infinita media. sz
nō actu sed potētia Si p̄o faciat actu nō faciet
p̄tinuū. sed stabit. Qđ qđ dē igitur in numeratē
media manifestū ē. qđ accidit vnū ei signū necē

est ip̄m numerare vt duo Alteri⁹ qđ dē em̄ finis
mediū. alterius autē p̄ncipiū erit. si non vnū nu-
merat p̄tinuū sed duas medietates. Quare di-
cendū est ad interrogantē si p̄tingat infinita trā-
sire. aut in t̄pe aut in longitudine. qđ est qđ dē sic.
est autē nō sic. Actū em̄ cū sint nō p̄tingit potē/
tia aut p̄tingit. qđ em̄ p̄tinuo mouet finē accūs
infinita trāsuit simplr autē nō. accidit āt linee ī
finita media eē. subā autē altera est z esse

¶ Sic p̄his soluit rōnem Zenonis vera solone dīcēs. qđ
nō p̄tingit perālire infinita actu z nūerare. sed bñ infinita
in potētia qđ actu sunt finita. mō spacū sup̄ qđ fit mot⁹ ē ac-
tu finitū. Et illud sic declarat. nā si qđ diuiserit p̄tinuū in
duo media tūc vti vno signo medio diuidente vt duobz
qđ facit ip̄m p̄ncipiū z finē. finē qđ dē vni⁹ medietatis z p̄n-
cipiū alterius. z sic diuidit p̄tinuū z facit ip̄m qđ fuit vnū
et p̄tinuū duo. z sic facit actu numerās medietates ei⁹ et
diuidens ip̄m in medio signo. z hoc mō nō remanebit li-
nea sup̄ quā est mot⁹ p̄tinua. neqz etiāz motus manebit
p̄tinu⁹. qđ p̄tinuitas mot⁹ ē a p̄tinuitate spacij. z sic in cō-
tinuo qđ accipit vt forma p̄tinui sunt infinita in potētia
nūquā ad actū reducibili. Et qm̄ id qđ mouet vti aliquo
illoz vt medio actu. tūc nō ēz amplius p̄tinuū sed stat⁹
erit in ipso Et hoc manifestū est ei qđ numerat media. qđ il-
li accidit diuidere p̄tinuū finē media qđ nūerat. Nāz necē
hz nūerare vnū nūero z subiecto signū z rōne duoz. hoc
est finis z p̄ncipiū finē actu. qđ nō nūerat aliqđ nisi actu di-
uisum nisi forte numeret vnū p̄tinuū in forma p̄tinui finē
duas medietates in potētia em̄. Sed iā finē potētia q̄stio
mouet. Nā si id qđ fertur describit actu media sup̄ mag-
nitudine tūc diuidit ipsam quiescendo in medijs eius. sz
talia media sunt infinita potētia. z ponat qđ quiescendo
describat mediū post mediū. illo qđ mō nunqz transibit ma-
gnitudine. z sic videt qđ q̄stio Zenonis habet locū. Sed ad
hoc absqz dubio dēct̄ responderi. qđ motus nō est nisi sup̄
per magnitudine indiuisaz actu z diuisam potētia. z ideo
aliquā partē magnitudinis op̄z esse diuisam si debeat eē
motus. Illā autē que sic diuisa est nō diuidit trāsēdo nisi
in p̄tes equales potētia z nō actu numeratas. Om̄e au-
tem qđ p̄tibz eq̄libz potētia diuidit p̄trāsit z sic p̄z qđ mag-
nitudine p̄trāsit. hoc mō autē quo trāsire vnā p̄tem mag-
nitudinis diuise trāsire etiā aliā. z sic tota magnitudo per-
trāsit. vt patuit sexto physicōz. Sed ad interrogatōnez
quā querit si p̄tingat infinita trāsire aut in t̄pe aut in ma-
gnitudine. Qđm̄ est qđ dē vt supra. qđ p̄tingit ea p̄trāsire
vt vnū mō. alio autē mō nō. qđ p̄tingit ip̄a p̄trāsire vt sz
in potētia. nō autē vt sz in actu. qđ qđ mouet p̄tinuo line in
terruptōe dēct̄ sup̄ longitudinē p̄trāsire infinita finē ac-
cidens. simplr autē nō p̄trāsire infinita. accidit em̄ linee qđ
infinita media sint in ea in potētia. ita qđ illud dēct̄ ali⁹ ac-
cidere qđ nō puenit ei ḡfa formalū p̄tinuentiū lineā. subz
stātia em̄ z forma linee est altera. qm̄ linea circularis terminat̄
est lōgūtudo p̄ctis terminata z linea circularis terminat̄
ad centrū. z ideo terminatū esse puenit linee p̄ se z essentī
alter. sed diuisio accidit ei ḡfa materie q̄ritatis. p̄pter qđ
etiā non solū linee puenit.

¶ Manifestū autē z qđ nisi aliqđ faciat t̄ps di-
uidens signū prius z poster⁹ semp̄ posterioris

rei erit simul esse et non esse et idem esse et non esse. et quoniam fuit non est. Signum quidem est quod utriusque commune est et priori et posteriori et unum et idem numero. ratione autem non idem est. huius quidem est finis est. illi autem principium. Res autem posterioris passionis est. Sit enim tempus in quo est. a. b. c. res in quo. d. hoc in a quidem tempore album. in b autem non album. in c album et non album. In quolibet enim ipsius a. verum est dicere album si omni tempore hoc erat album. et b non album. c autem in utriusque. Non ergo dandum est in omni sed preter ultimum nunc in quo est. Hoc autem iam postremum et si fiebat album. et si corrumpebatur album in a omni factum est. et corruptum est in c. Quare album autem et non album primum in illo verum est dicere aut cum est factum non erit. aut cum corruptum est erit aut simul album et non album. et omnino esse et non esse necesse est.

Nunc philosophus mouet tertiam dubitationem siue questionem istam scilicet quod sit diuisio temporis. Et est ratio philosophi. quod per indiuisibile. quod inter duos motus contrarios succedentes sibi in eodem mobile necesse est esse distinguens tempus quod interposita ita quod inter omnia duo tempora sit nunc diuidens tempus prius a posteriori finem actum sumptum. et illud est ut principium temporis sequentis. et sicut finis temporis precedentis. et sic inter duo tempora quod est motus est unum tempus precedentis motus. et aliud tempus posteriori quod est quod intercidit inter duo tempora. et hec tempora necessario distinguuntur per nunc quod est finis prioris et initium posterioris. Et per eandem etiam rationem distinguitur tempus quod est precedentis per aliquid indiuisibile nunc in tempore motus sequentis quod vocat reflexio. Et quod sic nunc duobus distinguitur tempus quod est a temporibus motuum quod unum prius precedit et alter sequitur. necessarium est quod inter illa duo nunc in toto tempore res quiescat. Et manifestum est nisi aliquid quod modo dico dicat sic fieri temporis diuisiones. quod scilicet fiant per signum temporis diuidens inter tempus prioris motus. et posterioris quod est vel motus si sequitur motum tunc semper sequitur incoueniens sed oportet quod in indiuisibili signo diuidatur tempus duo quod tamen finem rei veritatem non est nisi posterioris rei facte et constitute per motum. et non prioris transmutationis. Incoueniens autem quod sequitur si aliquid dico modo tempus non diuidat quod se immediate sequitur est. quod sequitur idem simul in uno tempore esse et non esse et sequitur quod quoniam res iam fuit facta quod ipsa non est. Sed antequam ista declaret prius dicatur prius natura signi diuidens quod libet duo tempora sibi succedentia. Nam sicut punctum diuidens lineam est commune priori et posteriori. ita etiam indiuisibile tempus est commune duobus temporibus priori et posteriori scilicet. et est unum et idem numero sed non est idem ratione. quod aliam habet rationem quam est principium et aliam quando est finis. quod est finis prioris motus et principium posterioris. Nam quoniam tamen finem rem refertur ad motum precedentem. quod motus non est in nunc sed in tempore. et ideo realiter est ad passionem que per motum est acquisita. et est terminus motus. Verbi gratia. si per alterationem fiat aliquid album. tunc in toto tempore est alteratio. sed album factum est in nunc. et sic indiuisibile signum adiacet non priori motui. sed passioi siue rei constitute per motum que est terminus motus. Et si tunc querat quare non sicut refertur tale indiuisibile ad principium motus quod etiam est indiuisibile. Ad hoc potest respondere sicut in sexto huius dictum est. quod scilicet principium abijcitur et finis manet et est dignior. ergo potius refertur ad finem quam ad principium. eo quod ipsum nunc solum est quod esse

accipit in tempore. Similiter autem de transmutatione nihil manet nisi res in qua terminatur. et ideo ad illam refertur nunc quod solum est in tempore. Hoc autem habito sequentia prius inducitur et probatur. Sed tamen sciendum est quod antiqui non eodem modo dicebant tempus diuidi a tempore per signum indiuisibile sicut nos. quoniam ipsi dicebant tempus diuidi a tempore per tempus prius medium. et dicebant tempus diuidens et tempus diuisa esse composita ex instantibus siue indiuisibilibus. Sed illa opinio prius reprobat deducendo ad impossibile scilicet quod aliquid simul esset et non esset. aut esset album aut non album. Et hoc sic ostendit sunt tempora duorum motuum siue motus et quietis. et tempus prius diuidens ea. a. b. c. ita quod tempus precedentis sit a. et tempus posterioris sit b. et tempus diuidens si hoc possibile fuerit c. res autem que per motum facta est sit d. ut si dicere d. esse album aut non album factum per alterationem precedentem.

Dicamus ergo quod in toto tempore a. ipsum d. sit album. et in toto tempore b. sit non album. ergo cum aliquando factum sit non album. oportet quod in c. si est tempus sit album et non album. quod si c. quod est distinguens tempus sit tempus. tunc ipsum est pars temporis prioris ultimi. et pars temporis posterioris prima. et ratione eius quod est pars prioris est in ipso d. album quod positum est in toto priori esse album. et ratione eius quod est pars posterioris prima. tunc in ipso est d. non album. quod positum fuit quod in toto posteriori tempore sit non album et quiescat in non albo. In toto autem priori quod est tempus motus quod mouetur. d. de non albo ad non esse album est adhuc album. quod quod diu durat motus tunc non est in termino motus. terminus autem istius motus est esse non album perfecte. ergo in tempore eodem quod est c. ipsum d. est album et non album. quod est impossibile. Nam in qualiter parte verum est dicere quod ipsum est album. sed positum erat quod in toto a. esset album et in qualiter parte ipsius b. non album. quod positum erat quod ipsum in toto b. perfecte esse non album. cum ergo c. sit tempus quod est in utriusque ut pars quedam utriusque. tunc oportet quod in c. simul sit album et non album. et cum ipsum dicat ab aduersario esse tempus indiuisibile. tunc sequitur quod in tempore indiuisibili sit simul album et non album perfecte. quod omnibus modis verum est. quod differentia distinguens inter duo est aliquid utriusque. cum non sit terminus indiuisibilis utriusque. sicut dicit aduersarius. sed tempus tunc erit necessario pars utriusque. et sic sequitur necessario prehabentem incoueniens. ergo non est dicendum quod c. distinguens inter duo tempora sit tempus. sed indiuisibile temporis quod est finis temporis prioris. quod est finis alterationis albi ad non album. Unde dicendum est. quod licet in qualiter parte temporis a. sit ipsum d. adhuc album. quia mobile in toto tempore motus est sub priori forma que continue abijcitur. sed non est in quolibet indiuisibili illius temporis album. quia in ultimo indiuisibili non refertur ad motum. sed ad formam acquisitam que est non album que forma fundatur in contrario habitu positivo que est nigrum aut alius color medius. quod tunc non refertur nisi ad posteriorem passionem sicut terminus in motu. Et ab illo eodem nunc sicut ab indiuisibili diuidente iuxta predicta duo tempora inchoatur tempus quietis in eo quod est perfecte non album esse. quod dicat aliquid fieri album in toto a. tempore siue dicat corruptum in toto tempore. a. necessarium tamen est generationem albi terminari aut eiusdem corruptionem. et cum c. sit ille terminus iuxta iam dicta. necessarium est esse generatum vel corruptum in ipso c. ergo in illo finali tempore primum est verum dicere. quod est non album quod fiebat non album ante hoc in toto primo tempore distincto a. c. Et in illo est verum dicere quod prius

Physicorum

est nō albū perfecte si dicat corrupti in continuo pōri qd̄ con-
tinuat ad indiuisibile vltimū qd̄ est. c. aut sequitur incoeni-
ens p̄mū. sc̄z q̄ cū factum est. a. sequitur ipm̄ adhuc nō esse
aut etiam simul esse album z nō esse album. z oīno id est
vniuersaliter sequitur vni z idem simul esse z non esse in
generatōe z corruptōe. Et q̄ illud incoeniens sequat̄
hoc potest sic intelligi. Nam si dicatur aliqd̄ generari in to-
to tpe significato per. a. accipiendo generatōem vt immū-
ta est alterationi. tūc in nulla parte talis tps est genera-
tum. ergo nō est generatū in vltima parte. ergo in vltima
adhuc generat̄. sed vltima est distinguens inter tempus
ipsius generatōis z generati esse p̄fecte. ergo in vltima
rōne eius qd̄ est p̄ma pars generati esse p̄fecte erit res p̄fe-
cte generata. z rōne eius quod est generari nō est facta. s̄z
adhuc generat̄. ergo in eodem tpe in quo res est facta nō
est facta. et genita adhuc nō est genita. Si autē ponantur
duo tpa corruptōis z corrupti esse distinguit p̄ tertiū tem-
pus. tūc eodē modo vt p̄us sequitur q̄ aliqd̄ erit cū corrup-
tum est ex eadē rōne qua p̄us p̄batū fuit de alteratōe

¶ Si autē quodcūq̄ fuerit p̄us nō ens necesse
est fieri ens. z cū sit nō est. nō possibile est in ato-
ma tpa diuidi tempus. Si em̄ in a tpe d̄ fiebat
albū. factum est autē simul. z est in altero indiu-
duo tempore. habito autē in b si in a fiebat. non
erat in b albū. generatōem em̄ oportz esse quā-
dam mediā quare et tempus erat in quo fiebat
Nō em̄ eadem erit rō z nō in atoma diuiden-
tibz. sed ipsius tēporis in quo fiebat factum est
et est in vltimo signo: cuius nihil est habitū ne-
q̄ p̄sequenter. sed indiuisibilia tpa p̄sequenter
sunt. Manifestū autē est qz si in a toto tempore
fiebat nō est plus tēpus in quo factum est z fie-
bat. q̄ in quo solū om̄i fiebat. Quibz q̄dem igitur
aliquis tanquam p̄p̄rijs credit rōnibz be z
huiusmodi quedam sunt

¶ Nec p̄us d̄t q̄ eodem mō est de tpe. sicut est de re q̄
fit p̄ motū. s̄z sicut id qd̄ fit p̄us est in non esse siue fieri q̄
fit z suū fieri postea terminat p̄ esse. ita tps terminat ad in-
diuisibile in quo res p̄mo est facta. z illud indiuisibile nō
est aliqua ps tps. sed est terminus finalis motus p̄oris z
p̄ncipiū alterius. vt patuit multoties supra. Et sic
p̄z falsitas antiquoz diuidentium tps in atoma tpa z q̄
vni atomūz distingueret inter duo alia tpa atoma ita q̄
sunt tria tpa atoma sese p̄sequētia. qz sequūtur incoeni-
entia p̄us inducta. Ista em̄ incoeniencia non sequūtur ad
dicta p̄bi dicentis tēpus fieri in atomo nūc z nō in ato-
mo tpe. qz in vltimo ipsius tps in q̄ fiebat res q̄n fuit in
motu z mutatōe res ipsa est in facto esse z in esse. nā sicut
vltimū tps est indiuisibile nūc. ita vltimū e^o qd̄ est fieri
est factū esse z eē. talī autē indiuisibili vltimo tps p̄cedētis
nihil est habitū. hoc est p̄us eisdē tps. neq̄ fm̄ dictum
p̄bi indiuisibile est p̄sequēs ad indiuisibile. qz indiuisibile
qd̄ ponit p̄us est terminū nō ipsius nūc s̄z ipsius tps. sed
atoma siue indiuisibilia q̄ illi ponit sunt sese p̄na imedia-
te. Ex oibz istis declaratis manifestū est si aliqd̄ fiebat in
toto tpe. a. tūc nō est addendū aliqd̄ plus tps in q̄ fiebat
et factū est. sed fiebat in toto tpe z in q̄libet ei^o p̄te. z in vl-
timo indiuisibili tps factū est qd̄ tū indiuisibile nō est tps

Aristotelis.

nec pars tps. z ideo nō est dōm q̄. c. tps addendū ē ad. a
in q̄. c. factū ē id qd̄ p̄tinue in continuo fieri fuit i. a. qz talis
positio non p̄cordat rei. Patz ḡ ex his q̄ inter quoslibet
duos mot^o est tps d̄ctis. z inter q̄libet duo tpa est instās
indiuisibile fm̄ actū diuidens. Et sic habet rōnibz demō-
stratis q̄ motus reflexi nō sunt p̄tinui.

¶ Rōnabiliter autē z ex his intēditibz videbit̄
alicui et idē hoc accidere. Dē em̄ qd̄ mouet cō-
tinue si a nullo p̄hibeat in qd̄ q̄des venit fm̄ lo-
ci mutatōem in hoc z ferebat p̄us. vt si in b ve-
nit z ferebat in b. z nō cuz p̄mū erat. sed mox
sicut incepit moueri. qd̄ em̄ magis nūc q̄ p̄us

¶ Nec p̄us p̄bat q̄ motus reflexus nō est p̄tinu^o q̄nqz
rōnibz logicis siue cōtibz. qz sunt vltier ex his q̄ conueniūt
oibz motibz z nō tū p̄uenientibz motu locali. Dūc autē
p̄ me magis p̄ncipaliter conueniūt motu locali. Prima
est. omne qd̄ mouet p̄tinue naturaliter aut volūtarie ves-
nit in idem a p̄ncipio motus. z in fine z in medio eiusdem
nisi violenter p̄hibeat ab aliq̄. Dicitur autē moueri conti-
nue fm̄ naturā vel fm̄ volūtatem illa q̄ a se mouent. quia
motus violentus nō p̄t esse p̄tinu^o. sed oīne qd̄ naturalit̄
ter mouet aut volūtarie in idem venit fm̄ loci mutatōez
posterior in moueri quo venit p̄us in motu eodem. Et p̄
p̄bat. ex eo q̄ motus nō est nisi forme ad formas. vel vbi
post vbi. z ideo p̄ omēs partes motus motū ipm̄ p̄tinue
aliqd̄ amittit de eo vnde est mot^o. z p̄tinue acq̄rit aliqd̄
de eo ad qd̄ est motus. z sic p̄us z posterior in motu ves-
nit in idem. Aut sumit sic. si motus reflexus esset p̄tinu^o
et vnus. tūc sequeret q̄ idem simul moueret p̄trarijs mo-
tibz. sed hoc est impossibile. ḡ. Sequela. p̄bat. nā si ponat̄
rectū esse lineā. a. c. tūc si p̄tinu^o est motus reflexus sup. a.
c. tūc vnus z p̄tinuus est motus ab. a. in. c. z reditus ex. c.
in. a. et terminus formalis totius reflexi motus fm̄ vnā
reflexionē in. a. ḡ q̄n aliquid fertur ex. a. in principio reflexi
mot^o tūc fertur in. a. z venit in. c. ex quo datū est q̄ mouet
p̄tinue in eūdo z redeūdo. ḡ q̄n mouet ab. a. in. c. tūc fertur
in. a. fm̄ motū vni qui est. a. c. z hoc est q̄ si diceret q̄ q̄n al-
quid fertur a sursum in deorsum q̄ tūc fertur in sursum. z
q̄n aliqd̄ fertur de albo in nigrum q̄ tūc fertur in album
q̄n autē aliqd̄ sic fertur. mouetur fm̄ motus cōtrarios. ḡ
in eodē simul sunt motus p̄trarij p̄tinui siue interruptioe
d̄ctis. qz motus q̄ sunt fm̄ rectitudinē inter sitos opposi-
tos sunt cōtrarij. Et tenet ista rō in motu recto z non in
motu circulari. qz ibi nō sunt oppositi termini. sed mouet
mobile ab eodem ad idem

¶ Sicut autē z in alijs. Dō autē ab a fert in c.
iterū veniet in a p̄tinue motū. cū ḡ ab a in c fe-
rebat tūc z in a fert fm̄ motū q̄ est a. c. z eodē
so. q̄re simul p̄trarijs. Cōtraria em̄ q̄ fm̄ recti-
tudinē simul autē z ex hoc mutat in quo nō est.
Si igit̄ hoc ē impossibile necesse est stari in c. nō
ergo vn^o mot^o distinct^o em̄ stari nō est vnus

¶ Nec p̄us ponit secundam rōnem istam sc̄z. qz si mo-
tus reflexus esset vnus z p̄tinuus. sequeret q̄ aliqd̄
moueret ab illo termino in quo nūquam fuit. sed hoc ē
inconueniens. ergo nō est vnus z p̄tinuus. Sequela pat̄
ter. quia cum ex. a. moueatur in. c. tūc mouet in. a. vt dicit

aduersarius veritatis. sed non mouetur ab a. nisi ex c. sicut non est motus ad calidum nisi sit a frigidum. cum si non sit in c. quoniam mouetur ex a. ad c. sequitur quod mouetur ex c. quoniam non dicitur est in c. ista autem sunt impossibilia. igitur est stare in medio omnium duorum contrariorum motuum succedentium sibi in eodem motu ergo in c. statum. Non igitur est vnus motus ab a. in c. et a. c. in a. quod reditus non est idem statui nec etiam motui.

¶ Amplius autem et ex his manifestum vniuersaliter magis de omni motu. Si enim omne quod mouetur mouetur aliquo dictorum motuum. et quiescit aliqua dictarum oppositarum quietum. non erat enim alius preter istos. quod autem non semper mouetur secundum hunc motum. Dico autem quicunque sunt alteri specie. et non si aliqua pars est totum. necesse est prius quiescere secundum oppositam quietem. Quies est priuatio motus. Si igitur contrarij quidem motus sunt quod secundum rectitudinem. simul autem non contingit moueri contrarios quod ab a ad c feretur. non vnusque feretur simul et ab ipso cad a. Quoniam autem non simul fertur. mouetur autem secundum hunc motum. necesse est prius quiescere apud c. Hec enim opposita quies ei quod est a c motui. Manifestum igitur ex his que dicta sunt. quoniam non est continuus motus.

¶ Nec prius dicitur quod ex his manifestum est quod dictum est si loquutio fiat de hoc quod puenit magis vniuersaliter omni motui. Nam si omne quod mouetur aliquo dictorum motuum mouetur. et quiescit aliqua quietum in sexto determinatarum tunc nullus motus neque quies erit preter illos qui in sexto huius determinati sunt. Et deinceps ponit philosophus tertiam rationem. istam scilicet. Omne quod non semper mouetur vno et eodem motu secundum spem. et non mouetur motu qui est pars alterius motus. necesse est prius quiescere quiete opposita illi motui quo mouetur. sed illud quod mouetur motibus diuersis secundum spem non semper mouetur eodem motu secundum spem. ergo motus eius procedit ex quiete opposita motui. sicut actus procedit ex potentia siue priuatione. quoniam quies est priuatio motus. Maior pars. quod motus nunquam est ad motum neque ex motu nisi sit pars illius motus. aut nisi sit hoc per accidens sicut illuminatio est finis motus localis. Quod mox patet. quod illud quod fertur ab a. superiori ad c. inferius vtrique non simul fertur his contrariis motibus neque vnus continuus ad alterum sed mouetur secundum alterum istorum motuum. ideo necesse est dicere quod mouetur a quiete opposita illi motui. ergo ante quod exeat reuertendo ab ipso. c. ad a. quiescit in c. quod opposita sunt quies in ipso. c. et motus ab ipso. c. in id quod est a. Et sic manifestum est ex his que dicta sunt tales motus non esse continuos ex quo interponitur eis quies.

¶ Amplius autem et hec ratio magis propria est his que dicta sunt. Simul enim corruptum est quod non album est quod factum est album. Si igitur continua alteratio ad album ex non albo. et ex albo in non album non manet aliquo tempore. simul corruptum est non album. et factum est album et factum est non album. Tunc enim erit idem tempus.

¶ Nec prius ponit quartam rationem. et dicit quod hec ratio inter

rationes logicas et communes est magis continua propositio et magis propria illi quod ille que inducere sunt prius et deducens ad impossibile. Et est ista. si motus reflexus esset continuus motui directo et vnus cum eo. tunc sequeretur quod in eodem numero simul aliquid esset factum album et corruptum non album. quod generatio et corruptio non sunt nisi in finali instanti motus et mutationis. Si ergo continua et vna dicatur alteratio que est ex non albo in album. et e contra ex albo in non album. et non fit manifestum siue quies inter duas alterationes in aliquo tempore. tunc est vnus instans finale vtriusque alterationis. Cum ergo in vna alteratione corrumpatur non album et fiat album. et in secunda corrumpatur album et fiat non album. necesse est quod omnia ista fiant in instanti. et sic tempus alterationis eorum terminatur ad idem nunc numero. et sunt ibi tria. scilicet factio albi et factio non albi. et corruptio non albi. que tamen sunt quatuor secundum rationem. scilicet due corruptiones. vna albi. et alia non albi. et due generationes vna albi et alia non albi.

¶ Amplius non si continuus est tempus et motus sed sequenter. Quomodo igitur erit vltimum idem contrariorum ut albedinis et nigredinis.

¶ Nec prius ponit quintam rationem ad idem. quod ad vnitatem et continuitatem motus non sufficit vnitatis ipsius. sed etiam requirit vnitatis subiecti. et etiam quod sint in vnus spem et non in contrarias sed sic non est in motu directo et reflexo. ex eo quod si contrarij. quod termini eorum sunt contrarij. non potest esse vnus et continuus motus quod est reflexus.

¶ Qui autem in circulari erit vnus et continuus nullum enim impossibile contingit. Quod enim ex a mouetur simul mouebitur in a secundum eandem positionem. In quod enim venit et mouetur in hoc et ex hoc. sed non simul mouebitur contrariis neque oppositis. Non enim omnis qui est in hoc et qui est ex hoc contrarius est neque oppositus. sed contrarius in recta quidem. Hic enim est contrarius secundum locum. ut qui secundum diametrum. distat enim plurimum. Oppositus autem qui est secundum eandem longitudinem. Quare nihil prohibet moueri continue et nullo tempore deficere.

¶ Istud est capitulum quartum in quo philosophus ostendit motum circulari esse perpetuum et vnus. ex eo quia nullum predictorum impossibile sequitur si ipse vnus et continuus ponatur. Et hoc ostendit duabus rationibus. Quarum prima est. motus quod est ex aliquo termino non contrarius motui quod est in illi terminum sicut in motu recto. igitur ipse potest esse vnus et continuus. Maior pars. quod in motu circulari fit processus ab eodem in idem. sicut si punctus inceptus eius signetur p. a. tunc mouebitur per totum motum in idem punctum. a. secundum eadem rationem et situm. Nam omne quod mouetur in hoc mouetur ad quod venit per motum suum. sicut circulus deuenit per motum suum in punctum ergo ab illo eodem incipit moueri. et per consequens motus eius est ab eodem ad idem. et sic nulla contrarietas situs aut etiam contrarietas formarum impedit continuationem talis motus. quod non est vltimè verum quod omnis motus quod est ex aliquo sit contrarius illi qui est in illud. aut oppositus ei. sed hoc est verum de omnibus motibus qui sunt in linea recta. quia illi habent contrarietatem secundum lineam rectam in qua est maxima distantia. sicut distantia prima extremitates distant plurimum. et motus

sunt oppositi qui sunt fm eandē longitudinem in spacio fm terminos oppositos longitudinis sicut etiam sursum et deorsum. In sphaera atē nō est maxima distantia qz ipa diuidit in centrū et circūferentiam que maxime distant et motus circularis nō est centri s; tm circūferētie sicut pprii subiecti qd mouetur circa centrū et non ad centrū et ideo cū sit in eadez circūferentia nihil est qd phibet eū esse cōtinuum et tempus nullū deficere eius cōtinuatōi qz nullus pūctus per motum sphaere in actu describitur super sphaera sed oēs sunt in potentia et ideo nūq; diuiditur talis motus. nec quiete intercipitur.

Circularis quidem em̄ motus est ab eodez in idē. rectus autē ab eodez in aliud. et q̄ quidē in circulo nequaq; in eisdē ē. q̄ vero fm rectitudinem multoties in eisdē est. Lū quidē igitur qui sp̄ in alio et alio fit cōtingit moueri cōtinue qui vero in eisdē multoties nō p̄tingit necesse est em̄ simul moueri cōtrarios. Quare neq; in semicirculo neq; in alia circulatōne neq; vna cōtinuitate moueri cōtinue. Multoties em̄ necesse eadem moueri et contrarias mutatiōnes mutari. Non em̄ copulat p̄ncipio sinez qui autē circuli copulant et solus est perfectus.

Hic phs ostendit scōa rōne motū circūferentem esse p̄petuum et vnum. Et est ista. Circularis est ab eodem in idem cōtinue. Rectus autē est ab vno in aliud qd est opposituz p̄mo et est alia eiusdē rei. qz motus circularis nō est in eisdem multoties fm situz sed est sp̄ fm duos arcus quozū vnus eleuatur et alter deprimitur. et p̄ vnū fit motus et p̄ alterū regressio. Horū autē reflexus fm rectitudinē in eisdem est qm̄ super eandē longitudinē vadit et reuertitur. Exēpli gratia. vt si moueat d fm lōgitudinem rectam signataz per a et b in a. et illi termini vt manifestum est etiam sunt oppositi. qz igitur motus circularis semper est de arcu in arcuz alium cōuenit ipi fm omne tempus p̄tinue moueri. Ille autē qui est in eisdem multoties nō conuenit moueri cōtinue. quia in eisdē p̄tibz positionis nō potest esse nisi fm p̄trarios terminos et tamē a cōtrarietate terminozū motus sunt contrarij. Et hec eadem est causa quare neq; super semicirculum neq; super aliquam portionem circuli maiorem aut minorem potest esse cōtinuitas quod est eundo et reuertendo super eundem arcum semicirculi ad duo extrema puncta chordę cuiuscunq; subtense arcui non potest esse vnus et cōtinuus motus. quia cibus his modis oportet qd id quod fertur multoties transiret eundo et redeundo super arcū eiusdem circuli. et sic mutatiōnes ille haberet cōtrarietate p̄pter quā se necessario susterēt et corrūperent se muticem. quia in nullo talium arcuum copulatur finis ad p̄ncipium sed in omnibus illis in extremitatibus arcuum signantur duo puncta. substantialiter diuersa. et in motu reflexo vtrūq; eozum super arcum accipitur vt vnus in substantia et duo in ratione. quia em̄ finis motus est ad ipsum in tali semicirculo. et ab ipso in motu reflexo tanq; a p̄ncipio. ergo necessario iuxta dispositionem reflexionis necesse est mobile quiescere. sed circularis motus est in circulo in quolibet p̄ucto copulat finem ad

p̄ncipium. quia in circūferentia nullum est punctum actu descriptū. et ergo nunq; intercipitur quiete sed ē cōtinua non habens p̄ncipium medium vel finem fm actuz distincta sed equalis dispositionis ad motum est mobile tale vbiq;. et ideo solum hic motus est perfectus an nihil addi potest sicut nec circulo aliqd addi potest vt patet primo celi et mūdi.

Manifestū autē et ex hac diuisione. qm̄ non p̄tingit alios motus esse cōtinuos. In oibz em̄ accidit eadem moueri multoties vt in alteratione media. et in eo que est q̄ritatis fm mediū magnitudinis. et in generatione et corruptione similiter. Nihil em̄ differt pauca aut multa facere in quibz est mutatio neq; mediū ponere aliquid aut auferre. Vtrobzq; em̄ accidit eadem moueri multoties.

Hic phs dicit qd manifestum est ex diuisione motus. qd nullus alius motus a motu locali potest esse perpetuus et cōtinuus. qm̄ omnes tales motus sunt inter extrema determinate contraria aut contradictoria. si igitur debeat nō deficere necessarium est qd eadem multoties moueantur fm eandem distantias formarum eundo vel redeundo siue reflectendo. ideo non possunt esse motus cōtinui. Exēpli gratia. in alteratione fit reflectio fm eadem media duozum extremozum inter que motus alterationis. et similiter in motu augmētū et decrementi qd est q̄ritatis in genere motus reflexio fiet fm eadem media duozū extremozū inter q̄ est augmētum et decrementum. Et similiter est in generatiōne quārū ad reflexionē que est inter esse et non esse inter que sunt due mutatiōnes generatiōis et corruptionis. et in istis nō est dīna vtrum media per que est reflexio sint pauca aut multa aut nulla qz interruptio motus nō est p̄pter media s; potius p̄pter extremū quo vtitur vno vt duobus in omni reflexione. vt patet ex predictis. et ideo siue media sint multa siue pauca. et siue medium aliquid esse ponatur vel medium in toto auferatur sp̄ accidit multoties reflecti. p̄pter eandem distantiam eozū extremozū p̄pter qd motus discōtinuat p̄ quietem interpositam.

Manifestū igitur ex his qm̄ neq; physiologi bene dicūt oīa sensibilia moueri sp̄ dicētes moueri em̄ necesse est aliquē horū motū et maxime fm illos est alterari. Fluere em̄ dicūt et semper corrūpi. adhuc autē et generatiōem et corruptionem alterationem dicūt. Ratio autē nūc dicitur vltiter de omni motu qd fm nullū motū p̄tingit moueri p̄tinue ex quez circulo. Quare neq; fm alterationem neq; fm augmētū qd qdē igitur neq; infinita fit mutatio neq; vna neq; cōtinua extra circuli motū nobis dicta sunt tanta.

Hic phs ex predictis infert vnū corollariū dicēs qd physiologi hoc est sermonez facientes de natura bñdixerunt aliquē motum p̄tinuum esse in natura. sed in hoc errauerunt qd dixerūt oīa sensibilia hoc motu semper moueri. Concedendū em̄ est qd sensibilia si moueantur necessario mouentur aliquo illozū motuum qui sunt ad formas

substantiali aut accidentali. sed dicitur ipsi sic de natura loquentes quos phus appellat physiologos sensibilia magis moueri motu alterationis. ex eo quod omne corpus sensibile est actiuum et passiuum propter continuam actionem et passionem qualitatuum primarum ratione cuius requiritur cibum ad restaurandum deperditum. et addit quod generatio et corruptio sunt alterationis. et quod accidentia in nulla hora aut parte hore eadem remanent. et tunc talis opinionis falsum primum fuit eractus ephesius. et post eum seneca moralissimum et multi defensores huius erroris tunc venera. do. Alberti fuerunt. sed hec opinio est erronea. Nam superius rationibus demonstratiuis et logicis ostensum est vltiter quod nullus motus est continuus et nulla mutatio est infinita. id est continua per totum tempus nisi illa que est motus circuli hoc est nisi motus circularis.

Quod autem lationum circularis prima sit manifestum est. Dis enim secundum locum motus sicut et prius diximus. aut in circulo aut in recto aut mixto est. hoc autem necesse est priores esse illos. Ex illis enim constitutus est recto autem circularis simplex et perfectus magis est. In infinitum enim non est rectum ferri. sic enim infinitum non est. sed neque si esset. moueretur vti quod nihil non enim fit impossibile. Transire autem in infinitum impossibile est in finito autem recto reflectens quidem oppositus est et duo sunt motus. Non reflexus autem imperfectus et corruptus. Prius autem et natura et ratione et tempore est perfectum quidem imperfecto corruptibili autem incorruptibile.

¶ Istud est capitulum quintum in quo phus ostendit motum circulem esse perpetuum. Et dividitur in duas partes. In quarum prima facit quod dictum est. In secunda ostendit quod motus localis inter genera motuum est primus. Quantum igitur ad primam partem phus probat quod rationibus motum circulem esse primum inter motus locales. Quarum prima est. Omnis motus localis est rectus circularis autem et recto et circulari oppositus. vnde patet ex diuisione motus predicta. sed motus circularis est prior mixto et recto motibus. igitur est primus. Quod patet primo de mixto quoniam simplex est prius mixto. quia mixtum componitur ex simplicibus que sunt priora composito siue mixto. Secundo idem probatur de motu recto. Nam simplex est ante compositum. motus autem circularis est simplicior: recto. ergo est prior. Quod patet. quod motus circularis copulat sine principio. eo quod nemo potest in figura circulari denotare principium aut finem nisi per ymaginationem signando punctum in ea. motus vero rectus habet diuersa actu scilicet principium et finem. ideo circularis motus est ante rectum et est ipso simplicior. Quod autem motus circularis sit magis perfectus quam rectus hoc sic ostendit. quia motus rectus non potest esse in infinitum presertim quod si in infinitum prenderetur hoc esset altero duorum modorum. aut esset ex eo quod in linea super quam est motus pergitur in infinitum aut quia reflectitur super lineam finitam sed quod reflectitur non oportet improbare. quia factis improbatum est. et quod linea non sit actu infinita ostensum est tertio huius. vbi dictum est. quod nihil est infinitum in actu. Etiam si poneretur per impossibile nihil moueretur

supra ipsum quia sexto huius probatum est. quod impossibile est fieri nunquam sit aut incipit fieri sed in infinitum impossibile est motum fieri rectum. cum omne mouens intendat finem determinatum quem consequitur per motum. quia aliter moueret in vanum. sed vanum non est in operibus nature. Si autem diceretur quod esset reflectens in eo quod est finitum rectum et sic duraret in infinitum. tunc esset ex duobus oppositis motibus et essent duo motus et non vnus continuus. quod inter omnes eos intercedit quies. igitur necessario omnis motus rectus est finitus. sed omni finito potest fieri additio. igitur imperfectus est et corruptus. Immo forte ascensionem ignis nihil potest addi nec descensionem terram motum in genere possibile est addi sicut linee recte ita quod adhuc manet in ratione recti motus in quantum est rectus. Sed circularis in quantum est circularis nunquam potest cessare. Nam si cessaret hoc esset in puncto qui actu describeretur super circulum; et talis nullus est in circulo. quia si aliquis esset in circulo tunc in illo puncto reciperet circulus additionem in potentia. Id autem quod est perfectum et incorruptibile et incessabile secundum tempus est prius tripliciter scilicet natura tempore et definitione quam imperfectum et corruptibile. igitur motus circularis est prior motu recto.

Amplius prior est quem contingit perpetuum esse non contingenti Circularem quidem igitur contingit perpetuum esse. aliorum autem neque loci mutationem. neque aliquando neque vnum contingit esse perpetuum. statum enim oportet fieri. Si autem status est corruptus est motus prior.

¶ Nunc phus ponit secundam rationem istam scilicet Motus perfectus et perpetuus est prior imperfecto et non perpetuo. motus autem circularis est perfectus et perpetuus et nullus alius neque loci mutatio neque alia. imo nullus alius motus est perpetuus. In omnibus enim talibus quando reflectuntur aut quando sunt in extremo ad quod est motus. oportet fieri statum et quietem. Cum autem quies sit priuatio motus tunc oportet motum cessare et corrupti quoniam intercedit quies.

¶ Rationabiliter autem accidit circulari vnus esse et continuum et non rectum. Eius enim qui in recto determinatum est principium et finis et medium. et omnia hec habet in seipso. quare est vnde incipit et quod mouetur et vbi finiet. Apud terminos enim quiescit. aut vbi aut vbi Circulares autem indeterminate minati sunt. Quid enim magis quicquam terminorum qui sunt in linea. Similiter enim vnus quodque principium et medium est et finis vt et se quedam sunt in principio et fine. et nunquam vnus mouetur et quiescit quodam modo sphaera. eundem enim obtinet locum. Causa autem est quod omnia hec accidunt centro principium enim et medium magnitudinis et finis est. Quare propter id quod centrum extra circulo est. non est vbi quod fertur quiescat. sic enim se fertur circa medium. sed non ad vltimum. propter hoc autem manet et se quiescit quodammodo totum et mouentur continue.

¶ **N**ic pbs ponit tertiam rōem istam scz. ille motus nō ē ppetuus qui habet principium mediū et finem distincta et terminata ab invicem sūm actū et nō sūm potētā. talis aut est mor⁹ rectus. qđ nō est ppetuus. **S**inoz p⁹z. **N**az principium recti est indivisibile et sūm finis. **S**inoz p⁹z. **N**az rōis qđ in oī tali motu necesse ē eē duas quietes vñā a qđ est motus et aliā ad quā est mor⁹. sed mediū quod est inter duo indivisibilia nō est indivisibile et in illo est motus eo qđ motus est in intermedio et nō in principio aut fine que sunt termini motus. **I**n motu vero circulari sunt principium finis et mediū indeterminata. **N**am si accipiat circū ferētā cuius tanqđ subiecti p⁹te est mor⁹ circularis. nō pōt assignari aliqđ rō quare pūctū vñū magis est principium mediū vel finis qđ aliud. qđ oīa talia sunt in ea in potētā et non sunt in periferia hoc est circūferentia descripta actu. vñū qđ qđ em pūctū est principium mediū et finis. qđ in oī tali potētā aliqđ ymaginari principium arcus mediūz aut finē sūm qđ alicui placuerit. igitur motus circuli sūm equit est in principio medio et fine. et nunqđ sūm actū. et sūm in se p⁹to dictū fuit qđ sphaera quodāmodo mouet et quodāmodo quietur. Sed illud nō intelligit vñi quidā dixerūt dicentes qđ quietur sūm totū et moueat sūm ptes. qđ sūm totūz mouetur formaliter et non sūm subiectum. quia ptes renouat situm in motu sphaere de vbi in vbi sūm subiectus vero immobilis. qđ subiectū eius sūm tenet eūdem locū. **E**t cā est qđ circulus siue sphaera hz principium mediū et finēz indistincta. qđ oīa hec que sunt principium mediū et finem esse accidūt centro sphaere siue cētrū accipiat mathematicē. p pūcto indivisibili siue p⁹ h⁹ sūm p. corpe sphaerico qđ ē in centro. **N**ā tota sphaera in duo diuidit. sūm circūferentiam et cētrū. et cētrū est principium mediū et finis sphaere et magnitudinis eius. hz em principium siue magnitudinis cētrū ipsa sphaera in qđm est magnitudo circa cētrū vñūz equaliter circūducta. et medio vero hz ipm sūm qđ motus eius est vñū motū localū. qđ sic sunt tñ tres motus locales. scz sūm deorsum id est a medio et ad medium et circa medium. **F**inis autem continuitatis eius ē. eo qđ tota magnitudo sphaere ipsius continuat ad centrum. et ideo etiam oīs virtus eorum que sunt in circūferentia refertur ad cētrū. nec alibi vñitur nisi in ipso. **E**t huius dicti cā dē p⁹tholomeus in libro qui vocatur arabice alarba et latine quadrupitus. qđ radii stellarū nō pgregantur nisi in cētro sphaere. **E**t forte etia hui⁹ cā est. qđ solū corpus essentialiter sitū in sphaera est pfectus loci generationis.

¶ **A**ccidit aut pversim et nāqđ qđ mēsurā motū circularis primā necesse est ipam esse. **O**īa em mēsurant primo. et qđ p⁹ mēsurā alioz est

¶ **N**ic pbs ponit quartā rōem videlicet istā qđ in mēsurabilibz esse primū et esse mēsurā ad se invicē pvertunt. eo qđ rōnabile est in vnoquoqđ primū esse mēsurā alioz sūm motus circularis que tps primo cōsequit est mēsurā alioz motū. igitur est primus et pfectus.

¶ **A**mplius aut et regulares ptingi circularē esse solū. **Q**ue ei in recto a principio irregulariter ferunt et ad finem. **O**īa ei qđnto distāt qđdem plus a quiete ferunt velocius. **C**ircularis aut solū necqđ finis necqđ principium in ipso aptū natū est eē. **¶** **N**ic ponit pbs qđntā rōem. et stat in hoc. ille motus ē

prim⁹ inter alios mor⁹ qđ est regularis. solus aut motus circularis ē regularis inter alios mor⁹. igitur est prim⁹. **S**inoz p⁹z. qđ mobile qđ mouet in rōo irregulariter ferta pncipio in fine. **N**am qđnto plus distāt talia a primo qđscere a cui⁹ quiete est eoz mor⁹ tanto velocius et veloci⁹ fertur. qđ manifestū est oculariter in grauibz et leuibz qđ eoz rō motus in fine intendunt. et motus violenti in principio. vt patuit in motibz pectorū. et motus aīaliū in medio. circularis vero motus nec principium nec finē in se hz nec aptus natus est habere. igitur equaliter distāt a pncipio et fine et ideo sūm est ynisiformis.

¶ **Q**đ aut sūm locū mutatio primus motū est testantur omēs qđcūqđ de motu fecerūt memoria. principia ei tradūt ipius mouentibz sūm buiū modi motuz. **D**isgregatio aut et pgregatio mor⁹ sūm locū sunt. sic em mouent cōcordia et discordia. **H**ec quidez ei disgregat illa aut pgregat. ipoz aut intellectū ait anaxagoras disgregare mouentes p⁹z. **S**ilr aut et quecūqđ b⁹ mōi qđez necqđ vñā cām dicūt ppter vacuū aut moueri dicūt. **E**t nāqđ hī sūm locū motum naturā moueri dicūt. **M**otus em ppter vacuum loci mutatio est et sicut in loco. alioz aut necqđ vñū inesse p⁹z corpbz sūm hīs qđ sunt ex hīs opinantur. **A**ugmentari em et corrūpi et alterari pgregatis et disgregatis atomis corpbz dicunt.

¶ **I**sta est tertia p⁹ hui⁹ capll in qua pbs ostēdit motuz localēē primū inter genera motū testimonio antiqđz dicentis qđ oēs naturales p⁹ hī qđcūqđ de motu fecerūt memoria principia mor⁹ tradūt qđ sūm mouētā sūm h⁹ mōi motū qđ est localis mor⁹. **E**t adducit p⁹ hīs qđcūqđ opinionones antiqđz. **Q**uaz p⁹ma fuit ipi⁹ empedoclis qđ posuit principia rerū lre et amicitā siue discordiā et p⁹cordiā hz primū disgregat et scdm iterū pgregat. **D**isgregatio vero et pgregatio sunt mor⁹ locales siue sūm locū. igitur prim⁹ mor⁹ inf oēs est localis. **S**cda opinio est ipi⁹ anaxagore ponētis intellectū agentē esse principium faciēs motū que etiā dixit facere primū motū pgregando et segregando. **T**ercia est opinio democriti et suoz sequatiū qđ nō posuerūt vñā cām mouentē. sūm dixerūt motū fieri p naturā vacui. et dicūt primū motū esse loci mutatōem et dicūt qđ ē p⁹z nāz rura ceteris motibz. **M**otus ei qđ sit p vacuū aut est loci mutatio aut sūm locū mutatōi. qđ et si vacuū nō sit actu tñ ponit ab ipis qui sūm aurores vacui sicut loc⁹. **A**lioz aut motū nullū dicūt inesse primis principijs primū qđ sūm eos sunt inane et atomi sed potius opinant ea qđ sunt ex atomis et vacuo sicut ex principijs moueri alijs motibus postqđ pstituta sunt ex ipis. **D**icūt em qđ res augmētā qđ ibibit in suo vacuo atomos. **E**t diminiuit qđ emittit eos ex suis vacuis. **E**t sūm dicit qđ res generantur et corrūpuntur pgregatione et segregatione atomoz. **A**lteratōnem vero nō ponebat fieri nisi ex situ et cōuersione atomoz. et ideo generatōnem dicebant esse quādā alterationē et huius sentētie aurores fuerūt democrit⁹ et collega eius leucippus.

¶ **E**odez aut mō quicūqđ ppter densitatē aut

raritate instituit generatorem et corruptorem congregatorem et disgregatorem hec proponit Amplius autem propter hos aliam causam facientes motum ipsum. scilicet in eis mouens. principium esse dicitur eorum quod mouetur. Mouebitur autem aial et oia aialu fmi eu qd e fmi locu antokimsim Et ppe aut moueri dicim? solum quod mouetur fmi locu motu. si autem quiescat quidem in seipo augmetetur at et decremetu pariat aut alteratu ptingit quoda mo moueri. simplr at moueri no dicim? Quidem igitur sp mot? erat et erit oitpe. et qd principiu ppetui mot? Adhuc at qd mot? pimus et que motu ppetuu ptingit esse solu et et pmi moues qd immobile sit dictu est.

¶ De his ponit quatuor opinionem que fuit eorum que dicebant generatorem fieri per densitate et raritatez. tales etiam ponent motu locale pmi. quod oes tales ponunt ista sensibilla generata esse per disgregatorem raroz. aut congregatorem de for. s; congregatio et disgregatio sunt mot? local. qz pte gara mouetur a circulerentia versus centru in locu puu s; disgregata mouentur a centru versus circulerentia in locum magnu. Et huius secte defensor fuit quida phis dicitur rutos. Quinta opinio est ipsius platonis. qz platonici dixerunt aiam esse causam motus. et aiam mundi esse causam primi motus. Dicitur autem loci mutatoem esse prima in motus in gne. qz hi sunt que dicitur quod illud est principiu pmi motus quod mouet seipm. et hoc dicitur esse principiu oim eoru que mouent. s; manifestu est quod aia et oia aialu ab aia motus mouet motu locali. Cuius igitur fmi platonis ita sit in maiori mundo sicut est in minori ite vult pmi motu in toto vniuerso esse motu locale. Igitur per iudicio oim phoz. qz motus localis potest esse inter oes motus. et illud e rabile. qz etiam ipi phi vici ratione pferunt in id quod loci mutatio est prima. Nam in veritate illud pte et per se d; moueri et primo qd mouet fmi loci mutatoem. Si ei aliquid quiescat in seipo a loci mutatoem. et tñ augmetur aut decremetu pariat aut alteretur. licet tñc ptingat ipm quoda mo moueri alijs motibus que sunt ad forma dicim? quod ipm no mouetur simplr. s; qda mo. qz motus d; p plus et posteri? et pmi? qd est motus localis s; alij motus sunt modi qda motus potest esse mot? p se. s; sufficienter dcm est. quod aliquid motus est que est p se ipm oia rps. et dicitur est que est ille mot? que erit in oitpe. et dcm est qd e principiu moues pte ist? motus. Etia dicitur est que est motus et in genere et in spe primus. et quez motu inter oes mot? ptingit esse ppetuu et dicitur est nihilominus quod primu moues est immobile

Utrum solus circularis motus potest esse perpetuus et continuus qui est oim alioz motuum primus.

¶ Et arguit primo. quod motus circularis non sit pmi? et ppetuus. quod nullus motus finit? est continuus et perpetuus motus autem circularis est finitus. igitur non continuus et perpetuus. Vno pbat tripliciter. primo quod ois motus in suis claudis terminis et ea quoda in quidda. igitur finit?. et p hinc motus circularis. Secundo quia motus et mobile eodem modo se hnt ad esse finitum et infinitum. sed celu est mobile finitum ergo et motus circularis que est motus eius est finit? Tertio quod oia quod hinc principiu et fine est finitum. motus circularis

ris hinc principiu et finem. qm incipit ab vna pre determinata celi vtz in sebo de celo. igitur est finitus et non ppetuus. Secundo ille motus non est perpetuus quod hinc finitum motus at circularis hinc finitum. s; non est perpetuus. Tertio gnatioes et corruptioes sunt ppetue ergo aliqs motus est ppetuus que non est circularis. Quarto nullus motus reflexionis est pmi? et ppetuus. s; in motu circulari est reflexio. igitur ille motus non est pmi?. Vno p; na motus reflexus est recessus a termino ad quem prius erat accessus. aut e contra e accessus ad terminu a que prius erat recessus hoc em reperitur in circulari motu. quia vna ps que prius accessit ad vnu terminu postea recedit ab eo ideo ibi e motus reflexus. Quinto linea recta est prior circulari. Cosequencia p; qz sicut se hinc linea ad linea ita motus ad motu. qm circulus est duplicis forme p; caue et pnete et linea recta est simplicis forme. In oppositu est phs in capitulis expositis. Et p intellectu quoniam motus est maior.

Motus localis diuiditur in circulari et rectu et ex his oppositu Vno? Mot? rect? aut ex circulari ac rco pposit? no potest esse pmi? et ppetu? Conclusio Solu igitur mot? circularis potest esse ppetu? que est potest rco. et ex rco et circulari pposito

¶ Maior est p hi in textu. Preterea motus localis diuiditur ad medij diuisione p quod est motus sic aut est que mediu aut est rectu aut circulari aut ex his copositu. igitur etiam motus localis tali modo est diuidendus Sed dices res nullus est motus ex recto et circulari ppositus. igitur diuisio mala quia circulus est perfecta figura cui non potest fieri additio. igitur nec cum alio pponi. Ad hoc dcm e. quod quicquid circulo pfecto non possit fieri additio. quia ille ptingit fine et mediu principio. sed circulo ipfecto hoc est semicirculo vtz potest fieri additio. Et illud duobus intelligit modis. vno modo in linea giratiua hoc est in linea que hinc se ab solute per modum semicirculi absque additioe aliq linee recte vtz p; de figura iridis. Alio modo potest intelligi in linea arcuali hoc e in arcu ibi vna linea est circularis ipfecta et alia linea choide que est recta et vtz potest fieri additio. igitur figure circulari ipfecte potest fieri additio et p cosequens cum alia figura pponi potest. Vno p; na motus rectus non potest esse ppetuus. igitur motus ex recto et circulari ppositus non potest esse ppetuus. Hinc p; p phm in rex. dicitur tem. quod ois immobile in puncto reflexionis quiescere. illud at ite dicit motus pmiuitate. igitur nullus motus rectus potest esse continuus et ppetuus. Vno paret qm reflexio est redit? ab illo puncto ad quod primo fuit accessus p eandem via et fmi eundem situ. s; manifestu est infra accessum interuenire quicquid etiam. quod sunt motus fmi spem dntes que ad iudicium pmiuitati non pnt. Et dcm est notate p eandem via. quia in motu circulari sit redit? ad eundem punctu quous non p eandem via s; p semicirculu. et ideo non est reflexio et p; sequens non potest esse motus pfecte circularis p eandem via et eo que tunc est motus reflexiois. Conclusio p; p phm in rex. dicitur quod motus localis e alijs potest natura tpe et pfecte. Maior altem? discursus

Motus ppetuus non potest ad inuicem ppetuari Vno? Mot? circularis est expers ois ppetuatis Conclusio Igitur solus circularis motus potest esse ppetuus et continuus qui est omnium alioz motuum primus.

Quod est p hī sexto physicor dicentis. q̄ cōtinua sunt quorū vltima sunt vnum. illa aut̄ q̄ sunt specie differētia non possunt habere vnu et idem vltimū. igit̄ motus p̄trarij nō possunt adinūicē cōtinuari. Q̄mōz patet. Nā idē nō p̄trariat̄ sibi ip̄i. mor̄ circularis est ab eodē ad idē. igit̄ motus celi non h̄z p̄trarij. vt̄ patet latius primo celi. Et̄z distātia cōtrariorū mēsurat̄ linea recta. igit̄ non pōt̄ motus circularis habere p̄trarij q̄z talis motus nō fit supra lineā rectā sed circularē. Cōclusio est p hī in textu et sequitur ex p̄missis.

Ad obiecta i oppositū

Ad primū dōm est q̄ aliquē motū esse finitū tripliciter intelligi p̄t. vno ex p̄re subiecti. q̄z sc̄z est in subiecto finito. z sic ois motus est finitus. eo q̄ nulla est magnitudo infinita. Alio p̄t intelligi ex p̄re termini ad quēz. q̄a sc̄z h̄z terminū ad quēz determinate essentie z determinate sp̄ci. z sic ois motus est finitus. et sic etiā mor̄ circularis h̄z terminū qui est vbi. Tertio mō intelligitur motū esse finitū duratōe z sic mor̄ circularis nō est finitus s̄z p̄petuus s̄m p̄tinuatōem nulli t̄pi deficiens. S̄z d̄ceres. si motus circularis esset perpetuus aut̄ infinitus hoc esset p̄ reiterationem. talis aut̄ impedit motus p̄re p̄tuitatem vt̄ dicit̄ phylosophus in textu. Ad hoc dicendum est. q̄ q̄uis in linea recta reiteratione perpetuatōem impediatur. ex eo q̄ sit p̄ eandē viā. nequaquā t̄m in linea circulari cū non sit p̄ eandē viā. Est tamē notandū q̄ motus circularis duobz modis accipit̄. vno s̄m suā totalitatem. et sic est vnus motus numero. sicut q̄libet p̄tinuū d̄z vnu nūero in q̄tūm est indiuisum in p̄tinuitatis for̄ma. Alio mō accipit̄ s̄m diuersas et p̄iales reuolutiōnes et sic differūt a se inuicē nūero potenciali. q̄a nō h̄nt distīctōem actualē ad inuicē sicut i silis d̄z q̄ lignū bipedale est vnu nūero actuali s̄z nō nūero potenciali. eo q̄ i duas p̄tes est diuisibile. et prima pars eius nō est secūda licet actu stent sub vna forma vnus p̄tinuū. Et̄z licet q̄libet p̄ricularis circularis sit finita. eo q̄ fit in tempore de terminato. totus t̄m motus celi ex oibz circularionibz est cōtinuus et perpetuus et non fit in determinato t̄pe s̄z infinito et p̄petuo. Ad secūda p̄batōnem dōm est. q̄ motus et mobile eodē modo se habent ad esse finitū et ad esse infinitū s̄m q̄t̄ritatem extensionis in subiecto cuz vt̄ r̄q̄z sic p̄sideratū sit finitū. s̄z duratōe ifinitū q̄m motus circularis durat i ifinitū cū suo mobili et sic licet mobile suū sit finitū s̄m terminos sue q̄t̄ritatis. ip̄m t̄m mouet̄ motu infinito s̄m duratōem motus circularis. Ad tertiā p̄batōem dōm negando q̄ habeat p̄ncipiū et finē s̄m actū. q̄z p̄prie loquēdo nō habet p̄ncipiū neq̄z finēz et eo q̄ in illo motu nō est p̄prie assignare p̄ncipiū et finē sed durat̄ s̄m s̄titudinē. Ad secūdū patuit ex dictis. Aut̄ dōm est q̄ terminū accipit̄ duobz modis. vno mō p̄ termino specificante. z sic ois motus h̄z terminū. q̄z est in aliquo predicamēto et in illa sp̄cī p̄dicamēti s̄m se aut̄ reductiue z illo modo terminū circularis motus est vbi sicut cuiuslibet alterius mor̄ localis. Alio mō capit̄ terminus p̄ termino duratōis. z sic motus circularis non habet terminū. q̄z durat p̄ infinito t̄ps z sic nō est terminus duratōis ip̄ius motus circularis s̄m s̄miam aristoteli.

Ad tertiū dōm. q̄ q̄uis in generatōis motu iueniat̄ p̄p̄tuitas supposita eternitate mūdi nō t̄m iuenit̄ ibi p̄tinuitas simpliciter ex eo q̄ in p̄tinuitate requirit̄ vnitas

mobilis et p̄tinuitas t̄pis circa eūdē motū s̄z in motu generatōis nō est vnus generatio s̄z pluriū. nec in cor̄ruptione est vnus corruptio. sed est vnus mor̄ nūero circularis in celo. Ad quartum dōm est. q̄ nō est s̄lle de reflectōe et circularitōe q̄m reflectio est ab vno in aliud et non p̄tinue. circularitō aut̄ est ab eodē in idē p̄tinue. et per p̄sequēs vnus motus. Ad quintū dōm est. q̄uis linea recta in eē lineē sit simplicior circulari. nō t̄m motus rectus est simplicior motu circulari. q̄a mor̄ circularis copulat̄ finē p̄ncipiū eo q̄ est ab eodē ad idem. s̄z mor̄ rectus h̄z diuersa actu finē et p̄ncipiū. sicut multoties supra dictū est. Et̄z magnitudo circularis simpliciter p̄fectior est magnitudine recta. q̄m magnitudo circularis ex se habet suum p̄plementū. eo q̄ sibi non pōt̄ fieri additio. magnitudo vero recta ex quo non habet suum complementum ei potest fieri additio. Sed diceres p̄trahatur linea recta ab oriente s̄z ad occidentem ei nō potest aliquid addi igit̄. Ad hoc dōm est q̄ licet tali magnitudini de facto non poterit fieri additio p̄pter totius vniuersi finitatem. t̄m q̄ntū est ex natura illius magnitudinis b̄n p̄t fieri additio.

Incidunt dubia quor

Primū est. An motus circularis sit vnus. Et videt̄ q̄ nō. nā in motu circulari sunt plures circularitōes. sed plures circularitōes nō sunt vna circularitō. igit̄ mor̄ circularis nō est vnus. So q̄ sic vt̄ p̄z per p̄hm in textu. Et ad obiectū in oppositū est dōm. q̄uis in motu circulari sint plures circularitōes. ex oibz t̄m illis p̄t fieri vnus p̄tinuus motus id est nō interruptus quiete media q̄m ille p̄culares circularitōes p̄nt inter se p̄tinuari et faces̄ re vnu totū in nūero q̄z termini eorū nō sunt cōtrarij. s̄z sc̄z aut̄ est de alijs motibus.

Secūdum dubium est.

An in motu circulari sit p̄ncipiū et finis. Et videtur q̄ sic q̄m oriens est p̄ncipiū motus celi et occidēs est finis motus celi. So p̄ hī q̄ nō in hoc differēs a motu recto. Et ad obiectū in oppositū dōm est. q̄ mor̄ circularis dupliciter pōt̄ capi. Vno mō s̄m se siue ex parte mobilis et sic in motu circulari nec est p̄ncipiū nec mediū nec finis. Alio mō pōt̄ capi s̄m ordinē ad influentiā ip̄ius mouentis s̄z aie nobilitis. et sic in celo est p̄ncipiū motus q̄m aia nobilis est definitiue in loco et in illo incipit̄ influere suā virtutē. et sic in motu circulari pōt̄ eē p̄ncipiū et finis. In linea vero recta sumitur p̄ncipiū z finis etiam s̄m ordinē ad lineam.

Tertium dubium est.

An motus localis rectus possit esse p̄tinuus z p̄petuo. Et videtur q̄ sic. q̄ motus circularis pōt̄ esse p̄tinuo et p̄petuus. igit̄ motus rectus. Cōsequētia p̄z. q̄m motus circularis nō est p̄tinuo et p̄petuo nisi s̄m q̄ fiat reit̄erando mobile supra idem sp̄acium. sed motus rectus potest etiam fieri reit̄erādo ip̄sum supra magnitudinem igit̄ motus recti possunt ad inuicē cōtinuari. et per cōsequēs motus rectus erit perpetuus et cōtinuus. Secundo sic. Si motus rectus non posset continuari hoc esset ideo. quia necesse est mobile in puncto reflexionis quiescere. vt̄ arguit̄ phylosophus. sed hoc non. Nam si mobile in puncto reflexionis necessario quiesceret.

tunc sequeret q̄ graue nō prohibētū maneret sursum qd̄ est impossibile. q̄ lapis sursum proiectus anteq̄ descēdere in p̄cto reflexionis quiesceret et tñ ibi nullū esset p̄hibens. Tertio q̄ si ponat q̄ molaris cadat deorsum et musca moueat sursum et obuiat molari tñ in puncto reflexionis musca nō desc̄dit. q̄ si musca quiescat sustinebit molarem sursum et prohibebit motū eius qd̄ est impossibile. igitur nō oportet sp̄ mobile in p̄cto reflexionis quiescere. Quarto pila p̄iecta ad parietem resilit sine quiete igitur. Solutio q̄ nō q̄ si alias motus rectus posset perpetuari et continuari aut hoc esset quia fieret sup̄ magnitudinem rectam infinitā aut finitam pluries per reiterationem. neutriū aut̄ illorum est d̄m. igit̄ Non p̄m̄us. q̄ nulla est magnitudo infinita. vt patuit tertio huius. Nō sc̄dm q̄ motus reflexionis nō possunt inter se p̄tinuari nec facere vnū motū. igitur illo mō mot⁹ res̄cti nō p̄t ad inuicē p̄tinuari. Ad obiecta in oppositū Ad p̄m̄ū d̄m est. q̄ nō est s̄le de motu circulari et de motu recto. Nam motus circularis reiterari p̄t supra eandē magnitudinē sine reflexione et in illa nō est semp̄ quies media et disc̄tinuatio motū. Ad sc̄dm d̄m ē p̄ interemptōes secūde p̄ne. q̄ qñ in motu violēto graue detinet sursum tñ ibi est impediēs sc̄ p̄tus mouentis violente que est adhuc equalis in resistēdo vt virtus nature ipsius mobilis. ideo mobile nō mouet. Nam a p̄portione equalitatis nulla est actio. Unde in tali motu violēto virtus mouentis violenter excedit p̄turē mobilis et tñ mouet. et cū diminiuit cōtinue efficit sibi equalis et tñ nō amplius mouet s̄ ipedit motū alteri⁹ et tñ efficit minor et sic natura mobilis mouet iterū ipm̄ mobile. Et si tñ querat. si lapis sursum p̄iciatur. in desc̄cat sursum ante reditū. Et videt q̄ nō. qm̄ nō est aliqua cā quietis lapidis sic proiecti. Et si dicatur q̄ eius sit aliqua causa. arguit q̄ non. Nam aut illa cā est p̄iciens aut natura p̄iecti. neutriū illorū est d̄m. nō p̄iciens q̄ mouet sursum. non natura p̄iecti. q̄ illa mouet deorsum. Ad hoc d̄m est. q̄ nec p̄iciens est causa quies̄ nec natura p̄iecti. sed adequatio p̄turū sc̄ ipsius p̄iciētis et nature p̄iecti. Unde graue proiectū sursum habet se in triplici dispōe. p̄mo fm̄ q̄ d̄natur virtus p̄iciētis supra naturā p̄iecti. et sic in eo est motus sursum. Secūdo mō qñ cessat illa virtus p̄iciētis supra naturā p̄iecti nec tñ p̄iectū p̄fecte accepit p̄ditōem sue p̄prie nature et sic est quies lapidis sursum. q̄ nec excedit virtus p̄iciētis lapidē nec adhuc lapis accepit cōditōem sue p̄prie nature. et sic nec est motus sursum nec deorsum. Tertio qñ natura lapidis vincit virtutem p̄iciētis. et sic ē motus deorsum fm̄ naturā lapidis. Et quibus patz. q̄ ad equatio virtutū sc̄ ipsius p̄iciētis et p̄iecti est cā quietis sursum. Ad tertū d̄m est. q̄ illo casu posito musca in illo p̄cto reflectōnis quiescit motu per se et p̄prio. nec tñ sequit q̄ molaris ibi quiescat q̄ musca mouet p̄ acc̄s ad motū molaris et non motu proprio. vñ nō est incōueniens q̄ idem fm̄ eundē motū moueat p̄ acc̄s et tñ p̄ se quiescat. vt hō in nauī motū. et id̄ inter illos duos motus per se ipsius musce est quies intermedia. et t̄pus mēsurans illam quietē. Et s̄t si faba fuerit. p̄iecta in oc cursum lapidis molaris interuenit quies. nec tñ ex hoc oportet fabā sustentare molarem. imo anteq̄ tangat molarem faba quiescit. q̄ in descensu molaris multus aer colligit et sp̄ssatur circa lapidē descendētē et in illo aere sp̄ssato quiescit faba. De sagitta etiā p̄iecta versus lapidē

dem cadentē potest dici q̄ quiescit. qm̄ facit effectū reale cauādo lapidē si fuerit acuta. In hoc videtur esse d̄m. q̄ faba quiescit anteq̄ tangit lapidē molare. q̄ nō p̄t p̄pter magnū impetū aeris p̄tingere ad molarem. s̄ sagitta emissa ab arcu quiescit postq̄ molarem tetigit. q̄ mouet ab arcu cū magna violentia et hoc si sit acuta. Aut d̄m est. q̄ est duplex reflectio alicuius corp̄is. q̄ d̄z est p̄ se qñ sc̄ corpus h̄z reflexionē gr̄a suūpius et nō gratia alterius. sicut lapis sursum proiectus reflectit gr̄a sui et non gratia alterius corp̄is aduenientis siue ei occurrēt et in tali reflexione necesse est interuenire quietē. Alia est reflexio que fit p̄pter aliqd̄ aliud mobile qd̄ facit alterius redire motu reflexionis. et sic faba p̄iecta in occursum lapidis descēdit p̄pter lapidē cadentē et s̄t musca aut alis qd̄ h̄mōi. Ad q̄rtū d̄m est. quā pila sic p̄iecta non quiescit in p̄cto reflexionis quiete ad sensū p̄ceptibili quiescit tñ vt̄iq̄ quiete p̄ceptibili p̄ intellectū. Et signū huius est. q̄ si pila fuerit maculata maculat parietē. sed manifestū est q̄ maculatio nō p̄t fieri in instanti. Sed diceret. si nō possz quies̄ illa p̄cipi sensu. igitur nec intellectū. q̄ nihil ē in intellectu quin p̄us sit in sensu. Ad hoc d̄m est. licet nō p̄t p̄cipi ab intellectu ad sensum reflexo. p̄t tñ vt̄iq̄ rōne ostēdi apud intellectum sicut in textu diffuse est ostensum. Est tñ notandū q̄ si musca ascenderet lanceam rectam et postea alius verteret lanceā q̄ talis motus nō est reflexus qm̄ ad motum reflexū requirit q̄ fiat reditus per idē spaciū a quo fuit exitus. s̄ musca nō reuertit iuxta hypotesim p̄ idē spaciū. q̄ ascēdit aliā p̄tem spacij et ideo etiam nō est vnus motus.

Quartum dubium

An ad p̄bādū q̄ mot⁹ reflexus nō sit p̄m̄ sup̄ aliqd̄ spaciū rediat vera p̄trarietas. So⁹ venerabilis do. al. q̄ nō. q̄ ad verā p̄trarietas duo requirunt. p̄m̄ū est q̄ motus sint cōtrarij. Sc̄dm est. q̄ corpa mota sint distincta p̄trarijs qualitatis. s̄ sufficit p̄posito q̄ motus sint uicem sustant in vno mobili succedentes et in diuersis mobilibus sibi directe obuiantes. etiam si corpa nō sint contraria. q̄ illo habito habetur ille effectus q̄ est nō posse simul esse fm̄ vnū p̄tinuū t̄p̄s. et vnū esse in vno subiecto ita q̄ fiat interruptio et p̄ illū effectū p̄batur mot⁹ reflexos nō esse p̄tinuos fm̄ tempus.

Quintum dubium est.

Quis d̄z motus mixtus. So⁹ al. q̄ motus d̄z duplex mixtus. vno⁹ d̄z mixtus q̄ est in linea giratina q̄ sine vel p̄ncipiū nō copulat. aut in linea curua. Nā illa forma liter p̄ponit ex recto et circulari. Rectū em̄ h̄z linea curua formaliter per hoc q̄ est terminata p̄icris. Formā aut̄ circuli h̄z in hoc q̄ habet p̄uexum et p̄cauū sicut oēs arcus circuli. q̄ illa sunt de rōne circuli. et sic talis mot⁹ est rectus. fm̄ p̄tem rectā. et circularis fm̄ p̄tem curuam. Alio mō d̄z motus mixt⁹ q̄ p̄t esse in circulo vel recto mixtus de circulari et recto. ita q̄ vn⁹ sit vincens et ali⁹ victus et ali⁹ sit in potentia et tñ illa mixtura nō sp̄ p̄cedit. q̄ necessariū est q̄ oīne quod est potentia exeat aliquid in actum. ista aut̄ potentia nunq̄ p̄t p̄cedere in actū et sic nō est motus victus sed vincens.

Sextum dubium est.

An ois motus pter circularē sit de pterario in pterariū
Et videt q nō p instantiā de alteratōe mediū p influentiā
 luminis de rarefactōe et p densatōe q sunt trāsmutatōes
 habituales et p uatue. **Solo q sic eo q qliter motuū ta**
 lū est fluxus potentie trāseūti de affirmatōe in affirmatū
 et nō reciprocus de eodē in idem. tales sūt termini distan
 tie potentie influentis sunt cōtrarij. eo q trāsmutabiles
 ad inuicem p quādā ptoxi generis inexistentē p munes
 potentia. vt dēmi est in qnto huius. **Exēpli gratia. vt qū**
 aliqd mobile mouet de nō albo in albū. tūc p uatio fulcra
 in pterario habitu pterariā alteri. et ita motus ille dē de
 pterario in pterariū. **Ad obiectū in oppositū dōm est. q**
 illuminatio nō est motus p uie dicitur. ex eo q motus nō
 p esse in instāti sicuti est ipa illuminatio. **Siliter dōm est**
 de rarefactōe et p densatōe. q nō sunt p uie motus. hoc tū
 verū est q sint quādā dispōnes p uie ipsius materiē. motum
 verū p supponentē. sicut calefactōem et frigeactōem. nam
 calidi est rarefacere vt p in aqua calida q rarior est aqua
 frigida. et frigidū est p stringere aut p densare. sicut mans
 festū est in hyeme qū frigus p densat aquas. et istud intel
 ligendū est de rarefactōe et p densatōe inq̄tum sunt rari
 et densi sub rōne qlitatis. et nō vt sunt rari et densi sub rō
 ne positionis sicut q inq̄ p hūscido celi et mūdi. q astrū
 est densior pars sui orbis. **Et q̄uis motus celi sit sicut cō**
 traria. ex eo q in celo sunt dextrū et sinisterū. nō tū est mo
 tus celi de pterario in pterariū

Septimūz dubiū est

An vna alteratio p̄t alteri esse p̄tinua. **Et videt q sic**
 qm̄ celū mediante lumine et sua p̄uali caliditate ista infe
 riora alterat. **q̄ vna alteratio est p̄tinua alteri. q̄ qliter res**
 uolutio corpis celestis lucidi causat alteratōem nouā. cuius
 q̄ reuolutōes sunt p̄tinue etiaz alteratōes istoz inferioroz
 debet eē p̄tinua. **Solo q nō ex eo q p̄traria p̄tinuari nō**
 p̄t ad iutē vna āt alteratio ē alteri p̄tia. q̄ ad iutē p̄tinu
 ari nequeūt. q̄ ad p̄tinuitatē motus req̄rit vnitas forme
 fluentis. vñ qm̄ est alteratio de albedine in nigredine non
 manet vnitas forme fluentis. **Ad obiectū dōm est. q**
 nō est sile de alteratōe facta in materia elementari et vir
 tuali caliditate mediante lumine. nā in quolibet instāti sicut
 in momēto nō est noua alteratio in materia elementari.
 ex eo q in instanti nō p̄t fieri alteratio. cū vnū p̄trariū reli
 quū nō expellat nisi p̄ dominū qd̄ hz sup̄ ipm̄. i instāti āt si
 bi dominari nō p̄t. ideo stat q̄ decies censies millefies sic
 illuminatio istius p̄tis terre. ita tū q nō fiat alteratio. nā
 sicut gutta vna nō cauāt lapidem. sed plures gutte cadē
 tes finaliter lapidē cauāt. ita etiā quelibet luminis incidē
 tia siue illuminatio nō facit alteratōem in istis inferioribz.
 sed multis illuminationibz siue lucidi corpore incidētijs
 alteratio quedam causatur.

Octauū dubium est

An instans t̄pis sit p̄mune generatōi et corruptōi. **Et**
 videt q nō. q̄ corruptio est mutatio opposita p̄radictō
 rie generationi. q̄ nō p̄currūt in vno instāti siue indiuisibi
 li t̄pis. sed potius a se inuicē discernūtur et diuidūtur p̄ di
 uersa t̄pis instantia. sicut duo motus successiui differūt per
 diuersa t̄pa successiua. q̄ alis aut opteret duo instātia sese
 p̄sequi immediate. aut opteret interciderē t̄pus inter ins
 tans generatōis et corruptōis. in quo t̄pe medio neutriū
 p̄radictōroz generatōis et corruptōis inelēz materiē

qd̄ est p̄tra legem p̄radictōroz. **Solo q sic. qm̄ sicut**
 se hz tempus ad terminū sue diuisionis seu ad nūc termi
 nans ipm̄. ita mensura corruptōis ad generatōis mensu
 ram. ita q in toto t̄pe p̄teriti fiat corruptio siue successiua
 p̄ncipioz dissolutio p̄ alteratōem disponētem materiāz p̄
 forma generanda. qua se dissolutōe p̄fecta aut in termin
 no existente adest. indiuisibiliter generatio. si q̄dem corru
 ptio vnus est generatio alterius et eodē t̄ra. vt patebit p̄
 mo de generatōe. et ideo tale instans nō attribuit re et no
 mine corruptio. sed generatōi. sicut terminus p̄teriti nō
 denoiat esse p̄teritōis sed esse p̄sentis t̄pis. **Ad obiectū**
 tum in oppositū dōm est. q̄ verū est sicut actum eiusdēz rō
 nis. mō illud instans attribuit termino corruptōis p̄ rō
 nem finis in quo nō est corruptio. sed anteq̄ immediate fu
 it attribuit generatōi p̄ rōnem fieri in q̄ est esse ḡnatiois

Nonum dubium est

An motus circularis sit metrū et mensura alioz motuū
Et videt q nō. q̄ metrū et mensura d̄z esse minimū. mo
 tus aut circularis est maximus. q̄ corpus celeste excedit
 om̄ia alia corpa. q̄ nō p̄t esse metrū et mensura alioz mo
 tuū. **Solo q sic. qm̄ regulare et p̄peruū est irregularis**
 et non perpetui mensura. motus aut circularis est p̄mus
 et regularis et p̄peruus. q̄ est alioz motuū mensura. q̄ alij
 motus sunt intensiores aut remissiores. Nam naturalis
 velocior est in fine aialis in medio. violentus aut in p̄ncipio.
 vt patet supra. **Ad obiectū in oppositū dōm ē. q̄**
 uis motus circularis sit maximus qm̄ absolute ad suum
 mobile p̄parat. tū est minimus t̄pe. hoc est nullus ali
 motus tanti mobilis possit p̄plere suū motū in tam puo t̄pe.
 hoc est in die naturali.

Decimum dubium est.

An quilibet motus pter circularē sit irregularis. **Et**
 videt q nō. q̄ natura est vnus simplicis potentie et for
 me. ergo motus naturalis est simplex et vniformis ideo
 regularis. **Silr aia ex quo est eleuata supra corpa nō p̄t fa**
 rigari p̄ resistentiam mobilis. q̄ videt q possit ipm̄ moue
 re infatigabiliter. et p̄sequens regulariter. **Solo q**
 sic. qm̄ motus naturalis p̄ se causat a generante dante sicut
 mul formā et locū. sed nō dat formā eque cito. eo q dādo
 formā sue sp̄ci expellit p̄trariā formā sibi magis resistentē
 rem et repugnantem qm̄ est in habitu p̄fecto q̄ qm̄ hz esse
 dispōnis habitualiter destitute aut corrupte. sed forma cō
 traria q̄to fuerit remotior a fine sue corruptōis tanto est
 vigorosior in resistendo et p̄sequens retardat motū ge
 nerantis p̄trarij plus circa p̄ncipiū q̄ circa finem. **Silr**
 cum aia moueat per ministerijs organoz que in p̄ncipio
 minus obedūt p̄ter defectum spiritūū. velocior est talis
 motus in medio et remissior in p̄ncipio et fine. secus autēz
 est de motu p̄mi mobilis. ex eo q̄ nō est ab aia informāte
 corpus. et p̄sequens eius motor nō est fatigabilis
Ad obiecta p̄z solutio ex dictis. Aut dōm est ad p̄mū
 q̄uis natura sit vniformis p̄tutis opatōis p̄ se. tū p̄ acci
 dens effectiue difformis regitur. hoc est p̄ter resistentiaz
 p̄trarij qd̄ facit suū mobile in equalis obedientie. **Siliter**
 dōm est de aia suo mobili formalr p̄iucta.

Uoniā autē necesse est impartibile esse et
 nullā habere magnitudinē nūc dicam?
 oppositentes p̄mum de prioribus ipso

¶ Iste est tractatus quartus in quo philosophus determinat de partibus omnibus primi motoris postquam determinatum est de proprietate motoris. et quod sit deueniendum ad primum mouens immobile quod est philosophus peruenit ad unum. et quod sit unum primum motoris localis circularis quod est primum et perpetuum. Et diuidit in tria capitula. In quorum primo philosophus determinat de infinitate eius. In secundo de unitate. immobilitate. et impariabilitate. ibi (De his autem) In tertio de residentia primi motoris. ibi (Necesse est autem) Et diuidit primum capitulum in tres partes. In prima ostendit quod nullum finitum mouet mobile finitum secundum tempus infinitum. In secunda parte philosophus ostendit quod non est infinita potentia mouens in magnitudine finita. ibi (Quod autem omnino) In tertia parte philosophus ostendit quod impossibile est finitam potentiam esse in magnitudine infinita. ibi (Nunc itaque finitum) Et primo primum mouens suam instantem dicens quod primum mouens est indiuisibile nullam habens magnitudinem nunc dicitur esse hoc autem preloplari non possumus pergrue nisi ponamus quod ad primum de his quod ad nos perora sit. **¶** Hoc autem unum quod est quod impossibile est nullum finitum mouere secundum infinitum tempus. Tria enim sunt quod mouet mouens in quod tertium tempus. hec autem aut finita omnia. aut infinita sunt omnia. aut quodammodo. aut duo. aut unum. Si igitur a mouens. quod aut mouet b. tempus infinitum in quod c. primum d igitur moueat aliquam partem ipsius b. quod est in quod c. Non igitur in equali ipse c. in pluri eius maius. quare non est infinitum tempus quod est ipsius 3. Sic itaque ipsi d apponens auferam ipse a. ipsi autem e ipse b. Tempus autem non auferam se remouens equali infinitum enim est. quare omnia a totum b mouebit in finito tempore ipsius c. Non ergo possibile est a finito moueri nihil secundum infinitum motum. **¶** Quid igitur non contingit finitum in infinito tempore mouere manifestum est

¶ Hic philosophus ostendit siue probat quod nullum finitum mouet mobile finitum secundum tempus infinitum. hoc est quod mouens habens partem diuisibilem et finitam non mouet per tempus infinitum. quia tria sunt in omni motu. scilicet ipsum subiectum quod mouet. mouens quod effectiue mouet. et tempus in quod est motus sicut in mensurante. sed hec omnia que sunt corporales sunt mouentes. aut sunt simul finita aut simul infinita. aut quodammodo sunt finita et quodammodo infinita. et tunc aut duo sunt finita et tertium infinitum. aut unum est finitum et duo sunt infinita quocumque illa esse dicatur. Tunc si dicatur possibile quod mouens finitum moueat finitum mobile in tempore infinito ponatur hoc mathematice in terminis transcendentibus sic quod a. signet mouens corporale partibile et finitum. et b. signet id quod mouet quod est corpus finitum. et c. signet tempus infinitum in quod est motus. Eum igitur corpus a virtus partibilis diuisione corporis non sit nisi in corpore. mouens tale necessario erit corpus. sed deum est super partem a corpus non mouet nisi sit motus ab alio sibi extrinseco. igitur tale mouens erit motus aliquid extrinseco. Tali positione statim. quod a mouens finitum est diuisibile. et quod d. fecer aliquam partem mouentis que sit aliquid in ipso sicut in decima aut quarta. aut media. aut secundum aliquam aliam proportionem denotatam. sicut subsexquialtera et subsexquialtera et eius proportioibus que sunt e in ter totum et preter. Similiter ponatur quod e. fecer aliquam partem eius quod ferit aut mouet. hoc est ipsius b. que se habeat in tali proportionem ad ipsum b. mobile totale sicut se habet d. ad a. tunc enim extra sententiam philosophi in septimo huius. sicut totum mouet totum. ita pars mouebit partem. hec igitur positioe stance. d. mo-

uebit. e. quod est per ipsum mobile. quod est b. in aliquo tempore quod est minus quam infinitum. quia positum est quod totum mobile quod est b. mouetur in tempore infinito. igitur necessarium est partem moueri in minori tempore quam sit tempus infinitum. et dicatur quod illud tempus significet litteram 3. si addatur aliquora equalis mouentis ad ipsum d. mouens quod est pars. et aliquora motu ad e. motum. tunc mouebit ipsum in maiori quam sit 3. tantum tempus est ipsum 3. et sic addendo apponi debet omnes partes mouentis ad mouens. et finitum omnes partes motu ad motum. et tunc etiam descendunt incrementa tempus finitum pres equalis tempus. et quia partes sunt finite erit necessarium tempus quod ponatur ex omnibus illis partibus finitum. igitur mouens quod est equalis omnibus partibus mouentis. et motum quod est equalis omnibus partibus motu mouet in tempore finito. sed equalia mouentia mouent equalia mota in equalibus partibus. igitur tempus infinitum fuit equalis tempore finito. **¶** Stud autem quod dicitur est sic intelligendum est quod non sit proportio nisi in diuisione mouentis ad quantitate tempus et equalitas vel locitatis semper moueat eadem. sicut si totum ex congregatoe omnium partium suarum moueat decem dies. quod quilibet decima datur ei mouere unum diem. et tunc necessaria est ista proportio. Sic enim auferentes continue ipsi a. quod diuidere possumus apponemus diuisas partes ei quod est b. et tandem presumemus diuidendo per equalia totum a. et omnes eius partes apponemus ipsi d. et ipsi e. Similiter ponemus omnes partes que secantur equales ab ipso b. et tunc pueniat ad totum mouens et mobile. tunc non possumus puenire per partes tempus ad totum tempus quod est infinitum. et ideo sequitur quod omnes partes a. simul collecta mouent omnes partes b. simul collectas in parte tempus c. finita quod erit impossibile et contra hypothese. igitur non est possibile aliquid moueri a finito secundum tempus infinitum. Et huius causa expressa est quod nihil mouet finitum motum infinitum nisi quod mouet finitum spacium in finitum aut finitum refertur motum. sed non contingit infinitum moueri finitum refertur motum. igitur oportet infinitum motum esse finitum spacium in finitum. hoc autem esse non potest si motor sit finitum et motum finitum ut patet sexto sexto huius. ergo manifestum est quod non contingit finitum mouere finitum secundum tempus infinitum

¶ Quod autem omnino in finita magnitudine non contingit infinitum esse potentiam ex his manifestum est. sic enim plus potentia se equali in minori faciens tempus ut calefaciens aut dulcesfaciens aut proieciens et omnino mouens.

¶ Ista est secunda pars huius capituli in qua philosophus ostendit quod non est infinita potentia mouens siue virtus corporalis infinita in magnitudine finita est manifestum ex predictis. supposito finitum enim duobus in sexto huius habitis. quorum primum est. quod maior potentia in minori tempore facit equali. quia maior potentia necessario facit velocius mouens. sed velocius est quod in minori tempore facit equali et quod tardius facit in maiori tempore. oportet enim quod maior potentia faciat equali in breuiori tempore et quod facit potentia minor in maiori tempore. sicut magis calefaciens aut magis dulcesfaciens. Secundum est quod omne quod mouet in tempore mouetur

¶ Necesse est igitur a finito quod est infinitum aut habere potentiam pati aliquid patiens et plus quam ab alio. plus enim est infinita potentia. Atvero tempus non contingit esse nullum. Si enim est in quo a. tempus in quod infinita vis calefacit aut depellit. in quo autem a b. finita quodammodo ad hanc maiorem semper accipiens finitum vel quam aliquam ad id quod in a tempore motum erat. Ad finem

tum enim semper addens excellens omne determinatum et auferens deficere similiter: In equali ergo tempore mouebit finita ipsi infinite. hoc autem est impossibile

¶ Nec philosophus probat positum suum. si in magnitudine finita esset virtus corporalis infinita. ut dicitur aduersarij veritatis illa vel mouet in non tempore aut in tempore. neutrum illorum est deum. Non primum. id est in non tempore. quia illud est contra secundum suppositum. non secundum. quia sic virtus finita et infinita moueretur in equali tempore. quia ad virtutem finitam potest addi tantum quod fiat equalis virtuti infinite. Et istud philosophus deducit in terminis transcendens hoc modo. sic enim tempus in quo virtus infinita calefaciat designatum p. a. ita tunc q. a. sic tempus finitum quodcumque voluerit. aut erit in quo depulsi motu violento. scilicet vis infinita. sed tempus quod signat p. a. b. sit illud in quo depulsi aut calefacit virtus finita. hoc enim necesse est esse longius quam tempus primum in quo mouet vis infinita. sed cum illud tempus virtutis finitum in aliquo proportione se habeat ad tempus determinatum virtutis infinite. eo quod tripliciter aut quadrupliciter ad ipsum vel in aliqua alia proportione. Si igitur augetur virtus finita mouens semper diminuetur tempus. Si aliquando veniet ad tempus in quo mouet virtus infinita. et tunc illa potentia siue virtus manet finita. quia aggregat ex finitum et mouet in tempore a. in quo ponebat mouere virtus infinita. Sed sequitur quod virtus finita et infinita mouebunt in equali tempore eadem mobile. quod est impossibile. sicut per se patet culiter. ergo non conuenit quod aliquid finitum in magnitudine habeat in se potentiam infinitam. quoniam aliter potentia mouens excederet se ultra suum subiectum. hoc autem intelligi non potest

¶ Nullum itaque finitum contingit infinitam potentiam habere neque infinitum finitam. et tunc contingit in minori magnitudine amplioris potentiam esse. Sed ad huc magis in maiori plurima

¶ Ista est tertia pars huius capituli in qua philosophus ostendit quod impossibile est finitam potentiam esse in magnitudine infinita. vniuersum tamen primum quod posset aliter videri quod in magnitudine infinita posset esse potentia finita. ita quod magnitudines et virtutes siue potentie non proportionantur. Et est istud contingit aliquando in minori corpore esse maioris virtutis siue potentiam quam in maiori sicut in paruo lapide cadente maior est caliditas quam in magno aere. et in paruo plumbo est maior grauitas quam in magna spongea. Sed istud philosophus soluit sic dicens. quibus istud contingat. tamen totiens potest duplicari aer siue spongea quod maior esset in aere aut in spongea quam in lapide aut in plumbum. Unde et si in magno aere sit minor virtus quam in paruo lapide. tamen in infinita magnitudine necesse est esse potentiam maiorem quam in quacumque alia finita. eo quod finitum ad infinitum nulla est proportio. et sic nullo modo infinite aer excedit a paruo lapide.

¶ Sit igitur in quo est a b infinitum. sed b est huius potentiam quadaam in aliquo tempore mouet ipsum d. in tempore in quo est e. Si igitur b c duplas accipio in medio mouebit tempore ipsius e. et sic enim hec proportio. quare in 3 e. mouebit ergo sic accipiens semper a b quidem nequaquam transibo. Tempore autem dato semper minus accipiam. infinita ergo potentia erit. Deum enim finitam potentiam excellit. Dis autem finite potentie necesse est finitum esse et tempus. Si enim in quodam tanta maior in minori quidem. determinato autem mouebit tempore secundum pueruionem proportionis. Infinita enim

omnis potentia sicut multitudo et magnitudo excellens omne finitum.

¶ Nec philosophus ostendit quod deum est. scilicet quod impossibile est finitam potentiam esse in magnitudine infinita duabus rationibus. Quam primum est. si in magnitudine infinita esset virtus finita signentur predicta terminis transcendens. et sic magnitudo infinita secundum aduersarij veritatis signata p. a. b. in qua infinita magnitudine ponatur esse virtus finita. et de magnitudine illa infinita sumatur aliquo tempore finita quod fecit p. b. c. et sumatur mobile quod significat p. d. in aliquo tempore finito quod fecit p. e. 3. Si ergo aliquis acceperit de magnitudine prima infinita signata p. a. b. magnitudinem duplam ad illam secundam quod fecit p. b. c. tunc illa mouebit. d. in medietate tempus. e. 3. quia talis est proportio mouentis ad tempus quod quanto mouens fuerit fortius et actius respectu mobilis tanto mouet velocius siue in minori tempore sicut in fine septimi deum fuit. Sic ergo illa medietas tempus signata p. 3. est ergo accipiat duplam ad. b. c. nunquam deueniri posset ad quartam infinitam. quod est a. b. quia infinitum non contingit aliquo partium transiri. et non contingit accipere tot partes quot habeant quantitates infinite magnitudinis. quocumque enim tempore dato semper posset accipi minor pars tempus in quo mouet maior potentia quam est accepta ex duplicatoe potentie plus date. sed quod non contingit transiri huius infinitam potentiam ut deum est. illud enim magnitudinis infinite quod semper remanet accipiendum de infinita magnitudine ultra omne plus acceptum huius aliquid potentie. ergo potentia infinite magnitudinis erit infinita. ex quo infinitum est quod excedit omne finitum acceptum. sed hoc est contra hypothesis quod in magnitudine infinita esset potentia finita. et sequitur illatum ex hoc quod omnis potentie finite necesse est esse tempus finitum in quo mouet. Si enim ponatur quod hec potentia moueat in quodam tempore tanto. tunc maior mouebit in minori. sed tunc finitum et determinato secundum quantitates. sed secundum pueruionem proportionis quanto ipsum tempus fuerit minus tanto necario potentia mouens est maior et eouersus. Si ergo aliquis dicat quod infinitis partibus magnitudinis sumptis contingit potentiam esse infinitam hoc nullo modo esse potest. quoniam definitio infinite potentie est quod sit sicut magnitudo et multitudo excedens omne finitum. Cum ergo hic sermo sit de potentia corporali que mouet corpus infinita potentia erit que erit ex infinitis partibus subiecti. ex quibus infinitis constituit magnitudo infinita que omne finitum excellit. sicut partes numerate in ipsa excellunt omnes numeros partium in magnitudine finita. Et sic patet quod si magnitudo est infinita necario potentia erit infinita.

¶ Est autem demonstrare. et sic accipiens enim quadaam potentiam eandem genere ei que est in infinita magnitudine in infinita magnitudine existentem que mensurabit eam que est in infinita magnitudine finitam potentiam. Quod de igitur non contingit infinitam esse potentiam in finita magnitudine neque finitam infinita ex his palam est

¶ Nec philosophus ponit secundam rationem siue demonstrationem faciliorem priore. et est ista. si in magnitudine infinita est virtus siue potentia finita. tunc potentie corporis infinite et finite erunt equales. hoc autem inconueniens est. ex quo potentia sequitur naturam sui subiecti. Sequela probatur. quia si accipitur corpus eiusdem generis cuius est infinitum. et hoc sit finitum tunc in eo esset tanta et equalis potentia sicut in infinito. quia omnis potentia finita potest esse in corpore finito. illa ergo

potentia finita q̄ est in corpe finito mensurabit p̄ equalit̄
tatem potentia finita corporis infiniti. sed illud est impossibi-
bile. vt declaratu est supra. qz et si in corpore minori p̄t ee
maior potentia q̄ in maiori. tñ in corpore minori eiusdem
generis siue sp̄i non potest esse potentia maior vel equa-
lis ei que est in maiori. sicut in paruo aere nō p̄t esse tanta
virtus sicut in magno aere. ergo multo fortius in corpo-
re finito nō p̄t esse potentia equalis ei que est in corpore i-
finito. Et his p̄z. qz nō p̄tingit aliquo mō qz potētia ter-
minata siue finita sit in magnitudine infinita. neqz qz potē-
tia sit infinita in magnitudine finita

De his autē que feruntur bene se habet dubita-
re quādam dubitatōnem p̄mū. Si em̄ omne
q̄ mouet. mouetur ab aliquo quecūqz nō ipsa
seipsa mouent quō mouent aliq̄ p̄tinue nō cau-
gēte eo q̄ mouet vt proiecta

¶ Illud est secūdum capl'm in quo p̄bus determinat de
vitate p̄m̄ motoris. Et diuiditur istud capl'm in duas
partes. In quarū p̄ma mouet incidentaliter vnā questio-
nem quā etiam soluit. In secūda parte p̄bus ostendit qz p̄-
mus motor sit vnus infatigabilis mouens motu regula-
ri et vniformi. et qz nullā habeat magnitudinē ibi (Quos
mā autē) Quātū ergo ad p̄mū querit a quo mouent pro-
iecta. dicens p̄mo qz ipsa nō mouent seipsa. qz nō sunt ani-
mata nec mouent a motore extrinseco. qz mouens extrin-
secū et effectiuū debet esse simul cū moto. vt dēi est in sep-
timo huius. sed p̄ticiens nō est simul cū proiecto. s̄ oīno
ab eo separatu. qz proiecta nō mouent a motore extrinseco

¶ Si autē simul mouet et aliud aliqd mouens
vt aerem qui motus mouet. Similiter impossi-
bile p̄mo nō tangente neqz mouente moueri s̄
simul omnia moueriz quiescere. cū p̄mū mouēs
quiescit. et si facit sicut lapis vt mouere quod
mouet aliud

¶ Nec p̄bus remouet quandā falsam solōnem ipsius
Platonis. que fuit. qz p̄ticiens p̄ticiendo moueret aerem
p̄mū. et ille aer p̄mū moueret. p̄iectū vsqz ad finē absqz
motu aeris p̄sequēter se habentis. sed hoc est falsum. qz si
aer proximus ipsi p̄ticiendi moueret. p̄iectū tñ. tūc. p̄iec-
tum moueret tñ in aere proximo. et nō in aere p̄sequēter
se habente ad ipsum q̄ falsum est. Et si dicatur qz in tali
motu nō est nisi vnū p̄mū mouens. sed est et aliud mouēs
a p̄mo mouente. sicut aer qui mouet a manu et chorda et
mouet lapidem aut sagittā. p̄iectam. tūc adhuc videt seq̄
impossibile. qz in septimo huius determinatū est qz quan-
do p̄mū mouens q̄ nō p̄tingit motū nō mouet. tūc non
p̄tingit moueri ab aliquo secūdo mouentiz. sed potius
fm̄ ea que sunt determinata cōtingit simul omnia moueri
p̄mo mouente aut simul omnia quiescere cū p̄mū mouēs
quiescit. aut etiā si facit lapis dictus magnes mouere q̄
mouet. tūc clare videt qz p̄mo nō mouente nihil mouet se-
cūdo mouentū. qz licz lapis magnes moueat acuz aut
aliud ferrum et aliud motū a magnete moueat aliud. ta-
men subtrahito magnete p̄mo lapide a p̄mo ferro moto
per lapidem. ferrū q̄ secūdo mouet nō mouebit. et sic ad-
huc seq̄tur qz p̄mo nō mouente nō manebit motus. p̄iec-
tionis et vniuersaliter omnis expulsionis. et illud videt ma-
nifeste. qz manu quiescente et chorda arcus stante adhuc

mouetur lapis aut sagitta. Et ex hoc videt adhuc qz ad
hoc qz sit motus p̄tinue nō oportet motore p̄tinue mo-
uere. et per p̄seques doctrina in septimo p̄ticipiorū habita
nulla esset et vana. vt apparet.

¶ Necesse autē hoc q̄dem dicere qz p̄mū mo-
uens facit possibile et mouere aut aerem huius/
modi aut aquā. aut aliud aliquid tale quod ap-
tum natum est mouere et moueri. sed nō simul
pausat mouens et q̄ mouet. Sed q̄ mouet
quidem simul. cū mouens quicquid mouens ad-
huc est. vñ mouetur cū alio habitu. et in hoc
eadem rō est. pausat autē cum minor fuerit vir-
tus mouendi in habitu. Tandem autē quiescit
cum nō amplius faciat q̄ p̄us mouens s̄ mo-
tum solū. Nec autē necesse est simul pausare hoc
quidem mouens. hoc quidem autem motum
et totum motum

¶ Nec p̄bus ponit verā solutōem questionis motē dicēs
qz motus p̄iectōis nō sit p̄tinue. et eo qz mouens p̄mū
in illo motu non p̄tinue mouet. fm̄ veritatem em̄ motus
p̄iectōis sit hoc mō. qz p̄mū mouens nō p̄tinue vsqz ad
terminū motus mouet. sed suam virtutem et robur mos-
tu suo agit in hoc q̄d est possibile suscipere vim et robur su-
um. et hoc in quod agit eam est aer aut aqua aut aliquid
taliū q̄d ap̄tū natum est de facili moueri et mouere sicut
nubes aut nebula aut cetera corpora que media sunt iter
aerem et aquam. Et dē dñs Albertus. qz motus p̄iectōis
rum sit in illis potius q̄ in alijs. p̄pter tria que maxime aq̄
et aer in seipsis habent. quoz p̄mū est qz nullius sunt fis-
gure terminate. qz p̄ hoc sunt om̄is figure susceptibilia. et
tūc necario erūt humida. sicut aqua et aer. Secūduz est qz
talia sunt quoz vna parte mota nō necesse est aliā partes
moueri. et hoc habent ista corpora in quārum sunt sp̄ualia
sic em̄ accidit corpori q̄d p̄iectū in ipsa. et tūc vna ps in-
undat supra aliam et expellit vna aliam donec cesserit violē-
tia. vt videtur manifeste in lapide p̄iecto in aquaz qui cir-
culū aque a se expulset facit. et ille alium maiorem. et sic cir-
culi crescūt donec deficit violētia. Et qz aer et aqua cedūt
corpori in se p̄iecto hoc habent inq̄tum corpus. qz duo
corpora nō possunt esse in eodem loco. Et qz pars inūdat
supra partem et nō extendit eam p̄tinue. hoc est inq̄tum
est sp̄iale corpus aliquo modo. qz si esset terminatū pars
extenderet partē vsqz ad circūferentiam vltimam celi. et
tunc tumultuaret celū ad factuz lapidis in aerē aut aquā
sed hoc est incōueniens. et ideo pars stat supra partē et ces-
sat motus. Tercium est vicinitas talium corporū ad ma-
teriam ex qua vicinitate omnes motus de facili recipiunt
Et ideo concedendū est qz p̄iecta mouentur ab aliquo
extrinseco sibi. sed tamen non simul pausant secūdū et ter-
cium mouens pausante p̄mo mouente. Cuius est exēpluz
in circulis in aqua. Nam lapide p̄iecto in aquam stans
tem adhuc circulus vnus mouetur ad secūdum circuluz
et sic deinceps. et sic id q̄d mouetur est mouens p̄sequēter
cum p̄mū mouens quiescit in om̄i tali motu. et ideo in ta-
libus habitum q̄d est mouens p̄mū motū mouetur ab ip-
so. et in hoc secūdo mouente est eadem rō. qz illud p̄sequē-
ter mouet terciū mouens et terciū p̄sequēter quartuz et

sic sequenter. quousq; cessat virtus ipsius pmi impellen-
tis. cum in habitu id est sequenter moto fiat minor vir-
et potentia qm in antecedet moris et mouentib; ita q; vlti-
mū habitū solū moueat et nō moueat. et tūc. plectus siue
expulsum qd ferebat siue mouebat pausat. q; finis vltis-
mus mouentū quiescit a mouendo. cum pxiū mouēs
amplius nō mouet. sed ipsum tū mouet et nō mouet ali-
ud. eo q; iam cessauit impetus violentie pmi mouentis. p
hoc autē q; illud pausat necesse est simplr pausare et mo-
uens et totum motū expulsionis qui fuit per diuersa mo-
uentia successiue p aerem et aquam

Hoc qdem igit in ptingētib; aliqñ quidem
moueri aliquādo qdem quiescere. sic motus et
nō pxiū sed videt. Aut em̄ sequenter en-
tium est aut tangentū. non em̄ vnū mouēs sed
habita ad inuicem sunt. Quā et in aere et in aqua
fit hmoi motus quē dicūt qdam per antipari-
stasim esse. Impossibile autē aliter opposita sol-
uere nisi dicto modo. antiparistasis autē simul
om̄ia moueri facit et mouere. quare et quiescūt
Nūc autē videt vnū aliquid qd cōtinue mouet
a quocūq;. nō em̄ ab eodem

Nūc p̄scludit ex pmissis. q; motus plectōis non
sit pxiū. q; fit in corporib; que ptingit aliqñ moueri et
aliqñ quiescere. et illa corpora sunt humida pxiū mare
rie aliqñ spūalitatē habentia. et p hoc illa fm partem ali-
quam mouent et nō fm totū. et vna pars ipsorū p̄ moue-
re et alia moueri ab ipsa. et de facili generant in ipsa forme
et violentie. et virtutes mouentū. et talia nō sunt simplr le-
uita siue simplr grauita. et ideo de facili in omnē sitū mouen-
tur. et sic coadunat motum expulsionis qui fit per ipsa ad
quācūq; differentiā situs fiat. ppter qd etiā ista duo sola
corpora sunt media sensuū illoꝝ qui sentiūt eminus remo-
ti a suis sensibilib;. Motus autē talis nequaquē est pxiū
sed sunt multi successiue q̄uis fm sensum pxiū esse vis-
deatur. aut em̄ eorū que sunt sequenter mouentū et moto-
rum. aut eorū que se tangentia mouent et mouent. In aq̄
em̄ qd est elementū spissius q̄ aer videt circuli sequenter
generati et nō se tangentē. sed in aere ppter subtilitatem
elementi sunt tangentia. nō em̄ vnū est mouēs sicut in cō-
tinuo motu est vnū. sed mouentia sunt habita et sequen-
tia. Unde in duob; elementis que sunt aer et aqua fit tū
hmoi motus. Et qdam mouent instantiam p̄tra motū
pxiū. Et ad hoc quod dicimus in cōtinuo motu
motorem esse immediate p̄terum mobili quod mouet ab
ipso. Contra hoc obijerūt Platonici et illi qui vocauerūt
motū successiōem et denoiauerūt euz ab ea. et isti dixerūt
q; ibi nō est mouens nisi pxiū mouens. hoc est pxiū p̄-
tens et expellens. p̄ter q; virtus eius generatur in alijs
mouentib; p̄ter. sed dicūt q; pxiū istius motū fit per
materiam expulsi. q; dicūt q; quilibet pars expellit aliam
successiue q; diū durat vis pmi percutientis in percusso.
hanc em̄ dicūt manere in percusso et aerem non percutere
sed per expulsionem successiuam dare locum ei quod fer-
tur pxiū impetu per ipsum. Sed hoc mō non potest sol-
ui predicta questio. quia sic pxiū motore penitus quiescēt
re remanet motus in eo quod mouetur tū. et sic separatiū
id quod mouetur a motore mouebitur. cuius p̄trariū est

ostensum in secūdo tractatu. Igitur opposita solui nō p̄nt
nisi modo predicto qui dictus est p̄s. aut fm Platonis
cos oportet dicere q; successio expulsoꝝ est in causa. et tūc
absq; dubio seq̄tur q; omnia mouent simul et mouentur
et simul omnia quiescūt. q; pxiū expellens est simul cum
expulso. et secūdu cū tercio. et sic deinceps. q; pxiū est
cum vltimo. et si pcedatur vis motiua non successiue ges-
nerari in expellentib;. quia tūc nulla vis est ibi mouens nisi
pxiū percutientis. et cum illa quiescit tota expulsio ces-
sat et quiescit. Sed hoc nō est verum. etiam fm sensum
visus. quia expelli videtur vnū aliquid vt sagitta aut la-
pis qd mouetur pxiū quo ad hoc q; nō interrūpatur ali-
quid de tempore. et mouetur a quolibet mouente secūdo
et tercio. et sic deinceps modo superius tacto. non tamen
est ibi vera motus pxiū quam diuersitas momentū
impedit. q; in vero cōtinuo motu est vnū et idem mo-
uens. Nūc autē illud moueatur a quolibet mouentium di-
etozum probatur ex eo. q; non mouetur a seipso. ideo opor-
tet q; moueatur ab alijs successiue p̄ter sibi. et p conse-
quens nō mouet p antiparistatim cum ipsa simul facit om-
nia mouere aut moueri.

Quā aut in his que sunt necesse est semp mo-
tum esse cōtinuū. Nūc aut vnus est. necesse est
aut vnū magnitudinis alicui esse. non em̄ mō-
uetur impartibile et vnus ab vno. nō em̄ erit cō-
tinuū. sed habitus alter alteri et diuisus. Mo-
uens ergo aut vnū aut motum mouet aut im-
mobile existens

Ista est secūda pars huius capiti in qua p̄s ostendit
q; pxiū motor est vnus infatigabilis mouens motū res-
gulari et vniiformi nullam habens magnitudinem. Et
p̄s primo ostendit q; pxiū motor sit vnus. quia si
pxiū motor nō esset vnus aut si pxiū mobile nō esset
vnū. tūc motus pxiū non esset vnus et cōtinuus s; di-
uisus et habitus. si autē motor est vnus tūc aut mouetur
in eo qd mouet. aut immobile est in eo qd mouet. si pxiū
tūc necessarium est q; moueatur motu quo mouet. sed mo-
tor qui mouetur aut per se aut p accidens non est motor
pxiū. Nam om̄e quod mouetur aut mouetur ab aliq̄
extrinseco sibi aut intrinseco. et ille motor aut mouetur ab
alio aut a seipso. et hanc resolutionem stare necessariū est in
pxiū motore immobili. vt sufficienter patet ex predictis
qd autē sic est immobile tam per se q; per accidens nō est
necesse simul mutari euz eo quod mutat siue mouet. q; vt
supra dictū fuit non est actus alicuius corporis sed semp
potent mouere et mutare

Si qdem igit motu psequi oportebit et mu-
tari ipm. Sicut autē moueri ab aliquo qualiter
stabit vt pueniet ipso moueri ab immobili. hoc
autē necesse est simul mutare sed sp poterit mo-
uere. infatigabile em̄ est sic mouere.

Nūc p̄s ostendit pxiū motore esse infatigabilem
quia fatigatio aut p̄uenit ex motore aut ex eo qd moue-
tur. Et motore separato non potest p̄uenire fatigatio.
quia talis motor nullum habet situm in corpore. et sic non
mouetur Nam om̄is fatigatio est ex motu aliquo vincē-
te facultatem eius quod mouetur. nō fatigatur etiaz hoc

nitudinē necesse est. q̄ est finita aut infinita s̄m virtutē et q̄ritatē. neutrum autē illorū est dicendū. igit̄ nō potest dici infinita. q̄ tertio physicorū ostensum est q̄ nō cōtin̄git aliqua magnitudinē eē infinitā. Nec p̄t dici finita. Nā ostensum est supra q̄ in magnitudine finita nō potest eē virtus infinita et etiā habitum est prius primū mouēs immobilemouet motu p̄petuo s̄m tempus infinitū s̄m naturam. igit̄ manifestū est q̄ neq̄ corpus ē neq̄ virtus aliqua q̄ est actus corporis et p̄ cōsequens est indiuisibile in se et impribile. et cū nec corpus sit vt p̄ se diuidatur. nec virtus corporis vt diuidatur per accidens. etiā est incorruptibile in se et inq̄stū mouet. Causa autē in corruptio in se est. qm̄ separari est per definitionem. et causa incorruptibilitatis eius inq̄stū est mouēs est. quia nō est actus corporis sicut ex p̄habitis manifestū est. et ideo est simplex nullā oīno habens magnitudinē.

Utrum motor primus impribilis. ac infinite virtutis habeat virtutes organicā alicuius corporis.

Et videtur q̄ primus motor nō sit impribilis. q̄ oē infinitū est p̄ibile hoc est diuisibile cum omne infinitum sit q̄tum. primus motor est infinitus. vt patet ex p̄dictis. igit̄ est p̄ibilis. Confirmatur. quia omne quod excedit aliud est p̄ibile in p̄em excessam et in p̄em excedentem. vt patet quarto huius. sed primus motor excedit omnes alios motores. igit̄ est p̄ibilis in duas p̄tes. Secūdo sic. finitum et infinitū solum conueniūt rei quante. primus motor est impartibilis nullam habens q̄ritatem. igit̄ non est infinite virtutis. Confirmatur omnis causa finita producit effectum finitū. et q̄sto est maioris virtutis tanto producit maiorem effectum. ergo si primus motor esset infinite virtutis p̄duceret aliquem effectum infinitū. nullus autē est effectus infinitus. igit̄ nulla est cā infinita in virtute. Tertio in omni actione est aliqua p̄portio inter agens et patiens. infinitatē ad finitum nulla est p̄portio. igit̄ si primus motor sit infinite virtutis. sequitur q̄ nō mouebit p̄mū mobile q̄d est finitū cuius oppositū est verū. igit̄. Quarto talis ē p̄portio motuum in velocitate et tarditate qualis est comparatio p̄portionum inter mouentia et mobilia. si igit̄ primus motor sit infinite virtutis primus motus esset infinite velocitatis et heret in non tempore. et sic tempus non esset mensura primū motus. sequeretur etiam q̄ ille motus posset adhuc velocitari. q̄ dato quocūq̄ effectu respectu virtutis finite potest dari maior. p̄sequens est contra philosophū dicentem q̄ motus celi nō posset fieri in minori tempore q̄ nunc fiat. et per consequens primus motor nō est infinite virtutis. In oppositum est p̄bus in textu. Et p̄o eius declaratione ponitur maior primū discursus.

Primus motor existens impartibilis est p̄nitus extra omne genus magnitudinis.

Minor. Virtus primi motoris. non est virtus organica alicuius corporis. Conclusio. Igitur impossibile est primum mouens immobile habere magnitudinem aut virtutes in corpore.

Maiores patet. quia si motor esset p̄ibilis tunc haberet aliquam magnitudinem. sed hoc est falsum. igitur. Minor patet. Nam si haberet magnitudinem. aut illa esset finita aut infinita. neutrum illorum est dicendum. Non infinitam. quia nullum corpus est infinitum respectu huius et primo celi et mundi. Non finitam quia nulla virtus infinita est in magnitudine finita vt probatū est circa textum. sed primus motor est infinite virtutis. vt prius patuit. igitur non habet finitam magnitudinem et per consequens est indiuisibilis et impribilis indiuisibilis sc̄z quo ad partes substantiales. eo q̄ non componitur ex actu et potentia. nec ex materia et forma. et impartibilis quo ad partes quantitativas. quia nō habet quantitatem. Et quo sequitur q̄ primus motor est simplicissimus. quia nullo modo compositus neq̄ cum alio componibilis. cum in ipso non sit compositio prima simpliciter que est ex actu et potentia. Nec secūda cū illa presupponat primam. Et q̄ sit extra genus patet. quia est motor totius nature eam totam et totaliter transcendēs. Minor p̄z. quia virtus organica determinat ad magnitudinem dimensiuam. sed primus motor non habet illā magnitudinem. igitur virtus primi motoris non est virtus organica alicuius corporis. Conclusio sequitur ex p̄missis. Maior alterius discursus.

Virtutem finitam mouere per tempus infinitum est impossibile. Minor. Motor primus qui est intellectualis nature mouet in infinito tpe. Conclusio. Igitur motor primus impartibilis virtutis infinite non dicitur cuius corporis organici virtutē habere.

Maiores est philosophi in textu et declarat eam supponendo q̄ in causa motus sint tria. sc̄z mouens mobile et tēpus. ita q̄ mouens finitum a. et mobile finitum b. et tempus infinitum c. et q̄ pars mouentis sit d. et pars mobilis finiti sit e. et pars temporis infiniti sit z. Sic arguit sic. si a. moueat b. in c. tunc d. mouebit e. in z. sed d. p̄t toties sumi q̄ p̄sumet totū a. et sic e. p̄sumet totū b. cū illa sint finita. sed z. nunq̄ potest consumere totum c. cū c. sit infinitū. igitur c. non erit adequatum tempus in quo mouebit b. Prima pars minoris patet. quia primus motor est incorporeus nullam habens magnitudinem. igitur est intellectualis nature. Secunda pars patet. qm̄ primus motus nō incepit nec desinet. vt patuit in principio octauū physicorum. sed est perpetuus. et sic est s̄m tēpus infinitus. igit̄ primus motor mouet in tempore infinito. Conclusio patet per philosophum in textu. quia nulla virtus finita mouet per tempus infinitum virtute propria. Primus autem motor mouet per tempus infinitum virtute propria. igitur non est virtutis finite sed infinite. Preterea omnis actus purus et nō in alio receptus est infinite virtutis. quia est illimitatus. eo q̄ actus finitur et limitat p̄ receptem ei in potentia. et in illo q̄d ē. quicadmodū etiā forma vniuersal̄ indēuiduat s̄m eē p̄ receptem in materia s̄ actus p̄mū actus purus nō receptus in potentia. q̄ p̄mū ens ē simplicissimū. igitur ille actus est infinite virtutis et per easdē rationes posset probari q̄ primus motor sit infiniti vigoris. Alii qui tamen ponūt inter virtutem et vigorem differentias

in hoc q̄ virtus magis attenditur quo ad durationem
fm̄ tēpus. et infinitas vigoris p̄ p̄parōem effect̄ p̄duc
ti. In p̄posito t̄i p̄ eodem capi possunt.

Ad obiecta ioppositū

Ad primū dōm est. q̄ duplex est infinitas sc̄z infinitas
materie p̄ns quāritatem. Alia est infinitas forme q̄ ar
tribuit sibi per eius virtutem. modo licet in primo mō
toze sit infinitas forme aut virtutis que est indiuisibilis
nō tamē est ibi infinitas materie q̄re nō sequit̄ ipsum eē
diuisibilem. imo quāto aliquid est magis vnū z magis
indiuisibile tanto habet maiorē infinitatem virtutis.

Ad cōfirmatōnem dōm est q̄ primus motor nō exce
dit alios motores extensione quāritatiua s̄z dūcatat ex
tensione virtutis. Et si dicatur q̄ virtus eius est diuisi
bilis. q̄m̄ ibi est pars excedens z excessa. Ad hoc dicē
dum est inter p̄tutem eius et alios motores nō est p̄por
tio inter q̄ritates p̄mensurabiles. sed est p̄portio soluz
rōnalis. Aut dōm est q̄ ibi est diuisio fm̄ rōem nostraz
fm̄ q̄ apprehendimus excedens et excessum s̄z nō sit ibi
diuisio a p̄re rei. Nec inferiores motores p̄cipiāt virtus
tem p̄m̄ per diuisionem illius virtutis. sed ipsa manet
semper vna et eadem. sicut lumen candele non diuiditur
si ab ipsa infinite candele incenduntur s̄z semp̄ manet in
diuisum sic etiam dicunt̄ p̄cipare p̄tutē eius. eo q̄ vir
tus oim̄ motorū inferiorū dirigit̄ a p̄mo motore. Et
sic q̄suis primus motor nō habeat magnitudinē q̄ritas
tis habet tamē magnitudinem virtutis q̄ simplicit̄ est
p̄fectior magnitudine q̄ritatiua et corpali. quia illa in se
continet̄ eminenter q̄qd̄ p̄fectionis cōrinet̄ magnitudo
corporis z in esse p̄fectioni. Ad secūdū dōm vt dictuz
est. q̄suis in p̄mo motore nō sit q̄ritas magnitudinis q̄
est terminatio materie tamē ibi est q̄ritas virtutis fm̄ si
militudinem et per respectum ad ipsam. Et ad cōfir
mationem dōm est. q̄ maior solum habet veritatem in il
lis que agunt necessitate nature et fm̄ suū totum posse.
sed nō habet veritatem in agentibz per intellectū z volū
tatem que agunt fm̄ exigentiam forme apprehensivē z fi
nis. sicut est primus motor. Ad tertū dicendū est. q̄
primus motor nō mouet p̄m̄ mobile fm̄ totā virtutē
eius et totum vigorem. et hoc loquendo de primo mo
toze simpliciter et extra genus. sed mouet p̄ applicatōem
sue virtutis fm̄ q̄ p̄gruit fini. et ideo ibi est p̄portio vir
tutis mouentis ad mobile inq̄stum mouens mouet. ex
eo. quia nō mouet fm̄ p̄tutem eius infinitam inq̄stum
h̄m̄ōi. sed inq̄stum illa virtus applicatur ad ipm̄ paties.

Ad quartum dōm est. q̄ maior solum intelligitur in
mouentibz naturalibz z nō per voluntatem agentibus.
Et ad aliud quod infertur q̄ ille motus pōt velocitari
dōm est. q̄ primus motor per potentia eius absolutam
posset adhuc velocitare motum celi. nō autem fm̄ poten
tiam eius ordinatam q̄m̄ non maneret idem ordo si ve
locitaretur.

Incidunt dubia quoz

primū est. An aliqua virtus finita potest mouere p̄ tem
pus infinitum. Et videt̄ q̄ sic. quia aia nobilis est vir
tutis finite. q̄ est substantia creata z tamen mouet in in
finito tempore. quia mouet celum in tempore infinito ex

quo motus celi est infinitus. Secūdo a virtute finia
potest procedere esse infinitum. igitur etiam motus inf
nitus. Cōsequētia patet a simili. Solutio q̄ nō. quia
ponatur virtus finita potest mouere per tempus infini
tum tunc capiatur a mouens finitum. et signetur mobi
le b. quod oportet esse finitum. et signetur tēpus infini
tum z c. vt patet in textu. Et tunc posset inuestigari cir
ca illam demonstratōnem. An intelligatur solum de mo
uentibz corporeis aut indifferēter de omnibus moto
ribz tam corporeis q̄ incorporeis. si dicatur p̄m̄um
tunc per ipsam nō potest demonstrari q̄ primus motor
sit infinite virtutis. eo q̄ non est mouens corporeuz. et
am talis demonstratio nō esset vnūuersalis. Si dicatur
secūdum q̄ ip̄a intelligatur de omnibus motoribz tunc
in ipsa supponit̄ falsum. sc̄z q̄ mouēs et mobile sint diuis
sibilia. quia mouēs incorporeuz est indiuisibile et etiā
mobile p̄m̄i motoris quod est celum. oportet ergo q̄ ipsa
intelligatur de motoribz corporeis qui sunt in corpo
re z sunt in maiori maiorē z in minori minorē. vt sunt
grauitas et leuitas. Et ad id quod obijctur dicendū
est. q̄ p̄hus solum intendit̄ p̄bare. q̄ p̄mus motor nō
habeat virtutem finitam in magnitudine sed infinitam
quia per hoc intēdit finaliter p̄bare. q̄ primus motor
est ingribilis et nullam habet magnitudinē. z hoc mō
do videt̄ q̄ sua demonstratio sit sufficiens. Dicit tamen
Auerrois que insequitur Thomas z egius q̄ hec de
mōstratio intelligit̄ de oibus motoribz. Et ad rōem dē
auerrois. q̄ ibi nō p̄supponit̄ falsum s̄z solū ibi ponit̄ vna
p̄ditionalis necessaria que nō p̄supponit̄ p̄tate antecede
tis neq̄ consequētis sc̄z q̄ sit impossibile. Si primus mo
uens diuideret̄ et etiam p̄m̄ū mobile tunc pars p̄m̄i
mouentis moueret p̄tem p̄m̄i mobilis. Aliter autem
responderet sanctus Thomas q̄ dicitur sic diuisio ali
qua. Uno modo realiter per realem siue per actuaalem
separationem p̄tuz cōtinui ab invicē. z hoc mō p̄m̄ū
mouens non potest diuidi nec p̄m̄ū mobile. Alio mo
do per rationem z signationem p̄m̄i alicuius cōtinui.
et hoc modo p̄m̄ū mouens est diuisibile fm̄ rationē
nostram fm̄ diuersas p̄tes sue virtutis. et etiam p̄m̄ū
mobile sicut nos diuidimus zodiacum per duo decim si
gna. Ad obiecta in opposituz Ad primū dicendū
est. q̄ virtus anime nobilis est infinita fm̄ quid sc̄z in du
ratione. igitur etiam mouet in tempore infinito. sed p̄m̄
mouēs extra genus habet virtutem simpliciter in
finitam. Aut dicendū est q̄ dupliciter accipitur in
finitas in motu. Uno modo fm̄ pres mobilis sic q̄ ille
motus esset infinitus si esset infini mobilis. z talis mo
tus infinitus fieret a virtute simpliciter infinita. quia ali
as mouens non excederet virtutem mobilis. Alio mo
do accipitur infinitas in motu ex p̄re temporis. sicut mo
tus celi nūc est infinitus. z hoc mō in motu s̄z duo cōside
rāda sc̄z infinitas motus et illa est a motore infinito. z des
terminata velocitas motus et illa est a motore finito et
fm̄ hoc anima mouēs celum est causa motus celi fm̄ ei
infinitatem. z sic infinitas motus dependet a motore in
finito. Ad secūdū dicendū est. q̄ non est simile de
perpetuitate essendi et motus. quia perpetuitas essendi
respicit creatorē qui dat vnūcuiq̄ rei terminū essendi.
et ergo dat quibusdam perpetuitatem essendi. et aliqui
bus esse tēporale fm̄ q̄ dicit̄ p̄hus in primo celi et mundi
q̄ ab hoc quidem ente omnibus deriuatum est esse z vt

uere his quidem clarius his vero obscurius sed motus oritur ex virtute mobilis et mouētis. et ideo motus respicit causam propinquam. In perpetuitate enim sufficit voluntas creatoris dicere platone in persona dei ad angelos. *Dei deorum quorum opifex pater quod ego sum natura quidem vestra dissolubiles estis mea autem volūtate sic sepe permanebitis.* Ad perpetuitatem vero motus requiritur etiam infinitas mouentis. Virtus tamen infatigabilis potest mouere motu infinito quous sit finite eētie sicut dictum est de anima nobili.

Secūdum dubium est.

An in magnitudine finita potest esse virtus infinita. Et videtur quod sic. quia primus motor est infinite virtutis. ut dictum est et tamen est in magnitudine finita cum ipse sit in circūferentia primi mobilis. Secūdo intellectus est potentia infinita et tamen est in magnitudine finita. quia est concūctus corpori humano. Tertio celū est magnitudo finita et tamen in eo est virtus infinita quoniam sicut ad agendum per tempus infinitū requiritur virtus infinita ita ad durandum per tempus infinitū. celū autem durare potest per tempus infinitum. igitur habet virtutem infinitam. Quarto materia prima non habet magnitudinem infinitam sed finitā. in materia autem prima est infinita potentia quia potest pati a quocumque agente et indifferenter suscipere omnes formas. igitur in magnitudine finita est potentia infinita et per consequens est ibi virtus infinita. quia philosophus accipit potentiam loco virtutis. Solutio quod non videtur inquit philosophus in textu et pro eius intellectu etiam dictum est quod motor potentia siue virtus sepe mouet in minori tempore equale mobile quam minor virtus motiua. Cuius ratio est. quia manere equalitate mobilis quanto magis augmetatur proportio potentie mouentis ad potentiam resistiuam mobilis tanto minoratur tempus et velocitas motus. Et quo sequitur quod quoniam a corpore finito habere virtutem infinitam mouetur idem mobile quod mouetur a virtute finita. mouebit in minori tempore a virtute infinita quam finita. Etiam dictum est quod motor sit in tempore et non in nunc et ideo si virtus infinita moueat oportet quod causet motum in tempore. Et est demonstratio Aristotele. quia si virtus infinita eēt in magnitudine finita sequeret quod virtus finita et infinita possent mouere idem mobile in equali tempore. consequens est falsum. quia ponatur quod virtus infinita moueat aliquid mobile in tempore et virtus finita mouebit idem mobile aut sibi equaliter in tempore a. tunc a. b. excedit tempus quod est a finem aliquam partem portionem. si igitur subtrahantur partes a virtute infinita et addantur virtuti finite. tunc virtus finita poterit augmetari in tanta proportione quod tempus a. b. diminuetur et erit equale ipsi a. quia omne finitum per continuationem additionem finiti potest excedere siue excellere omne finitum determinatum. et per consequens per talem additionem illa virtus finita tamen augmetabitur quod mouebit idem mobile in equali tempore cum virtute infinita quod est impossibile. aut oporteret quod illa virtus infinita moueretur in non tempore quod non potest fieri eo quod omnis motus est in tempore. Sed contra hanc demonstrationem arguitur primo sic. In ipsa supponitur falsum. quia in ea supponitur quod virtus finita possit mouere equale mobile cum virtute infinita. sed hoc est impossibile. igitur. Etiam supponitur in ea quod virtus finita mouens possit augmetari in quacumque proportione. hoc autem falsum est. quia etiam naturalia sunt determinata ad maximum et minimum. Secūdo per istam demonstrationem potest concludi quod primus motor non esset virtutis infinite arguen-

do per demonstrationem positam. Nam sequeret quod moueret in non tempore aut quod virtus finita et infinita moueretur in equali tempore idem mobile. Tertio ad accessum virtutis infinite sequitur duratio motus in infinitum sic quod illa virtus potest mouere per tempus infinitum. igitur etiam virtus infinita potest mouere infinita velocitate. et sic non est inconueniens. quod motus celi fiat in non tempore. eo quod fit a virtute infinita. Ad primum dicitur est. quod philosophus non supponit quod virtus finita possit mouere quacumque mobile aut equale quod potest mouere virtus infinita. sed sufficit sibi e contra. quod virtus in finita possit mouere equale mobile sicut mouet a virtute finita quod non est inconueniens. Etiam quod philosophus assumit quod virtus finita possit augmetari in quacumque proportione hoc sequitur suppositione illius quod dicitur ab aduersario quod aduersarius dixit quod est aliqua virtus infinita in magnitudine finita. igitur per subtractionem partium illius virtutis infinite potest augmetari virtus finita in quacumque proportione. quia illa virtus infinita quacumque ablatione facta nunquam consumitur. quia infinite per ablationem finiti nunquam consumitur. Ad secundum dicitur est finem per se et intelligentie et primum motor non habent magnitudinem et sic nec sunt finite nec infinite. sed hoc est contrarium Aristotele. dicenti primum motorem non habere magnitudinem quia est virtutis infinite. Etiam est contra rationem quia forma habet duplicem magnitudinem scilicet magnitudinem quam habet in materia que sibi concūctur per accessum dens quoniam habet illam ad extensionem corporis in quo suscipitur habet etiam magnitudinem perfectionis aut virtutis et finem hoc possunt dici finite aut infinite. Et ideo aliter dicitur est quod ista demonstratio tenet in agentibus per naturam et de virtute existente in magnitudine. quia si esset aliqua talis virtus moueret in non tempore. quia talis virtus agit quantum potest. sed non procedit de agentibus per voluntatem et intellectum. ideo per ipsam non potest concludi quod primus motor sit virtutis finite. Ad secundum dicitur est. quod licet primus motor quod est infinite virtutis possit mouere celum velocitate infinite quantum est de se. tamen hoc repugnat ex parte mobilis ratione sui situs. quia si moueretur infinita velocitate et in instanti sequeretur quod in eodem instanti una pars circuitus esset in oriente et occidente simul. Etiam sequeretur quod omnes partes eius essent simul et in eodem instanti essent in eodem puncto indiuisibili. et sic totum corpus celi fieret unum indiuisibile quod est contra omnem ymaginationem. Dicitur etiam quod dato quod non repugnaret ex parte mobilis. nec ex parte mouentis adhuc non moueretur in instanti. sed successiue propter congruentiam finis quia fit a mouente per intellectum. Ad obiecta in oppositum ad primum dicendum est. quod primus motor non est in circūferentia primi mobilis per informationem aut per inherenciam. sed solum per assistentiam. ideo non est in magnitudine finita. Est tamen sciendum quod est duplex primus motor quidam est primus motor extra genus. et quidam in genere. primus motor extra genus non est in aliqua parte mobilis sui circūscriptiue aut definitiue. sed repletive et emittenter. quia in omnibus est presentia presentiam. et potestate licet in nullo sit inclusus. Alius est primus motor in genere et dicitur anima nobilis siue intelligentia quod in proposito idem est. et talis primus motor est in circūferentia modo predicto et non in centro. Et quia celum videtur dicitur damascenus in sensu dei mouetur. ideo non oportet alios motores ponere proximos propter inopiam et defectum primi motus simpliciter sed solum propter defectum mobilis quod requiritur de proprio ad minus motore primum qui tamen unum cum

eo in agere constituit. et sic mouens primum penetrat mouens primum ita quod proximum mouens moueat in virtute primi mouentis. et ideo dici potest quod celum mouet ipartue a deo scilicet a primo motore extra genus. sed executiue siue ministerialiter a primo motore in genere mouet. Ad secundum dicitur quod intellectus non est in magnitudine aliqua per extensionem. et ideo non est in magnitudine eo modo quo accipitur hic virtutem esse in magnitudine. Nam illa virtus dicitur esse in magnitudine que coextenditur ipsi magnitudi dicitur. Etiam intellectus possibilis qui dicitur potentia infinita respectu intelligibilium est potentia passiva et non actiua de qua hic est adpositum. Alii autem dicunt quod aliquid virtus dicitur tripliciter esse infinita. vno modo intensiue et sic illa virtus dicitur esse infinita que habet infinitos gradus intensiuales. et hoc modo in magnitudine finita non potest esse virtus infinita et hoc modo intelligitur secundum eos dicitur Aristoteles. Secundo modo extensiue et sic illa virtus dicitur infinita que habet infinitos gradus extensionis. et hoc modo in magnitudine finita non potest esse virtus infinita. quia virtus alicuius magnitudinis non potest esse magis extensa quam ipsa magnitudo. et sic ibi dicitur philosophus. Tertio modo obiectiue et hoc dupliciter. vno modo actiue. et dicitur illa virtus esse infinita obiectiue actiue que potest agere in infinita obiecta. et hoc modo ignis dicitur esse infinite virtutis quia potest agere in infinita obiecta hoc est in infinita combustibilia si sibi apponatur quantum sit in aliquo magnitudine finita. Alio modo passiuue. et dicitur illa virtus infinita obiectiue passiuue que potest in se recipere infinita intelligibilia sibi materia. quia potest in se recipere infinitas formas et istis vicinis modis ut ipse dicitur non intelligitur dicitur philosophus. Ad tertium dicitur quod celum in propria virtute non habet potentiam ad mouendum per seipsum infinitum. sed habet potentiam primi motoris ratione cuius propter infinitam durationem motus celi non arguitur infinita virtus eius. sed solum infinita virtus ipsius motoris. et ita etiam habet solum virtutem ad durandum per seipsum in finitum in virtute alterius scilicet primi entis et non habet durabilitatem a seipso. ideo in ipso non est virtus infinita. Et quod illud sit de intentione philosophus. quia sicut se habet primus motor ad motus inferiores. ita se habet primum ens ad omnia entia sequentia ipsum. quia secundum Aristotelem. omnia entia dependent ab vno primo. sed secundum ipsum cessante primo motu cessant omnes inferiores et in virtute eius habent durationem. ideo cessante primo ente aut ei in finitum cessant omnia entia. et per consequens oportet quod in virtute eius solum habeat durationem in esse. Ad quartum dicitur quod philosophus hic loquitur de potentia ad operari et non ad esse. modo materia solum dicitur potentiam ad esse. Etiam potentia materie est solum potentia passiva et non actiua de qua est adpositum.

Tertium dubium est.

An piecra que iam distant a piciere moueant a partibus medijs successiue motus. et non a virtute in ipsis aut in medio generata. Et videtur quod non. quia partes aeris aut medijs non mouent piecra nisi put sunt mota a primo piciere. igitur si piecra moueant ab illis partibus et non ab impetu generato ab ipso. sequitur quod cessante piciere piecra non mouebunt. Consequenter patet. quia ille pres aeris cessante piciere non amplius mouebunt. Secundo medium in quo mouet piecra impedit motum ipsius piecra. igitur pres eius non mouet ipsum piecra. Ans probatur. quia omne resistens siue diuisi omni impedit transitum corporis per ipsum. sed medium est resistens siue diuisi. igitur Tertio. aer que est facilius diuisibilis non

potest sustinere corpora graua in ipso. et per consequens non potest mouere talia corpora graua que sic piciuntur. Quarto si ponatur candela. prope motum lapidis illa candela non extinguatur et tamen si fieret magnus motus in partibus aeris sic quod piecra mouetur ad motum illam partem oporteret quod candela extingueretur igitur piecra in distantia a piciere non mouet in partibus medijs successiue motus. sed oportet quod moueatur ab impetu sibi ipse. Solutio. piecra mouere a virtute sibi impedita aut ipse medio dupliciter potest intelligi. vno modo quod in piecra generet ab impetu sibi ipse subiectiue sicut dicitur buridanus quod actualiter in ipso generet quodam quantitas a qua mouet piecra quod est in aliquo distantia a piciere et etiam in ipso medio sed hoc non est verum. Nam nullus motus violentus fit a principio intrinseco et passio vim coferente. motus autem piectionis est violentus. igitur non fit a principio intrinseco et per consequens non fit a tali impetu generato subiectiue in piecra. Etiam quod ille habitus operatur dum vult. Ad id quod dicitur quod illud ponentes dicunt illum impetu de prima specie qualitatatis. sed neutrum illorum est dicitur igitur. Non habitus quod tunc sequitur quod lapis posset mouere seipsum per talem impetu. quia habitus est quo habet habitus operatur dum vult. Ad id quod dicitur quod plumbum disponit generet vnus habitus sequitur quod per talem impetu lapis acquirere posset vnus habitus quo moueretur sursum aut laterali quod est contra philosophum secundo ethicoz dicentem. si lapis millefies piceretur sursum nunquam assueceret ad talem motum nec haberet inclinationem ad ipsum. Secundo modo potest intelligi quod piecra moueatur a virtute recepta in medio aut in piecra intentionaliter. et hoc dupliciter. vno modo quod si mul et semel illa virtus intentionaliter generet in diuersis partibus aeris. sicut dicitur plato. et tamen ibi esset vnus mouens scilicet primum piciens quod in fluere talem virtutem partibus sequentibus et illud dici non potest. quia piecra non mouetur a virtute piciens impedita sicutlibet per medijs. sic quod primum mouens se requirit in tali motu. Nam sic sequeretur quod cessante primo mouente piecra non moueretur amplius. quia cessaret omnes alie partes que non mouerent nisi secundum quod ipsis in fluere virtus a piciere. Ans est contra experientiam. quia primo piciere motus corrupto adhuc piecra potest moueri. Alio modo potest intelligi quod talis virtus generet in diuersis partibus aeris successiue. sic quod primo moueatur vna pars et deinde illa pars mota mouet aliam et sic deinceps donec cessat virtus primum mouentis siue impedita. et sic piecra in distantia a piciere mouetur a partibus medijs et a virtute generata successiue in ipsis. quia primum mouens sicut dicitur est mouet vnam partem medijs et per hoc quod mouet dat sibi virtutem mouendi sequentem et alia aliam et ceteris. Ad obiecta in oppositum dicitur quod per interemptionem aetatis quia aliqua pars aeris mouet in quantum mouetur ab alia parte et non piciere ideo non oportet omnes partes moueri a piciere et cessante piciere tunc cessat pars sibi immediata moueri ab ipso. non dum tamen cessat mouere partem sequentem quia quando iam est in termino sui motus adhuc potest mouere partem sequentem propter inundationem suarum partium quoniam non est simile de corporibus solidis et fluxibilibus. Ad secundum dicitur quod quibus tale medium quo ad partes anteriores respectu piecra impedit motum eius secundum quod siue diuisi resistunt non tamen partes sequentes piecra secundum quod motus sunt a piciere et etiam a natura quod sequitur pro seculo immediate ne generet vacuum in loco vbi recessit mouens ipsum piecra. Aut dicitur quod medium dupliciter accipitur. vno modo secundum se et sic non potest moueri sed potius impedit motum. Alio modo accipitur in quantum in se recipit virtus

turē monēdi et sic pmouet motum. et istud habet in ca/ lefactioe aque. qz aqua de se impedit calefactioem cū sit fm se frigida. tñ ipsa calefacta pmouet qm decoquit car nes aqua calida Ad tertiu dōm est. licet aer fm se nō habeat virtutē sustinendi neqz mouendi talia corpora. tñ fm qz fortiter motus est a p̄ficiēte fm hoc potest mo uere talia corpa multū graua sicut videt de fulmine ali/ qñ qz aer a nubibz impulsus p̄fermit arbores et edificia. et ideo in machinis qbz p̄ficiuntur lapides aer fortiter mo tus potest talē causare motum Ad quartū dicitur qz si cādela ponat p̄pinq ad lapidē pietū z sp̄caliter retro ipm vbi sit magna cōmotio aeris necario extinguitur.

Quartum dubium est.

In quo predicamento est virtus pietiua. So^o ipsa in q̄tum est in p̄ficiēte est de predicamēto q̄litate. qz est quedā naturalis potentia. sed in q̄tum est in aere nō est p̄prie in aliquo p̄dicamento. qz nō est in eo informa/ tiue et actualiter. qz alias aer haberet actu potentia motū a. z sic moueret ipm pietū absqz amminiculo alicui⁹ extrinseci sicut nūc facit p̄ficiēs. igitur necessariū est dis cere. qz sit in aere virtualiter z saluat i motu locali eiusdē qui motus est de predicamento vbi ipa tñ potest accipi dupliciter fm qz est in aere tñ nō quo ad eius funda mentū z sic est in predicamento vbi quia est motus loca lis aeris. Alio mō quo ad actū. z sic nō est in aliquo p̄e dicamento Sed diceret si nō est virtus pietiua i aere tunc aer nō moueret p̄fir pietū. Ad hoc dōm est. qz non valet cōsequētia qz sufficit ad hoc qz moueat qz etiā moueatur a p̄ficiēte z in illo motu saluatur vlti⁹ vir tus ipsius mouētis et nō fm actus. Et hoc potest osten di per duo silia quozū p̄mū est de motu locali. scz bacu/ lo moto et vlti⁹ mouente lapidem quia et si baculus moueat lapidē nō tñ pōt dici qz baculus in se habeat po tentiam mouēdi fm actū. qz alias baculus per se moue ret lapidē. Secūdu signū est de motu alterationis de a/ qua calefacta qz aqua calefacta vlti⁹ calefacit et ras men nō potest dici qz aqua in se habeat potentiam cale/ faciendi sed ignis quia est eius naturalis potentia. igitur in aqua est potentia calefaciendi fm virtutē et nō fm ac tus qz virtus fundat in calore recepto p̄ alteratiōem in aq

Quintum dubium est.

Quare pietra velocius mouent in certa distātia a p̄fici ente qz iuxta ipm. vt sagitta forti⁹ ledit in distātia ab ar cu qz qñ est pietra cū chorda peuitente Solutio quia pietra mouent ab impetu generato successiue in p̄ribus aeris cū quadā inundatione et circularōne aeris sicut fit in aqua qñ p̄ficiat lapis. talis autē motio p̄riū aeris nō est adhuc p̄fecte genita qñ pietū est p̄ficiēti p̄ficiēti. s; hoc solū fit qñ ē in certa distātia a p̄ficiēte. id ē tali distātia for tius mouetur que tñ distātia magis est p̄prie p̄ncipium qz p̄prie finem. qz in motu violēto est quadruplex eē. p̄mū est generatio. scdm est augmentū in q̄ est in optimo eius posse. tertiu est decremētū. z q̄rtū est decisio eius.

Sextum dubium est.

An motus pietionis sit vnus et cōtinu⁹ Et videt qz sic. qz alias motus celi non esset vnus et cōtinu⁹. eo qz a pluribz motoribz dependeat Solutio qz nō. qm

ad vnitatem motus requiritur vnitas mouētis. talis at non est in motu pietionis. videt tñ vnus et cōtinu⁹ p̄ p̄ter vnitatem mobilis. Etia p̄ter vnitatem t̄pis. qz non interrūpitur quiete media Ad obiectū dōm est. q̄suis morus celi dependeat a pluribz motoribz. illi tñ sunt sub ordinati. et hoc mō nō est incōueniens vnū motū a pluri bus dependere. qz scdm mouens mouet in virtute p̄mū mouentis. sic autē nō est de motu pietionis. qz ibi nō s; subordinati motores. qz oino accidit qz vna pars aeris plus mouet aliā qz alia p̄iore. In motoribz autē subordi/ tis vniuersalior cā sp̄ mouet p̄ticularē et nō econtra.

Septimum dubium est.

An motus celi sit regularis z vniformis. Et videt qz non. qz motus celi est velocior circa centrū qz in circū/ ferentia. eo qz luna infim⁹ planetarū est p̄pinqz cen/ tro. velocius mouet qz aliquis aliarū planetarū So^o qz sic. vt dicit in textu. Ad obiectū in oppositū dōm est. qz in celo est duplex motus. scz diurnus qui cōpletur quo ad vnā reuolūtōem in vno die naturali. z tali motu mouentur omnes celi et elemēta superiora. scz ignis z aer quo ad superiorē eius regionē et ille motus est velocior in circūferentia qz in centro. qz velocius d̄r qd in equali t̄pe p̄ranse maius spaciū. qz igitur circa circūferentiā sunt corpa maiora z tñ in equali t̄pe oēs sphere superiores des scribūt suos orbes cū alijs corpbz inferioribz. igitur velo/ cius mouent. Alius est motus in celo qui dicitur motus planetarū in zodiaco hoc est subzodiaco et tūc oppositū dōm ē. qz sic q̄nto corp⁹ magis appropinquat centro tā to velocius mouet. et hoc p̄t̄z exēplariter qm luna q̄ est infimus planetarū et maxime versus centrum p̄plet mo tum suum vno mēse venus mercurius. et sol vno anno. mars duobz annis. et iupiter qui est sup eum duodecim annis. et saturnus q̄ maxime distat a centro triginta an/ nis. et firmamētum cōplet suū circūlū p̄tra motū diurnū tribus milibus annis De motu tñ tali p̄hs in p̄posito non loquitur sed de motu diurno.

Comentarij in octo libros physicorum Aristote. Burse laurentiane famosissimi agrippinensis Colonie gymnasij p̄cessum cōrinētes p̄ egre/ giū virū artū liberaliū magistrū et in sacra pa gina licētiatū doctissimū Joānē berderwiccē sem in codē regētē ex diuersis et potissimū diui Alberti magni dū vixit ratisponē ecclesie ep̄i cōmentarijs studiosissime elaborati. et p̄ alios sacre theologie p̄fessores licētiatos z baccalari os eiusdez regētie accuratissime reuisi et ad desideratū finē sunt p̄ducti atqz vt plurimum vti/ litati p̄ficerēt. p̄ honestū cuiē Hēricū quentell neditissime Anno. xvij sup Hillesimū et qua dringētēsimū septimo. calendas Junij imp̄ssi de qz sine sit b̄ndictus de⁹ trin⁹ z vnus. Amē

Secundus et tertius
Si quis dicitur Secundo et tertio

Secundus et tertius factus receptus est

1011111

utrum possit tunc esse unus
nihil est secundum hanc
tunc constituta

quod

quod dicitur tunc tunc per
natura esse possibilis

quod

utrum est unum longum tempus et unum

consequenter

utrum sit unum tempus sit unum forma
et non esse unum tempus in unum tempus
et unum tempus sit unum

Faint, illegible text visible through the paper from the reverse side of the page.